

Krajiny češtiny

10. číslo / rok 2018

Vydává Dům zahraniční spolupráce a Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí

Časopis učitelů u krajanských komunit
a lektorů českého jazyka a literatury
na zahraničních vzdělávacích institucích

mimořádná rubrika:

**STO LET
ČEŠTINY
V SAMOSTATNÉM
STÁTĚ**

Obsah

STO LET ČEŠTINY V SAMOSTATNÉM STÁTĚ	4 Co si v sobě neseme z dějin? / Michal Stehlík	PORTRÉT	66 Rozhovor s profesorem Mieczysławem Balowským / Marcela Lhotská
	6 Novoroční projevy československých a českých prezidentů jako pomůcka pro výuku češtiny pro cizince / Jiří Hasil		68 Žytomyrský student přijel na jih Čech za studiem / Eva Řezníčková
	10 Radio Praha – hlas České republiky v zahraničí / Klára Stejskalová		72 Mexická dáma s českým srdcem / Olga Vlachová
	12 Hrst hlíny z Bílé hory na jihu Francie / Ludmila Pěničková		
ROZHOVOR S OSOBNOSTÍ	22 Rozhovor s bohemistkou Mgr. Danou Hůlkovou Nývltovou, Ph.D.	DIDAKTICKÉ ZKUŠENOSTI A STUDIE	74 Liška a svoboda / Kateřina Rohálová
			76 Rozhlasové (minutové) hry ve výuce češtiny jako cizího jazyka / Lenka Froulíková
			82 „Nekonečný rozhovor“ – možná využití kolaborativních editorů ve výuce češtiny jako cizího jazyka / Ctirad Sedlák
LEKTOŘI A UČITELÉ	24 Strasti a slasti našich krajanů v Argentíně / Radka Návarová	RECENZE	86 O jazyce bez hranic / Sylva Filačová
	28 Výuka českého jazyka a literatury ve Slovinsku / Zdeňka Kohoutková		88 Nová publikace pro výuku českých reálií / Kateřina Šormová
			89 Jáchym Topol a jeho nůž na falešné slupky reality / Markéta Pilátová
			90 Nad čítankou Anička a Honzík vyprávějí aneb Rok na Novém Zélandu / Jiří Kostečka
			92 Spisovatel Juan Pablo Bertazza – Na prahu Prahy / Radka Návarová
LETEM SVĚTEM	30 Český den pro studenty bohemistiky Jazykové fakulty Univerzity Ajn Šams / Arwa Al Hamatiová	LITERÁRNÍ KOUTEK	94 Strejdiva Jawa / Markéta Pilátová
	34 Zajímavosti z historie a činnosti lektorátu českého jazyka a literatury Opolské univerzity / Grażyna Balowska, Jiří Byčkov, Marta Malanowska-Statkiewicz, Aleksandra Pajak		
	38 Česká beseda a další akce spojené s českým jazykem na Uralu / Dagmar Toufarová	LETNÍ ŠKOLY SLOVANSKÝCH STUDIÍ	100 Letní škola slovanských studií po šedesáté druhé / Svatava Škodová
	42 Lingvistický aperitiv (i) v češtině a slovenštině / Jana Sovová		101 25 let Kabinetu češtiny pro cizince na FF MU a 51. ročník jeho Letní školy slovanských (bohemistických) studií / Eva Rusinová
	46 Stále živá tradice českého krajského divadla v Chorvatsku / Naděžda Sviderková		102 Jak poznat českou kulturu a jazyk za čtyři týdny – Letní škola slovanských studií v Olomouci / Viktor Tichák
	48 Májka, masopust i posvícenský soud kohouta v zemi s nádechem orientu aneb Češi v Bosně / Marie Štěpánová		103 Letní školy slovanských studií 2018
	52 Jak přišli Češi do Banátu / Kateřina Rohálová		
	55 Masopust držíme aneb Tradice a zvyky v srbském Banátu / Stanislav Havel		
	62 Šestý ročník festivalu české a slovenské kultury v Latinské Americe se uskutečnil v Buenos Aires / Radka Návarová		
	64 Legionářská pošta pro Jakuba Hříbka / Markéta Pilátová		

Editorial

Milé čtenářky, milí čtenáři, vzhledem k tomu, že 10. číslo Krajín češtiny vychází v roce, kdy si celá naše společnost připomíná řadu výročí souvisejících s významnými osmičkami naší historie, rozhodli jsme se do našeho časopisu přidat mimořádnou rubriku, a podtrhnout tak letošní téma časopisu, tj. **Magické osmičky české historie**.

V mimořádné rubrice **Sto let češtiny v samostatném státě** se zamyslete nad tím, co si každý z nás v sobě nese z dějin velkých i rodinných. Seznámíte se s využitím proslavů československých a českých prezidentů ve výuce češtiny jako cizího jazyka. Dočtete se, jakým způsobem se odráží historie národa v zahraničním vyslání rozhlasu, a pochopíte přítomnost hlíny z Bílé hory v Nímes. Časopisem navíc prostupují krátké aktuální zprávy o oslavách významných výročí v zemích působení našich učitelů a lektorů.

Ve stěžejní rubrice **Lektoři a učitelé** se vám představí krajané z dalekého Buenos Aires a lektorát češtiny ve Slovinsku. **Letem světem** navštívíte Káhiru, Opole, Jekatěrinburg, Udine, Chorvatsko, Bosnu, Rumunsko, Srbsko, Argentinu, Brazílii a Českou republiku.

V rubrice **Portrét** naleznete odpovědi na otázky: Čím začala cesta profesora Balowského k bohemistice, Co motivuje studenta z Ukrajiny Igora Moroze ke studiu ekonomie v Českých Budějovicích nebo Proč temperamentní Mexičanka Edna Gómez o sobě říká, že má české srdce.

O uplatnění metod kritického myšlení v hodině češtiny v rumunském Banátu pojednává příspěvek Kateřiny Rohálové. Jak použít rozhlasové hry ve výuce češtiny jako cizího jazyka vám poradí Lenka Froulíková, jak využít kolaborativní textové editory objasní Ctirad Sedlák. To vše v rubrice **Didaktické zkušenosti a studie**.

Pokud si chcete přečíst knihu básní či prózu, můžete se nechat inspirovat **recenzemi** Radky Návarové či Markéty Pilátové. Odborné publikace přibližují Sylva Filačová a Kateřina Šormová a o nové české čítance, která vznikla na Novém Zélandu, píše Jiří Kostečka.

Literární koutek obsahuje povídku Markéty Pilátové na tradiční téma české emigrace do Jižní Ameriky.

V Krajínách češtiny ani letos nechybí glosy, zprávy a autentické texty, v nichž se se například dočtete zajímavosti o lektorátech v Bělehradě, Bukurešti či Sofii, nahlédnete do práce krajského učitele v Srbsku nebo do aktivit krajanů v argentinském Chacu a chorvatském Daruvaru. Na **letní školy slovanských studií** vás pozve Praha, Brno a Olomouc.

Poděkování patří bohemistce Daně Hůlkové Nývltové za poskytnutí úvodního rozhovoru.

Zmínkou o výročí státního významu jsme editorial začali, a výročím, které má význam pro náš Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí, skončíme:

Ať vám články našich Krajín češtiny číslo 10 přinesou radost, poučení a nové poznatky!

Olga Vlachová
Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí

Co si v sobě neseme z dějin?

Michal Stehlík

docent českých moderních dějin na FF UK
a náměstek generálního ředitele Národního muzea

V roce 2018 si připomínáme soubor osmičkových výročí naší moderní historie. Bezesporu klíčové místo mezi nimi zaujímá výročí 100 let vzniku samostatné Československé republiky.

V roce 2018 si připomínáme soubor osmičkových výročí – připomenutí milníků našich moderních dějin. Klíčové je samozřejmě připomenutí sto let od vzniku Československa.

Symbolika rozpětí let 1918–2018 je zjevná. Zároveň je (a bude) veřejný prostor plný také připomínek dalších osmiček, ať již let 1938 či 1948, tak možná nejvýrazněji poslední velké osmičky roku 1968. Lidé potřebují milníky, pevné body v dějinách, skrze které by si uchovávali paměť, jakési stavební kameny historického příběhu národa, státu, společnosti. Když se však ohlédneme za rokem 1918, možná nás tak trochu kacířsky napadne, co si vlastně připomínáme. Vždyť oslavujeme stát, který již čtvrtstoletí neexistuje. Hlásíme se v rámci identity ke státnímu útvaru, který během svého života radikálně proměnil svoji podobu, ztratil svůj multietnický charakter, aby se nakonec rozdělil na dvě samostatné republiky.

Co je tedy na tomto výročí vlastně k oslavě? Nemáme si raději připomínat novodobou státnost roku 1993, kdy vznikl tento náš český stát? Proč si připomínáme neexistující státní útvar a přitom se tváříme, že jsme jeho součástí, pokračováním? Tyto otázky jsou jistě relevantní, odpověď na ně není přitom až tak složitá. Již při vzniku Československa česká společnost vnímala, že má vlastní národní státnost, zatímco Slováci se po celé období vyrovnávali s otázkou, jakou mají hrát ve společném státě. Československo bylo z hlediska Čechů prostě „naše“, pro mnoho Slováků bylo v počátcích tak trochu „jejich“ a společná a spojitá identita se pěstovala po

dlouhá desetiletí, navíc s přerušením během druhé světové války. Tehdy Slováci dokázali, že zvládnou (dávám nyní stranou fašistický charakter) mít vlastní stát.

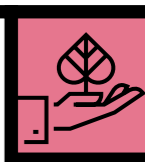
Dalším důvodem, proč se stále k Československu hlásíme a můžeme hlásit, je jeho někdejší prvorepublikový charakter, jeho demokratická podstata, důraz na občanská práva, svobodu jednotlivce, západní orientace a příslušnost k některým západním civilizačním principům. Nehledě na to, že první republika sehrává v naší paměti také roli novodobého mýtu

Ptejme se, co si dnešní společnost, kulturní či politické elity berou z tradice roku 1918, do jaké míry skutečně ctíme demokracii a do jaké míry je pro nás jen přítěžujícím prostorem nutnosti diskuse a kompromisu, ptejme se na vlastní paměť.

„zlatého věku“, kdy ji vidíme často v růžových barvách vlastní důležitosti a zároveň mezinárodního uznání. Bohužel, následně dvě diktatury mnohé z tradic tohoto období nejen překryly, ale společnost do značné míry negativně determinovaly. Ne náhodou hovoří filozof Jan Patočka o tom, že skutečným mentálním zlomem, který ovlivnil celé generace naší společnosti, je rok 1938 a šok z konce zdánlivě nekonečného snu o vlastní státní samostatnosti.

Stoleté výročí si připomínáme mnoha akcemi, festivaly či výstavami. Jednou z nepřehlédnutelných je Česko-slovenská / Slovensko-česká výstava, kterou bude symbolicky po letech rekonstrukce otevřena také historická budova Národního muzea na Václavském náměstí. Spojuje se zde nejen otevření zcela mimořádné památky a součásti naší historie, ale také další kulaté výročí. Pokud totiž Československo slaví svých symbolických sto let, **Národní muzeum oslavuje v tomto roce shodou okolností dvě stě let své existence. Jedná se tak bezesporu o jednu z nejstarších**

STO LET
ČEŠTINY
V SAMOSTATNÉM
STÁTĚ

institucí na našem území, navíc spjatou s národním vývojem, kulturním dědictvím a udržováním paměti. Pokud přece jen dokážeme nahlédnout do stoleté tradice republiky, dvě stovky let jsou již mnohem širším záběrem do minulosti, kdy se budeme dnes jen velmi těžko ztotožňovat se zemskou šlechtou, která stála u zrodu této významné české instituce. Navíc, i v jejím samotném názvu se proměnil přístup k dějinám i paměti. Nejprve to bylo „Vlastenské muzeum“, později vnímáno v slovní proměně jako muzeum „vlastenecké“. Od počátku se zde objevoval pojem „národní“, přestože se v názvu muzea následně objevil pojem „zemské“. Také na těchto drobných proměnách lze vysledovat obecné proměny společenství lidí obývajících prostor historického českého království, později samostatné republiky. Jakkoliv je pak Národní muzeum vnímáno především skrze své budovy, výstavy a expozice, jeho primárním účelem je uchovávat doklady přírody a činnosti člověka, abychom si tímto uchovávali i paměť. Na nás samotné, místo, kde žijeme, i jeho proměny.

Připomínání si kulatých výročí může být jistou historickou pastí. Pastí v tom, že může lehce sklouznout k formálním projevům, floskulím a prázdným tezím. **Jak se přiblížit roku 1918? Jak se přiblížit do konce roku 1818?** Jde to podle mého velmi těžko, aniž bychom se nepokusili o jakousi aktualizaci. Ptejme se proto, co si dnešní společnost, kulturní či politické elity berou z tradice roku 1918, do jaké míry skutečně ctíme demokracii a do jaké míry je pro nás jen přítěžujícím prostorem nutnosti diskuse a kompromisu. Stejně tak se při vzpomínce na výročí Národního muzea ptejme na vlastní paměť. **Na to, co si skutečně v sobě neseme z dějin velkých i rodinných. A to již nejsou jednoduché otázky a možná na ně jsou o to těžší odpovědi. Když už však máme šanci se během tohoto osmičkového roku zastavit, zkusme se ptát a zkusme si i odpovídat.**

Novoroční projevy československých a českých prezidentů jako pomůcka pro výuku češtiny pro cizince

Jiří Hasil / Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

U příležitosti stého výročí vzniku Československé republiky a u příležitosti devadesátého pátého výročí zahájení rozhlasového vysílání v Československu uveřejnil v „osmičkovém“ roce 2018 Český rozhlas vánoční a novoroční projevy všech československých a českých prezidentů i státního prezidenta protektorátu Čechy a Morava pronášených v letech 1935–2018.¹

Novoroční a vánoční projevy československých a českých prezidentů mohou být důležitým historickým pramenem ke studiu českého jazyka. Mají totiž mnoho společných rysů. Jsou projevem stylu rétorického, jsou pronášeny jako oficiální a veřejná vystoupení nejvyššího státního a ústavního činitele při stejné příležitosti – počátku nového roku. S výjimkou projevů Miloše Zemana jde ve všech ostatních případech o projevy předem připravené a napsané; Miloš Zeman své projevy pronáší spatra, ale nepochybně po předchozí přípravě. Prezidentské projevy jsou proslovovány prostřednictvím rozhlasových, později i televizních přenosů (s výjimkou projevu prezidenta T. G. Masaryka, jehož projev byl zaznamenán na filmový pás). Projevy jsou často předtáčeny. Ve zvukové i psané podobě se dochovaly prakticky všechny od roku 1935. A v rámci této jednotnosti odrážejí nejen aktuální stav českého jazyka, ale i občanské a politické postoje prezidentů a svým způsobem odrážejí i oficiální politiku československé-

Projevy prezidentů mohou být cenným pramenem ke studiu českého jazyka, mají totiž mnoho společných rysů. Jsou pronášeny rétorickým stylem jako oficiální veřejná vystoupení nejvyššího státního a ústavního činitele při stejné příležitosti – počátku nového roku.

ho a českého státu a protektorátu Čechy a Morava. Z doby druhé světové války se dochovaly nejen projevy protektorátního prezidenta Emila Hácha, ale i československého prezidenta v exilu Edvarda Beneše.

Prezidenti první republiky a i státní prezident protektorátu Čechy a Morava pronášeli své projevy k občanům v době vánočních svátků, prezident pováleční (počínaje Klementem Gottwaldem) předstupovali před

občany se svými projevy vždy na Nový rok, tj. prvního ledna, poprvé se tak stalo v roce 1949. Až prezident Miloš Zeman se vrátil k tradici pronášet svůj projev o Vánocích (poprvé v roce 2014).

Prezidentské projevy ve zvukové i písemné podobě mohou dobře sloužit jako zdroj autentických textů při výuce češtiny pro cizince, a to jak při výuce vysokoškolské na lektorátech češtiny na zahraničních univerzitách, tak i v krajských komunitách, ale i v dalších formách výuky českého jazyka.

Učitel pomocí jednotlivých projevů může studentům názorně ukázat jednotlivé detaily vývoje českého jazyka v uplynulých letech, např. v projevech Edvarda Beneše najdeme poměrně často užitě přechodníky, T. G. Masaryk i Edvard Beneš užívá infinitivů zakončených na koncovku -ti, pozorný posluchač si v nich povšimne i z dnešního hlediska neobvyklého slovosledu (postponovaný přívlastek) apod. V projevech si můžeme všimnout i jednotlivých morfologických či dalších syntaktických jevů, kupř. projevy Klementa Gottwalda a Antonína Zápotockého mohou sloužit k procvičování českých číslovek. Všechny projevy v písemné podobě je možno využít ke komplexnímu jazykovému rozborům atd.

Zvukové nahrávky prezidentských projevů jsou i vhodným materiálem k nácviku poslechu s porozuměním, podobně jako jejich psaná podoba může sloužit při výuce čtení s porozuměním.

Projevy můžeme využít i k nácviku psaní, mohou sloužit jako výchozí materiál k zhotovení konspektu, k vypracování recenze, studenti mohou vytvořit titulky k jednotlivým částem projevu, obsah jednotlivých projevů se může stát i podkladem pro úvahu na dané téma apod.

Vybrané pasáže z projevů můžeme využít i jako podklad k diskusi studentů, studenti méně zdatní se mohou pokusit obsah dílčích pasáží z projevů stručně převyprávět.

Gustáv Husák od roku 1977 své novoroční projevy pronášel střídavě česky a slovensky (v psané verzi jsou ale všechny jeho slovenské projevy bohužel přeloženy do češtiny), můžeme je využít k názorné prezentaci rozdílů mezi češtinou a slovenštinou. Vyspělejší studenti mohou slyšené slovenské projevy překládat do češtiny a svůj překlad pak následně porovnat s uveřejněným českým překladem.

Pokročilí studenti mohou vybrané pasáže projevů překládat do svého rodného jazyka.

V neposlední řadě projevy československých a českých prezidentů mohou být vhodným podkladem pro pochopení českých a československých reálií a mohou sloužit i jako autentický pramený zdroj k pochopení československých a českých dějin.

Učitelům češtiny pro cizince zveřejněním vánočních a novoročních projevů československých a českých prezidentů Český rozhlas dal do rukou cenný materiál. Jak a zda ho učitelé využijí, záleží pouze na nich. My jsme se pokusili pouze upozornit na některé možnosti jejich využití ve výuce.

¹ Projevy v psané i zvukové podobě jsou volně přístupné na internetové adrese Zprávy [online]. Cit. 2018-06-10. <<https://interaktivni.rozhlas.cz/prezidentske-projevy/>>.

1935

Ukázky z projevů

Tomáš Garrigue Masaryk

*7. 3. 1850 – †14. 9. 1937
ve funkci 14. 11. 1918 – 14. 12. 1935

Nerozčilujme se otázkami hospodářskými a politickými – problém dneška není jen hospodářský a politický, nýbrž především mravní; v celém veřejném životě, v hospodářském a politickém, musíme se vzdát vší násilnosti.

Světová válka zrodila světovou Společnost národů; docela správně jsme se tenkrát rozhodli, že lze pokoj a mír zabezpečit po dobrém. Pokládám Společnost národů za dobrý prostředek k utužení vzájemnosti národů; je-li potřeba nějakých oprav její organizace, dohodněme se o nich odkrytě a mužně. Dělejme konečně všichni politiku rozumnou a poctivou.

Emil Hácha

*12. 7. 1872 – †27. 5. 1945
ve funkci 30. 11. 1938 – 14. 3. 1945
a ve funkci protektorátního prezidenta 15. 3. 1939 – 9. 5. 1945

Milí spoluobčané!

Uprostřed nesmírného požáru války, jaké dosud nepoznal svět, slavíme Vánoce. Na severu i na jihu, na západě i na východě, na všech světových mořích rachotí děla a k nebi stoupají plameny a dým z trosk a popele lidského díla.

K nám doléhá válečná vřava jen tlumeně. Daleko od našich hranic se tyčí ochranný násep, nerozborná hradba branné moci Říše; jsou to hrdinní vojáci Vůdcovi. – Vzpomeňme v první řadě jich dnešního večera s vděčností.

Děk jim jsme pracujícím zázemím v bezpečném klínu naší rodné země. Naše vánoční svátky budou proto míti klidnější povahu než Vánoce těch, kdo jsou bezprostředně ve víru událostí. Budou míti dnes střídmější ráz, než tomu bývalo jindy. Společné nutné omezení a střídmost dodá jim sblíživší pocit pospolitosti všech vrstev národa. Vedle zářícího vánočního stromku zdůrazníme si symbol chudých jesliček, v nichž dřímá dítě – naděje nových lepších zítřků.

Klement Gottwald

*23. 11. 1896 – †14. 3. 1953
ve funkci 14. 6. 1948 – 14. 3. 1953

Máme za sebou druhý rok našeho pětiletého plánu. Byl to význačný rok, neboť v něm jsme se rozhodli na základě zkušeností z prvního roku pětiletky pozměnit dosavadní plány a urychlit tempo naší výstavby socialismu. To znamenalo urychlit především přestavbu a výstavbu našeho průmyslu, zejména těžkého. Nuže, dosavadní výsledky ukazují, že jsme dobře odhadli své síly a že jsme s plnou odpovědností rozhodovali pro urychlení naší výstavby. Podle posledních zpráv splnili jsme celkový plán výroby v minulém roce na více než 100 %. Přitom výroba těžkého průmyslu stoupla v minulém roce o 15,4 % proti roku 1949, což znamená, že rostla měrou, jaké jsme dříve ještě nikdy nedosáhli. A zvláště potěšitelný je vzrůst našeho těžkého strojírenství, které tvoří páteř našich plánů výstavby socialismu. Jeho výroba je v roce 1950 o čtvrtinu vyšší než v roce 1949 a o více než polovinu vyšší než v roce 1948.

Zásadou tohoto rozmachu těžkého průmyslu se zvedla podstatně průmyslová úroveň naší země vůbec. Ke konci roku 1950 je naše průmyslová výroba, absolutně vzato, asi o 50 % vyšší a na hlavu obyvatele asi o 80 % vyšší než před válkou. To jsou skutečně úctyhodné cifry. Vyplývá z nich, že za pět let jsme dokázali v zemi, rozvrácené hitlerovským loupežením, nejen dohnat, ale i daleko předejít průmyslovou úroveň předmnichovské kapitalistické republiky.

1942

1951

1990

Václav Havel

* 5. 10. 1936 – † 18. 11. 2011
ve funkci československého prezidenta 29. 12. 1989 – 20. 7. 1992,
ve funkci českého prezidenta 2. 2. 1993 – 2. 2. 2003

Milí spoluobčané,
čtyřicet let jste v tento den slyšeli z úst mých předchůdců v různých obměnách totéž: jak naše
země vzkvétá, kolik dalších miliónů tun oceli jsme vyrobili, jak jsme všichni šťastni, jak věříme
své vládě a jaké krásné perspektivy se před námi otevírají.

Předpokládám, že jste mne nenavrhlí do tohoto úřadu proto, abych vám i já lhal.
Naše země nevzkvétá. Velký tvůrčí a duchovní potenciál našich národů není smysluplně využit.
Celá odvětví průmyslu vyrábějí věci, o které není zájem, zatímco toho, co potřebujeme, se nám
nedostává. Stát, který se nazývá státem dělníků, dělníky ponižuje a vykořisťuje. Naše zastaralé
hospodářství plýtvá energií, které máme málo. Země, která mohla být kdysi hrdá na vzdělanost
svého lidu, vydává na vzdělání tak málo, že je dnes na dvaasedmdesátém místě na světě. Zkazili
jsme si půdu, řeky i lesy, jež nám naši předkové odkázali, a máme dnes nejhorší životní prostředí
v celé Evropě. Dospělí lidé u nás umírají dřív, než ve většině evropských zemí.

2015

Miloš Zeman

* 28. 9. 1944
ve funkci od 8. 3. 2013

Na závěr bych vám chtěl říci, že nikdy nebudu ustupovat řvoucímu davu. Naposledy se řevem
dorozumívali neandrtálci, ale to je poměrně dávno. Nikdy nebudu souhlasit s tím, aby se za
symbol boje za lidská práva vydávala pornografická skupinka s vulgárním názvem, protože
je to urážka skutečných bojovníků za lidská práva. Nikdy se nebudu podbízet přikrášlováním
našich dějin podle principu co Čech, to hrdina, i když vím, že by to bylo nanejvýš populární,
a nikdy nebudu brát vážně bývalé antichartisty jako dnešní bojovníky za demokracii.

Na druhé straně každý má právo na svůj názor a každý občan má možnost při mých cestách
do krajů se se mnou setkat. A těm, kdo mají nesouhlasný názor, dávám vždy právo prvního
slova. Žijeme ve svobodné společnosti a na svoje mínění, nezávislý názor má tedy právo každý.
Dokonce i prezident republiky.

Literatura a internetové zdroje

Od TGM k Zemanovi. Poslechněte si vánoční a novoroční
projevy... [online]. Cit. 2018-03-22. <https://interaktivni.
rozhlas.cz/prezidentske-projevy/>.

ČECHOVÁ, M. – KRČMOVÁ, M. – MINÁŘOVÁ, E. (2008):
Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové
noviny.

ČECHOVÁ, M. et al. (1996): Komplexní jazykové rozbor.
Praha: SPN.

GLADKOVA, H. et al. (2016): Bibliografija po sopostavitel'nomu izučeníju ruskogo i češskogo jazykov. Praha:
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

GLADKOVA, H. a kol. (2016): Čeština a ruština v kontaktu:
metody a výsledky terénního výzkumu nabývání druhého
jazyka u rodilých mluvčích ruštiny v českém prostředí.
Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

HÁDKOVÁ, M. (2010): Čeština z druhé strany. Ústí nad
Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

HAIJČKOVÁ, Z. (2016): Tvůrčí psaní jako metoda rozvoje
řečové dovednosti psaní v češtině jako cizím (druhém)
jazyku: akční výzkum. Praha: Pedagogická fakulta
Univerzity Karlovy.

HASIL, J. (2011): Interkulturní aspekty mezikulturní komu-
nikace. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí
nad Labem.

HENDRICH, J. et al. (1988): Didaktika cizích jazyků. Pra-
ha: SPN.

HRDLIČKA, M. (2002): Cizí jazyk čeština. Praha: ISV.

CHODĚRA, R. et al. (2001): Didaktika cizích jazyků na
přelomu staletí: metadidaktika, humanizace, alternativní
metody, počítače. Rudná u Prahy: Editpress.

CHODĚRA, R. (2013): Didaktika cizích jazyků: úvod do
vědního oboru. Praha: Academia.

KŘEN, J. (2005): Dvě století střední Evropy. Praha: Argo.

LOUŽEK, M. ed. (2002): Českoslovenští a čeští prezidenti:
sborník textů. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku
a politiku.

RYCHLÍK, J. (2012): Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce
a konflikty 1914–1992. Praha: Vyšehrad.

STÁRKOVÁ, Z. (2017): Vliv klasických postupů při nácvi-
ku dovednosti psaní na rozsah slovní zásoby ve srovnání
s metodou psaní tvůrčího. In: Studie z aplikované lingvis-
tiky / Studies in Applied Linguistics, 8, s. 48-62.

DZS (S) aneb
Dobrá změna sebe
sama

Olga Vlachová / Dům zahraniční spolupráce

Ze studia filozofie si mnozí z nás pamatují, že základním atributem veškerého života je
změna. Vše se mění a do téže řeky dvakrát nevstoupíš. Možná už nevíme, kdo a kdy tato
slova pronesl, ale denně vidíme, že praxe potvrzuje jejich pravdivost. Pro příklad nemusíme
chodit daleko – Dům zahraniční spolupráce (DZS) v listopadu loňského roku změnil svoji
strukturu. Nově vznikl odbor komunikační a analytický, dosavadní odbory se sloučily do
tří organizačních jednotek: sekce ekonomické a provozní, sekce školního, odborného
vzdělávání a mládeže a konečně sekce vysokoškolského a celoživotního vzdělávání.
Tyto organizační změny přispívají k plnění úkolů, které Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy DZS ukládá.

Co může změnit váš život? A jak vám v tom pomůže DZS?

DZS nabízí širokou paletu příležitostí pro všechny věkové skupiny (žáky, studenty, mládež, učitele,
pracovníky v oblasti vzdělávání a mládeže), ať už v rámci studia, odborné praxe,
studijních návštěv, dobrovolnictví nebo dalšího vzdělávání.

Pro ty, kteří se chtějí účastnit mezinárodního projektu, díky němuž prohloubí nejen
své odborné znalosti a dovednosti, ale také schopnost komunikace a týmové práce, jsou
k dispozici různé programy a aktivity, jež přispívají k mezinárodní spolupráci mládeže, vě-

deckých pracovníků, dospělých, škol všech
typů a vzdělávacích institucí.

Aktivity DZS mohou využívat také zahra-
niční zájemci o studium na českých vysokých
školách. Iniciativa Study in the Czech Republic,
stipendijní programy vlády ČR a MŠMT pod-
porují mezinárodní aktivity vysokých škol.
Učitelé a lektori, kteří naopak pomáhají šířit
a udržovat český jazyk a kulturu za hranicemi
České republiky, znají Program podpory čes-
kého kulturního dědictví v zahraničí.

DZS je členem několika evropských sítí
zaměřených na aktuální trendy a osvědče-

né postupy v oblasti školního vzdělávání,
vzdělávání dospělých, kariérního poraden-
ství a dobrovolnictví. Jejich cílem je výměna
zkušeností a informací, prezentace příkladů
dobré praxe a také podpora při navazování
kontaktů.

I když je možné namítnout, že mnohé
změny se dějí automaticky i bez našeho
příčinění, jistě je lepší se na nich aktivně
podílet a někam je podle svých přání
a potřeb směřovat. Abychom pomohli
dobrým změnám ve světě, je zapotřebí
využít příležitostí, jež jsou na dosah, třeba
i těch, které nabízí DZS.

Kdo chce změnit svět,
musí změnit nejdříve sebe.

Mark Twain

Internetový zdroj

Dům zahraniční spolupráce [online]. Cit. 2018-
04-02. <http://www.dzs.cz>.

Parafraze výroku Hérakleita z Efesu (asi 535 až 475
před naším letopočtem).

Vysílací stan, Kbely 1923 (APF ČRo)

Radio Praha – hlas České republiky v zahraničí

Klára Stejskalová / šéfredaktorka Radia Praha

V pátek 18. května 1923 ve 20 hodin 15 minut se z plátěného stanu ve Kbelích ozvalo „Haló, haló, zde vysílací stanice *Radiojournalu*...“ Stan rozhlasovým nadšencům zapůjčil místní skautský oddíl. Přenos trval přibližně hodinu. I když první týdny a měsíce vysílání ani tak nezasáhlo veřejnost, jako spíše fanoušky techniky, zařadilo se Československo mezi první evropské země s pravidelným vysíláním.

Rádiové vlny neznají hranice, a tak vysílání *Radiojournalu* bylo možné od počátku přijímat v cizině. Příjem byl usnadněn i tím, že „éter“ nebyl přeplněn stovkami rozhlasových stanic, jako je tomu dnes. Brzy začaly vznikat specializované pořady určené pro příjem v zahraničí. Zajímavostí je, že zpočátku šlo o vlastivědné přednášky v esperantu. Koncem roku 1925 byla uvedena do provozu nová vysílací stanice v Praze-Strašnicích, výrobek firmy General Electric. Její výkon 5 kW byl v tehdejší době jedním z nejsilnějších v Evropě. Společnost *Radiojournal* toho využila k experimentálnímu vysílání

na dlouhou vzdálenost. Dopisy posluchačů uchované dodnes v rozhlasovém archivu svědčí o tom, že koncerty vysílané z tohoto vysílače na střední vlně byly slyšitelné i v Severní Americe.

V roce 1926 se začaly vysílat cizojazyčné přednášky o Československu v angličtině, francouzštině a později i v němčině, které měly aktuálnější obsah, než přednášky v esperantu. Tyto přednášky byly zařazovány do programu ve čtvrtek večer po skončení „domácího“ vysílání a byly určeny pro posluchače v Evropě. V téže době vznikl také první pořad pro krajanů, vysílaný ve středu večer.

Vznik Radia Praha

Počátkem 30. let se na československém ministerstvu zahraničí zrodila myšlenka zřídit vysílání na krátkých vlnách, které by bylo dobře slyšitelné v zahraničí. Tyto snahy dobře ilustruje memorandum ministerstva zahraničí z konce roku 1934 o využití rozhlasu k propagaci státu.

Pravidelné vysílání do zahraničí bylo zahájeno 31. srpna v 10 hodin a bylo již odbavováno ze studia Československého rozhlasu v Praze. Byla to kombinace reprodukcí hudby a hlasatelských vstupů v různých jazycích, které se vysílaly živě.

Vysílání z Prahy zahájil anglickým proslavem technický ředitel Československého rozhlasu Eduard Svoboda.

Od samého počátku mělo zahraniční vysílání úzký kontakt se svými posluchači. Za rok 1937 došlo do Radia Praha 14 000 dopisů. Asi dvě třetiny pocházely od anglicky mluvících posluchačů. Zbytek korespondence přišel ze všech koutů světa, ale převažovaly dopisy od krajanů ze Severní Ameriky. Přispěl k tomu jistě i *Krajanský koutek*, rubrika, věnovaná právě krajanům v USA. Populární byly i posluchačské soutěže, jejichž výherci získávali od Československého rozhlasu drobné ceny.

Historie zahraničního vysílání Československého, potažmo Českého rozhlasu, odráží historii našeho národa. Všechny důležité mezníky našich dějin se promítly v obsahu vysílání i dopadly na osud protagonistů vysílání, ať už šlo o zásahy nacistů, propagandu komunistického režimu nebo vyhazovy redaktorů po roce 1968.

Současnost

Dnes je Radio Praha stanicí vysílající v šesti jazycích – angličtině, němčině, francouzštině, španělštině, ruštině a češtině. Na stránkách Radia Praha¹ najdete vedle aktuálního zpravodajství nejrůznější zajímavosti o České republice. Rok stého výročí založení Československé republiky si vedle historických rubrik připomínáme například i anketou o nejhezčí českou píseň uplynulého století.

Spolupráce s krajanskými stanicemi a spolky

Vposledních letech se Radio Praha zaměřilo na podporu krajanských rozhlasových stanic po celém světě. Jde především o programovou pomoc, tj. zasílání programu. Česká redakce pak připravuje pořady pro krajanské rozhlasové stanice Radio SBS v Austrálii, Radio Daruvar v Chorvatsku, Radio Temešvár v Rumunsku a několik rozhlasových stanic ve Spojených státech. Tyto pořady jsou odesílány po internetu. V poslední době také připravujeme magazín pro české školy v zahraničí.² Krajanům jsou určeny i specializované rubriky *Postřehy z ciziny* a *Češi ve světě*. Letos Radio Praha navíc vyhlásilo soutěž *Po stopách založení ČSR*.

¹ Radio Praha [online]. Cit. 2018-04-10. <www.radio.cz>.
² Tyto materiály jsou k dispozici na webové stránce *Krajané* [online]. Cit. 2018-04-10. <www.krajané.net>.

Helena Kronska, jedna z prvních hlasatelek zahraničního vysílání (APF ČRo)

Setkání s krajanů v atriu Českého rozhlasu (APF ČRo)

Terasa Radia Praha, současný tým zaměstnanců (APF ČRo)

Hrst hlíny z Bílé hory na jihu Francie

Ludmila Pěničková / lektorát Nîmes, Francie

Rok 2018 je pro Českou republiku ve znamení osmičkových výročí. Nejvýznamnější z nich je sté jubileum vzniku samostatného státu. Tomáš Garrigue Masaryk, Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik, osobnosti bojující za samostatnost Československa, se stali neoddělitelnou součástí novodobých dějin naší vlasti a Washingtonská deklarace z října 1918 požadující úplnou samostatnost českého a slovenského národa a spojení Čechů a Slováků v jednom nezávislém státě se stala vyvrcholením práce celého zahraničního odboje.

Antická aréna v Nîmes

Těto události předcházelo několikaleté Masarykovo putování Evropou. Francie patřila k zemím, kde se jeho úsilí setkalo s největší odezvou a nímský rodák Ernest Denis se pokoušel přesvědčit francouzské politiky i širokou francouzskou veřejnost o nutnosti rozbití Rakouska-Uherska. Stal se Masarykovi nedocenitelným pomocníkem a propagátorem samostatného Československa.

Město Nîmes má necelých 150 000 obyvatel a nachází se na jihu Francie v regionu Occitanie. Je to hlavní město departementu Gard. Leží mezi Středozezemním mořem a pohořím Cévennes v blízkosti přírodní rezervace Petite Camargue. Kraj je proslulý pěstováním vína a oliv, chovem býků a koní.

Nîmes bylo v 18. století významným střediskem textilního průmyslu. Denim („z Nîmes“), ze kterého se šijí džíny, se zde začal vyrábět v 18. století. Město má bohatou historii, množství starověkých památek, mj. arénu z 1. století našeho letopočtu. Proslulý Pont du Gard je co by kamenem dohodil a ne každý ví, že byl součástí aquaduktu zásobujícího vodou toto hlavní město římské provincie. Průměrná roční teplota se blíží 15 °C. Turisté město milují a terasy kaváren jsou plné většinu dní v roce. Českého turistu ale vidíme zřídka. Je to sem zkrátka z ruky – do Prahy autokarem za 26 hodin a špatně je i letecké spojení.

Pár kroků od centra, v zadní části náměstí Place d'Assas, skrytý očím turistů a zapo-

menutý, se nachází pomník Ernesta Denise. Na hrst hlíny z Bílé hory upozorňuje nápis. Je ukryta ve schránce s nápisem v levé části podstavce. Pomník byl slavnostně odhalen 3. října 1925 za přítomnosti zástupců obou zemí a při této příležitosti byla do něj uložena i zmíněná hrst hlíny. Můžeme se dohadovat, že se jednalo o akt symbolický: kontrast poroby a osvobození českého národa. Původní bronzová socha byla totiž ulita z rakouského kanónu věnovaného městu československou vládou. V roce 1942 byla však zrekvírována a roztavena pro válečné účely. Opuštěný sokl se dočkal nové sochy až v roce 1968, kdy město Praha darovalo Nîmes identickou kopii. Čilé styky obou měst jsou stále aktuální a realizují se mj.

formou pravidelných výměnných pobytů studentů Gymnázia Jana Nerudy a Lycée Philippe Lamour.

Ernest Denis (1849–1921) je paradoxně známější nám Čechům než svým francouzským rodákům. Zasadil se totiž o otevření české (původně československé) sekce na Lycée Daudet, která s několika nucenými přestávkami existuje od roku 1924. Původně chlapecká sekce se v roce 1990 změnila na dívčí, aktuálně s 12 studentkami ve třech ročních lycea.

Vraťme se ale k výše zmíněné hrsti hlíny, neboť založení československé sekce na Lycée Daudet není jedinou aktivitou spojující Ernesta Denise s „českou hroudou“.

Ernest Denis byl historik, politik, slavista a především bohemista, profesor na univerzitách v Bordeaux a od roku 1902 na pařížské Sorbonně. Je autorem mnoha děl o politických a kulturních dějinách Čechů a ostatních slovanských národů. Čechy považoval za kulturně i politicky nejvyspělejší, proto věřil v jejich vůdčí roli v boji slovanských národů střední a jižní Evropy za samostatnost. Byl přesvědčen o nezbytnosti získání samostatnosti pro český národ a byl vytrvalým bojovníkem za jeho práva. Založil a redigoval revue *La Nation Tchèque* (Český národ).

V roce 1872 Denis usku-tečnil svoji první návštěvu Čech. Přijel do Prahy, aby se zdokonalil v němčině. Během svého tříletého pobytu však nakonec intenzivně studoval český jazyk – jeho učitelem češtiny byl Jaroslav Vrchlický. Setkal se s řadou vůdčích osobností české politiky a kultury: od výše zmíněného Jaroslava Vrchlického,

Schránka na levé straně pomníku E. Denise s hrstí hlíny z Bílé hory

přes F. L. Riegra, po Františka Palackého. Na základě své práce o Janu Husovi, sepsané v té době, získal posléze titul doktora věd. Po návratu do Francie působil na univerzitě v Bordeaux, kde vydal mj. dílo *Konec samostatnosti české*.

Denis považoval Čechy za kulturně i politicky nejvyspělejší národ ze slovanských národů střední a jižní Evropy, proto věřil v jeho vůdčí roli v boji za samostatnost.

V průběhu 1. světové války představoval Ernest Denis pro české krajany ve Francii jednu z mála osobností, na kterou se mohli s důvěrou obrátit.

Přispíval do tiskovin, které Češi v Paříži vydávali. V prvním čísle časopisu *Nazdar* z 3. října 1914 vyšel jeho článek *Vzkříšení Čech*. Denis v něm velmi ostře vystoupil proti Rakousku-Uhersku. Poměrně otevřeně vyjádřil svůj názor na vytvoření samostatného československého státu:

„V Evropě nově zrozené není místa pro něj [Rakousko] víc. Hrobaři pryč s tou zdechlínou! Na sutinách jeho kůže vyroste svět nový – svět míru a bratrství. – Nuže vejdi, národe český!“¹

Od podzimu 1914 byl Denis v kontaktu také s T. G. Masarykem. Osobní setkání proběhlo v květnu 1915 a probírali společně – kromě jiného – možnosti oficiálního vyjádření protirakouského postoje české strany. K jeho realizaci bylo vybráno datum 6. července 1915, pětisté výročí upálení Jana Husa. Denis ve svém projevu veřejnosti připomněl význam české reformace. Po něm vystoupil Masaryk, který se ve své řeči vyhranil vůči Rakousku: „Každý Čech se má rozhodnout buď pro reformaci, tedy ideu českou, nebo pro protireformaci, tedy ideu rakouskou.“²

Neúnavnou veřejnou činností, politickým a společenským vlivem se Ernest Denis významně zasloužil o vytvoření Československa, a proto se mu dostalo uznání v nově vzniklé Československé republice i doma ve Francii. V březnu 1920 byl v Paříži založen Ústav slovanských studií a Denis se stal jeho ředitelem.

V říjnu 1920 navštívil naposledy Československo, ale v důsledku prudce se zhoršujícího zdravotního stavu musel být na několik dní hospitalizován. Do Podolského sanatoria ho přišel navštívit i T. G. Masaryk a K. Kramář. Přesto se ještě před návratem do Paříže zúčastnil otevření *Francouzského institutu*.

Zemřel 5. ledna 1921. Odhalení pomníku v roce 1925 bylo tedy česko-francouzským vzdáním pocty nímskému rodákovi a propagátorovi samostatného Československa. ■

Internetové zdroje

La Place d'Assas avec un hommage au nîmois Ernest Denis [online]. Cit. 2018-04-12. <<http://www.nemausensis.com/Nimes/PlaceDassas/PlacedAssas.html>>.

LE PENNEC, T. (2015): *Ernest Denis, l'infatigable artisan de l'amitié franco-tchèque*. [online] Cit. 2018-04-12. <<http://www.radio.cz/fr/rubrique/histoire/ernest-denis-infatigable-artisan-de-lamitie-franco-tcheque>>.

ZÝKOVÁ, I., H. (2014): *Ernest Denis: Francouz bojující za českou samostatnost*. [online] Cit. 2018-04-12. <http://www.rozhlas.cz/pred100lety/odboj/_zprava/ernest-denis-francouz-bojujici-za-ceskou-samostatnost--1403957>.

ZÝKOVÁ, I. H. (2014): *Ernest Denis: Francouz bojující za českou samostatnost*. [online] Cit. 2018-04-12. <http://www.rozhlas.cz/pred100lety/odboj/_zprava/ernest-denis-francouz-bojujici-za-ceskou-samostatnost--1403957>.

ZÝKOVÁ, I. H. (2014): *Ernest Denis: Francouz bojující za českou samostatnost*. [online] Cit. 2018-04-12. <http://www.rozhlas.cz/pred100lety/odboj/_zprava/ernest-denis-francouz-bojujici-za-ceskou-samostatnost--1403957>.

Pomník Ernesta Denise v Nîmes

100. výročí bitvy u Bachmače a 75. výročí bojů o Sokolovo

Viktorie Černýš a Marie Bajdala,
úvod Eva Řezníčková / krajská komunita Žytomyr, Ukrajina

Ústředí Československé obce legionářské ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a Ukrajinou, Armádou ČR a Vojenským historickým ústavem Praha uskutečnilo v březnu 2018 tematický zájezd na Ukrajinu, který byl další akcí projektu Legie 100, a přiblížil zájemcům tuto z vojenské historie velmi zajímavou lokalitu. Cílem dlouhodobého projektu je zlepšit povědomí o československých legiích, které měly významnou úlohu při vzniku samostatného Československa, a to jak v ČR, tak i za hranicemi.

Marie Bajdala

V květnu 2018 ukončila studium žytomyrského Jazykového lycea, na ŽSTU studuje češtinu. Ve volném čase pomáhá v místním lanovém centru, dohlíží na bezpečnost dětí. Má ráda zábavu a adrenalinový sport, trénuje ve vyšších patrech bludiště s lanovými překážkami, houpačkami a propadly.

Ukrajina sehrála poměrně podstatnou a zajímavou roli při formování obou československých zahraničních odbojů. Stalo se to za první i druhé světové války. Sever Ukrajiny byl tehdy místem zápasu československých vojenských jednotek o vznik, respektive obnovení československé státnosti. Mezi těmito historickými etapami je pozoruhodná časová souvislost:

- v době prvního odboje vedly československé legie poslední ústupový boj na severovýchodě Ukrajiny ve dnech 8.–13. března 1918 u Bachmače (Černihovská oblast)
- ve stejném denním rozmezí 8.–13. března 1943 bojovala podstatně menší československá jednotka v obranné bitvě u Sokolova (Charkovská oblast) v jiné severovýchodní části Ukrajiny.

BOJ O SOKOLOVO

Muzeum v Sokolovu: část panoramatu zobrazující boj 8. března 1943 /umělecká rekonstrukce/

75. výročí bitvy u Sokolova

Letos uplynulo 75 let od hrdinného boje 1. československého armádního praporu s jednotkami Wehrmachtu u obce Sokolova (ukrajinsky Соколівка - Sokolove).

Němečtí útočníci se pokoušeli přes obec Staranovku zmocnit se Sokolova. Do bojů nacisté se Sověty se poprvé zapojil i československý prapor. Čechoslováci dokázali u severního břehu řeky Mža dne 8. března 1943 Němce zastavit a stáhnout se zpět. Tím Sokolovo ubránili a zapísali se do slavných kapitol československé vojenské historie. Velitelem praporu byl Ludvík Svoboda a velitel první roty nadporučík Otakar Jaroš.

Padlo přes 230 příslušníků, přesto prapor zůstal bojeschopný a mohl vést další operace.

U příležitosti 75. výročí bojů se konala na autentických místech u ukrajinské obce Sokolova rozsáhlá rekonstrukce bojů, které se zúčastnila početná výprava členů Československé obce legionářské, členů klubů vojenské historie a sympatizantů z Čech. Společně s ministerstvem obrany a ČsOČ byla uspořádána řada pietních a vzpomínkových akcí přímo na historických místech u Sokolova. Výročí se dožili čtyři přímí účastníci bojů, Janina Malinská, Jarmila Kaplanová, Fedor Komár a Michal Demjan.

Příslušníci 1. čs. samostatného plního praporu v GSSR ukázali svým hrdinným vystoupením v bojích u Sokolova celému světu, že se Čechoslováci nespouštěli s nacistickou okupací a jsou připraveni bojovat za osvobození své vlasti.

Marie Bajdala
Žytomyrská státní technologická univerzita

Viktorie Černýš

Studuje druhý ročník bakalářského studia oboru ekonomie, finance a management při Žytomyrské státní technologické univerzitě (ŽSTU). Víka má zálibu v regionální historii. Soustřeďuje rozmanité doklady o historických a architektonických památkách Žytomyru, o památnících vynikajících postav, které zanechaly výraznou stopu ve zdejších dějinách, a významných místních rodáčích. Jejím koníčkem je jízda na kolečkových bruslích, která jí přináší radost z pohybu a velkou zábavu.

La svobodu - 100. výročí

BOJE U BACHMAČE

Na jaře před sto lety sílila myšlenka společného nezávislého státu Čechů a Slováků. Na dobrovolníky v řadách československých legií čekaly těžké zkoušky, kterými si v boji za svobodu nového státu museli projít.

Začalo se operaci Faustschlag 18. února 1918. Cílem bylo zabezpečit Ukrajinu před bolševiky a donutit Ukrajince k přijetí a podepsání Brestlitevského míru (3. března). Němci láhali přirodní bohatství této krajiny a také pokusovali zničit ustupující Čechoslováky. Skupina armád Linsingern se skládala z německých jednotek i z úsvarů rakousko-uherské armády. S Němci postupovali také Ukrajinci, ale jejich jednotky byly nekvální a vojáci často dezertovali. Na ukrajinském území maršovali ubočníci.

na slabý odpor, proto rychle pokročili a to ohrožovalo čs. odboj. Před Němci začaly ustupovat odbojové pluky a řádaly čs. legionáři o pomoc.

Vojáci jednoho z pluků před nasazením do bojů u Bachmače.

Mezi německými a rakousko-uherskými vojsky a legionáři došlo ke krvavým bojům u Doči. Legionářům se podařilo poškodit most přes řeku Desnu a tím bylo zabráněno Němcům dostat se do bachmačského uzlu, zatímco československé esalony (vojenské vlaky) už projížděly na Sibiřskou magistrálu.

U Bachmače se odehrál poslední útok německých a rakousko-uherských vojsk na východní frontě.

Legionáři na stanici Grebjonka. Před odjezdem k Bachmači a následnému odsunu dál na východ.

VÝZNAM BACHMAČE

Revolučnímu dobrovolnému vojsku se podařilo ve dnech 7.-13. března udržet důležitý železniční uzol do úplného odjezdu vojenských transportů dále na východ. Dobrovolci (bratři) opouštěli bachmačské válčné území jednotněji a s bojovými zkušenostmi. Vítězství v této bitvě odvrátilo bratrům slavnou sibiřskou cestu do vlasti a bylo dalším krokem ke svobodnému společnému státu Čechů a Slováků.

Boje se měly bez zbrát, asi 300 padlých bylo pohřbeno ve dvou hromadných hrobech ve velké Doči a u nádraží Bachmač Kypčivskij.

*Viktorie Černýš
studentka 2. ročníku ŽSTU*

Oslavy osmičkových výročí v Paříži

Ilona Sinzelle Poňavičová
lektorát Paříž – Inalco, Francie

České oddělení Ústavu východních jazyků a civilizací v Paříži (Inalco) pořádá v průběhu celého roku ke stému výročí založení Československa cyklus konferencí, debat a dalších setkání Československé století 1918–2018. Témata akcí organizovaných v květnu a v červnu byla Čeština a slovenština na Inalco: od jazykového modelování k digitální metodě výuky a Mladé státy – mladé jazyky? Unitařní státy – jazyky jediné? V září se budeme věnovat problematice ženské otázky

v historii našeho národa (Od pohanské princezny k socialistické hrdince: obrazy ženy v české společnosti), téma pro říjen nese název Češi a Slováci, od Velké války ke společnému státu (1914–1918). Předposlední měsíc v roce 2018 věnujeme spisovateli Karlu Čapkovi – Karel Čapek (1890–1938): český spisovatel zmizelý s První republikou. Celý cyklus vyvrcholí závěrečnou debatou a slavnostním setkáním stávajících a bývalých vyučujících a studentů (prosinec 2018).

Mai 2018
« Langues tchèque et slovaque à l'Inalco : de la modélisation linguistique à la pédagogie numérique »

Juin 2018
« Jeunes États, jeunes langues ? États unitaires, langues uniques ? »

journées d'études projections exposition débat

1918 ANNÉE 2018 TCHÉCO-SLOVAQUE

ÉTIENNE BOISSERIE, CATHERINE SERVANT, ILONA SINZELLE-POŇAVIČOVÁ, IVAN ŠMILAUER, LUCIE KUBEČKOVÁ, inalco département Europe études tchèques

table-rondes

Septembre 2018
« De la princesse prophétesse païenne à l'héroïne socialiste : figures de la femme au sein de la société tchèque »

Octobre 2018
« Tchèques et Slovaques, de la Grande Guerre à l'État commun (1914-1918) »

Novembre 2018
« Karel Čapek (1890-1938) : un écrivain tchèque disparu avec la Première République tchécoslovaque »

Décembre 2018
Clôture du cycle: table-ronde

inalco CREE inalco Centre de recherche Europes-Eurasie

USPC Université Sorbonne Paris Cité

inalco PLIDAM Pluralité des langues et des identités : didactique, acquisition, médiations

AKTUÁLNĚ Z DESTINACÍ

INALCO Centre de recherche Europes-Eurasie

INALCO Études tchèques

INALCO CREE Centre de recherche Europes-Eurasie

Journée d'étude

Jeunes États – jeunes langues ? États unitaires – langues uniques ?

Dans le cadre du cycle organisé par les Études tchèques à l'INALCO à l'occasion du 100e anniversaire de la naissance de la Tchécoslovaquie

Mardi 19 juin 2018
De 9h à 17h30

Avec: Abraham BRAGIL, Maria BIZELJAC BRAGIL, Blaz FERJEC, Jozef ČERNÝ, Jean-Charles VILASSE, Gilles MERLE, Jérôme MARTEL, Nicolas DE COENRAEDT, Margaux KUBICKA, Ilona SINZELLE-POŇAVIČOVÁ, Taylor SMITH, Sophie URSULINI

Catherine SERVAULT
Étienne BOISSERIE, OUI BOISSERIE

Inalco
Salons d'honneur
2 rue de Lille
75006 Paris

organisation
Daria Štefánková
Étienne Boissier

Contact
ilona.sinzelle@inalco.fr
etienne.boissier@inalco.fr

Oslavy osmičkových výročí v Bruselu

Adéla Mazurová / lektorát Brusel, Belgie

Na přelomu srpna a září proběhne na půdě Evropského parlamentu v Bruselu výstava o Pražském jaru a invazi 1968. Doprovodí ji debata českých a slovenských historiků, která se svým obsahem zaměří na invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968.

Na listopad připravuje bruselské kulturní centrum BOZAR konferenci Evropské dialogy Václava Havla, jež každoročně přivádí k jednomu stolu intelektuály z České republiky, Evropy a USA, aby se zamýšleli nad významem dědictví prvního českého prezidenta pro dnešní evropskou politiku – v letošním roce se zvláštní pozorností upřenou k výročí státnosti. V těch samých prostorách se ještě v průběhu prosince odehraje debata s názvem Jak dál? Čeští historici a novináři se budou spolu se svými evropskými kolegy v rámci velké diskuse ptát: Už víme, jaké byly vize v roce 1918. Víme ale, jaké jsou ty dnešní?

Detektivka a pohádka

Matylda Kobiałka a Mateusz Dąbrowski, úvod Marcela Lhotská / lektorát Poznaň, Polsko

Matylda Kobiałka je studentkou druhého ročníku magisterského stupně, tedy je ve finále svého bohemistického studia. Detektivní příběh o lavičce profesora Kostrzewskiego napsala v prvním ročníku magisterského studia – byl to její domácí úkol. Zadání žánru detektivky souviselo s probíranou 9. lekcí „Problémy dnešní společnosti“ z učebnice *Čeština pro středně a více pokročilé* (autoři J. Bischofová, J. Hasil, M. Hrdlička, J. Kramářová). Matylda je upřímná, ráda žertuje, ale hlavně je velmi kreativní. A když se rozhodne něco dělat, dělá to s velkým nasazením – ať je to studium češtiny, ať je to fotografování.

Tuto historku jsem napsala pod tví přiblížením lavičky profesora Józefa Kostrzewskiego. Je to zvláštní památník: Józef Kostrzewski sedí na lavičce a čeká na účastníka diskuse. Často jsem viděla, že si někdo na ní sedal a fotil se s profesorem. Vždycky jsem tu lavičku viděla v parku u císařského paláce v Poznani. V roce 2016 lavička zmizela a nevěděla jsem co se s ní stalo. Napsala jsem tu historku právě v této době. O několik měsíců později jsem objevila, že lavička s profesorem jsou v pořádku a nic se jim nestalo, bylo to už v létě. Památník byl transportován na nový studentský kampus Morasko.

Jak jsem se stal pacientem psychiatrické nemocnice

Stalo se to 7. února 2016. Šel jsem ze školy a uviděl jsem zázračnou věc. Po druhé straně ulice se vznášel rektorův památník, který vždy stál v parku u muzea. Byl jsem strašně udiven, na chvíli jsem zavřel oči, a když jsem je otevřel, památník se tam stále hýbal, jako by ho nesl někdo malý, kdo není vidět. Byl už večer, a byl jsem trochu unaven, tak jsem si tu zprávu nechal pro sebe a šel na zastávku.

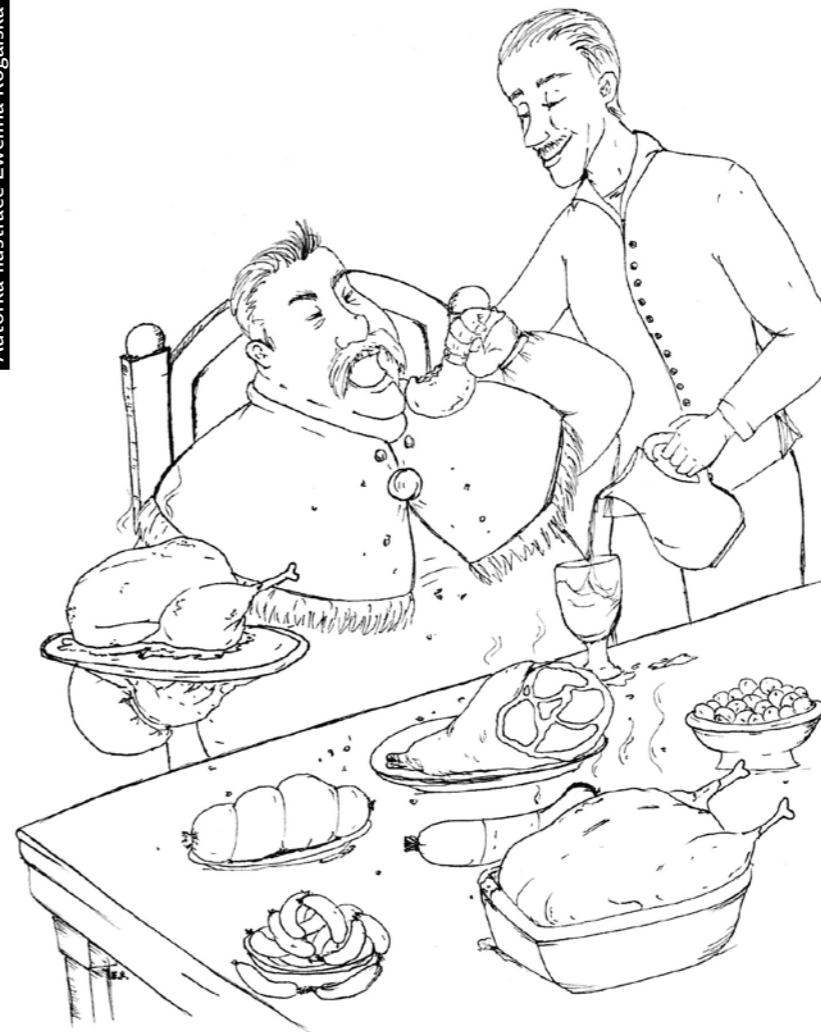
Zapomněl jsem na tu podivnou věc a až na druhý den na fakultě jsem uviděl inze-

rát, na kterých bylo napsáno, že se hledá někoho, kdo viděl něco ve věci ztraceného rektorova památníku, který včera zmizel z parku u muzea. Na začátku jsem si byl jistý, že řeknu všem, co jsem včera viděl. Avšak jsem začal víc přemýšlet. Jestli řeknu, že jsem památník viděl, jak zázračně letí nad chodníkem, určitě se zeptají na to, proč jsem to nikde nenahlásil, v nejhrošším případě řeknou, že jsem památník ukradl sám. A proto jsem si své tajemství nechal pro sebe.

V následujících dnech jsem tu zprávu sledoval. Nikdo nevěděl, co se stalo s památníkem. Prý jedna paní ze zelinářství viděla, jak v noci 7. února ho někdo veze hlavní třídou, ale neuměla říct kdo, čím a kterým směrem. Konečně došlo k tomu, že se všichni studenti museli dostavit k výslechu. Trochu jsem se toho bál, a z toho strachu jsem onemocněl.

Ve čtvrtek ráno jsem uslyšel bouchání na dveře. Byl jsem ještě v posteli. Po chvíli do pokoje vešla matka a dva policisté. Řekli, že kvůli své nepřítomnosti ve škole jsem podezřelý ve věci krádeže památníku. Matka začala plakat a já jsem se cítil jako Kafkův hrdina. Seděl jsem ve vězení dva měsíce, když začaly mizet ve městě ještě jiné sochy. Generální vyšetřovatel zjistil, že je za to zodpovědná parta malých trpaslíků. Proto mě zavřeli v psychiatrické nemocnici, přece neřeknou veřejně, že univerzitu okradla parta trpaslíků.

Autorka ilustrace Ewelina Rogalska

O obětavém sluhovi a chamtivém páňovi

Mateusz Dąbrowski je studentem třetího ročníku prvního stupně univerzitního studia bohemistiky, tedy končí bakalářské studium. Svou pohádku odevzdal jako domácí úkol na téma „Pomsta“. Téma vycházelo z textu Oty Pavla *Nejdražší ve střední Evropě*, který je součástí 4. lekce učebnice *Chcete ještě lépe mluvit česky?* (autoři Elga Čechová, Helena Remediosová, Harry Putz). Mateusz uvedl, že tento příběh je součástí jeho většího projektu, který si prozatím promýšlí a který by chtěl v budoucnu realizovat pravděpodobně jako počítačovou hru. Mateusz přistupuje ke svému studiu a k životu vůbec s hlubokou moudrostí. Co se týká ilustrace, studenti navrhli, aby ji udělala jejich spolužačka Ewelina Rogalska. Ewelina pochází z rodiny sužované těžkými nemocemi, takže bohužel nemá čas na studium – kreslení je pro ni podle svého názoru světlou stránkou v jejím životě.

Býlo nebylo, žil jednou jeden velmi bohatý šlechtic. Myslel si, že má už všechno, co je v životě cenné, a že všichni na něj žárlí. Tedy s ostatními lidmi (a zvlášť se svými sluhami) zacházel naprosto špatně. Jednoho dne na dveře šlechticova kabinetu zaklepal ten nejvíce opovrhovaný sluha. „Ať mi Vaše Jasnost odpustí mou opovážlivost...“

„Neodpustím!“
„...protože vás přicházím prosit...“
„Taková drzost!“
„...abyste mi konečně dovolil se vrátit k mé rodině,“ sluha pevně, ale zdvořile dokončil svou větu.

„No teda!“ zařval šlechtic a klesl do křesla uražený slovy svého sluhu.

„Vaše Jasnosti, sloužím vám už dvacet let a vždy jsem dělal všechno, co jste chtěl. Já vím, že mě nemáte rád, tak proč byste mě nemohl nechat a mít ode mě klid?“

„Jsi darebák a darmožrout a správně říkáš, že tě nemám rád. Jak bych jen mohl mít rád takového chudáka? Možná z tebe ještě něco bude, když vyděláš dost peněz, a přesně proto tu musíš zůstat a sloužit dál. Jinými slovy, budeš-li mít něco, co bych ti záviděl, získáš zpět svou svobodu.“

Zklamaný sluha věděl, že se svým páňem dalších dvacet let nevydrží, a přemýšlel, jak

ho přelstít. Rychle ho napadlo, že stačí jenom ukrást šlechticovi něco, co se mu moc líbí. „To je sice dobrý nápad používat protivníkovy zbraně,“ myslel si, „ale nechci se stát stejně zlý jako můj mučitel, ani udělat žádný zločin... Copak jestli se protivník svou zbraní porazí sám?“

O několik dní později šlechtic pořádal obrovský banket, na něj zvolal mnoho znamenitých hostů – samozřejmě jen proto, aby k němu vzhlíželi. Sluha byl rozhodnut věrně obsluhovat hospodáře a stále mu podával velké mísy s jídlem a doléval víno do jeho poháru. Tak velké, jak šlechticova nenasytlost, bylo jenom jeho břicho. I když se to první zvolna menšilo, to druhé, bohužel, pořád rostlo. Posléze měl šlechtic břicho jako těhotný obr a teprve teď pochopil, že se dostal do bodu, odkud není návratu. Najednou pocítil nesnesitelnou bolest žaludku, těžkost nohou a točení hlavy. Chtěl si co nejrychleji lehnout do své postele, ale co když se nedovedl ani zvednout ze židle? A bylo by to opravdu bezvýchodná situace, kdyby hned šlechticovi nepomohl vyjít ze sálu obětavý sluha. Jeho jasnost se konečně našel ve své vysněné posteli, a jakmile si do ní lehl, začal sténat.

„Co jsi se mnou udělal, ty bídníku?!“ obviňoval sluhu během přestávky mezi sténáním.

„Při vší účte, pane, jsem jen plnil vaše požadavky. Vy jste mocný a...“ podíval se na jeho kulaté břicho, „...velký, můj pane. Jak je tedy možné, že sice vládnete mnoha lidem, ale ne svému vlastnímu tělu?“

„Ty jsi ale hubatý! Kdybych tak měl tvé zdraví, hned bych tě...!“ a poslední slovo už nedokončil. Sluha měl na tváři vítězný úsměv. „A je to...“

„Nevím, jak vám poděkovat, pane, že jste se sám sobě pomstil! A měl jste pravdu, stačilo vám jen poctivě sloužit. Vaše chamtivost vás porazila a já jsem svobodný. Možná si teď uvědomíte, že peníze nejsou všechno a jste silný jen zdánlivě, neboť vaše síla závisí na lidech, nad nimiž panujete. Nebudu vás už víc trápit. Sbohem!“

„Je to ovšem konec, vyhrál si,“ nerad souhlasil šlechtic. „Než odejdeš, tak bys měl aspoň vědět, proč jsem tě tak vždycky nenáviděl...“

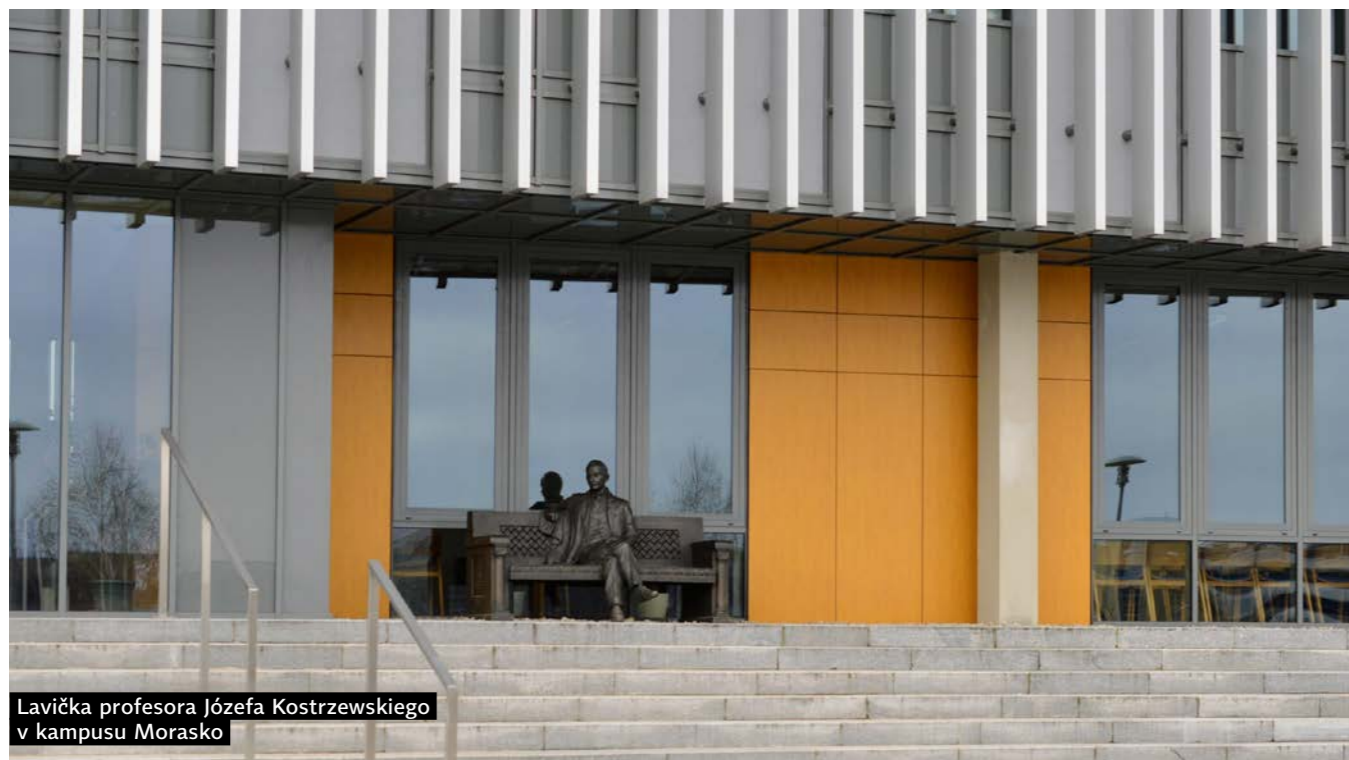
„To by mě opravdu zajímalo.“

„Já nejsem tak hloupý, jak si myslíš,“ zasténal. „Pravda je taková, že na tebe žárlím už dlouhá léta. Navzdory tomu, že jsem s tebou zacházel nejhůř ze všech svých sluhů, vždy to ty jsi byl ten nejlepší a nejobětavější z nich. Hele, stále mi vykáš, i když už nejsi můj sluha! Hněv je značka bezmocnosti, a ty ses nikdy nezlobil.“

„Jenom bych to zkusil a jistě byste mě potrestali!“

„A zase máš pravdu!“ zasmál se. „Jdi už... a drž se.“

Sluha odešel, zavřel za sebou dveře. Šlechtic se neobratně překulil na druhou stranu a už nevěděl, zda ho bolí žaludek, nebo srdce.

Lavička profesora Józefa Kostrzewskiego v kampusu Morasko

Rozhovor s bohemistkou Mgr. Danou Hůlkovou Nývtovou, Ph.D.

V současné době pracujete jako zástupkyně ředitele Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Popište nám prosím váš profesní život a vaši cestu na tuto pozici.

Především je na místě stručně představit Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy (ÚJOP UK), který je institucí s dlouhodobou tradicí, ovlivňuje způsob výuky češtiny jako cizího jazyka v České republice i v zahraničí již více než 60 let, je progresivním hráčem na poli vzdělávání nerodilých mluvčích a výzkumů jejich jazyka. Jeho hlavním posláním je češtinu nejen učít, ale také podporovat její správné použití v jednotlivých oborech studia a rovněž budovat metodický přístup k její výuce a profesionálnímu standardizovanému testování prostřednictvím mezinárodně uznávaných zkoušek.

Já jsem původně vystudovala obor český jazyk a literatura – historie na pedagogické fakultě a hodlala se věnovat výuce českých mluvčích. V roce 2000 jsem měla možnost být v kontaktu s výukou češtiny jako cizího jazyka v Austrálii a tam jsem se rozhodla se v této oblasti porozhlédnout. Vedle doktorandského studia na filozofické fakultě jsem začala pracovat jako učitelka češtiny jako cizího jazyka a postupně jsem se víc a víc zabývala metodickou stránkou a vedením učitelů.

S ústavem jsem v kontaktu přibližně od roku 2001, naplno jsem nastoupila v roce 2008. V náplni práce ÚJOP UK jsem se našla také proto, že se nezabýváme „pouze češtinou“, ale výukou odborných předmětů

v češtině, kde je tak pro mě možné uplatnit rovněž svoje studium literatury či historie a v neposlední řadě se zabývat také metodikou výuky odborných předmětů v češtině obecně. Od roku 2015 jsem byla vedoucí Metodického a odborného centra, které bylo v tom roce v ústavu založeno, neboť záběr metodické činnosti na samotném pracovišti, ale hojně také mimo něj byl už opravdu široký.

Od roku 2017 jsem zástupkyní ředitele pro studium, která má na starosti zastřešení a vedení oblasti výuky, metodiky a testování. Je to jakési logické směřování, které mě na tuto pozici přivedlo a přidalo k odborným záležitostem také možnost vedení lidí.

ÚJOP UK realizuje aktivity ve spolupráci s Programem podpory českého kulturního dědictví v zahraničí: Letní kurz českého jazyka pro krajany a Kurz metodiky výuky češtiny pro vyučující z řad krajských komunit a zahraničních českých škol.

ÚJOP UK se dlouhodobě zabývá výukou češtiny pro cizince a podporuje výuku češtiny v zahraničí. Jakým konkrétním způsobem se na těchto aktivitách podílíte vy?

Ústav nabízí řadu možností pro vyučující i studující mimo Českou republiku. Jednak realizujeme aktivity ve spolupráci s Programem na podporu českého kulturního dědictví v zahraničí, jako jsou metodický kurz a jazykový kurz pro účastníky z krajských komunit (od roku 2007). Jednak poskytujeme vlastní aktivity jako Mezinárodní

konference k výuce a testování (od roku 2005), mezinárodní Metodické sympozium pro vyučující ze zahraničí (od roku 2008), workshopy a poradnictví. Kromě toho vyjíždíme do zahraničí podporovat aktivity přímo tam. Jedná se jednak o vztahy s bohemistickými pracovišti, ale také s jinými

institucemi a spolky působícími v české diaspoře. Spolupracujeme s Českou školou bez hranic, s českými školami v Severní Americe, s krajskými spolky. Na všech těchto činnostech se aktivně podílím, ať už tak, že jsem navázala na předchozí snahy, nebo že jsem přinesla vlastní inovace. Podařilo se mi rozšířit a institucionalizovat např. plošnou a systematickou spolupráci s Českými centry (ČC), kde nejen zkoušíme certifikované zkoušky z češtiny s licencí ALTE, kterou máme jako jediná instituce v ČR, a jsme tak ve spojení s ČC – jakýmsi British Councilem České republiky, ale podporujeme v ČC výuku prostřednictvím řady nástrojů a akcí. Od roku 2014 se mi podařilo vybudovat metodickou podporu a výuku metodiky v rámci výročních konferencí českých škol v Severní Americe. Od té doby proběhly již čtyři stále intenzivnější cykly přímo na území USA.

Lze říci, že se vlastně cesty velké části učitelů, lektorů i institucí, kde se učí čeština v zahraničí, protínají právě v různých oblastech činnosti ÚJOP UK – metodické kurzy, podpora Domu zahraniční spolupráce a Českých center, zkoušky (i pro děti a mládež) a semináře k nim, konference ÚJOP UK, výuka Erasmus studentů, naše online kurzy atd. Máme opravdu záběr, který rozsahem i kvalitou převyšuje všechna ostatní obdobná pracoviště, což je mise, která pro mě osobně hraje hlavní roli. Chtěla bych, aby ÚJOP UK byl mostem mezi jednotlivými aktivitami a institucemi, který pomáhá spolubudovat síť spolupráce. Jsme seriózními partnery otevřenými i dalším kontaktům a aktivitám. Chtěla bych, abychom byli nečistě akademickým pracovištěm univerzity, ale pracovištěm vysoce odborným, které si může dovolit podporovat řadu aktivit ze širokého spektra oblastí působení. A to se mi myslím daří.

Několik let jste stála v čele Kurzu metodiky výuky češtiny pro vyučující z řad kra-

Dana Hůlková Nývtová

Vystudovala obor český jazyk a literatura – historie na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové a obor filologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Pro češtinu jako cizí jazyk se rozhodla během svého dvouletého pobytu v Austrálii, kde se také začala věnovat genderovému pohledu na literaturu. Češtinu vyučovala jak rodilé, tak nerodilé mluvčí, a to v kurzech celé řady typů: univerzitních – bohemistických i nebohemistických, přípravných, překladatelských, individuálních, firemních, nízkoprahových, pro neziskové a integrační organizace, pro děti na základních školách aj. Intenzivně se věnuje metodice výuky češtiny jako cizího jazyka a analýzám učebnic. Zabývá se aktivním učením, prací se skupinou, řečovými dovednostmi a technikami, obecně metodickými otázkami výuky jazyka, čtenářskou gramotností, jiným čtením textu, literaturou a genderovou problematikou, propojením jazykového a odborného vzdělávání. Podílela se na vzniku metodiky nízkoprahových kurzů, byla členkou týmu vytvářejícího zkoušku A1 pro trvalý pobyt, členkou týmu vytvářejícího certifikovanou zkoušku z češtiny na úrovni B1, je členkou týmu připravujícího metodiku přípravy ke zkoušce na úrovni A2 pro účely získání trvalého pobytu, spoluautorkou, lektorkou a recenzentkou učebnic a materiálů k výuce češtiny jako cizího jazyka. Od roku 2017 je zástupkyní ředitele ÚJOP UK pro studijní a odborné záležitosti.

janských komunit, jehož první ročník se uskutečnil již v roce 2007. Můžete nám přiblížit zaměření a poslání tohoto kurzu?

Vedením kurzu jsem byla pověřena v roce 2008 a rozhodla jsem se ho orientovat výrazně více na metodiku češtiny jako cizího, nemateřského, potažmo druhého jazyka. Metodická náplň je hlavním cílem samozřejmě dodnes, konkrétní zacílení se postupně různě proměňuje v souvislosti s tím, jak se mění cílová skupina účastníků. Posláním kurzů je především posílení metodické kompetence a schopnosti učít v zahraničí češtinu jako cílový jazyk. Často se jedná o výuku dětí, což je silný trend posledních let. Zároveň kurz stavíme tak, aby se co nejvíce využil potenciál toho, že vždy 20 lidí s vazbou na Českou republiku v zahraničí má možnost díky podpoře tohoto programu (ÚJOP UK realizuje odbornou část, ale MŠMT hradí účastníkům výuku, cestu a ubytování) se osobně setkat a intenzivně spolu pracovat celé dva týdny.

Jste členkou Komise pro lektoráty Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Jak vnímáte kvalitu lektorů a jejich roli ve výuce češtiny a šíření české kultury v zahraničí?

Řekla bych, že již z výše zmíněného je patrné, že vnímám roli vyučujících češtiny v zahraničí jako zásadní, lektory nevyjímajíc. Jejich pozice je naopak ještě silnější, neboť je pozicí oficiální. Role zahraničního vyučujícího v sobě nese řadu kategorií. Jednou z nich je jistě fakt, že se jedná o rodilé mluvčí. To je pro zahraničního posluchače obrovský bonus. Samozřejmě vedle toho musí lektor mít řadu

odborných, ale i kulturních a komunikačních kompetencí – v první řadě jistě lingvistickou a metodickou, ale také literární, historickou, musí být dostatečně aktivní, aby dokázal přidanými aktivitami studenty i další zájemce nadchnout pro „českost“. Je vlastně takovým kulturním vyslancem. Proto je velice důležité vybírat kandidáty, kteří těmto předpokladům

a náročnou práci dostojí. Velice mě těší, že se mohu na výběru vysílaných kandidátů podílet.

Zasedáte v redakční radě Krajin češtiny a uveřejnila jste v nich několik článků. Co pro vás tato činnost znamená?

Především bych vyzdvihla fakt, že existuje platforma pro zahraniční češtinářské aktivity v této formě. Líbí se mi také její název, který zaměření periodika vystihuje. Ráda bych se činnosti v rámci této aktivity věnovala víc a cítím se poněkud dlužna. Znamená

pro mě další možnost sdílení a přemostování.

Jaké máte profesní plány do budoucna? Co je podle vašeho názoru třeba zlepšit ve výuce češtiny v zahraničí a v rámci kurzů v České republice? Na jakou činnost by bylo dobré zaměřit pozornost?

Určitě mám v plánu pokračovat v započaté práci na ústavu a dovést řadu projektů do uspokojivého a stabilního stavu.

Podle mne nelze říci paušálně, co je potřeba v zahraničí zlepšit, neboť se jedná o velmi pestrobarevnou skupinu – učitelů vysílaných DZS, lektorů, těch, kdo učí u krajanů a v diaspoře a často učitelé nejsou, stážístů na Ukrajině a jinde v Českých centrech,

nerodilých mluvčích bohemistů, nerodilých mluvčích nebohemistů, kteří mnohde působí, atd. a také teritorií a cílových skupin studentů. Všem těmto aktivním osobám je potřeba poskytovat podporu. Jednak odborně metodickou – v této oblasti je dobře nakročeno a bude dobře ji posilovat, jednak procesně metodickou. Tady bych viděla rezervy. Vypracování metodik k tomu, jak věci organizovat, jak předávat dobře zkušenosti při střídání osob na dané pozici, jak udržet návaznost, se mi zdá jako vhodný nástroj k pomoci rozvoje systematické výuky. Určité standardizované nebo zvykové postupy mají jednotlivá univerzitní pracoviště. I když také jejich pracovníci by mohli v tomto směru přivítat pomoc.

V České republice se na nás obracují velmi rozdílná integrační centra na podporu výuky cizinců. Čeština a nově přichozí spoluobytelé, to je určitě jedna z oblastí, kterou je třeba rozvíjet. Zároveň do této oblasti patří také spolužáci, to je klíčová otázka pro učitele z nižších stupňů škol, základních i středních. Opět je potřeba rozvíjet oba směry metodických podpor. O odborně metodickou se staráme především v našem Dvousemestrálním zdokonalovacím kurzu k výuce češtiny jako cizího jazyka, který rozvíjíme od roku 2007, a také řadou dalších individuálních podpor a spoluprací.

Věřím, že všechny tyto činnosti mají smysl.

Rozhovor byl veden písemně. ■

Strasti a slasti našich krajanů v Argentině

Radka Návarová / krajská komunita Buenos Aires, Argentina

V tomto článku se dozvíte, odkud přišli naši krajané do Argentiny, jak se učí čeština v Buenos Aires, Santa Fe a Rosariu a proč se tamní krajané učí česky.

Příchod krajanů do Argentiny

První krajané přicházeli do Argentiny už koncem 19. století. Z někdejšího Rakouska-Uherska odcházeli především Moravané, a to hned z několika důvodů. Hlavně to byla ekonomická situace ve vlasti a vidina bezplatného získání půdy, přidělované v té době imigrantům argentinskou vládou s cílem zalidnit stát. Ještě za časů Rakouska-Uherska byla dalším důvodem snaha vyhnout se vojenské službě. Největší vlna imigrace do Argentiny – hovoří se o desítkách tisíc Čechoslováků – však nastala mezi první a druhou světovou válkou, opět z důvodů ekonomických, ale také – po zkušenosti s první světovou válkou – kvůli obavám z dalšího válečného konfliktu v Evropě.

Jak už bylo zmíněno, do Argentiny odcházeli především Moravané, jen výjimečně

Češi. Moravský původ je ostatně dodnes v komunitě patrný – krajané mluví většinou zachovalými moravskými dialekty. Odcházely často celé rodiny, mnohdy nejdříve vycestoval jen jeden člen rodiny, aby zhodnotil situaci a zajistil podmínky, pak za ním přijížděli další. Z některých měst odcházela řada rodin – jako například z Velkých Bílovic, dnes partnerského města Presidencia Roque Sáenz Peña, metropole českých krajanů. Rozhodnutí opustit zemi bývalo z dnešního pohledu poněkud unáhlené, bez dostatek informací o podmínkách na místě.

Sousedí a známí se mezi sebou informovali, co o životě v Argentině slyšeli, co kdo napsal domů, a na základě toho se někteří

rozhodli hledat štěstí za oceánem. Samozřejmě mnozí krajané v dopisech domů „upravovali“ skutečnost ve snaze nezarmoutit příbuzné svým zápo-

Do Argentiny odešli především Moravané, řada rodin pochází z Velkých Bílovic, dnes partnerského města Presidencia Roque Sáenz Peña, metropole českých krajanů v Argentině.

lením na novém kontinentě. Krajané v Argentině čekaly velmi náročné podmínky, protože dostávali půdu na severu v nepříliš příznivé provincii Chaco. Především tam chyběla infrastruktura, téměř vše museli budovat sami (dodnes je to jedna z nejhudších oblastí). Tato provincie navíc patří k nejteplejším v zemi, a tak nenabízí snadné klimatické podmínky, kromě toho je nutné dodat, že místní půda

není nijak mimořádně úrodná, je vhodná jen k pěstování bavlny. Češi se tedy v Chacu stali průkopníky právě tohoto odvětví v zemědělství. Samozřejmě nejde o plodinu, se kterou by měli zkušenosti z vlasti, několik krajanů však přišlo z amerického Texasu, kde se naučili s bavlnou pracovat. **I přes všechny překážky se Češi v Chacu dokázali prosadit, mezi ostatními imigranty se stali respektovanou komunitou a byli také jedněmi ze zakladatelů města Presidencia Roque Sáenz Peña.**

Někteří těžké podmínky nesnášeli dobře jak fyzicky, tak psychicky. Vidina velkého výtěžku se totiž většinou nenaplnila. Mnozí proto toužili alespoň po návštěvě domoviny, či přímo po definitivním návratu. Je sice několik českých rodin, kterým se v Argentině velmi dařilo a daří, například rodina architektky Kocourka či rodina Ctiborova, která na předměstí La Plata založila rozsáhlý komplex továren na cihly. Tyto rodiny přišly už z Československa s dobrým výchozím kapitálem a v Argentině se jim dařilo dále jej rozšiřovat. Pro většinu krajanů však bylo finančně nemožné pořídit lodní lístek celé rodině. Existují i smutné příběhy, kdy jeden z rodiny, například otec, zanechal ostatní v Argentině a sám použil ušetřené peníze

LEKTOŘI
A UČITELÉ

na cestu zpět domů. Někteří krajané se přestěhovali do Buenos Aires, aby unikli práci v náročném prostředí Chaca. **Jiní po příjezdu do přístavu v Buenos Aires zůstávali ve městě a další byli podle profesí posíláni do různých míst Argentiny, typické jsou „umístěnky“ u profesí potřebných pro stavbu železnice.**

Krajané se vyrovnávali se steskem po domově a zároveň udržovali kontakt s ostatními Čechy a českou kulturou i jazykem (mnozí z první generace přichozích se nikdy nenaučili španělsky). Zakládali proto krajské spolky, školy a kluby, kde se pravidelně scházeli. Některé kluby se zachovaly dodnes, i když třeba s vynucenými přestávkami. Například v době vojenské diktatury (1976–1983) byla režimem negativně hodnocena účast v aktivitách klubů, které sdružovaly lidi pocházející ze státu, v němž právě vládla komunistická strana.

Čeští učitelé v Argentině

Český stát posílal do Argentiny učitele již ve 30. letech 20. století, tato tradice byla přerušena druhou světovou válkou. Díky Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí jsou od roku 2004 čeští učitelé do Argentiny opět vysíláni. V tomto roce působí jedna učitelka v provincii Chaco (především ve městech Presidencia Roque Sáenz Peña a Resistencia), která vyjíždí také do Paraguaye. Druhá učitelka pracuje v Buenos Aires a navštěvuje rovněž provincii Santa Fe (města Santa Fe a Rosario). V dalších městech Argentiny, například v Mendoze, v Córdoba, v Comodoro Rivadavia, žije menší počet krajanů, kteří se ovšem nescházejí ve spolcích.

Učitelé z města Buenos Aires

Učitelka v Buenos Aires pracuje přímo v hlavním městě, tzv. Capital Federal, ale i ve stejnojmenné provincii. V hlavním městě poskytuje zdarma prostoru k výuce univerzita Universidad Kennedy. Jedná se o soukromou univerzitu, což v místních podmínkách znamená dobře vybavenou, čistou a bezpečnou – čehož si studenti váží. V posledních letech navíc můžeme využívat dopravně dobře dostupnou budovu v centru města. Spolupráce s univerzitou začala již před třinácti lety, kdy byl v jejím vedení český krajan, a až už tam dnes nepůsobí, spolupráce nadále funguje.

I když se stále objevují noví mladí studenti (nejmladšímu žákovi je 16 let), je výuka stále specifická svou věkovou strukturou. Některé skupiny mají věkový průměr 70 a více let (nejstarší studentce je 89 let). Senioři vyžadují zvláštní přístup ve výuce – citlivý a pestrý. Pro studenty je hodina češtiny často hlavní událostí týdne, „výletem“, na který se hezky obléknou a který zakončí obědem se spolužáky.

Oslavy 28. října v Českém domě

Vinobraní v Českém domě

Studenti nemusí před zahájením výuky češtiny skládat zkoušku. V současnosti si mohou po konzultaci s učitelkou vybrat jednu ze šesti úrovní a před postoupením do další by měli obsáhnout jisté penzum znalostí. Výuka je bezplatná, mimo jiné proto je o ni každoročně velký zájem. Do skupin začátečníků se hlásí asi padesát zájemců. Mnozí z nich během roku rezignují, a tak ke konci roku zůstává v začátečnických skupinách méně než polovina původního počtu žáků. V současné době je celkový počet studentů češtiny 134. **Důvody, proč se Argentinští snaží proniknout do tajů exotického jazyka, jsou nejrůznější. Polovina z nich má české kořeny, chtějí si tedy připomenout nebo osvojit jazyk prarodičů, případně stále udržují kontakty s rodinami v České republice a rádi by s nimi komunikovali v češtině. Mnozí se chystají na turistickou cestu do Prahy nebo studijní či pracovní**

stáž, jiní si třeba oblíbili českou literaturu, hudbu, anebo studují obor, k němuž se jim hodí znalost češtiny – jiný slovan-ský jazyk, politologii, historii, hudbu apod. Studenti postupují různým tempem, pro velmi motivované studenty a samouky je ovšem podstatné vědět, že kurzy mají návaznost a jsou součástí dlouhodobého programu. Díky tomu se mění věková struktura pokročilejších skupin: dříve v nich byli jen krajané starších ročníků, kteří češtinu slyšeli doma, a dnes už se v nich objevují mladší motivovaní studenti, kteří z kurzu po začátečnických letech postoupili dále.

Město Buenos Aires nabízí také široké kulturní vyžití, kontakt s českou kulturou je tudíž možný i mimo jazykovou výuku. Studenti mohou zhlédnout české filmy, poslechnout si koncert české klasické hudby či zajít na operu, výstavu atd., kulturní aktivity tak nespočívají jen na iniciativě krajských spolků či učitele češtiny.

Francisco (vpravo) s maminkou (uprostřed), spolužáky a učitelkou češtiny Radkou Návarovou (vlevo)

Velikonoce – vaření se studenty

Učitelké zkušenosti z aglomerace Buenos Aires

Výuka češtiny probíhá také v aglomeraci Buenos Aires. Čeští krajané, kteří přicházeli do města Buenos Aires, totiž většinou pracovali v továrnách na jižních předměstích, kde zároveň bydleli a také zakládali spolky. Dodnes jsou v provincii na jih od města Buenos Aires tři české kluby: ve čtvrti Valentín Alsina je to Český dům, ve čtvrti Villa Domínico sídlí poněkud kuriózně přímo v jednom bloku dva kluby Sparta a Sokol (v minulosti došlo k neshodám mezi členy, část z nich proto založila vlastní klub; ostatně, jakási rivalita a škorpení mezi kluby je pro místní situaci příznačná, dokonce zde existuje rčení **Když se sejdou dva Češi, tak mají tři kluby, jeden každý sám a jeden společný**). Budovy obou spolků sice už převzala radnice, kluby mají ovšem povoleno užívat je k výuce a dalším aktivitám. Sparta této možnosti využívá, jednou měsíčně zde učitelka organizuje setkání s jazykovými hrami, společným zpíváním a vařením. Ve spolku už však zbývají jenom starší členové, mladí nemají o klub zájem. Sokol pořádá jen oběd k výročí založení klubu. Neaktivnější je Český dům, jehož fungování bylo obnoveno v roce 2001. Jeho velkou chloubou je taneční spolek Sokol a učitelka tance Ana

Studenti z Buenos Aires, Santa Fe a Rosaria si uvědomují, že na ně Česká republika nezapomíná. Hodiny češtiny jsou toho důkazem. Celá Evropa je pro ně obdivovaným Prvním světem a velkým lákadlem.

Aires i ze Santa Fe a Rosaria jsou si moc dobře vědomi toho, že jazykové hodiny jsou jakýmsi darem z České republiky a důkazem toho, že se na ně nezapomíná.

Souhop. **Pro mladé je totiž atraktivní tančit české folklorní tance v tradičních krojích a jejich zájem o tanec pak často přechází v zájem o český jazyk.** V Českém domě jsou jednou měsíčně pořádána podobná kulturní setkání jako ve Spartě, konají se také různé oslavy a tradiční obědy, většinou alespoň čtyři do roka – vinobraní, májka, zabijačka a oběd k výročí založení Československa. Tento klub se stále snaží udržet dřívější zvyk pravidelných schůzek krajanů o víkendech, popovídání u kávy a českých koláčů. Bohužel, mnozí studenti, kteří bydlí ve městě, se do provincie bojí jezdit nebo nechtějí jezdit kvůli velkým vzdálenostem, a proto není snadné nalézt nové členy a zájemce.

Výuka češtiny probíhá i v dalších dvou městech – Santa Fe a Rosario. V Rosario mají krajané vlastní budovu, v níž se s pomocí dojíždějící učitelky učí jazyku, ale i vaření. Stejně jako v Českém domě mají i zde učitelku tance a taneční spolek Vlastimil. V Santa Fe sice chybí sídelní budova krajanů, ale pořádá-li se přednáška na půdě univerzity či muzea, zúčastní se jí krajané ve značném počtu. Česká republika, jako ostatně celá Evropa, je pro ně obdivovaným Prvním světem, a tudíž velkým lákadlem. Studenti z Buenos

Následující rozhovor objasní motivaci ke studiu češtiny a plány do budoucna jednoho mladého studenta češtiny.

Francisco Guido Massari je šestnáctiletý student střední školy v provincii Buenos Aires. Do kurzů češtiny na Universidad Kennedy v Buenos Aires začal chodit se svojí maminkou Marií Elenou v březnu 2017. Jedná se o nejmladšího studenta v kurzech a zároveň jednoho z nejnadanějších.

Proč studuješ češtinu?

Studuju češtinu kvůli svým praprarodičům, chtěl jsem poznat, odkud pocházeli, jaké to je v České republice, a naučit se jazyk.

K čemu by ti mohla v budoucnosti posloužit znalost češtiny?

Čeština by se mi mohla hodit, kdybych chtěl zkusit v České republice pracovat. Tak bych se za pár let rád přihlásil do kurzu v Dobrušce a rád bych tam jel už s dobrou úrovní.

Jsi spokojený s kurzy v Buenos Aires? Máš v plánu pokračovat?

Hodiny češtiny zadarmo jsou skvělý nápad, pro všechny, pro ty, kteří mají české kořeny, nebo prostě pro všechny, kteří se jazyk chtějí učit. Začal jsem minulý rok a určitě mám v plánu pokračovat až do konce. (smích)

Co se ti líbí nebo naopak nelíbí na češtině – gramatický jev, slovo apod.?

Těžké mi přijde celé skloňování, ale spíš ve smyslu, že mě překvapilo, že něco takového vůbec existuje. Ale že by se mi na češtině něco nelíbilo, to ne, nic takového jsem zatím nenašel.

Znáš osobně nějaké Čechy?

Znám jen svoji učitelku a její kamarády, ale všichni jsou moc sympatičtí.

Byl jsi někdy na nějaké akci v českém spolku? Jaké to bylo?

Ano, byl jsem na vinobraní v Českém domě. Bylo to fajn. Jídlo bylo dobré a hudba taky. Měli jsme vepřové se zelím. Docela jsem se bavil.

Už jsi někdy byl České republice?

Ne, ještě ne. Ale letos tam s maminkou poletíme. Moc se těším, až to tam poznám.

Jaké tam máte plány?

Chceme navštívit hlavně Prahu a místa, odkud pocházeli moji praprarodiče, což je Hodonín a Zarazice u Veselí nad Moravou.

Rozhovor byl veden ústně, z portugalských jej přeložila Radka Návarová.

Sv. Mikuláš v argentinském Chacu

Pavčina Řeháčková / krajanská komunita Chaco, Argentina

Přestože se neblížil podvečer 5. prosince, nýbrž byl březen provázený silným horkem a suchem, ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña probíhaly velké přípravy, v nichž hrál hlavní roli sv. Mikuláš.

Jako tradičně každým rokem pořádá město slavnostní průvod, kde se prezentují také všechny krajanské spolky z různých zemí, často v krojích či maskách, doprovázené alegorickými vozy. Pro tento rok si Unión Checoeslovaca zvolila téma svatého Mikuláše.

Dva týdny před průvodem probíhaly přípravy ve velkém stylu, protože mezi všemi spolky panuje nepsaná soutěž o co nejlepší provedení alegorických vozů a celkovou prezentaci. Každý spolek se tak každým rokem snaží překvapit něčím nevšedním. To se zástupcům Unión Checoeslovaca letos opravdu podařilo.

Kromě přípravy krojů a výroby masek nejtěžší práce spočívala právě ve výrobě alegorického vozu, zvláště pak nadrozměrného provedení postav sv. Mikuláše, čerta a anděla. Do těchto aktivit se zapojili všichni členové spolku. Poslední večer probíhaly

dokončovací práce až do pozdních nočních hodin. Na dramatickosti situace se také podílel stále hrozící silný déšť, který by mohl všem ušlouhnutou práci zničit, a vyložit tak československé krajany z účasti na defilé.

V hodinách českého jazyka v době příprav také probíhala osvěta, kdy byli žáci seznámeni s reáliemi podoby sv. Mikuláše v Čechách a doplnili si slovní zásobu týkající se tohoto svátku. Zároveň byl kladen důraz na autentické ztvárnění všech tří postav, proto byli krajané poučeni o výrobě masek, jejich barevném provedení a o dalších doplňcích přidávajících na autentičnosti.

Pod vedením profesorky tance Melanie Ayelén Gutierrez Rath, která vede místní československý taneční soubor Moravanka řadu let, si členové Moravanky i s ostatními členy Unión Checoeslovaca, kteří běžně

v Moravance netančí, nacvičili taneční vystoupení, které se několikrát prezentovalo v ulicích města během slavnostního průvodu a na závěr pak bylo prezentováno na hlavním náměstí před zrakem vedení města. Vystoupení sklídilo mnoho pozitivních ohlasů od všech přihlížejících. Nutno říci, že právě balet Moravanka a společné události mají ten nejvýznamnější vliv na stmelování krajanů a přitahují zájem malých a dospívajících krajanů.

Mladší členové baletu Moravanka se v průvodu prezentovali v krojích. Četná skupina dospělých na sebe oblékla masku čerta, sv. Mikuláše představoval Krajan Luis Husak a anděla krajan Marta Teles, která mimo jiné rozdávala během průvodu divákům cukrovinky. Kromě přihlížejících si průvod užili právě krajané, zvláště pak dospělí členové spolku převlečení za čerty v čele s prezidentem spolku Robertem Bubenikem, kteří se během průvodu postarali o zábavu. Po skončení události krajané odjeli na alegorickém voze zpět do Unión Checoeslovaca, čímž tak utekli před deštěm, zachránili všechny masky a alegorický vůz pro další případnou prezentaci. Večer byl zakončen společnou večeří v Unión Checoeslovaca.

Soubor Moravanka a sv. Mikuláš v průvodu, foto Gabriel Petris

Před slavností, foto autorka článku

Alegorický vůz českých krajanů, foto Gabriel Petris

Výuka českého jazyka a literatury ve Slovinsku

Zdeňka Kohoutková / lektorát Lublaň, Slovinsko

Slovinsko je malý stát ležící mezi Julskými Alpami a Jaderským mořem. Ten, kdo Slovinsko navštívil, určitě potvrdí, že se jedná o zemi rozmanitých přírodních krás: kouzelné moře, dechberoucí hory, světově proslulé jeskyně, ledovcová jezera, sluncem ozářené vinohrady i nekonečné lesy. A právě v této malebné zemi se již bezmála 100 let vyučuje český jazyk.

Lektorát českého jazyka má na Filozofické fakultě Univerzity v Lublani (FF UL) nejdelší tradici mezi vyučovanými západoslovanskými jazyky. Byl založen již v roce 1922. Na začátku lektorát vedl Václav Burian (do roku 1940), jako domácí lektorů zde působili Boris Urbančič (1941–1945, 1947, 1955–1972), France Bezljaj (1950–1954) a Albinca Lipovec (1976–1998), od roku 1998 lektorát vede Bojana Maltarić. Od roku 1969 se k domácím lektorům přidali zahraniční lektoré, rodilí mluvčí českého jazyka: Vladimír Blažek (1969–1971), Přemysl Hauser (1971–1974), Anna Šimková (1975–1978), Helena Poláková (1978–1984 a 1992–1998), Ladislav Brož (1984–1988), Hana Kriaková (1988–1992), Eva Štěrbová (1998–2000), Petra Stankovska (2000–2005), Jana Šnytová (2005–2015) a od roku 2015 Zdeňka Kohoutková.¹

Zlomovým okamžikem v dějinách lektorátu českého jazyka byl rok 2004. Ústav slavistiky FF UL (Oddelek za slavistiku FF UL) vytvořil novou sekci západoslovanských jazyků se třemi katedrami, mezi nimiž byla také katedra českého jazyka a literatury (Katedra za češki jezik in književnost). Po rozhodnutí slovinského ministra školství vznikl v akademickém roce 2004/05 studijní obor Český jazyk a literatura (Češki jezik in književnost). Na základě evropských standardů akademického vzdělávání byl ve Slovinsku od akademického roku 2009/10 zaveden jednotný vzdělávací systém a obor získal

nový název Bohemistika. Od akademického roku 2016/17 je však znovu přejmenován na již dříve zavedený Český jazyk a literatura (Češki jezik in književnost). Důvod byl čistě praktický, veřejnost totiž nevěděla, co si pod pojem bohemistika představí.

V tomto akademickém roce je na katedře českého jazyka a literatury zaměstnáno pět vyučujících: profesorka Petra Stankovska, která je zároveň vedoucí katedry a vyučuje jazykovědné předměty, domácí lektorka Bojana Maltarić, zahraniční lektorka Zdeňka Kohoutková a dva externí přednášející české literatury Erik Gilk a Jana Šnytová.

Studenti katedry českého jazyka mají možnost studovat v České republice v rámci programu Erasmus+, CEEPUS či letních škol slovanských studií.

Lektorát českého jazyka, pozdější katedra českého jazyka, od svých počátků plní různé úlohy. Studenti se učí český jazyk, osvojují a prohlubují si znalosti z české literatury, kultury, reálií a historie, mají též možnost studovat v České republice v rámci programů Erasmus+, CEEPUS či letních škol slovanských studií. Výuka je otevřena rovněž studentům jiných oborů, zahraničním studentům a pedagogům.

Na katedře pravidelně přednášejí pedagogové z českých univerzit, konají se literární a filmové večery, překladatelské dílny pro studenty, jazykové dílny pro uchazeče o studium bohemistiky a další aktivity.

Zahraniční lektorky v rámci sekce západoslovanských jazyků každoročně organizují několik společných akcí:

Západoslovanský vánoční večer

Studenti 1. ročníku českého jazyka a literatury se ho účastní zpěvem českých vánočních koled a krátkou scénkou s vánoční

tematikou. Představení je v češtině, pro začínající studenty je to tedy křest ohněm, během něhož ukážou, co se za pouhé tři měsíce studia naučili.

Studentská překladatelská soutěž z českého, polského a slovenského jazyka

Studenti překládají z češtiny do slovinštiny povinný text a text dle vlastního výběru, který má každý rok dáno téma či žánr (letos to bylo téma *Lesk a bída mládí*). Nejlepší účastníci získají knižní odměny. Soutěž se těší zájmu studentů, letos proběhl již 12. ročník.

Slovanský večer

Vedoucí Ústavu slavistiky zadá každý rok společně téma (např. *Slovan jako hostitel*) a všechny obory slavistiky spolupracují na přípravě události, která prostřednictvím studentských vystoupení netradičním způsobem představí jednotlivé obory slavistiky široké veřejnosti.

Zahraniční lektorka českého jazyka a literatury v Lublani Zdeňka Kohoutková za tři roky svého působení na

katedře připravila nebo spoluorganizovala pro studenty řadu akcí, mj.:

Velikonoční dílna

Před velikonočními svátky si studenti vyzkoušeli pletení pomlázky, barvení vajíček a zdobení perníčků. Ochutnali velikonočního beránka a mazanec, vyřešili velikonoční kvíz, popisovali české tradice a důležité dny spojené s Velikonocemi.

Exkurze do České republiky

V květnu 2017 odjeli studenti českého jazyka a literatury na pětidenní exkurzi do České republiky. Navštívili města Mikulov a Brno, Moravský kras, hrad Pernštejn a Lednicko-valtický areál. Společně se vydali na divadelní představení *Králova řeč* v Mahenově divadle v Brně. Kromě krásného počasí je provázela dobrá nálada a zástupci z prvních jazykových úspěchů „v terénu“, pro mnohých z nich to totiž byla první návštěva České republiky.

Překladatelská soutěž do českého jazyka

V roce 2017 se bohemistické pracoviště v Lublani poprvé přihlásilo do překladatelské soutěže pořádané Ústavem jazykové a odborné přípravy při Univerzitě Karlově v Praze. Studenti měli za úkol přeložit vybraný text ze svého rodného jazyka do češtiny. Z prvního kola (pořádaného FF UL Lublaň) postoupili do dalšího tři nejlepší studenti. V konkurenci studentů bohemistiky z celého světa získala první místo naše studentka 3. ročníku Barbara Okorn. Loňský úspěch byl nejlepším motivací k letošní účasti. Velkým a milým překvapením bylo opět první místo, tentokrát pro studentku 1. ročníku magisterského studia Piu Hrovat.

Hostování spisovatelů a překladatelů

Díky podpoře Českého velvyslanectví v Lublani může katedra českého jazyka a literatury každoročně připravit několik setkání s českými spisovateli. Literární večery, autorská čtení, besedy, přednášky či dílny tvůrčího psaní vyvolávají vždy živý zájem studentů i veřejnosti. Během posledních tří let přijali pozvání Roman Polách, Matěj Antoš, Jan Němec, Jan Těsnohlídek a Radka Denemarková. V letošním roce katedra představila tři české překladatele ze slovinštiny – Petra Mainuše, Libora Doležana a Zdeňku Rejdu, kteří pro studenty připravili překladatelskou dílnu, interaktivní přednášky a literární večer s autorským čtením.

Divadelní představení

Nestává se často, aby ve Slovinsku hostovalo některé z českých divadel, proto se snažíme využít každé z mála příležitostí. V prosinci 2017 jsme tedy společně zhlédli divadelní hru *Listopad* Davida Mameta v podání členů Městských divadel pražských. Neopomíjíme ani možnosti, které nám skýtá slovinská kulturní nabídka, a tak

jsme v květnu 2016 navštívili operu Leoše Janáčka *Káta Kabanová* nastudovanou pěvci Lublaňské opery v češtině.

Rozmluv se

Ve spolupráci s českými studenty, pobývajících v rámci programu Erasmus či CEEPUS v Lublani, pořádáme alespoň jednou za měsíc neformální setkání se studenty češtiny. Čeští studenti tak tráví čas s našimi studenty češtiny v kavárně, přírodě či restauraci a mluví jen česky. Naši studenti díky tomu ztrácejí ostych, slyší různé rodilé mluvě, povídají si s nimi, a – v neposlední řadě – získávají nové přátele.

Lektorát českého jazyka ve Slovinsku navazuje na téměř stoletou tradici zájmu o český jazyk, literaturu a kulturu, postupně si však také vytváří tradice své. Nejen pro studenty oboru Český jazyk a literatura pořádají pedagogové množství aktivit, díky kterým si studenti rozšiřují „české“ obzory.

AKTUÁLNĚ Z DESTINACÍ

Oslavy osmičkových výročí v Daruvaru

Naděžda Sviderková / krajská komunita Daruvar, Chorvatsko

Dne 20. května 2018 byla v Bjelovaru v multimediálním centru u příležitosti *Dne české kultury* otevřena výstava s názvem *Pražské jaro 1968* a 30. května 2018 přednesla Marina Koláčková Novosel v České besedě v Záhřebu přednášku s názvem *Jak komunisté převzali v roce 1948 vládu v Československu*.

Oslavy osmičkových výročí v Madridu

Eva Hlaváčková / lektorát Madrid, Španělsko

České centrum v Madridu tento rok organizuje či spoluorganizuje velké množství akcí vztahujících se k letošním osmičkovým výročím. Zmíňme alespoň některé:

Během dubna a května byla v prostorách bývalé frankistické věznice v Segovii k vidění výstava výtvarníka Jiřího Sozanského *Dům strach*, která se věnovala tématu pronásledování, mučení a vraždění během totalitního režimu v bývalém Československu.

V rámci PHOTOESPAÑA se koná od června do září v Alcalá de Henares výstava fotografií *Srpen 1968*, která v lednu proběhla už v Huelvě.

Dramatik Carlos Be připravil na podzim 2018 ve spolupráci s lektorátem češtiny na univerzitě Complutense v Madridu scénické čtení knihy Miguela Delibese *Pražské jaro*.

¹ WTORKOWSKA, M. (2017): Od lektorata do študijské smery. *Jezik in slovstvo*, 62, s. 7–13.

Někteří z bohemistů Univerzity Ajn Šams

Český den pro studenty bohemistiky Jazykové fakulty Univerzity Ajn Šams

Arwa Al Hamatióvá / lektorát Káhira, Egypt

26. března 2018 se na Velvyslanectví České republiky v Káhíře uskutečnil Český den, jenž byl určen zejména studentům bohemistiky. Mezi pozvanými hosty samozřejmě nechyběli ani jejich egyptští lektoři a asistenti z fakulty. Na přípravě akce se podílela kulturní atašé Michaela Andresová, lektorka Arwa Al Hamatióvá a stážistka Adéla Kovačiková. Program se skládal ze tří hlavních částí: vědomostní soutěže pro studenty, promítání filmu *Vrchní, prchni!* (s arabskými titulky) a občerstvení (ochutnávky české kuchyně), přičemž první dvě části programu se odehrávaly v kinosále velvyslanectví.

Český den zahájila velvyslankyně Veronika Kuchyňová Šmigolová. Zúčastnilo se ho přibližně 90 studentů. (V tomto akademickém roce bohemistiku v rámci čtyřletého bakalářského programu studuje 140 studentů.)

Vědomostní soutěž

Studenti byli rozděleni do 11 skupin (po osmi studentech), přičemž v každé skupině byli zástupci z každého ročníku. Soutěž měla dvě kola. 1. kolo bylo vyřazovací. Studenti měli za úkol poznat 20 zobrazených českých osobností (např. Tomáše Garrigua Masaryka, Václava Havla, Miloše Zemana, Karla Čapka, Pavla Nedvěda, Boženu Němcovou, Karla IV., Karla Gotta, Zdeňka Svěráka, velvyslankyni a další). 5 skupin s nejvyšším počtem bodů postupovalo do 2. kola. Vzhledem k tomu, že 3 skupiny měly shodný výsledek, dostaly za úkol poznat česká jídla (např. vepřo-knedlo-zelo, knedlíky se špenátem a hovězím masem, rajskou omáčkou, smažený sýr, medovník apod.). Poté již bylo možné určit 5 skupin, jež postoupily do dalšího kola.

2. kolo soutěže bylo založeno na hře, kterou česká lektorka používá při výuce češtiny na fakultě (pravidla i kategorie však byly pro účely Českého dne zjednodušeny). Kvíz (zpracovaný v aplikaci PowerPoint) byl zobrazen na plátně. Zahrnoval čtyři kategorie (gramatiku za 1 000 bodů, slovní zásobu za 2 000 bodů, přísloví a rčení za 3 000 bodů a české reálie za 7 000 bodů). Každá skupina nejdříve musela zodpovědět otázku z každé kategorie. Poté si již mohla vybírat kategorii libovolně. Pokud byla otázka zodpovězena správně, body byly přičteny, pokud špatně, byly odečteny. Na každou odpověď byl stanoven časový limit jedné minuty.

Velvyslankyně V. Kuchyňová Šmigolová zahajuje Český den na ambasádě

Příklady otázek:

Gramatika (1 000 bodů):

- Řekněte 2. stupeň (komparativ) od adverbia špatně.
- Řekněte 7. pád (instrumentál) od slova sůl.
- Řekněte 2. stupeň (komparativ) od adjektiva dobrý.
- Řekněte 6. pád (lokál) od slova kůň.
- Řekněte nedokonavý vid (imperfektivum) ke slovesu najít.
- Jaký je 3. pád (dativ) singuláru od zájmena ty?
- Řekněte rozkazovací způsob (imperativ) 2. osoby plurálu slovesa od slovesa jíst.
- Jaký je 7. pád (instrumentál) od dvě ženy?
- Řekněte podmiňovací způsob (kondicionál) 1. osoby plurálu od slovesa plavat.
- Řekněte jednotné číslo (singulár) od následujících slov: herci, lidé, nůžky, obrazy.

Slovní zásoba (2 000 bodů):

- Vyjmenujte alespoň pět zvířat.
- Doplňte vhodné slovo: *Můžeš, prosím, tu lampu? Je tady tma.*
- Řekněte slovo opačného významu (antonymum) ke slovu láska.
- Vyjmenujte alespoň 5 druhů nábytku.
- Vyjmenujte všechny měsíce v roce tak, jak jdou za sebou.
- Vyjmenujte všechny 4 světové strany.
- Jak se nazývají 4 roční období?
- Doplňte vhodné slovo: *Nikdy jsem knihu v japonštině.*
- Doplňte slovo: Česká státní má tři barvy: červenou, bílou a modrou.
- Co je to šalina?
 - druh zvířete
 - čepice
 - moravské slovo pro tramvaj
 - ovoce

Doplňte česká rčení a přísloví (3 000 bodů):

- Bez práce nejsou
- Opakování moudrosti.
- Co na srdci, to na
- je nejlepší kuchař.
- Čistota - půl
- Dobrá rada nad
- Všude dobře, nejlépe.
- Šaty dělají
- Host do domu, do domu.
- Chybami se člověk

Reálie (7 000 bodů):

- Kdy vzniklo Československo?
 1. 1945
 28. 10. 1918
 1. 1. 1993
 17. 11. 1968
- Jak se jmenuje jediný Čech, jemuž byla udělena Nobelova cena za literaturu?
 - Karel Čapek
 - Božena Němcová
 - Karel Jaromír Erben
 - Jaroslav Seifert
- Vyjmenujte alespoň 3 řeky v České republice.
- Vyjmenujte státy sousedící s Českou republikou.
- Vyjmenujte 3 lázeňská města v České republice.
- Jaká značka automobilu pochází z České republiky?
- Který český režisér je držitelem Oskara?
 - Miloš Forman
 - Jiří Menzel
 - Hugo Haas
 - Martin Frič
- Kterému českému mysliteli se říká učitel národů?

Nápověda: můžete ho vidět na bankovce 200 Kč.

 - Jan Amos Komenský
 - Karel IV.
 - Josef Václav Sládek
 - Josef Dobrovský

Pohádkové dopoledne s Krtkem, Rumcajsem, Mankou a Cipískem

Zajímavosti z historie a činnosti lektorátu českého jazyka a literatury Opolské univerzity

Grażyna Balowska, Jiří Byčkov, Marta Malanowska-Statkiewicz, Aleksandra Pajak / lektorát Opole, Polsko

Cílem příspěvku je přiblížit čtenářům a zájemcům o jazykové vzdělávání nejen zajímavosti a netradiční vzdělávací aktivity pedagožek a pedagogů lektorátu českého jazyka a literatury Opolské univerzity, ale také postřehy samotných studentů, kteří se na většině níže prezentovaných aktivit a projektů sami iniciativně podíleli.

Z historie Opolské univerzity a lektorátu českého jazyka

Opolská univerzita byla oficiálně vytvořena v roce 1994 sloučením opolské Vyšší pedagogické školy a odloučeného pracoviště katolické univerzity v Lublinu, které sídlilo v Opole. V současné době má univerzita devět fakult. V akademickém roce 2014/15 došlo k důležitější reorganizaci filologické fakulty, v rámci níž se katedra vyčlenila z gesce Ústavu polonistiky a kulturologie a začlenila se do struktury Ústavu východoslovanské filologie. Ústav poté změnil název na Ústav slavistiky (Instytut Slawistyki) a katedra se stala Seminářem západní a jižní slavistiky (Zakład Slawistyki Zachodniej i Południowej). Počátky opolské bohemistiky sahají do r. 1981, kdy byl (v té době ještě na Vysoké pedagogické škole v Opole) v rámci Ústavu polské filologie zřízen kabinet slovanské lingvistiky, který rozšiřoval vědeckou a výzkumnou práci v oblasti bohemistiky zásluhou vedoucího kabinetu Antonia Furdala a Mieczysława Balowského. Lektorát českého jazyka a literatury funguje na Opolské univerzitě již od 80. let 20. století, kdy byl součástí Semináře západoslovanské jazykovědy (Zakład Językoznawstwa Zachodniosłowiańskiego). V průběhu let se na výuce češtiny podíleli lektori Zdenka Misiak, Helena Jelec, Aleš Bartusek, Svatopluk Pastyřík, Vladimír Bidlas, Ladislav Binar, Irena Konderlová, Roman Kanda a Zuzana Bušíková.

Příklady netradičních forem výuky českého jazyka a literatury

Výuka češtiny jako cizího jazyka v Opole měla v uplynulých letech kromě klasické seminární a přednáškové formy také podobu netradičních vzdělávacích aktivit. K nejpobulárnějším z nich patřila adaptace divadelní hry *Švédský stůl* dramatika Davida Drábka, kterou studentky slavistiky nastudovaly a sehrály pro pedagogy a studenty celé filologické fakulty. Velkému zájmu se těšila také interaktivní powerpointová prezentace jazykových rozdílů mezi češtinou a polštinou, ilustrovaná konkrétními příklady, a rovněž projekty *Pohádkové dopoledne s Krtkem, Rumcajsem, Mankou a Cipískem* pro žáky základních škol a *Akademie mladého polyglota* pro žáky a studenty ve věku 9–16 let.

Veřejné představení **divadelní hry** Davida Drábka *Švédský stůl* se uskutečnilo na konci akademického roku 2016 v univerzitním muzeu, představení vyvolalo mezi diváky – pedagogy a studenty Ústavu slavistiky i dalšími hosty – velice pozitivní odezvu. Studentky 1. ročníku slavistiky se zhostily hereckého ztvárnění, nácviku. Režie představení včetně kulisy a hudebního doprovodu se ujala pedagožka Marta Malanowska-Statkiewicz. Adaptace byla skutečně vtipná, vkusná a jazykově výborně zvládnutá. Příprava hry probíhala v tvůrčí atmosféře, která aktéry pohltila. Kromě

Kresba žáka základní školy v rámci Pohádkového dopoledne s Krtkem, Rumcajsem, Mankou a Cipískem

Herci, diváci a hosté divadelního představení *Švédský stůl*

Ze hry Davida Drábka *Švédský stůl*

Powerpointová prezentace v Hlubčicích

přínosu k akvizici češtiny (nové obraty, intonace, všímání si sarkasmu) přispěla k integraci studentů a učitelů (byla to skutečná týmová práce). Příběh Rytíře z Vekova, Špičky a Uzeného lososa, hraný samotnými studenty, umožnil všem zúčastněným prožít na vlastní kůži kouzlo divadelní hry a mimo jiné zdůraznil význam činnostního učení, tzn. učení se zapojením pohybové, emoční, smyslové a fantazijní složky lidské osobnosti. Všechny tyto dílčí atributy představení splnilo, a poskytlo tak studentům možnost učit se jazyk prostřednictvím zkušenosti, prožitků a s radostí.

Interaktivní **powerpointová prezentace** Grażyny Balowské byla založena na principu typologické a genetické příbuznosti češtiny a polštiny. Studenti byli v úvodu prezentace krátce informováni o společném původu slovanských/západoslovanských jazyků a upozorněni na existenci všeslovanské slovní zásoby (praslovanské lexikální dědictví) jakožto výchozí platformy pro vývoj mezijazykové homonymie. V hlavní části prezentace pak byly popisovány a vysvětlovány konkrétní příklady mezijazykové homonymie. Největší pozornost byla přirozeně věnována vzájemným nedorozuměním v komunikačních situacích různého druhu, způsobeným blíž-

kou příbuzností obou jazyků. Příklady byly uváděny jako lexikální dvojice, např. květen – kwiecień, duben – napad – napad, přepadení, pivnice – piwnica, sklep, poprava – poprawa, Špičky a Uzeného lososa, záchod – zachód, západ' atd. Závěrečná část prezentace byla propojena s nácvikem české výslovnosti pomocí hravé metody (jazykolamy, říkanky ap.) Hlavní důraz byl kladen na nejvýraznější a výslovnostně nejobtížnější rozdíly mezi polštinou a češtinou, např. slabikotvorné r, l, souhláskové dvojice ř – ż, h – ch, souhláskové skupiny dě, tě, ně, bě, pě, vě, gemináty nebo délku samohlásek. Prezentace byla součástí nového vzdělávacího programu s názvem Den s češtinou, popularizujícího český jazyk, české reálie a kulturu mezi studenty hlubčického lycea.

Nedílnou součástí výuky češtiny v Opole je podpora studentských mimoškolních aktivit. V předchozích letech se díky iniciativě studentek 1. ročníku magisterského studijního programu překladatelství a podpoře lektora podařilo připravit a realizovat **projekt Pohádkové dopoledne s Krtkem, Rumcajsem, Mankou a Cipískem** určený žákům 2. a 3. tříd základní školy Malopolska v Opole. Jeho cílem bylo přispět k popularizaci studia češtiny a probuzení zájmu o český jazyk a kulturu v regionu Polska nepříliš vzdáleném od České republiky (asi

100 km severně od Opavy). Krátké čtyřicetiminutové workshopy oživené hrou a kreslením známých postavicek se u dětí setkaly s nadšením a zájmem o české animované pohádky a filmy. Studentky měly díky této aktivitě příležitost vyzkoušet si na vlastní kůži, co obnáší práce učitelky na 1. stupni základní školy a jak obtížné je získat a hlavně udržet pozornost žáků ve vyučovací hodině.

Akademie mladého polyglota je originální projekt, jenž vznikl v roce 2017 v rámci Filologické fakulty Opolské univerzity díky nápadu a iniciativě její děkanky, profesorky Joanny Czaplinské. Jeho hlavním cílem je zvýšení povědomí opolské veřejnosti o možnostech studia cizích jazyků na místní filologické fakultě. Jedním z nabízených jazyků je čeština, kterou je možné studovat v bakalářském programu v rámci oboru slovanská filologie a pak v oboru cizí jazyk v oblasti služeb, v magisterském programu v oboru překladatelství a v postgraduálním programu v oboru český jazyk ve veřejném sektoru a v řízení. Cílovou skupinu projektu **Akademie mladého polyglota** tvoří žáci a studenti základních a středních škol ve věku 9–16 let. Projekt byl realizován prostřednictvím sobotních setkání, rozdělených do dvou částí: přednášky a workshopu. V rámci projektu patřila češtině jedna sobota v roce. Výuku zajišťovaly bohemistky Marta Malanowska-Statkiewicz a Aleksandra Pająk spolu s týmem dobrovolníků, hlavně z řad studentů slovanské filologie. Na přednášce se mladí polygloti např. dozvěděli, jak vypadá česká státní vlajka, jaká jsou tradiční česká jídla, proč mají Poláci rádi Čechy, jestli je čeština obtížný jazyk

Akademie mladého polyglota

apod. V rámci workshopu se zúčastnění naučili základní slovní zásobu, ale zazněla také logopedická písnička Jaromíra Nohavici *Metro pro krtky* a legendární polská báseň pro děti *Lokomotiva* Juliana Tuwima v českém překladu. Děti a mládež s obdivem zjišťovaly, že v české verzi jede ve vlaku za lokomotivou něco jiného než v původní polské básni.

Závěr

Díky kreativitě a osobní angažovanosti pedagogů a studentů bohemistiky Opolské univerzity se podařilo

vytvořit a realizovat originální vzdělávací aktivity, které nemalou měrou přispěly k popularizaci českého jazyka a literatury mezi dětmi a mládeží v Opole. Zapojení studentů do adaptace divadelní hry nebo čtení pohádkových příběhů dětem na základní škole navíc vytvořilo podmínky pro učení se jazyku jinou formou než prostřednictvím klasických výukových postupů s využitím učebnic, slovníků a audiotechniky. Každý, kdo se přímo angažoval v některé ze zmíněných aktivit, mohl prožít tvůrčí napětí, nefalšovanou „herceckou“ trému i upřímnou radost ze zdařilého vystoupení. Komenského zásada *škola hrou* je stále aktuální. ■

Internetové zdroje

Institut slavistiky UO historie [online]. Cit. 2018-04-05. <<http://inlaw.wfil.uni.opole.pl/historia-instytutu/>>.

Počátky opolské bohemistiky [online]. Cit. 2018-05-25. <<http://jlk.upol.cz/index.php/cislo-1-2012/kategorie/2-clanky>>.

Institut slavistiky UO kabinet západní a jižní slavistiky [online]. Cit. 2018-04-6. <<http://inlaw.wfil.uni.opole.pl/zaklad-slavistiky-zachodniej-i-poludniowej/>> <<http://inlaw.wfil.uni.opole.pl/filologia-slowianska/>>.

Akademie mladého polyglota [online]. Cit. 2018-04-7. <<http://polyglota.wfil.uni.opole.pl/jezyk-czeski/>>.

Ostatně opolské studentky bohemistiky to přesvědčivě vyjádřily samy:

Chtěla jsem se učit český jazyk, protože bydlím v blízkosti hranic s Českou republikou a je to pro mě šance na lepší práci. V Opole máme moc dobrou atmosféru, sympatické učitele a možnost aktivit, například divadelních představení, které nám pomáhají zlepšovat slovní zásobu a výslovnost. Můj ročník připravil dvě divadelní představení, které měly velký úspěch. Moc se mi v Opole líbí a doporučuji výuku češtiny na zdejší univerzitě.

Monika,
studentka 3. ročníku bohemistiky

Jmenuji se Gabriela a jsem studentka Opolské univerzity. Studuji češtinu už tři roky. Mám moc ráda český jazyk a ráda také poslouchám českou hudbu. Ze všech jazyků, které jsem se učila, mám češtinu nejraději, protože krásně zní. Jako studentky jsme se zúčastnily mnoha projektů na univerzitě. Z těchto aktivit se mi nejvíce líbily divadelní hry Švédský stůl Davida Drábka a O pejskovi a kočičce Josefa Čapka. Takové iniciativy pomáhají v mnoha ohledech. Díky tomu jsem získala větší sebejistotu a překonala jsem strach z většího počtu lidí, a také – což je nejdůležitější – obavy z veřejného vystupování a vyjadřování se v českém jazyce. Naučila jsem se hodně nových slov a obrátů, které mi moc pomohly při dalším učení. Velmi se mi líbilo, že nás, studentky, aktivita spojila, zesílila ducha a schopnost týmové práce. Díky divadelní hře se moje jazykové schopnosti zlepšily a začala jsem bez zadržan mluvit česky. Moc ráda vzpomínám na toto období.

Gabriela,
studentka 3. ročníku bohemistiky

Jako absolventka oboru česká filologie mohu říci, že výuka tohoto cizího jazyka hodně obohatila můj život – a to nejen ten studentský. Díky studiu jsem mohla jet do České republiky a tam díky znalosti češtiny studovat a zapojit se do bohatého kulturního života. V Opole jsme se také rozhodli propagovat český jazyk a kulturu. Velkému zájmu se těšily především workshopy určené dětem a mládeži, připravené studenty spolu s vyučujícími. Opolská bohemistika kromě toho organizuje další akce, které mají za cíl ukázat, jak se slovanské kultury liší, ale především zdůraznit vše společné. Jsou to třeba Dny slovanských kultur, Slovanský štědrý večer nebo Akademie mladého polyglota.

Natalia,
absolventka magisterského studia, obor česká filologie, překladatelství

Česká beseda a další akce spojené s českým jazykem na Uralu

Dagmar Toufarová / lektorát Jekatěrinburg, Rusko

Následující příspěvek vám přiblíží rozličné aktivity dětí a dospělých, kteří se setkávají v rámci Českých besed v ruském Jekatěrinburgu, aby se nejen seznámili s českými zvyky, obyčejí a oslavili významná jubilea, ale aby též získali informace o České republice, včetně možností studia.

Prezentace Tomáše Černého o historii ČR

Úvod k obnovené České besedě

Český jazyk je v Rusku stále zájem, což dokládají nejen počty studentů učících se češtinu ať na univerzitách, nebo v jazykových školách, ale také stále vysoké počty zájemců o studium či práci v ČR. Nezanedbatelná je i skupina ruských mluvčích osob, jejichž prioritou není se naučit jazyk, ale oblíbila si „srdce Evropy“ jako turistickou destinaci.

S příchodem nové české lektorky Dagmar Toufarové do Jekatěrinburgu byly v září 2017 obnoveny České besedy, tedy setkávání zájemců o český jazyk a kulturu. Během akademického roku 2017/18 proběhlo celkem sedm setkání s velmi pozitivními ohlasy.

Kdo pořádá České besedy?

Hlavní organizátorkou setkávání je lektorka českého jazyka a literatury na Uralské federální univerzitě (UrFU) Dagmar Toufarová. S organizací pomáhají také čeští studenti, kteří jsou v Jekatěrinburgu na krátkodobých či dlouhodobých studijních pobytech, nebo také ruští studenti češtiny, či dokonce zájemci o češtinu a českou kulturu z řad široké veřejnosti. Velký dík patří studentovi magisterského oboru Tomáši Černému, který přispěl velkou měrou k realizaci druhé a čtvrté besedy. Zároveň působil jako překladatel českého výkladu do ruštiny na všech besedách v roce 2017. Tuto funkci od páté besedy převzala Ruska žijící v Čeljabinsku¹ Ekaterina Rusina, která žila několik let v České republice. Ačkoli se již vrátila do Ruska, je stále ještě doktorandkou Mendelovy univerzity v Brně. Poslední květnovou besedu tlumočila Marie Golenduchina, studentka UrFU, která se naopak připravuje vycestovat do ČR, kde chce absolvovat magisterské studium. Pro všechny výše uvedené byla dle jejich vlastních slov spolupráce na České besedě neocenitelnou zkušeností a možností si vyzkoušet své jazykové znalosti v praxi. Pomoc při organizaci samozřejmě nabízejí vždy i pracovníci knihovny, kterým bychom tímto také chtěli poděkovat.

Oficiálním spoluorganizátorem České besedy je Generální konzulát České republiky v Jekatěrinburgu, dále Uralská federální univerzita, kde lektorka působí na Humanitním institutu, a v neposlední řadě Knihovna Bělinského, kde se setkání konají a kde má své sídlo i Centrum českého jazyka a literatury.

Knihovna Bělinského

Den 16. září 2010 se v knihovně Bělinského konalo za přítomnosti tehdejšího českého konzula Miroslava Rameše slavnostní otevření Centra českého jazyka a literatury. To se v současné době nachází ve třetím patře, kde je vedle sebe několik sálů různých cizích jazyků. Právě zde nalezneme i útulné místo se stoly, pohovkami, televizí a projektorem. Okolo jsou rozesta-

Budova Uralské federální univerzity na třídě Lenina v Jekatěrinburgu

Kvíz o České republice

věny regály s českými knihami a na stěnách visí obrazy s památkami či přírodou České republiky. Fond knihovny Bělinského čítá na 1 700 českých publikací, které je možno si vypůjčit domů nebo k prezenčnímu studiu.

V knihovně se pravidelně střídají i zajímavé výstavy, na kterých jsou prezentovány knihy zdejšího fondu k určitému tématu. Před vánočními svátky to byla výstava o oslavách Vánoc v západní Evropě. Od počátku roku 2018 byla v prostorách knihovny umístěna výstava zapůjčená Generálním konzulátem ČR, jež obsahovala informace o životě a díle Karla IV.² Tu v dubnu nahradila výstava o České republice jako turistické destinaci, která sestává především z map, brožur a dalších publikací, které získala lektorka darem od následujících organizací: CzechTourism, Prague City Tourism, Vysočina Tourism a Turistického informačního centra Jihlava. Materiály jsou zaměřeny nejen celkově na Českou republiku, ale i na jednotlivé regiony,

např. Vysočinu. Mapy prezentují rozmištnění českých a moravských hradů a zámků nebo města pořádající hudební či divadelní festivaly aj. Na období léta 2018 je naplánována výstava o československých legiích, kterou na podzim vystřídá výstava ke stému výročí založení republiky.

Aktuální informace o výstavách a akcích v knihovně Bělinského lze nalézt na <http://book.uraic.ru>.³

¹ Vzdálenost Jekatěrinburg – Čeljabinsk je „jen“ 200 kilometrů.

² Свердловская областная универсальная научная библиотека им. В. Г. Белинского (2004–2018) [online]. Cit. 2018-05-31. <http://book.uraic.ru/galerieja/vystavki_2017_g/vystavka_plakatov_posvjaschenaja/>.

³ Свердловская областная универсальная научная библиотека им. В. Г. Белинского (2004–2018) [online]. Cit. 2018-05-31. <<http://book.uraic.ru/>>.

Kdo přichází na České besedy a jak probíhají?

Česká beseda se koná jednou za měsíc v neděli, kdy je knihovna otevřená a lidé nepracují. Setkání obvykle začíná v brzkých odpoledních hodinách a skládá se ze zhruba dvouhodinové prezentace, krátké pauzy a následné diskuse. Přestávka slouží k občerstvení, kdy ruští návštěvníci s radostí ochutnávají české buchty, které lektorka pravidelně peče. Preferovaným nápojem Rusů je samozřejmě černý čaj. Po skončení prezentace se zájemci mají možnost zeptat na to, co je zajímavé k danému tématu, probíhá živá diskuse a osobní seznamování, kde si účastníci mohou také potrénovat češtinu.

Ne všichni účastníci umí nebo se učí česky. Sice vítají, že prezentace probíhá

primárně v českém jazyce, ale zároveň jsou rádi, že je také tlumočena do ruštiny. Zpětné vazby potvrdily, že účastníci oceňují především lektorčin projev, na kterém jsou vidět bohaté pedagogické zkušenosti. Nejen začátečníci, ale i „nestudenti“ jsou schopni alespoň částečně porozumět českému výkladu v jednoduše formulovaných větách. Z následného překladu si pak doplňují informace, kterým neporozuměli částečně nebo vůbec.

Besedy lákají různorodé publikum. Účastníci se jich žáci různých stupňů škol, studenti univerzit, pracující a senioři. Počet zájemců se neustále zvyšuje.

Publikum besedy je velmi různorodé. Zahrnuje nejen studenty univerzity, ale láká i seniory či pracující, dokonce i děti a žáky škol různých stupňů. Počet zájemců o besedu se neustále zvyšuje, což je vidět i na nárůstu členů online skupiny Česká beseda. Na setkání bývá přítomno vždy minimálně 15–20 osob. V září 2017 na první besedu přišlo asi 30 zvědavých lidí, kteří navštěvovali již dříve podobná setkání nebo chodili na lekce češtiny a nyní se

chtěli dozvědět, kdo bude nové besedy organizovat, a seznámit se s novým formátem setkávání. Největší návštěvnost zatím měla vánoční beseda, kde se sešlo přes 50 účastníků různého věku, pohlaví, vyznání i rozličných národností. Přes toto všechno společně oslavili „české“ Vánoce na Uralu. A bylo i cukroví a malé dárky!

Jaká byla témata dosavadních besed a co účastníky nejvíce zaujalo?

Volba témat proběhla tak, aby oslovila co nejširší spektrum lidí a obsah byl zajímavý pro různé věkové kategorie. Prezentace jsou obsahově přístupné jak těm, kteří o daném tématu nic neví, tak částečně zasvěceným i specialistům. Svě si vždy najdou studenti začátečníci, mírně pokročilí, ale i čeští rodilí mluvčí, pro které jsou rovněž některé informace „novinkou“. Praktické části besed milují všechny věkové kategorie.

První „seznamovací“ beseda se uskutečnila 4. 11. 2017. Zúčastnili se jí i pracovníci Generálního konzulátu České republiky v Jekatěrinburgu – konkrétně generální konzul Josef Maršíček, dále ekonomický konzul Luboš Laštůvka a další spolupracovníci. Cílem besedy bylo publikum seznámit se základními informacemi o České republice a představit Čechy žijící v Jekatěrinburgu a Sverdlovské oblasti. Setkání s rodilými mluvčími bylo velmi vstřícné. Pro obyvatele největší země na světě bylo zajímavé porovnat rozlohu Ruska či Sverdlovské oblasti s údaji o ČR nebo o jiných evropských zemích, a také si uvědomit rozdílné chápání vzdálenosti v Evropě a Rusku.

Ještě ve stejném měsíci (26. 11. 2017) se konala druhá beseda, tentokrát s historickým obsahem. Účast přijal i nový konzul Štěpán Gilar, který je zodpovědný za oblast veřejné diplomacie. Pro osoby neznalé české historie byl připraven její krátký přehled. Druhá část besedy byla věnována osobnosti Karla IV. a jeho dílu. Za nejzajímavější označili účastníci informace týkající se vzniku názvu Čechy a Morava. Zajímavé bylo rovněž poslechnout si chorály *Hospodine pomiluj ny* či *Ktož sú boží bojovníci*.

Zatím největší návštěvnosti se dočkalo předvánoční setkání. Nejen jazyk, ale i kultura a tradice jsou přitažlivými tématy pro ruské publikum. To si mohlo vyslechnout informace o době adventní a vánoční, a dokonce si přímo na místě vyzkoušet několik zvyků, jako např. házení střívcem či krájení jablka. Ani někteří rodilí mluvčí neznali přesné informace o sv. Barboře, sv. Lucii nebo sv. Mikuláši. Díky skupině dobrovolníků, která se sešla již týden před touto besedou a upekla pět druhů vánočního cukroví, si všichni mohli pochutnat i na něčem sladkém. Snažení této

■ V Rusku je často šestidenní pracovní týden a také děti a studenti chodí do školy a na univerzitu i v sobotu.

Ukázka barvení vajec v cibuli

skupiny bylo oceněno nejen diplomy, ale i pochvalnými ohlasy ochutnávajících.

Letní beseda byla zaměřena na téma *Bílá emigrace v Československu*. V únoru se beseda vzhledem ke zkouškovému období a zimním prázdninám nekonala.

Nový semestr byl zahájen březnovou besedou (4. 3. 2018). Zájemci si vyslechli stručný přehled vývoje českého jazyka, dozvěděli se o zajímavých shodách a rozdílech mezi češtinou a ruštinou, a také si sami vyzkoušeli na několika cvičeních své překladatelské dovednosti. Účastníci zaujaly např. následující perličky z historického vývoje češtiny: kouň → kůň, čistonosoplena, vyluftovat, Muzejní/Musejní ulice, cappuccino/kapučino aj. I začátečníci se zasmáli „falešným přátelům“ jako břicho = живот, život = жизнь, žízeň = жажда aj. Největší úspěch měly jazykolamy:

Soutěžte s námi!

Pro zájemce o český jazyk a kulturu byla na jaře 2018 ve spolupráci s DZS, resp. časopisem *Krajiny češtiny*, vyhlášena literární soutěž na téma *Magické osmičky*. Ačkoli počet účastníků nebyl vysoký, získaly diplom za účast a malou věcnou cenu Olesja Ivanovova a Ksenja Romanovova.

Věříme, že s rostoucím publikem Českých besed, zvyšováním zájmu o českou kulturu a zlepšováním jazykových znalostí češtiny poroste i počet účastníků další soutěže, která byla vyhlášena na poslední květnové besedě. Tentokrát se jedná o kreativní soutěž na téma 100 let republiky. Účastníci mohou doplnit své kreativní dílo textem jak v českém, tak ruském jazyce. Podmínkou soutěže je, aby dílo obsahovalo nějaký kreativní prvek (fotografii, obrázek, model) a bylo tematicky spjata s obdobím 1918–2018. Termín odevzdání prací je do konce září 2018 a vyhlášení vítězů proběhne na říjnové besedě, která se bude právě tomuto stoletému jubileu věnovat.

„333 stříbrných stříkaček stříkalo přes 333 stříbrných střeš“ či „Strč prst skrz krk“ v hudební podobě od skupiny *Bobři*.

lned na začátku dubna se ke slovu opět přihlásily tradice. Poté, co byl účastníkům prakticky prezentován 1. duben jako April, byly představeny české svátky celého kalendářního roku. Speciální pozornost pak byla věnována velikonočním zvykům a tradicím. Věkově různorodé publikum bylo nadšené z praktické části, během níž mohli ochutnat české buchty a sami si vyzkoušet přípravu vajíčkové pomazánky či obarvit vajíčko v cibuli.

Letní semestr byl příznacně ukončen tématem ČR jako *turistická destinace*, a to především proto, že se mnozí účastníci chystají navštívit Evropu a Českou republiku v letních měsících. Vedle stověžaté Prahy a známých památek UNESCO si díky fotografiím a videím mohli diváci prohlédnout i jiná města, hrady a zámky, lázně či přírodní skvosty naší vlasti, a získat tak tipy na další turistické cíle.

Všichni se již nyní těší na pokračování cyklu přednášek po letních prázdninách. V září to bude beseda na téma *Český vzdělávací systém* a říjen bude věnován oslavě stoletého výročí republiky. Další témata budou upřesněna později a budou odrážet i přání posluchačů. Bezesporu bude některá beseda věnována českému filmu či hudbě.

V 18.00 hodin beseda nekončí!

Knihovna Bělinského sice v neděli v 18.00 hodin zavírá, ale besedy v tu dobu vlastně nekončí. Účastníci mají možnost psát své dotazy, postřehy či komentáře v online skupině. Tam také lektorka umísťuje krátké shrnutí prezentace a nejdů-

ležitější informace ze setkání. Jedná se především o slovní zásobu nebo odkazy na zajímavé webové stránky, kde si mohou zájemci přečíst další informace nebo prohlédnout poutavá videa.

Aktuální informace o České besedě naleznete také v elektronické verzi, a to ve skupině Česká beseda na sociální síti Vkontakte⁵.

Další akce spojené s českým jazykem

Kromě České besedy se zájemci setkávají i na dalších oficiálních či méně formálních akcích. Mezi ně patřily během akademického roku 2017/18 i tři filmové festivaly (*CzechIn*⁶, *Kino Proba*⁷ a *A4*⁸), či společná návštěva muzea výtvarného umění nebo českých oper *Řecké pašije*⁹ či *Rusalka*¹⁰.

Neměli bychom opomenout ještě jednu akci, která se rovněž každoročně koná na půdě knihovny Bělinského, a to sice *Biblionoc*¹¹ (česky *Noc knihoven*). Letos se konala 20. dubna a českému jazyku byl vyhrazen čas od 21 do 24 hodin. Návštěvníci, kteří neovládali český jazyk vůbec, si mohli na minilekci osvojit alespoň základní slova a pozdravy. Dvojazyčně byly prezentovány nejdůležitější informace o České republice a v pozdějších hodinách se všichni společně podívali na české večerníčky. ■

- Vkontakte je ruská obdoba Facebooku.
- Vkontakte [online]. Cit. 2018-05-31. <https://vk.com/skekb_czech_in>.
- Vkontakte [online]. Cit. 2018-05-31. <<https://vk.com/kinoproba>>.
- *Кинопроба* [online]. Cit. 2018-05-31. <www.kinoprobafest.com>.
- Vkontakte [online]. Cit. 2018-05-31. <<https://vk.com/event165147749>>.
- Vkontakte [online]. Cit. 2018-05-31. <<https://vk.com/event152254261>>.
- Vkontakte [online]. Cit. 2018-05-31. <<https://vk.com/event137459322>>.
- *Библионочь в Екатеринбургe* [online]. Cit. 2018-05-31. <<http://biblionoch.uraic.ru/>>.

Lingvistický aperitiv (i) v češtině a slovenštině

Jana Sovová / lektorát Udine, Itálie

Od loňského října se některé udinské bary rozezněly cizími jazyky díky společné akci lektorek němčiny, čínštiny, angličtiny a češtiny nazvané *Aperilingue*. Jednou nebo dvakrát do měsíce si přichází (většinou univerzitní studenti a jejich přátelé, ale v některých případech i náhodní návštěvníci) mohou přisednout ke stolkům označeným vlajčkami a popovídat si v rodném či studovaném jazyce.

Pro nečekaně vysoké návštěvnosti prvních dvou „lingvistických aperitivů“ v pohostinném Art Caffè se organizátorky rozhodly uspořádat další setkání vestoje, protože v přeplněném lokálu nebylo ke konci večera dost místa k sezení pro všechny. Samolepky s vlajčkami symbolizujícími jazyky, jimiž si dotyční přeje mluvit, si každý u vchodu nalepil na oblečení (nebo na čelo), a takto vybaven korzoval místností. Zimní sezóna vyvrcholila předvánočním mezinárodním karaoke v podobě pěveckého souboru studentů a jejich učitelů v parukách a kabaretních kostýmech. První jarní setkání bylo přesunuto do prostornějšího, stylově zařízeného jazzového baru Caucig, kde bylo opět kam se posadit. Zatím poslední

Fenomén Aperilingue se rozšířil mezi posluchače všech jazykových kombinací, nehledě na jazykové zaměření organizátorek.

přičin úspěchu *Aperilingue* je cílené šíření pozvánek pomocí sociálních sítí v univerzitním prostředí a ochota některých vyučujících trávit čas se studenty i nad rámec povinného pracovního úvazku.

kombinací, takže nehledě na jazykové zaměření organizátorek začali přicházet i studenti francouzštiny, ruštiny, polštiny, chorvatštiny, slovinštiny, španělštiny a italštiny. Český stůl s občasnou slovenskou spoluúčastí bývá obsazen jednak studenty místní bohemistiky z vyšších ročníků, jednak erasmovskými studenty z České republiky, kteří zde nacházejí kousek domova a možnost poznat italské kolegy-češtináře.

Stojí za povšimnutí, že ačkoli obdobně laděné večery již od r. 2010 stabilně nabízí např. bar Cantinetta del Borgo v rámci projektu *Babel*, tendence houfného zájmu o konverzaci v cizích jazycích se naplno projevila teprve při této příležitosti; je možné, že jednou z hlavních

Ačkoli se zpočátku jednalo o čistě soukromou iniciativu kolegyň s podobnou vizí mimovýukových aktivit, Univerzita v Udine i univerzitní Audiovizuální a lingvistické centrum (CLAV) nám záhy poskytly svolení k užití loga na pozvánkách i k zapůjčení audiovizuální techniky na večer s karaoke. Kancelářské potřeby a materiál potřebný k vytištění pozvánek a vlajček nám poskytla německá agentura DAAD – vysílající instituce výměnné lektorky němčiny.

Malý, stylizovaný průvodce některými sugestivními udinskými bary byl zveřejněn např. v revui *Souvislosti*: SOVOVÁ, J. (2017): *Dopis z Udine. Souvislosti*, 4, s. 240-243.

Oslavy osmičkových výročí v Novorossijsku

Tamara Bartková
krajanská komunita Novorossijsk, Rusko

Oslavě 100. výročí založení Československé republiky 28. října 1918 byly letos věnovány *Dny české kultury* v *Novorossijsku*, pořádané každoročně českým spolkem *Mateřídouška*. Akce proběhla ve dnech 25.–27. května v kulturním domě v Kirillovce.

Jako hosté se zúčastnili: I. tajemnice Velvyslanectví Československé republiky v Moskvě Michaela Jeřábková, koordinátor jazykových kurzů a hudebních programů Českého centra v Moskvě Alexej Kindiak, předseda České asociace rusistů, hudebník a publicista Jiří Klapka, představitel města Novorossijsku pro záležitosti národnostních menšin a zástupci dalších krajanských spolků.

Na téma vzniku Československé republiky se uskutečnilo několik prezentací: *Vznik ČSR, Československé legie, První prezident Tomáš Garrigue Masaryk*, byla otevřena výstava reprodukce *Umění v zákopech 1. světové války* z archivu Vojenského historického ústavu v Praze; proběhlo vyhodnocení a vyhlášení výsledků překladatelské soutěže *Rok na vsi ve vzpomínkách T. G. Masaryka* (překlad textu z knihy Karla Čapka *Hovory s T. G. Masarykem*).

Součástí bohatého programu bylo divadelní představení našeho ochotnického spolku *Fimfárum* na motivy hry Aloise Jiráska *Lucerna*; vystoupení Jiřího Klapky *Putující písničky* a koncert folklorního souboru *Kytice*.

Oslavy osmičkových výročí v Nancy

Lenka Froulíková
lektorát Nancy, Francie

Na podzim 2018 u příležitosti oslav 100. výročí vyhlášení samostatné Československé republiky připravují učitelé a studenti Lotrinské univerzity hudební a scénické představení, ve kterém se spojují vizuální prvky, poezie, hudba a zpěv. Dílo českých a francouzských umělců je inspirováno obrazem Františka Kupky *Voda neboli Koupačiči se žena*, jenž je umístěn v Galerii výtvarného umění v Nancy. F. Kupka byl jedním z českých umělců, kteří se za 1. světové války ve Francii angažovali ve věci vzniku samostatného Československa. Hudební a scénické představení je jako vždy určeno nejen univerzitnímu publiku, ale celé lotrinské veřejnosti.

Xantipa a Češi 1938

Sofia Rogozhnikova a Asja Rigonat,
úvod Jana Sovová / lektorát Udine, Itálie

Ukázky písemných prací dvou studentek bohemistiky na Univerzitě v Udine dokumentují jejich kritický, a podle mého názoru tvořivý přístup k práci s moderními autentickými materiály, které tvoří nedílnou součást výuky. Obvykle je využíváme i k překladatelským cvičením, ale vyjádření vlastního stanoviska studentů k daným tématům je pro mě tím nejcennějším, čeho lze při výuce cizího jazyka a kultury docílit. Není nepodstatné připomenout, že za pravidelný přísun všech publikací vdčíme Domu zahraniční spolupráce.

Sofia Rogozhnikova

1. ročník magisterského studia bohemistiky na Univerzitě v Udine

Stereotypy v českém jazyce na příkladě pojmu „xantipa“

Komu se říká „xantipa“ a co to znamená?

Stereotypy jsou kolem nás, ale jak je podporujeme a rozšiřujeme? Třeba když mluvíme. V českém jazyce je spousta ustálených výrazů, které jsou založeny na různých stereotypch. Například, slyšeli jste někdy, že se o nějaké ženě říká, že je „xantipa“? Co to vůbec znamená a jak se toto slovo dostalo do češtiny?

„Slovo xantipa označuje zlou, hašteřivou ženu. Proto také nemůžeme tímto slovem označit muže, je rezervováno pro něžné pohlaví. Výraz xantipa souvisí s vlastním jménem Xantipa. Tak se jmenovala Sokratova žena, která prý byla nositelkou zmíněných negativních vlastností.“ – vysvětluje Markéta Pravdová ve své populární knize Čeština nově od A do Ž¹. Už z této definice vyplývá hodně otázek. Za prvé, proč autorka používá další stereotypní výraz „něžné pohlaví“, nestačilo by napsat pouze „ženy“? Za druhé, myslí-li si, že je to v pořádku, když takové slovo existuje pouze pro ženy a je pro ně dokonce „rezervováno“, a přitom v češtině nemáme k dispozici podobný výraz pro muže? Myslí-li si také, že lze vlastní jméno Xantipa používat jako narážku, i když Xantipa byla nositelkou negativních vlastností pouze „prý“, ale ve skutečnosti to není nějak historicky doloženo? Pravděpodobně se autorka snažila o originální styl, aniž si uvědomila, že svými slovy může urazit nejenom skutečnou Xantipu, ale i vůbec všechny ženy. Proč lze takto mluvit pouze o ženách, ale o mužích nikoliv? Nikdo z nich nikdy nebývá hašteřivý a zlý?

Pokud se podíváme do slovníku cizích slov, najdeme skoro stejnou definici². Zkusme zjistit, jestli je používání jména Sokratovy manželky v negativním významu nějak odůvodněno.

Byla-li Xantipa skutečně taková, jak je popisována?

Z pořadu Českého rozhlasu Slovo nad zlato ze dne 14. července 2014 se o Xantipě dozvíme více informací.³ „Podle jedné verze byli Sokratovi taková normální rodinka se třemi dětmi. Paní Xantipa byla žena mírná jako beránek i k dětem i k manželovi pozorná, milá a přičinlivá. Ovšem podle jiné verze to v rodině chodilo dost po italsku.“⁴

Z toho vyplývá, že verze o tom, že Sokratova žena Xantipa byla hádavá a hašteřivá, není nějak historicky doložena. O tom jsou jenom mýty. Naopak

existuje verze, že paní Xantipa byla „mírná jako beránek“, tedy skutečným opakem svého ustáleného obrazu hysterické manželky.

Tuto verzi dokonce potvrzuje heslo ksantippa⁵, které najdeme v ruském encyklopedickém slovníku frázi a idiomů.

V pořadu se také vysvětluje, z jakých důvodů prý byla Xantipa taková, jak se o ní i dodnes říká. A vyplývá z toho další otázka: pokud je pravda, že Sokrates pořad neměl peníze a nemohl si dovolit živit rodinu, že ho více zajímali nějakí žáci na ulici než vlastní děti doma a že jeho žena byla z těchto důvodů hádavá a hysterická, proč tedy neříkáme „Sokrates“ o nějakém muži, který se ve starším věku oženil a neumí se starat o svou rodinu? Je to rétorická otázka a působí až legračně, ale určitě se nad tím musíme zamyslet.

V tomto případě už nejde pouze o čestné jméno Sokratovy manželky, ale obecně o vztah společnosti k ženám. Před hříchy

¹ PRAVDOVÁ, M. (2016): Čeština nově od A do Ž. Praha: Academia.

² Slovník cizích slov.abz.cz (2005–2018) [online]. Cit. 2018-05-31.

<<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/xantipa>>.

³ Český rozhlas Dvojka: Slovo nad zlato (1997–2018) [online]. Cit. 2018-05-31.

<<http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/3141974>>.

⁴ Tady se setkáváme s jiným stereotypním výrazem – „mít doma Itálii“, ale o tom bychom mohli napsat další článek.

⁵ Буџиомерка.Ру (2006–2017) [online]. Cit. 2018-05-31. <<http://www.bibliotekar.ru/encSlov/10/179.htm>>.

AUTENTICKÝ
TEXT

mnohých slavných mužů bohužel zavíráme oči, naopak často ve všech neštěstích obviňujeme ženy. Příkladem toho je legendární britský hudebník John Lennon, člen skupiny The Beatles. Jen málokdo ví, že i když Lennon zpíval „Imagine all the people living life in peace...“⁶, kdysi pravidelně bil a urážel svou první manželku Cynthii a podvedl ji s desítkami žen⁷. Nikomu to nevádí, vždyť podle názorů mnoha fanoušků a odborníků na hudbu byl génius. Ale skoro všichni, kdo se zajímá o rockovou hudbu, mluví o tom, že příčinou rozpadu skupiny The Beatles byla... Yoko Ono, poslední Lennonova manželka! Správně: je snadno ze všeho obvinít ženu a neuvažovat o tom, jestli je to opravdu její vina nebo ne. Takových příkladů z dějin a současnosti bohužel najdeme celou řadu.

To byla malá odchylka, ale teď se vrátíme k naší Xantipě. V dříve zmíněném pořadu

Českého rozhlasu se uvádí: „Ať už byla paní Xantipa ovečka či dračice, nic to nemění na tom, že nejmoudřejší muž světa neměl lehký život ani šťastný konec.“ Nikdo se tady nezamýšlí nad tím, jestli byla nešťastná také Xantipa, protože je pro všechny důležitější osud jejího významného manžela. Nemělo by to tak být.

A co s tím?

Ze všeho, o čem jsme se teď dozvěděli, plyne, že bychom neměli používat slovo xantipa jako synonymum pro hysterickou a hádavou ženu, jelikož to nejenom škodí dobré pověsti Sokratovy manželky Xantipy, ale i uráží všechny ženy. Autorka knihy Čeština nově od A do Ž by také měla být korektnější vůči ostatním ženám, mohla by tak pozměnit text alespoň pro další vydání. Mohla by například napsat, že výraz xantipa

Asja Rigonat

2. ročník bakalářského studia češtiny na Univerzitě v Udine

Tři ženy v době okupace

Zamyšlení nad komiksem Češi 1938: Jak Beneš ustoupil Hitlerovi?

Všichni se vyhýbáme těchto témat, co se opravdu stalo ve válce? Jsou ti špatný lidé jenom ti soupeři nebo to mohou být taky „naši bratři“? Po přečtení toho komiksu máme jasnější obraz, jako se to stalo v Československu, což je že taky nějakí lidi, kteří byli proti Hitlerovi a chtěli bojovat, později přešli na jeho stranu. V této úvaze budeme mluvit o těch ženách, které možná nemohly změnit události, které nastanou, ale pořád měly důležité úlohy v té době.

Dvě důležité ženy, které se objeví v tomto komiksu jsou: prezidentova manželka Hana Benešová, a taky milenka Emanuela Moravce, Jolana Emmerová, která se stala jeho manželka v listopadu 1942.

Nikde se nepíše o Františce Plamínkové¹⁰, která byla feministka a bojovala pro rovnost hlasování v tehdejší Rakousko-Uhersku, byla taky novinový zpravodaj v 1. balkánské válce a zanechala největší dojem, kdy napsala otevřený dopis Hitlerovi a v něm se zastala prezidenta Beneše. Ona v tom dopisu zkritizovala jeho režim a žádala o vrácení svobody, ale potom nechtěla utéct, protože chtěla být se svým národem. Poprvé byla zatčena v září 1939

a potom ji propustili, a tak pokračovala v činnosti Ženské národní rady. V roce 1942 byla opět zatčena, a potom popravena, protože pokračovala s pasivní resistencí.

Hana Benešová, Františka Plamínková a Jolana Emmerová, tři rozdílné ženy významných mužů. Jak zasáhla historie do jejich osudů a jak jejich životy změnila svět?

šl na Hitlerovu stranu, ona se vdala s ním.

A takže teď, kdy máme jasnější obrázek, jaké byly ty ženy, můžeme vidět, že jedna byla tradiční žena, stála za jejím manželem

má negativní význam, přestože jeho základem je mýtus⁸. Nikdo nemůže lidi nutit, aby výraz xantipa nepoužívali. Je to tedy pouze na našem svědomí a každý člověk by si měl uvědomovat, co říká a proč to říká. ■

⁸ Slova ze skladby Imagine od Johna Lennona ze stejnojmenného alba z roku 1971, v překladu z angl. „Představ si všechny lidi žijící v míru...“.

⁹ GOTLIEB, P. (2015): První žena Johna Lennona v manželství strašně trpěla. Musela se skrývat, snášet nevěru a ponižení od Yoko Ono [online]. Cit. 2018-05-31. <<http://extrastory.cz/prvni-zena-johna-lennona-v-manzelstvi-strasne-trpela.html>>.

¹⁰ Internetová jazyková příručka (2008–2018) [online]. Cit. 2018-05-31.

<<http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=xantipa>>.

a podporovala ho, ale nebyla aktivistka, nemohla změnit názory nebo působit na společnost – to byla Hana Benešová; ta druhá žena byla jako její muž, nemorální a myslela jenom na slávu, bylo jí to jedno, co se stane s národem a jako ten nový režim zničí ten stát – to byla Jolana Emmerová. A ta poslední žena byla největší bojovnice během mobilizace a okupace, a taky předtím ona nebyla tradiční žena pro její dobu, byla revolucionářka. Jmenovala se Františka Plamínková. ■

Až se budete chtít podívat na životopis Jolany Emmerové nebo Jolany Moravcové

nemůžete najít nic konkrétního. Její životopis neexistuje, jen se můžeme podívat na životopis jejího manžela a vidět jenom že ona byla holka a bylo jí 16 let, když pracovala v domácnosti jako služebná. Moravec se ženil třikrát a v té době měl druhou manželku Pavlu, ale od ní se rozvedl protože miloval Jolanu. Můžeme říct že ona taky byla velmi lojální a věrná žena, jako paní Benešová pro její manžela, ale v úplně jiném kontextu. Ona ho odtáhla od jeho manželky a potom, když Moravec přešl na Hitlerovu stranu, ona se vdala s ním.

A takže teď, kdy máme jasnější obrázek, jaké byly ty ženy, můžeme vidět, že jedna byla tradiční žena, stála za jejím manželem

¹⁰ KOSATÍK, P. – JISLOVÁ, Š. (2016): Češi 1938 – Jak Beneš ustoupil Hitlerovi. Praha: Mladá fronta.

¹¹ Wikipedia: Františka Plamínková [online]. Cit. 2018-05-31.

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ka_Plam%C3%ADnkov%C3%A1>.

Stále živá tradice českého krajanského divadla v Chorvatsku

Naděžda Sviderková

krajanská komunita Daruvar, Chorvatsko

Již od roku 1987 se konají divadelní přehlídky krajanského amatérského divadla. Letos to je 31. ročník a v Lipovci, kolébce krajanského divadla, se divadelní festival pořádá po jednadvacáté a od roku 2003 se tomuto divadelnímu svátku věnují dva dny. V tomto roce divadelní skupiny krajanských spolků sehrály v pátek a sobotu 23. a 24. března 14 inscenací. Mezi nimi byla i čtyři velká ucelená divadelní představení. Během dvou večerů několikahodinového divadelního maratonu jsme mohli sledovat představení z širokého spektra divadelních druhů a žánrů.

Daruvarští ochotníci, druhá zleva Naděžda Sviderková

Největší skupinu divadelních představení tvořily na přehlídce amatérské humorné skeče a kratší hry, které sehrály skupiny z Holubňáku, Šibovce, Ivanova Sela, Dolních Střežan, Hrubečného Pole a Horního Daruvaru. Teatroložka Sanja Nikčevićová, která sledovala představení ve funkci tzv. selektorky Chorvatského sněmu kultury, označila tyto hry jako šarmantní a vyzdvihla, že vycházejí z životních zkušeností a zájmů skupin, a upozornila na to, že role byly napsány pro konkrétní herce. Více než hodinové situační komedie od soudobých českých autorů nebo spoluautorů s deseti až dvaceti herci z Daruvaru, Dolan a Lipovce si vyžádaly i výpravnější kulisy a kostýmy. Další zajímavou skupinu tvořila představení vzniklá na již existujících základech, do kterých skupina zasahovala – to se týká např. divadelníků z Bjelovarů a Jazveniku. Čtyřčlennou divadelní skupinu z Virovitice tvořily začátečnice.

Chorvatský text ivanoselské rodačky jsem pomohla přeložit, hru jsem přepracovala a zakomponovala jsem do ní reálie z opravdového života hereček a aktuálních poměrů s notnou dávkou nadsázky a ironie. S největší novinkou přijela na přehlídku skupina ze Sisku, která se rozhodla pro netradiční formu, a to tzv. černé divadlo – o stavbě Stalinovy sochy v Praze. Záhlubší přišli s jednoaktovkou s názvem *Chyba Václava Havla* z prostředí věznic. „Do každého z divadel je vetkáno mnoho lásky a obětavosti,“ řekla moderátorka divadelního večera a pozvala diváky i účinkující na tradiční české buchty s povídky a tvarohem.

Na konci obou večerů profesorka z osižecké Umělecké akademie Sanja Nikčevićová krátce rozebrala zhlédnutá představení. Následoval písemný rozbor jednotlivých her a také rozhodnutí o tom, kdo pojede na státní festival chorvatského amatérského divadla. (Celostátní soutěž proběhla ve dnech 11. až 13. května v Pazinu v Istrii, zúčastnila se jí divadelní skupina ze Šibovce se hrou *Interview*.)

Diváci nešetřili své dlaně a herecké výkony náležitě odměňovali zaslouženým potleskem. **Pořadatelé této skvělé akce byl Svaz Čechů v Republice Chorvatsko a Česká beseda Lipovec.**

Následuje krátká ukázka ze hry, kterou jsem pomohla přeložit, upravila jsem ji a režírovala. Také jsem poprvé v životě stála na prknech, co znamenají svět. Velmi jsme se při nácviu této krátké veselohry pobavily a po jejím odehrání nás režiséři jiných her, dlouholetí divadelníci a divadelní kritička pochválili. Hra a naše herecké výkony se opravdu líbily, přestože tři ze čtyř hereček hrály poprvé.

Scéna ze hry *Co jste slyšeli, to jste neslyšeli – co jste viděli, to jste neviděli!*

**Što ste čuli – niste čuli, što ste vidjeli – niste vidjeli!
Co jste slyšeli – to jste neslyšeli, co jste viděli – to jste neviděli!**

**Autorka: Ana Bajzek
Úprava a překlad do češtiny: Naděžda Sviderková a Jasna Bergerová
Režie: Naděžda Sviderková
Osoby:
Šéfka – Senka Příbylová
Úřednice starší, Mira – Naděžda Sviderková
Úřednice mladší, Vesna – Nives Vodvarková
Uklízečka, Josefína – Jasna Bergerová
Místo akce:
Kancelář, stůl a 3 židle, na stole hodné papírů, záznamník, telefon – pevná linka, šálek s kávou, láhev s minerálkou.
V rohu malá skříňka, hrnečky, varná konvice, cukřenka, vysavač, smeták ... okno, dveře, police.**

Největší skupinu divadelních představení na přehlídce tvořily skeče a kratší hry. Byly prezentovány také situační komedie soudobých českých autorů, některé hry byly aktuálně upravovány, diváci zhlédli rovněž černé divadlo.

Mira: (přichází, odkládá tašku na židli u stolu a z ní si vyndává zrcátko a rtěnku, pudřenku, sedí na židli u stolu, otočená k publiku, maluje se... pudruje, dělá ksichty, lakuje si nehty, stříká si parfém i za výstřih a do bot prozpěvuje si a něco mumlá pro sebe)

Vesna: (vchází do kanceláře a zdraví Miru) Čau! (svléká si kabát a odkládá ho na židli u stolu)

Mira: Čau, Vesno! Hledím tu do těch papírů... a ňák se mi to nezdá, nezdá... ty účty snad ani nedám do kupy... Pořád mi to neseď...

Vesna: Neblbni, máš ještě čas, to zmáčneš – něco vyškrtáš, něco přepíšeš. To dáš!

Mira: Pořád něco škrtáme, přepisujeme, kamuflujeme, sladujeme... aby na nás...

Šéfka: (přiletí) Zase drbete a nepracujete?

Mira: (zvedá se ze židle) Paní šéfová. Myslím si, že...

Šéfka: (autoritativně) Ty nemáš co myslet! Od myšlení jsem tu já! Já jsem tady, abych myslela. Na tobě je, abys pracovala.

Vesna: (obrací se k šéfce) To jsem jí také povídala... ale... Ať nemyslí! Nebude mít problémy! Ušetří si plno nepříjemností!

Šéfka: Nechte filozofování, chopte se práce! Já si zatím skočím na jednu schůzku na radnici. (rychle vychází a bouchne dveřmi)

Mira: (sedá si na stůl) Uf, dneska je ňák nafuněná, bacha. A víš co? Dejme si štamprličku, ať si rozbystříme mozek.

Vesna: (směje se) Proč bystřit mozek? Ty nemáš myslet! Ty máš jen a jen pracovat... A co ona? Zas má schůzi na radnici?

Mira: Ty to nevíš? Změnila zase politickou stranu... To je celá ona. Kam vítr, tam plášť...

Vesna: Kam vítr, tam plášť...

Text byl zveřejněn se souhlasem autorky hry Any Bajzek.

Masopust v Mačině Brdě (Lojza Struček a tři generace Hájků), foto Marie Štěpánová

Májka, masopust i posvícenský soud kohouta v zemi s nádechem orientu aneb Češi v Bosně

Marie Štěpánová / doktorandka, Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Vaření knedlíků i pověstné houbaření v krajině s příměsí exotického východu. Spousta českých jmen na „krchově“ i v současných staveních, jejichž majitelé prožili až tři zničující válečné konflikty. Babičky, švitořící krásnou češtinou, které vás při národních písničkách a pití rakije učí motat balkánské „sarmy“.

tak vypadá život u českých krajanů v původně téměř homogenně českých vesnicích na severu Bosny a Hercegoviny (v tzv. Republice srbské), v jedné z našich nejvíce zapomenutých českých enkláv na světě.

V místech kdysi natolik českých, že i dnes si s vámi v tomto multikulturním regionu polský soused popovídá plynou česťtinou a čistokrevný Srb pro vás na harmoniku vystřihne stovky českých a moravských lidových písniček, z nichž mnohé u nás i jinde ve světě upadly v zapomnění. V místech, kde se česky modlilo, zpívalo, družilo i schůzovalo, děti usínaly při národních pohádkách svých babiček, kde místní dřeli do úmoru, hráli v dechovkách, pořádali jako ve staré vlasti četné muziky, vyhlášené v širokém okolí, měli kupu dětí jménem Mařenka, Lojzík, Pepík či Jeník. Ve společenství, které neožívala další česká migrace, kde generace Čechů nikdy neměly příležitost naučit se česky číst a psát a předávaly jazyk pouze v ústní podobě, kde by již množství stavení člověk v hustých lesích nikdy nedohledal a kde děti dostávaly výslužku za roznášení zabíjaček a obávaly se čerta a Mikuláše a smály se jako „hovniválovi“ dítěti, které jako poslední na letnici vyhnalo před rozbřeskem krávy na pastvu. V místech, kde vládla atmosféra velké rodiny.

Pravlast svých předků však za těch zhruba 140 let života za hranicemi českých zemí takřka nikdo z nich nenavštívil.

„Tisíckráté pozdravujem tebe“ ve stínu muslimských džamijí i pravoslavných církví.

Češi v Bosně zanechali ve svém novém domově nesmazatelnou stopu. Za monarchie sem zhruba od roku 1878 přinášeli pokrok v oblasti architektury, výstavby železnic, umění i zemědělství, které modernizovali. Pro mnohé byla Bosna již třetím domovem: z Volyně v carském Rusku (v oblasti dnešní Ukrajiny), kde téměř dvě desetiletí hospodařili, je vyhnala náboženská netolerance. Jako katolíci, kteří nepřistoupili na vynucovanou konverzi k pravoslaví, kolonizovali nakonec společně s desítkami dalších národností zaostalé území Bosny, doslova „pole neorané“, odkud se nedávno stáhli Osmané. Usadili se zejména v nových vsích Mačino Brdo u Prnjavoru, Nová Ves u Bosanského Kobáše, Malica u Derventy a Vranduk blízko Doboje, z nichž pouze ve dvou se udrželi doposud. Dodnes katolické náboženství, které bylo společně se snem o vlastní půdě motivem k příchodu, odlišuje s množstvím tradic českou menšinu od většinového obyvatelstva.

Češi od roku 1878 kolonizovali zaostalé území Bosny a v tomto svém novém domově zanechali nesmazatelnou stopu.

Odlíšnost menšiny jí mohla při konfliktech i přitížit. Druhou světovou válku prožili místní Kratochvílové, Burešové, Vlkové, Páralové, Bočkové, Stručkové, Holoubkové či Valentové... zcela jinak než ti v české kotlině. Nebylo výjimkou, aby novoveským přešly přes vesnici až tři nepřátelené armády denně. Aby se matka strachovala o syny ve třech různých uniformách a rodina čekala odvetu z kterékoliv strany. Dnešní osmdesátníci vzpomínají, jak jako caparti při pasení krav vídali po Sávě plout těla „koncentračníků“, patrně z Jasenovce.

Zkušenost další, teprve před čtvrtstoletím ukončené války, při které se bývalí sousedé ocitli – chtěli nechtě – opět i na třech nepřátelených stranách, je v české komunitě stále ještě příliš čerstvá a nezhojená.

„Mí tři bratři museli bojovat ve třech různých vojskách.“

„Všecko se rozsypano, každý šel za chlebem.“

Říká pan Albín Hájek, který s dalšími členy velkého mačinobrdského rodu dělá při tradičních českých oslavách čest úsloví „Co Čech, to muzikant“. Stejně jako mnoho dalších se odstěhoval za prací do zahraničí.

Tamní českou menšinu nejvíce oslabilá bída po druhé světové válce, doposud trvající obrovská nezaměstnanost i nebezpečí války, které vyhnaly z domovů mnoho mladých. Zbylo několik málo desítek (převážně starších) mluvčích češtiny a asi dvě stovky lidí, kteří se ke svému češtví v Republice srbské stále hlásí při sčítání lidu.

Dokud se zpívá, ještě se neumřelo aneb Setkávání rodáků

Někdy ročně se však vesnicemi rozezná čeština, ožíví se skromné české kroje, provoní české koláče a produkty ze zabíjačky. Lidé společně zavzpomínají na doby rozkvetu etnického

Dvojazyčnost v praxi: výzdoba českého domu na maškarním bále, foto Marie Štěpánová

Mačinobrdské „červené sukýnky“, foto Marie Štěpánová

Jak se učí čeština na jihovýchodě Evropy

Zuzana Šepsová
Dům zahraniční spolupráce

Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí vysílá každoročně několik desítek lektorů do celého světa na blízké či vzdálenější univerzity. Zástupci institucí zainteresovaných v tomto Programu, tj. Ministerstva zahraničí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Domu zahraniční spolupráce, každý rok podnikají cesty za vysílanými lektory, aby se osobně seznámili s výukou a s podmínkami, v nichž žijí a pracují. První letošní monitorovací návštěva nás zavedla na jihovýchod Evropy.

Poslední dubnový týden nás čekala návštěva lektorky Evy Kovářové na Univerzitě v Sofii. Vzhledem

k tomu, že se jednalo o mou první služební cestu na lektorát, zajímalo mě, jakou úroveň češtiny budou mít tamní studenti. Byla jsem mile překvapena, jak si studentky 5. ročníku dokázaly bez větších problémů poradit s překladem odborného textu. Po skončení výuky si s naší delegací, složenou ze zástupců MŠMT a DZS, přátelsky povídaly velmi dobrou češtinou. Další ráno jsme byli pozváni na výuku 1. ročníku. Také zde nás potěšila úroveň

znalosti našeho jazyka. Třída, složená opět ze samých dívek, šlapala jako hodinky, a dívky, které se češtinu učily sotva deset měsíců, byly bez větších problémů schopny jednoduše odpovědět na naše všetečné dotazy. Další postřehy ze Sofie? Je to moc hezké místo se spoustou udržovaných památek, překvapivě klidnou atmosférou, krásnými horami na obzoru, dobrým jídlem, milými lidmi a metrem až na letiště! Úterní odpoledne jsme strávili přesunem do hlavního města Rumunska Bukurešti. **Těšili jsme se na setkání s lektorkou Alenou Klimešovou, která se snaží zasvětit do tajů našeho mateř-**

ského jazyka rumunské studenty. Opět jsme byli mile překvapeni skvělou úrovní výuky. Lektorka nám společně se studentkami předvedla velmi živou, aktivitami nabitou dvouhodinovou, do které pohotově zařadila i materiály, které jí naše delegace předala předchozí večer. Navíc nám důvěřovala natolik, že nás neváhala do výuky také zapojit. Dopoledne uběhlo velmi rychle a po krátkém setkání s představiteli univerzity jsme v předtuše nelehké dopravní situace raději rychle zamířili na letiště.

Milé lektorky, velice vám děkujeme za vaši práci, kterou ve svých působících dobře odvádíte, a také za vaši ochotu, podporu a pohostinnost, které se nám od vás během naší cesty dostalo. ■

Kapela bratří Bočků v Mačině Brdě, foto Marie Štěpánová

Na masopust a další tradiční akce přijíždějí rodáci z různých koutů světa, foto Marie Štěpánová

Rodáci z Nové Vsi uchovávají starobylé písně, na které se pozapomnělo, foto Marie Štěpánová

Národní patron sv. Václav v novoveském českém katolickém kostele, který jako jeden z mála u Sávy přežil ostřelování, foto Marie Štěpánová

života v druhé nejvíce Čechy zalidněné jihoslovanské zemi.

České slavnosti přivedou na jedno místo obyvatele českého původu z různých měst (jako je Banja Luka či Prnjavor se svými již jazykově asimilovanými českými spolky), dokonce i ze zahraničí (z Chorvatska, Rakouska, Slovinska, Německa, Itálie i Ameriky), a zavádějí tak příležitost k družení blízkých spolků, k setkání rodáků i ožívání českých zvyků.

Masopustní průvod a následná zábava v Mačině Brdě (nazývané též „poklady“) jsou hojně navštěvované. Každý dům ve vsi má pro maškary připravené koblihy, buchtu i slivovičku. Večer – stejně jako při dalších veselících – obvykle zahájí české písně krajských kapel, po čase se zpravidla přechází k temperamentním rytmům nového domova a tanci balkánských „kol“.

Velikonoce si dodnes někteří novoveští rodáci nedokážou představit bez velkopátečního ranního smáčení v potoce (či přinášení vody k umytí starším osobám).

Pomlázka patří doposud k povinné výbavě nejednoho muže. Nedávno zesnulý osmdesátník Slávo Pírkil až do posledních Velikonoc „vyšlohával“ s pokřikem „Dáš vajíčko!“ podobně stará „děvčata“ ve svém sousedství.

Při církevních svátcích (jako je zářijové Nanebevzetí Panny Marie alias „Mala Gospa“ v novoveském kostele či v menším měřítku Cyril a Metoděj v Mačině Brdě) zaznívají při liturgii i po ní české modlitby a písně, které má pro každý případ prnjavorský katolický kněz zasednuté jako „tahák“ v chorvatském misálu a které umí i mnozí lidé, kteří již k církvi nemají tak blízko.

V obci u Prnjavoru, předzdivaného pro dvě desítky vedle sebe žijících menšin „Malá Evropa“, narazíme i na znovu oživené slavnosti stavení máje či starobylou tradici posvícenského soudu kohouta. Ani zde nechybí muzika nebo krojové „červené sukýnky“. Podobnou funkci družení má i městský pěvecký festival v Prijedoru.

Rodáci z Nové Vsi jednou ročně zavzpomínají na své maminky, babičky a tetičky,

které v roce 1944 zahnali do stodoly a upálili srbsí četníci. K pěti o hroby předků se rodiny sjíždějí několikrát za rok. Před svátkem Všech svatých si po společné práci opékají kaštiny.

Místní Češi, kteří přešli za prací Sávu a ocitli se nyní již v zahraničním Chorvatsku, pokračují ve Slavonském Brodě v tradici „babských bálů“ čili Kateřinské oslavy, která uzavírá každoroční scházení. Ženy mohou do půlnoci užívat právo dámské volenky a jako úplatu mužům připravují likéry rozdívných barev a chutí.

Radostnou příležitostí k setkání byly v poslední době kupříkladu i oslavy dvacátého výročí po válce znovuobnovených besed i křest nevidaně rozsáhlé monografie o historii rodné obce od Miroslava Stojkoviče¹.

Přestože podmínky k uchování českého jazyka byly mnohdy velice nepříznivé (absence českého školství i médií v českém jazyce, turbulentní politické zvraty, téměř žádný kontakt se zemí předků), je obdivuhodné, že jsou i zhruba po století a půl mimo území českých zemí český jazyk a kultura v Bosně stále přítomné. ■

■ STOJKOVIČ, M. (2016): *Nova Ves 1894–2004*, Nova Ves, Udruženje Čecha „Češka beseda“ Nova Ves.

Lektorka Alena Klimešová při výuce českého jazyka

Studentky 1. ročníku češtiny na univerzitě v Sofii s lektorkou Evou Kovářovou

Příchod Čechů do Rumunska očima dětí

Jak přišli Češi do Banátu

Kateřina Rohálová / krajská komunita Svatá Helena a Gerník, Rumunsko

Den 28. září, kdy v českém kalendáři slavíme svatého Václava, je v Rumunsku zapsán jako *Den národnostních menšin*. V Banátu, kde žije silná česká komunita, je tento den nazýván *Dnem českého jazyka*. Je to den, kdy si místní lidé připomínají svou českou identitu.

Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku zajišťuje pro žáky i rodiče malé pohoštění a úlohou českého učitele je připravit krátký kulturní program. V rámci připomenutí si české identity jsem se letos rozhodla zaměřit na projekt, ve kterém se s žáky poohlédneme do minulosti a prostřednictvím divadelního představení se pokusíme alespoň vzdáleně prožít to, co prožívali jejich předci, když se

vydali na tak dalekou cestu do „zaslíbené země“.

Protože jsem se tímto tématem chtěla zabývat déle, připravila jsem pro děti týdenní projekt o tom, jak sem před více než dvěma sty lety přišli jejich předkové; výstupem projektu bylo hudebně-literární představení, na které jsme na *Den českého jazyka* pozvali jak obyvatele Svaté Heleny, tak i turisty, kteří v těchto dnech Banát navštívili.

Co pro děti z rumunského Banátu znamená český jazyk a česká kultura?

Den českého jazyka
Ana Herdi, 14 let

28. 9. na den svatého Václava se slaví v Rumunsku *Den českého jazyka*. Historie toho, jak

Češi přišli do Rumunska je o tom, že v době císařství Rakousko-Uherska bohatý člověk podnikatel Magyarly pozval Čechy do Banátu na kácení dřeva. A od té doby tady žijou Češi v Banátu. České tradice se zachovaly v krojích, v jídelch, v písničkách a pověstech, v náboženství a v českém jazyku.

Ve škole se učíme češtinu, rumunštinu, angličtinu a francouzštinu, ale nejvíce umím češtinu a rumunštinu.

Až vyrostu, je to jedno, kdo bude můj muž, jestli Rumun, Čech, Němec nebo Angličan, chci, aby moje děti věděly, jak se obětovali staré Češi za nás, jejich potomky.

Chci, aby moje děti uměly česky mluvit a psát, aby viděly zemi Čechů. A já taky budu dodržovat české tradice a český jazyk.

Den českého jazyka
Adélka Pek, 11 let

28. 9. v den svatého Václava se v Rumunsku slaví *Den českého jazyka*. Ve škole na *Den českého jazyka* připravujeme krásné divadlo „Jak Češi přišli do Banátu“.

Už od malička jsem se učila mluvit, psát a číst česky.

Mně přijde čeština krásný jazyk, i když je trochu těžký.

V mé rodině mluvíme všichni česky. Ve škole se učíme češtinu s naší hodnou paní učitelkou Katkou Rohálovou, která je z Čech.

Díky češtině jezdíme také na olympiády na jiné české vesnice a 7. a 8. třída už jezdí po Rumunsku.

Čeština se u nás pořád zachovává a za to jsem moc ráda a doufám, že se zachovávat stále bude.

Já nikdy nezapomenu, odkud přišli mí předci a češtinu budu učit i své děti.

Projekt – den za dnem

První den jsem shromáždila všechny žáky od 1. do 8. třídy a společně jsme se prošli helenskou školou, která je v přízemí na chodbách pomalovaná příběhem příchodu Čechů na území Banátu. Za tyto krásné dětské malby doplněné textem vděčím své předchůdkyni Martě Skříčkové, která ve Svaté Heleně strávila rok a zanechala zde po sobě nezapomenutelnou stopu, tolik obdivovanou všemi návštěvníky.

Během prohlídky jsem si s dětmi povídala a zjišťovala, kolik toho o historii příchodu svých předků vědí. Na závěr jsem jim zadala první domácí úkol, a to popovídat si se svými babičkami a dědečky a zjistit, proč jsou ve Svaté Heleně jak katolíci, tak baptisté, kteří jsou evangelického vyznání.

Druhý den jsme o domácím úkolu vedli zajímavé diskuse. Shodli jsme se na tom, že necelý kilometr od Svaté Heleny byla vesnice Svatá Elizabeta, která však v důsledku nedostatku vody a vyschnutí pramene zanikla. Původní obyvatelé, kteří byli katolického vyznání, se přestěhovali do nejbližší vesnice, Svaté Heleny, ve které zase žili obyvatelé evangelického vyznání.

Druhým společným úkolem bylo vydat se na místo, kde se nacházela Svatá Elizabeta.

Cestou jsme nahlas uvažovali o tom, jak těžké byly začátky přistěhovalců. Snažila jsem se, aby se děti co nejvíce vžily do situace svých praprababiček a prapradědek. Jaké to pro ně muselo být? Co asi vařili? Z čeho si postavili první domky? Co dělali, když onemocněli? Stýskalo se jim? Stáli jsme v údolíčku a rozhlíželi se kolem sebe. Krajina krásná, ale drsná. Jak asi vypadala před dvěma sty lety?

Třetí den jsem dětem řekla, že bych s nimi ráda nacvičila divadelní představení o tom, jak sem přišli jejich předci a jak těžké asi byly jejich začátky, jak velká měli očekávání a jak velká zažili zklamání. Jako předloha mi posloužila divadelní hra, kterou jsem kdysi napsala během svého působení v Eibenthau.

lu. Cílem projektu bylo, aby ve hře hrálo každé dítě ze školy. Postupně jsem tedy s dětmi procházela příběh příchodu Čechů do „země zaslíbené“, a děti si vybíraly postavu, kterou by chtěly ztvárnit. Někdo chtěl hrát svou praprababičku, někdo malé dítě, jiný obrazně představoval loď, která Čechy převezla po Dunaji. Pokusili jsme se společně si představit, jaké oblečení tenkrát muži a ženy nosili, do čeho si sbalili věci, které si s sebou chtěli z Čech odnést, jaké písničky si cestou asi zpívali, co si asi mezi sebou během dlouhé cesty povídali...

Společně jsme vytvářeli dialogy mezi jednotlivými postavami a vše doplňovali vlastnoručně vyrobenými rekvizitami. Vyrobili jsme kufr z kartonu, igelitové vlny na Dunaji, velkou mapu Banátu a další.

Představení bylo určeno dědečkům a babičkám, se kterými jsme *Den českého jazyka*

Malí divadelníci z Banátu

Z divadelního představení

chtěli oslavit, ale také návštěvníkům Banátu a všem, kteří se o příběhu chtěli dozvědět trochu víc. Dojemnou částí celého projektu byly herecké výkony potomků těchto přistěhovalců, kteří svým plným nasazením projevovali hold a vděk těm, kteří si tolik přáli pro své děti lepší budoucnost.

Celým pásmem nás provázeli dva vypravěči, kteří diváky seznamovali s historickými fakty. Jejich průvod historií byl vždy proložen scénkou z daného úseku cesty, písní či výtvarným ztvárněním etapy příběhu. Děti se snažily o co nejužitečnější dobové oblečení.

Premiéra našeho představení proběhla 28. 9. 2017 v kulturním domě ve Svaté Heleně, ale pro velký úspěch jsme představení odehráli ještě několikrát. Diváci byli nadšeni a leckteré oko nezůstalo suché.

S naším představením jsme vystoupili také na podzimním festivalu Babiččin koláč v Baila Herculane.

Divadlo očima dětí

**Návštěva Baila Herculane
Josefek Kunů, 10 let**

My jsme jeli do Baila Herculane a já jsem si po cestě povídal s dětma. Jsem se díval skrz okno a viděl jsem domy.

Ubytovali jsme se na hotelu Dacia a já spal se Štěpou. Jsme koukali na televizi.

Odpoledne jsme vystupovali. Mládež z Heleny měla připravený tance a my jsme hráli divadlo. Večer byl bál, ale paní učitelka nám řekla, že nás to moc nebude bavit a že můžeme jít do hotelu. Tak jsme si koupili karty Uno, sladkosti a suk a jsme zavolali Davida, Lojzu a Juliana a koukali jsme na televizi. Pak jsme si lehli.

Druhý den jsme se nasnídali a prošli jsme se po městě. Pak jsme už naložili věci a jeli jsme do Oršavy. Tam jsme jedli pizzu a pak jsme už jeli domů.

Mně se domů vůbec nechtělo, protože to byl krásný výlet a byl bych na hotelu zůstal ještě aspoň týden.

Pořádáním tohoto festivalu se Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku (DSSČR) snaží o zviditelnění české menšiny žijící v Rumunsku. Pro mnohé děti to byl vůbec první víkend, který strávily mimo svou vesnici, a náramně jsme si jej užili. Už teď jsme zvaní na další ročník festivalu; tentokrát chceme naše představení zahrát v rumunsko-českém jazykovém provedení.

Co přinese budoucnost?

Objevování příběhu o Česích a o češtině jsem využila i v hodině slohu. Žákům jsem zadala úvahu na téma *Den českého jazyka aneb Zachová se čeština v Banátu i pro příští generace?*

Práce dětí mě utvrdily v názoru, že celý tento prožitkový týden o tom, *Jak Češi přišli do Banátu*, měl smysl a že se budou snažit, aby se čeština v Banátu zachovala i pro příští generace.

**Jak Češi přišli do Banátu
Julian Herdi, 12 let**

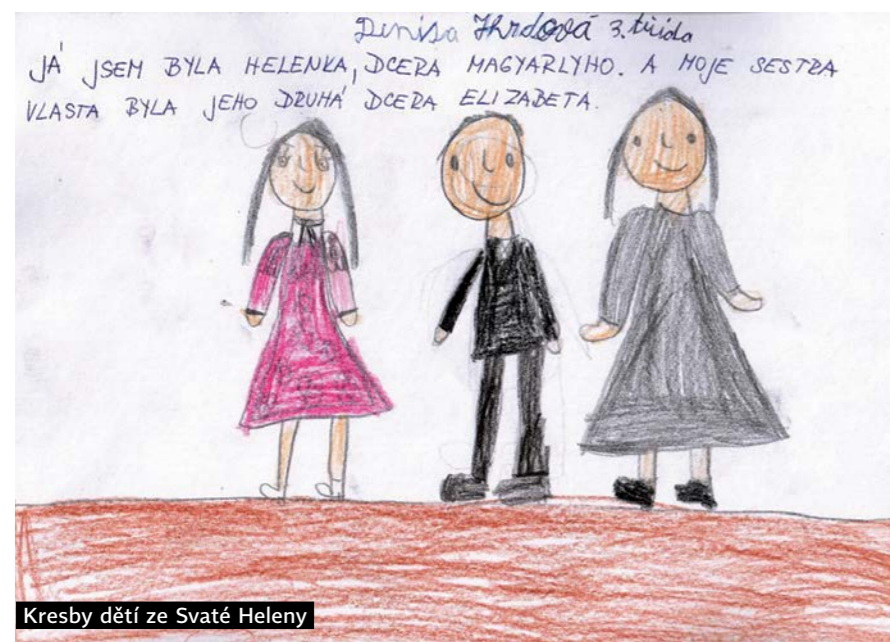
28. 9. v den svatého Václava se v Rumunsku slaví Den českého jazyka. Den českého jazyka slavíme díky Čechům, kteří sem přišli před dvěma sty lety s loďma.

Proto chceme zítra slavit a zahrát na Den českého jazyka divadlo „Jak Češi přišli do Banátu“ a jak hromadu lidí zemřelo po cestě a jak prodali tam v Čechách svoje domy a zvířata, aby přišli až sem na Svatou Helenu, na Gerník, na Bígr, na Šumici, na Eibenthal, na Rovensko a na Svatou Elizabethu.

Jsem hrdej, že jsem Čech a chtěl bych, aby moje děti taky věděly příběh, jak Češi přišli do Banátu.

Týden plný zážitků

Děti celý týden pracovaly s plným nasazením a velkou radostí. Představení samotné je naším společným dílem, kde se propojilo množství nápadů, názorů a postřehů jednotlivých žáků. Všichni vytrvale přicházeli na divadelní zkoušky a nikomu nečinilo problém věnovat společnému dílu svůj volný čas a víkend. Zvláštní poděkování patří dětem, které naše vystoupení obohatily sólovým zpěvem či hrou na hudební nástroj. Byla to pro ně před tolika lidmi velká výzva. To, že se představení vydařilo, je zásluhou všech, kteří se na tomto projektu podíleli.

Kresby dětí ze Svaté Heleny

Z divadelního představení

V masopustním průvodu

Masopust držíme aneb Tradice a zvyky v srbském Banátu

Stanislav Havel
krajanská komunita Bela Crkva, Srbsko

„Masopust. Ten zase uděláme!“ řekli jsme si s předsedou České besedy Kruščice Jozefem Irovičem. A Jozef Irovič hned začal vyprávět, jak to bylo s masopustem v Kruščici a okolí dřívě.

Češi přišli do jižního Banátu z rumunských vesnic před téměř dvěma sty lety¹ a byli zde vítáni. Byli zruční řemeslníci i pracovití zemědělci. Přinesli si rčení, „nejdříve je práce a potom zábava“. O tom, že se krajané uměli a umí dobře bavit, můžeme slyšet doslova legendy.

Masopust kdysi

Masopust byl dobou završení většiny prací, čas se na chvíli zastavil. Chodívalo se na „táčky“² a za zábavou. Tradici masopustu si přinesli krajané z Čech a slavili poctivě od Tří králů až do Poledních středy. Nejvíce se hodovalo poslední

tří masopustní dny a v polovině ledna, kdy se v Kruščici konal „pinglbál“.

„Pinglbál“ je věrný svému pojmenování, je tedy plesem, na který si všichni v pinglu neboli batohu či košíku, přinesli občerstvení na celý večer. U krajanů v Srbsku totiž není zvykem, aby se na společenských akcích cokoli prodávalo. Snad jen s výjimkou tomboly, z jejíhož výměřku se platily nezbytné náklady a kapela. Na „pinglbálu“ se setkávali nejen krajané z okolních vesnic, ale přijížděli i muzikanti a hosté z české vesnice Gerník v rumunském Banátu.

¹ RADOSAVLEJIVIČ, O. (2015): *České Selo kdysi a dnes*. České Selo, s. 14–26.

² táčky – besedování se sousedy

Po tradičním „pingbálu“ nastal Bílý týden.³ Na poslední masopustní neděli se v českých besedách konal maskární ples. Podle pamětníků se účastnilo mnoho dětí, které si své převleky většinou vyráběly samy. Žádný speciální program nebyl. Stačilo, že hrála živá hudba a děti mohly tancovat. Nejlepší tři masky dostaly cenu a šlo se domů, aby se rodiče stihli připravit na večerní „maskenbálovou“ zábavu, kterou pokračovala tradiční třídní oslava konce masopustu.

V pondělí se opět všichni sešli v Českém domě, aby se připravovali na průvod v maskách. Podstatou karnevalové pochůzky bylo navštívit co nejvíce sousedů, pozdravit je a probrat všechny novinky na „selu“⁴. Před každým českým stavením byly stoly plné koláčů, bonbonů, sladkostí, klobás, jitrnic, domácích šťáv, vína a piva. Během průvodu bylo veselo, zpívaly se „becárce“⁵ a tančilo se. Když byla obchůzka vsi dokončena, krajané se navečer opět sešli v Českém domě a taneční zábava mohla začít.

Vrcholem „fašanků“⁶ bylo úterý. Slavila se svatba. Největší a nejsilnější chasník se převlékl za nevěstu a nejdůležitější žena za ženicha. Ženich se svým svědkem nejdříve přišel vyzvednout nevěstu. Pak se společně vydali vesnicí na symbolickou cestu životem. U každého českého stavení na ně čekali s občerstvením. Svatební průvod se cestou rychle rozrůstal, až všichni došli do Českého domu na tradiční masopustní svatební zábavu.

Ve městě Bela Crkva bylo ještě veseleji. Nevěsta na „fašankové“ zábavě porodila syna Hýřila, který si měl užít jen několik hodin života, protože vše muselo skončit do půlnoci. Pak začal pohřeb. „Maskírovaný“⁷ kněz zapálil kadidlo, pohřbil Hýřila, který symbolizoval masopust. Ukončil taneční zábavu, noc se překulila do Popeleční středy a nastal půst.

Masopust dnes

Trend obnovování a udržování tradice zavál i do jižního Banátu. V Českém domě v Kruščici začali v lednu připravovat masopust. Děti se dozvěděly, co jednotlivé masky znázorňují a co je pro ně typické, naučily se masopustní písničky a říkadla. Rodiče a prarodiče přišli na hodiny českého jazyka prozradit, jak kdysi v Kruščici vypadaly „fašanke“ a jak se slavilo.

Vše tedy bylo připraveno, abychom se druhou únorovou nedělí ráno vydali na masopustní pochůzku

po vsi. Předseda České besedy a choreograf folklorních tanců naložili na trakař velké reproduktory, pustili z nich české lidové písně a vyrazili jsme. Před několika českými domy byl přesně podle tradice připraven stůl plný dobrot. Zastavili jsme, zazpívali,

Plakát k vynášení Morany v Kruščici

pohovořili a šli k dalšímu stavení. Průvod se radostně rozrůstal a přibývali také hudebníci. Auta musela zastavit a stát, protože Kruščici šel masopustní průvod jako za starých časů. Obnovená tradice měla

Krajané v srbském Banátu nedodrží tradice jen u masopustu. Zimu v Kruščici ukončuje rituál vynášení Morany.

své pokračování i odpoledne, kdy se konal dětský „maskenbál“. Nehrála sice živá hudba jako kdysi, ale DJ Jozef Mareš svým skvělým mixem české a srbské hudby roztančil děti i dospělé. Nechyběla ani tombola a soutěže pro děti.

Také Bela Crkva slavila. Nejprve se konal maskární bál pro děti a večer „maskenbálová“ zábava pro dospělé. Tanečníků byl plný sál. Občerstvení si tradičně přinesl každý sám. V úterý večer pak pohřbívali masopust jako kdysi. Masopust se letos u krajanů povedl a tradice zůstává zachována.

Tradice dnes

Krajané v srbském Banátu nedodrží tradice jen u masopustu.

Před Vánoce se v Českém domě scházejí děti i dospělí, aby upekli a nazdobili perníky na vánoční stromeček. Na Tři krále koledují v Kruščici nepřetržitě od dob příchodu krajanů do srbského Banátu, přestože v Česku jste mohli spatřit koledníky až v posledních desetiletích.

Zimu v Kruščici ukončuje rituál vynášení Morany. Děti spolu s učitelem vyrobí ze slámy, dříví a ze starého oblečení symbol

- Bílý týden – poslední týden masopustu
- selo – označení pro vesnici
- becárce – krajané masopustní písně
- fašanke – označení masopustu
- maskírovaný – převlečený do masky

Fotbalistky a fotbalisté z Kruščice

Z kruščického maskenbálu

Účastníci vynášení Morany

Morana a létěčko

zimy – Moranu. Na smrtnou neděli po mši se kruštičtí občané sejdou u Českého domu a společně projdou vesnicí a pak královnu zimy utopí. Nakonec zasadí u českého muzea hrušku jako symbol vesnice a jara. A to je důvod k malé oslavě.

Před Velikonocemi se barví a zdobí kraslice, starší krajané vyprávějí, jak to kdysi dávno bývalo v Banátu na Velikonoce. Chlapci si na velikonoční koledu nepletou pomlázku, ale chodí koledovat na Zelený čtvrtek, Bílou sobotu i na Boží hod velikonoční.

O filipojakubské noci se pálí čarodějnice a krajané se scházejí u jednoho ohně. Příjemná atmosféra setkání i bohaté občerstvení na chvíli neutralizuje všechny místní sváry.

Na svatého Václava přijedou do Gaje ozdobené vozy s kočimi. Posvícení se zde vždy slaví svatováclavskou jízdou. Tento staročeský zvyk se v Gaji drží od nepaměti.

Co bude dál? Tradice dokáže překonat jen fotbal

Krajané si tradice velmi váží a rádi se podílejí na jejich udržování. Děti, jako všude, raději vyrábějí masky na masopust, zdobí Moranu, sekají dříví na filipojakubskou noc atd., než aby seděly ve školní lavici na hodině češtiny. Tradiční folklorní události jako masopust, Morana, barvení vajec, pálení čarodějnic bývají hlavní mimoškolní zábavou ve vsi. Ujala se však ještě jedna tradice, která je pro děti nejlákavější. Tou je fotbal. V Kruščici je nová nafukovací hala s umělým trávníkem a každé úterý po hodině českého jazyka chodíme hrát fotbal. Přestože k účasti na ostatních událostech je potřeba děti motivovat a doufat, že přijdou, když je fotbal, takové starosti jsou zbytečné. Zaručeně přijdou všichni a ještě čtyři noví.

I v době moderních technologií mají děti i dospělí o zvyky a společná setkání velký zájem. Jsem rád, že vedle přátel z Facebooku mají krajané v Banátu i skutečné přátele díky tradicím, které jsou udržovány od prvopočátku a dílem obnovovány společným úsilím všech.

Měsíc mateřského jazyka

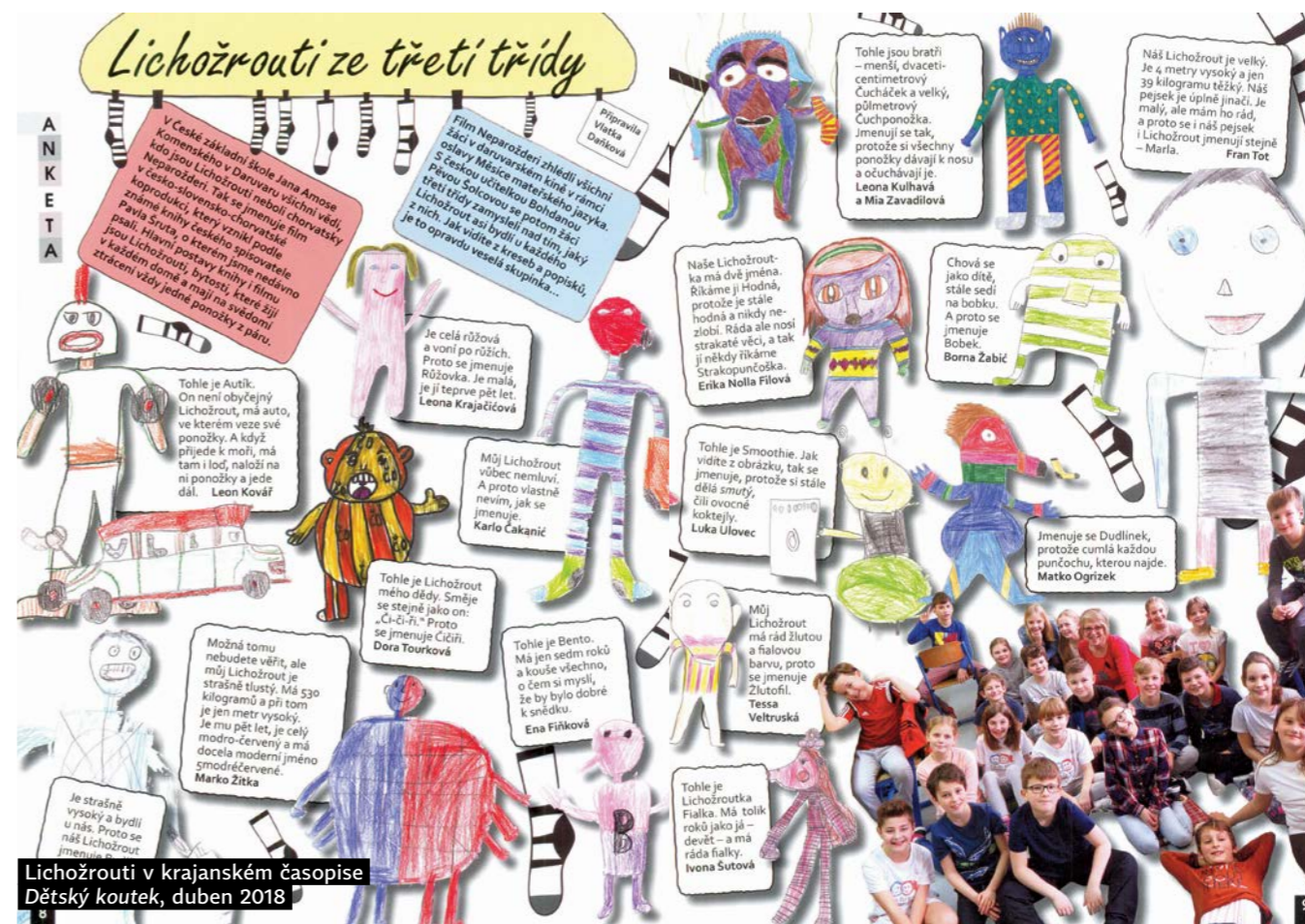
Bohdana Pěva Šolcová
krajanská komunita Daruvar, Chorvatsko

Měsíc únor je v Chorvatsku Měsícem mateřského jazyka, jenž krajanům přináší celou řadu akcí: přednášek, filmových představení, besed atp. Jeho letošním vrcholem byla česká mše v kostele Nejsvětější Trojice v Daruvaru, která se konala 21. 2. 2018. Krajanů se sešlo tolik, že mnozí museli stát v předšní kostela, a mši tak mohli jenom poslouchat. Mši doprovázely pěvecké skupiny Lipovecká děvčata,

Končeačky a žáci ZŠ J. A. Komenského Daruvar. Protože zpěvačky neznaly české písně, které se zpívají v postním období, musely se je na hodinách češtiny naučit. Mše sloužená v českém jazyce měla takový úspěch, že se již teď mluví o tom, že se z této premiérové akce stane tradice. Mši sloužili tři kněží: český kněz původem z Daruvarska a dva chorvatští kněží. Chorvatský kněz, který je místním farářem, se část mše naučil v češtině, což

Vyvrcholením letošního Měsíce mateřského jazyka byla mše v kostele Nejsvětější Trojice v Daruvaru.

se u krajanů setkala s velmi příznivým ohlaselem. V rámci Měsíce mateřského jazyka jsme si s dětmi v České základní škole J. A. Komenského mj. povídali o Pavlu Šrutovi. Žáci totiž měli možnost v místním kině zhlédnout film *Lichožrouti*. Nejenže měly děti za úkol příběh o pojídačích ponožek převyprávět a zdůvodnit lichožroutská jména, ale také měly za úkol vymyslet podobu svého vlastního lichožrouta a dát mu jméno. Své práce potom odnesly do redakce časopisu *Dětský koutek*, ve kterém byly některé publikovány.

Folklorní vystoupení dětí v Kruščici

Kruščické děti tančí před Etnokučou

Výuka starších dětí v Kruščici

Výuka mladších dětí v Kruščici

Setkání členů monitorovací cesty s představiteli města Vršac

Na Bělehrad!

Olga Vlachová / Dům zahraniční spolupráce

Kdo by si po přečtení názvu tohoto příspěvku nevybavil slavnou knihu Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka*, populárního herce Rudolfa Hrušínského a jeho volání, které se ozývalo z kolečkového křesla, když se dozvěděl, že ho císař pán povolal do armády? Málokdo. Jenomže je to zavádějící název, protože tento článek neaspíruje na umělecké dílo celonárodního, ba světového významu, ale je jen strohou, téměř telegrafickou zprávou ze služební cesty představitelky institucí, které vysílají krajanské učitele do zahraničí, v tomto případě do Srbska.

Den první, 8. květen. Státní svátek. Den vítězství. Služební cesta začala časovým odjezdem z Prahy (4:00 hod.) do Kruščice, vesničky vzdálené 11 minut z města Bela Crkva, které se nachází hodinu a 40 minut od Bělehradu – Bělehrad je od Prahy vzdálený 8 a půl hodiny cesty autem

bez přestávek, dopravních omezení a špiček; s přestávkami a po D1 cesta trvá více než 12 hodin. Po příjezdu do destinace a po bleskovém ubytování jsme navštívili večerní výuku krajanského učitele Stanislava Havla v Etnokuče č. 75¹ v Kruščici, kde proběhly hodiny pro mladší a starší děti. Vrcholem ve-

ZPRÁVA

čera bylo folklorní vystoupení České besedy Kruščice, po němž jsme se přesunuli do místní kryté haly s umělým trávníkem, abychom fandili fotbalovým týmům Školy plus a Kruščice, a to oběma soupeřům stejně. Následné besedy s krajany se fyzicky zúčastnila celá delegace z Prahy, vinou celkového vyčerpání z dlouhé cesty a pestrého programu však byli plně myšlenkově přítomni jen někteří.

Den druhý, 9. květen. Svátek má Ctibor, což je pro nás nepodstatné. Nádherný den jsme s azurově modrou oblohou nad hlavou zahájili hospitacemi na hodinách češtiny lektora Petra Janeše ve 2. a 3. ročníku Filologické

¹ Článek Etnokuča v Kruščici naleznete v 9. čísle časopisu *Krajiny češtiny: Dům zahraniční spolupráce* [online] Cit. 14-05-2018. <<http://www.dzs.cz/file/5186/Krajiny%20češtiny%209.pdf>>.

fakulty Bělehradské univerzity, po skončení výuky jsme se setkali s kolegyněmi lektora, abychom analyzovali současnost a budoucnost tamního lektorátu. Po rychlém přesunu do Vršace, kde se nám dostalo milého oficiálního přijetí na radnici, byl druhý den naší cesty završen hodinami pro děti a dospělé, které opět vedl Stanislav Havel, a besedou s krajany. Při příjezdu do našeho penzionu měla obloha již temně černou barvu.

Den třetí, 10. květen. Svátek má Blažena, připomínáme jen pro úplnost a genderovou vyváženost. Byl už téměř den, když jsme odjížděli do Bělehradu, kde jsme dopoledne věnovali konferenci *Brána jazyku a literatury otevřena* organizované profesorem Jože Siváčkem, předsedou České národní rady v Srbsku. Vyslechli jsme přednášku profesora Jaromíra Lindy na téma historie Českých besed v Srbsku a setkali jsme se s představiteli České besedy Bělehrad. Odpoledne jsme se přesunuli, tentokrát již naposledy, na výuku krajanů, a to do města Bela Crkva. Umělecké vystoupení zdejší besedy bylo zdařilou ukázkou folklorních tradic a skvělou tečkou za naším pobytem u krajanů v Srbsku.

Den čtvrtý, 11. květen. Běžný, ničím nevýznamný den. Jistě slaví někdo svátek, ale

svátků již bylo zmíněno dost. Cesta domů, do ČR, do Prahy... Možná, že tak klidné a spóřádané cestující naši řidiči dosud nevezli. Nebylo to však dané našimi osobnostními vlastnostmi, způsobily to dny plné cestování a zážitků.

Následuje závěr, tj. nezbytná formalita, kterou musí každá zpráva ze služební cesty mít. Perfektní a profesionální výuka Stanislava Havla a Petra Janeše, pohostinní krajané, vstřícní představitelé univerzity, obětaví předsedové krajanských organizací a snaživí studenti všech věkových kategorií připravili naši delegaci skvělé a nezapomenutelné profesní i osobní zážitky. A to stálo za tu trochu nevyspání a vyčerpání. Za Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy děkuje za vřelé přijetí Monika Slabá, za Ministerstvo zahraničních věcí Zuzana Sedláčková

a za Dům zahraniční spolupráce Zuzana Šepslová a Olga Vlachová.

Velký dík patří také zaměstnancům Domu zahraniční spolupráce, kteří se účastnili sbírky pro Srbsko. Věnovali nám knížky, společenské hry, brusle s chrániči a helmou, činky, bonbóny i jedno dřevěné počítadlo.

Doufáme, že dětem v Srbsku tyto dárky přinesou radost, rozptýlení i znalosti a že budou na naši delegaci v dobrém vzpomínat. Za čas třeba přijedou studovat do Čech, do země vzdálené od té jejich jen cca 12 hodin cesty autem, někdy možná o nějakou tu hodinku více – podle situace na D1.

Brzy na shledanou v Praze!

Šestý ročník festivalu české a slovenské kultury v Latinské Americe se uskutečnil v Buenos Aires

Radka Návarová
krajanská komunita Buenos Aires, Argentina

Šestý ročník Festivalu české a slovenské kultury v Latinské Americe se konal 22.–23. září 2017; stejně jako v roce 2016 byl uspořádán v Buenos Aires. Kromě českých krajanských spolků (Český dům, Sparta, Centro Cultural Checo de Argentina / České kulturní centrum v Argentině, Sokol) a Slovenského spolku z Buenos Aires se ho zúčastnili také zástupci krajanské instituce z Rosaria (Asociación Hogar Checoslovaco Rosario / Asociace československý domov Rosario) a taneční a kulturní spolek Na Zdraví Chile ze Santiaga de Chile.

První den festivalu proběhl na půdě univerzity Universidad Kennedy, která nám obdobně jako v případě výuky jazyka zdarma poskytl prostory, a to přímo v centru města, několik bloků od budovy Kongresu. Ve velkém sále univerzity festival zahájili český velvyslanec Karel Beran a slovenský velvyslanec Branislav Hitka, poté následoval kulturní program; koncert z díla Antonína Dvořáka, který připravila učitelka z krajanské komunity v Chacu Zuzana Šepsová, jež hrála na violu a housle, doprovodil ji klavírista Jesús Cañete. Následovala prezentace o slovenských hradech a zámčích, kterou přednesl prezident Slovenského spolku César Mangiaterra. Na závěr prvního večera bylo připraveno občerstvení, včetně typických pokrmů jako štrúdl či makovník, které upekli společně čeští a slovenští krajané a učitelky češtiny.

Druhý den festivalu probíhal program zvaný Buenos Aires celebra / Buenos Aires oslavuje. Radnice města vždy uzavře dopravní část hlavní třídy Avenida de Mayo v centru a poskytne jí, včetně kompletního servisu pronajmutí stánků a další infrastruktury,

na celý den jedné nebo více krajanským komunitám. **Tak se v sobotu 23. září uzavřela doprava Avenida de Mayo, ústící na hlavní buenosaireské náměstí Plaza de Mayo, a otevřela se pro Českou republiku, Slovensko, Německo a Rakousko. Český program začal mši v Metropolitní katedrále, kterou sloužil potomek Čechů otec Adalberto Odstrcil, následovalo procesí s Pražským Jezulátkem.**

U stánků bylo možno ochutnat ukázky z tradiční gastronomie, především sladkosti jako kynuté koláče, buchty, jablečné, ořechové a makové záviný,

Účastníci festivalu mohli v českém stánku ochutnat kynuté koláče, buchty, jablečné, ořechové a makové záviný, guláš, zelí nebo langoše.

ale i jiná typická jídla, například guláš, zelí nebo langoše. Návštěvníci porovnávali a nacházeli podobnosti v představených středoevropských kuchyních; mnohé pokrmy se opravdu opakovaly jako typické u všech čtyř států. K nabídce dobrého jídla a kulturního programu se přidalo i příjemné jarní počasí, takže zájem ze strany návštěvníků byl až nečekaný. Před šestou hodinou, kdy festival skončil, již žádný ze stánků neměl co prodávat. Se svým stánkem se zúčastnil také místní zastupitelský úřad, který pre-

zentoval Českou republiku jako turistickou destinaci, informoval o službách českým občanům a Argentincům v Buenos Aires, ale také o výuce jazyka v hlavním městě. **Pokud jde o kulturní program, město připravilo pódium, kde se mohly představit taneční a hudební soubory komunit; český folklor zde reprezentovaly taneční soubor Sokol z Buenos Aires, taneční soubor Vlastimil z Rosaria a soubor ze Santiaga de Chile Na Zdraví Chile a několik českých skladeb představila také hudební skupina La Banda del viejo mundo.** Návštěvníky festivalu opět pozdravil jak český, tak slovenský velvyslanec a česká ambasáda byla navíc na pódiu zastoupena konzulem Milanem Froulou, který předvedl slovácký tanec verbuňk.

Krajané velmi oceňují možnost setkání s komunitami z často navzájem velmi vzdálených měst, proto bychom byli rádi, aby tradice Festivalu české a slovenské kultury pokračovala i nadále. Původní myšlenka však byla, aby byl festival putovní. Je tedy pravděpodobné, že se v roce 2018 posune zase jinam (první ročníky se konaly v provincii Chaco). I když se bude festival konat jinde, i tak se jistě čeští krajané, potažmo Česká republika, zúčastní akce Buenos Aires celebra, která je vázána na hlavní město Argentiny.

Buenos Aires celebra – folklorní tance na pódiu

Stánek slovenské komunity

Stánky s občerstvením na Buenos Aires celebra

Občerstvení k zahájení festivalu

Reprezentace české ambasády v krojích – konzul Milan Frola a Henrieta Fagulová

Velvyslanec ČR v Argentině Karel Beran zahajuje festival

Publikum na Buenos Aires celebra

Stánek spolku Centro Cultural Checo de Argentina

Ve stánku Českého domu – české rohlíčky

Stánek Českého domu – tradiční české zelí

Legionářská pošta pro Jakuba Hříbka

Markéta Pilátová / krajská komunita Mato Grosso do Sul, Rio Grande do Sul, Brazílie

Jakub Hříbek má nové auto. Není to ale stroj na to, aby mohl jezdit do Prahy nebo na výlety. Je to stroj, díky němuž se může pohybovat. Ovládá ho tyčinkou, kterou drží v ústech, tyčinka zajišťuje pohyb balonku a ten zase pohyb celého stroje. Všechno ještě kontroluje sám Jakub pomocí několika zpětných zrcátek.

Jakub Hříbek (33) totiž nemůže používat ruce ani nohy, je zcela odkázán na cizí pomoc a hlavním koordinátorem všech jeho pohybů jsou teď jeho ústa.

Svůj nový vozík dostal letos v zimě a hrdě ho předváděl na setkání s generální konzulkou České republiky v Brazílii Pavlou Havlíkovou. Ta za ním přijela do jeho Domova Paprsek Olšany, kde Jakub Hříbek žije od tří let jako sirotek, kterého se rodiče vzdali, když zjistili, že bude do konce života těžce fyzicky, nikoli však psychicky, postižený.

Jakubovi z jeho osamocení pomohla učitelka výtvarné výchovy Milada Sobková z nedalekého Šumperka. Na Jakubovu zálibu v malování ji upozornily vychovatelky z Domova Paprsek Olšany a ona za Jakubem začala pravidelně jezdit a pracovat s ním. Já jsem se poprvé s jeho kresbami a akvarely setkala v šumperské knihovně, kde měli na prodej *Houbovou kuchařku Jakuba Hříbka*. Moji studentky češtiny v Brazílii moc rádi vaří česká jídla a houby jsou pro ně exotickou a neznámou záležitostí, proto jsem neváhala a několik kuchařek jsem hned koupila. A když jsem pak viděla, jak jsou z útlé knížky v Brazílii nadšení dospělí i děti, Jakuba Hříbka jsem jela navštívit, abych mu ono nadšení osobně tlumočila. Jakub se v té době po Domově Paprsek Olšany pohyboval hlavně válením sudů po koberci, protože ještě neměl speciálně upravené vozidlo. Ohromil mě tím, jak dokázal pomocí úst nejen malovat, ale např. také ovládat počítač a internet. A tak jsem dostala další nápad – Jakub nemá moc příležitostí, jak se dostat ven z domova, jedním z jeho největších zdrojů poznání světa je virtuální realita. Možná by si s ním mohli moji žáci dopisovat přes

e-mail nebo mu napsat klasický dopis česky. A Jakub by jim mohl odepisovat. Mohlo by vzniknout přátelství a všichni by se mohli něco zajímavého dozvědět a naučit. **Když jsem se pak loni vrátila do brazilského městečka Batayporã a pak na jih Brazílie do státu Rio Grande do Sul, promítala jsem studentům video, které o Jakubovi natočilo nakladatelství UMÚN¹,** s nímž

V rámci výročí vzniku Československa vyprávěla Markéta Pilátová studentům v Batayporã o československých legionářích. Kreslili mapy pohybu legionářů a učili se o jejich významu při vzniku našeho státu.

Jakub spolupracuje, a nejen že jsme vařili podle jeho kuchařky, ale začala jsem při výuce zejména děti používat Jakubovu básnickou ilustrovanou knihu pro děti s názvem *Kočky básničky*. Děti byly doslova nadšené. Na videu se dozvěděly, jak Jakub vypadá, a dokonce zkoušely, jak by i ony mohly malovat ústy. Když se jim to vůbec nedařilo, konstatoval devítiletý Henriquinho Trachta, který se sám chce stát malířem: „Jakub je boře! Fakt! Jednou bych chtěl malovat tak jako on.“

Když jsem pak napsala o našem dopisování a vaření s Jakubem Hříbkem krátkou zprávu na web Domu zahraniční spolupráce, poslala jsem ji také na Generální konzulát ČR v Sao Paulu, kde moje aktivity s velkou energií a nadšením podporuje generální konzulka Pavla Havlíková. Ta mne pak překvapila tím, že obratem objednala na webových stránkách nakladatelství UMÚN dvacet kusů dětských kuchařských zástěr s obrázkem kočky, který navrhl Jakub Hříbek, a několik dalších kusů jeho kuchařky. Další spolupráci s Jakubem pak paní konzulka nastínila takto: „Děti se v Batayporã ve škole moc neučí o tom, kdo založil jejich město.

¹ UMÚN, s. r. o. – Nakladatelství tělesně postižených umělců malujících ústy a nohama

Kočky, Copyright UMÚN, s. r. o.

Požádali jsme Markétu Pilátovou, aby napsala povídku o Janu Antonínu Baťovi. Přeložíme ji do portugalského a Jakub Hříbek ji bude ilustrovat,“ řekla poté, co Jakuba Hříbka navštívila letos o vánočních svátcích v Domově Paprsek Olšany. A u jedné ilustrované povídky zřejmě nezůstane. Spolupráci nabídla Jakubovi také malířka a studentka češtiny Maria Luiza Malinová, která by si přála, aby jí Jakub ilustroval knihu pro děti.

Letos jsme už v Jakubových zástěrách pořádali v Batayporã velikonoční kuchařskou dílnu, ale se studenty češtiny máme přichystané pro Jakuba kromě fotek malých kuchařů ještě jedno překvapení. **Studenti mu totiž budou psát dopisy na speciální dopisní papíry, které jsou zároveň obálkou – jde o vynález československých legionářů.** O těch jsem studentům vyprávěla v rámci výročí vzniku Československa. Kreslili jsme mapy pohybu legionářů a učili se o jejich významu při vzniku našeho státu. Legionáři psali své dopisy z fronty na speciální dopisní papír, který se zároveň díky důmyslnému složení dá použít i jako obálka – těch bylo na frontě nedostatek. Sadu takových legionářských dopisních papírů vyrábí jedna česká firma a díky návodu na jejich sadě se lze tento dopisní papír-obálku jednoduše naučit skládat a aplikovat na jakýkoli druh papíru. Studentům češtiny se to zdálo jako dobrý nápad a napsali a poslali Jakubovi už několik takových „legionářských“ dopisů. **Jsmo všichni zvědaví, jestli tato legionářská pošta dorazí do České republiky z Brazílie stejně spolehlivě, jako když legionáři psali svým drahým domů z dalekého Ruska.**

Ženich a nevěsta, Copyright UMÚN, s. r. o.

Rozhovor s profesorem Mięczysławem Balowským

Marcela Lhotská / lektorát Poznaň, Polsko

Rozhovor s profesorem Mięczysławem Balowským, vedoucím katedry západoslovanských jazyků a literatur Ústavu slovanské filologie na Fakultě slovanských a klasických jazyků UAM v Poznani.

Pane profesore, jste dobře znám v lingvistických kruzích polských i českých – jste znám svým odborným zaujetím, nesmírnou pracovitostí, obětavou prací v oblasti bohemistiky. Bohemistika má podle mě štěstí, že jste se stal právě bohemistou. Víím, že se tímto oborem zabýváte už přes 25 let. Můžete nám přiblížit, jak jste se vlastně k tomuto oboru dostal?

Když jsem ukončil studium na Vratislavské univerzitě, profesor Antoni Furdal mi nabídl asistenturu. Tehdy jsem byl zaměstnán na Vysoké pedagogické škole v Opole (dnes Opolská univerzita), kde zřídili katedru západoslovanských jazyků. O několik let později jsem jako lektor polštiny přijel na Univerzitu Karlovu v Praze. Tam jsem se setkal s profesorem Marií Čechovou a Alexandrem Stichem, docentem Lubošem Řeháčkem a dalšími bohemisty, kteří mi navrhovali, abych změnil zaměření svého vědeckého badání z polštiny na češtinu. Byla to velmi zajímavá nabídka, ale té změny jsem se bál, protože jsem tehdy češtinu ještě neznal natolik, abych samostatně zkoumal spisovný český jazyk – i když jsem se už dříve zabýval výzkumem českých (a polských) aforismů, mj. od Gabriela Lauba a Milana Růžičky. Nakonec mě přesvědčil docent Jiří Homoláč, který mě v tu dobu učil češtinu a díky němuž jsem překonal své obavy. Navíc jsem se pravidelně účastnil seminářů profesorů Sticha a Čechové.

Nebyla to první taková nabídka, už dříve v Polsku mě profesori Antoni Furdal, Jacek Baluch a Maria Bobrownicka přesvědčovali, abych se věnoval porovnávání jazyka polských a českých básníků – proto jsem se věnoval otázkám české stylistiky.

Pokud vím, bohemistika se vám stala osudovou i v osobním životě...

Ano, máte pravdu. Než jsem odjel do Prahy jako lektor polštiny, získal jsem stipendium na excerpici materiálu, který se stal základem mé doktorské disertace. Tehdy v Praze jsem se seznámil se svou ženou, která studovala češtinu na Jagellonské univerzitě a v tu dobu byla v Praze na studijním pobytu. Rok poté jsme se vzali.

Nyní působíte na Univerzitě Adama Mickiewicze – co vás přivedlo do Poznaň?

V roce 2003 začalo mé habilitační řízení právě

na Poznaňské univerzitě. Po jeho ukončení mi prorektor profesor Bogdan Walczak nabídl, abych se ujal rozvoje bohemistiky v Poznani – ve stejné době se totiž zavedla výuka českého jazyka v bakalářském studiu oboru polská filologie a slovanská (česká) filologie. Nechtěl jsem odejít z Opole, ale na Opolské univerzitě bohemistika úspěšně fungovala již od 90. let 20. století, a tak jsem usoudil, že svým odchodem bych ji neměl poškodit, a naopak bych mohl pomoci mladé bohemistice v Poznani. Začátkem školního roku 2007/08 tedy začalo mé působení na Univerzitě Adama Mickiewicze v Poznani; o rok později zde vznikla katedra západoslovanských jazyků a literatur, kterou vedu dodnes.

V posledních jedenácti letech vedete (v rámci katedry západoslovanských jazyků a literatur) bohemistické pracoviště v Poznani. Vidíte na tomto pracovišti něco specifického?

Specifické jsou podmínky dané vznikem a charakterem velkopolského regionu a jeho hlavního města Poznaň.

Velkopolsko má významnou česko-polskou tradici. Právě v Poznani bylo totiž první sídlo polských knížat a králů: zde žili Měšek I. s Doubravkou, českou a polskou kněžnou, odtud pochází i česká královna Eliška (nebo Alžběta) Rejčka (též Alžběta Polská), dcera polského krále Přemysla II. Velkopolského a Rixy Švédské. Poblíž prvního sídla Měška I. se nachází vesnice Czechy, kterou založili čeští přistěhovalci; takových vesnic a malých měst je zde více, např. Tabor Wielki, Tabor Mały, Stare Czeskie. Po roce 1620 se do zdejšího regionu přestěhovalo asi 120 000 Čechů-nekatolíků pronásledovaných ve vlasti – sídlem české inteligence se tehdy stalo Lešno, kde více než 20 let působil reformátor pedagogiky Jan Amos Komenský. Podobných příkladů bych mohl uvést víc. Poznaň si proto zasloužila obnovení výuky češtiny, která zde započala už po 1. světové válce.

Na druhé straně je současná situace. Svě sídlo mají v Poznani české podniky jako např. Škoda Auto, a. s., nebo Atest Ltd. Mnohé polské a zahraniční firmy hledají zaměstnance s aktivní znalostí českého jazyka, např. Grupa TENSE, DietLabs, Cee Experts Uszyski, s.j., SPRING PROFESSIONAL, CPJ Jobs a další. Český Holding Czechoslovak Group (její dceřiná firma Tatra Defence Vehicle) podepsal s polskou firmou H. Cegielski-Poznań, S.A., smlouvu o spolupráci v oblasti technologického vývoje a výroby bojových vozidel 4x4 pro různé vojenské útvary. Nelze zmínit, že město Poznaň má podepsanou smlouvu o partnerství s městem Brnem – tato spolupráce trvá už 50 let a je velmi živá. A tak dál...

Tyto dva argumenty – historický a současný – zdůvodňují, proč je zapotřebí mít v Poznani výuku češtiny a bohemistické pracoviště, které bude připravovat Poláky ke spolupráci s Českou republikou. Není to jediný důvod, proč vidím ve vzniku bohemistického pracoviště v Poznani velký smysl. Další důvody jsou v oblasti kultury: o české kulturní akce je velký zájem ze strany obyvatel

města. Stačí připomenout aktivity Knihovny Raczyńskich, se kterou spolupracujeme už více než 10 let při organizaci bohemistických událostí (mj. Českých dnů konaných v říjnu každého roku), ale také aktivity Kulturního centra Zamek či poznaňských divadel.

Dnes se říká, že bohemistika v Poznani patří ke špičkovým bohemistickým pracovištím v Polsku. Co si o tom myslíte?

Hodnocení našeho pracoviště nechám jiným. Můžu jenom říct, že za posledních 10 let jsme realizovali 8 grantů, uspořádali jsme 22 vědeckých konferencí, vydali jsme 9 autorových a 16 kolektivních monografií, 4 česko-polské slovníky, přes 220 vědeckých studií a příspěvků, několik sbírek překladů pohádek, aforismů, divadelních her a básní českých spisovatelů, překlady českých vědeckých monografií atd. Založili jsme také edici *Bohemica Posnaniensia* ve dvou řadách: *Commentationes* a *Translatologica*; v této edici bylo vydáno už 21 publikačních položek. Vydáváme vědecký časopis *Bohemistika*, který byl v tomto roce zařazen do prestižní databáze Scopus. Účastníme se také redigování dalších vědeckých časopisů – *Poznańskie Studia Slawistyczne* a *Studia Filologiczne*. Pořádáme u příležitosti různých výročí výstavy, promítání českých filmů, festivaly české kultury, setkání s českými spisovateli, kteří přijíždějí do Poznaň, atd. V poslední době jsme zřídili i Regionální centrum certifikovaných zkoušek z českého jazyka. Myslím si, že je to dobré svědectví velkého zájmu poznaňských bohemistů o českou literaturu, kulturu a český jazyk.

Jste jazykovědec a víte, že jazykověda nepatří k jednoduchým vědním disciplinám. Myslíte si, že poznaňští studenti o ni mají zájem, nebo využívají jenom tu část, která jim pomáhá v nabytí praktické znalosti cizího jazyka?

Je fakt, že jazykovědní výzkum vyžaduje dobrou znalost jazyka analyzovaných textů. To omezuje rozsah a tematický okruh výzkumu, zvláště pro studenty. I když jsou to omezující činitele, zájem o současnou češtinu je dost široký. Studenty zajímá stav jazyka českého webu, českých reklamních textů, české frazeologie atd. Ale mají zájem také o otázky jazykové kultury, o českou onomastiku, o překlady z češtiny do polštiny a naopak. Vzhledem ke specializaci v navazujícím magisterském studiu se studenti velice ochotně zabývají translatologickými otázkami (včetně překladu z angličtiny do češtiny a polštiny).

Pane profesore, sdílíte s vámi stejnou pracovnu, ale zastihnout vás osobně není běžné. „Musíte“ stihnout hodné práce – ze své práce vykonáváte práci nadřazeného, školitele, učitele, účastníte se četných jednání; přitom se nevyhýbáte úkolům výzkumným, publikačním, editorským,

překladačským. Jakých zásad se držíte, jaké metody jste si vypěstoval, jaké principy jste odhalil – prostě jaké je vaše „know-how“, abyste to všechno stíhal?

Přesnost, důslednost a systematickosti. Když máte takový tým, jaký je v Poznani, nemůžete si dovolit pracovat jiným způsobem – nemůžete jej zklamat, musíte všechno zvládnout. Je fakt, že Univerzita Adama Mickiewicze je obrovská. Studuje zde přes 43 tisíc studentů, na naší fakultě jsou jich skoro dva tisíce (doktorandů téměř 200), a proto je hodně úkolů. Studenti očekávají, že jim pomůžeme, zajistíme dobré podmínky výuky. To je však spojeno i s vědeckými úkoly, protože právě ony ovlivňují hodnocení fakulty (naše fakulta patří do prestižní kategorie A). Musíme se proto snažit na jedné straně zajistit kvalitní výuku, mj. účastí ve fakulturní komisi kvality výuky a výzkumu otázek, které jsou spjaty s profilem výuky, máme však na druhé straně zároveň povinnosti, které vyplývají z naší akademické role,

tj. práce v doktorských, habilitačních nebo profesorských komisích, recenzní povinnosti a jiné. Vždy člověk musí řešit, co je v dané chvíli nejdůležitější, ale nemůže zapomenout na ostatní úkoly. A proto je třeba být ve své práci přesný, důsledný a systematický.

Před dvěma lety jste slavil životní jubileum, které vám dává oprávnění bilancovat. Co považujete za svůj největší profesní úspěch? A na co chcete koncentrovat svoje síly do budoucna?

Za svůj největší profesní úspěch určitě považuji založení a úspěšné fungování vědeckého časopisu pro bohemisty *Bohemistika*, který vychází již skoro 20 let a je nástrojem výměny odborných názorů, získaných zkušeností, ale i otázek – a ovšem nástrojem, který seznámí příjemce s aktuálním děním v polské i zahraniční bohemistice, s organizovanými konferencemi, publikovanými monografiemi atd.

A do budoucna? Nejvíc mi chci orientovat na rozvoj bohemistiky v Poznani: vytváření podmínek pro kvalitní výuku češtiny, výchovu nových bohemistů a rozvíjení české kultury v Poznani. K tomu je zapotřebí zavést i třetí řadu naší edice *Bohemica Posnaniensia*, a to příručky na základě polštiny a pro Poláky. Mám na mysli mluvnickou češtinu, dějiny českého jazyka a specializované slovníky česko-polské, které v Polsku chybějí. Rád bych se také věnoval popisu památek českého jazyka deponovaných v poznaňských knihovnách a archivech – a je jich opravdu hodně, což mě vždy překvapuje.

Vaše plány jsou nemalé. Přeji vám hodně sil, ale také pevné zdraví a vnitřní pohodu, aby se vám je dařilo plnit. Děkuji vám, pane profesore, že jste si našel čas a poskytl Krajinám češtiny zajímavé informace týkající se vašeho bohemistického působení.

Žytomyrský student přijel na jih Čech za studiem

Eva Řezníčková / krajská komunita Ukrajina, Žytomyr

Igor Moroz ze Žytomyrské státní technologické univerzity (ŽSTU) se v prvním semestru akademického roku 2017/18 zúčastnil studijního pobytu na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Se svými zkušenostmi a zážitky se přišel podělit v polovině března do třídy Českého centra při Žytomyrské státní technické univerzitě.

Gore, co vás přivedlo k rozhodnutí studovat v ČR?

Studoval jsem jeden rok češtinu při Českém centru, které bylo zřízeno na jaře 2016 na naší univerzitě. Čeština mě zaujala od první lekce, a to pro její krásu a melodičnost. Zpívám mnoho let v katedrálním sboru, mám výborný sluch i hudební paměť, česká výslovnost mi nedělala žádné potíže. Učarovala mi česká historie, paměťihodnosti a také české tance a písně, které byly součástí výuky. Ve volném čase jsme docházeli do Českého centra a promítali si dokumenty o městech zapsaných do seznamu UNESCO, také chodili do krajského spolku, kde jsme se společně

Čeština mě zaujala od první lekce, a to pro její krásu a melodičnost.

s dětmi zúčastňovali přípravy na Vánoce, masopust a Velikonoce, v neposlední řadě jsme pro krajské děti připravili a realizovali environmentální projekt *Den Země* s prezentací v češtině na téma třídění, zpracování a využití jednotlivých typů odpadů s výrobou vlastního recyklovaného papíru. Loni v červnu jsem se dozvěděl o možnosti vyjet na semestrální pobyt.

Co vše jste musil udělat, abyste se mohli studijního pobytu zúčastnit?

ŽSTU má dohodu o spolupráci v různých směrech s Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích. Přišla taková nabídka a vůbec jsem neváhal. Měl jsem dobrou

znalost češtiny a v mém rozhodnutí od samého počátku velkou podporu ze strany rodičů. Vyplnil jsem přihlášku, napsal motivační dopis se zdůvodněním, byl jsem vybrán. Jsem typ, který má rád změnu. Na druhou stranu jsem byl připraven na to, že po svém návratu na kmenovou univerzitu budu skládat několik zkoušek za poslední ročník bakalářského studia. Jihočeská univerzita má Ekonomickou fakultu se stejným oborem, který studuji v Žytomyru, je první vysokou školou ve střední a východní Evropě, která získala status Fairtradová fakulta, tedy studium kromě odborných předmětů je orientované na společnost a životní prostředí. Zajímám se o fair trade výrobky a to také rozhodlo. Podmínkou pro přijetí byly samozřejmě dobré znalosti českého jazyka a výborné jazyka anglického.

Jaké byly vaše začátky?

Byl jsem zapsán do třetího ročníku bakalářského prezenčního studia a na začátky vzpomínám velmi rád. Měl jsem několikadenní stáž, během níž jsme s ostatními studenty z Polska, Německa, Chorvatska, Ukrajiny, Koreje, Japonska, Austrálie, USA, Mexika a celé řady dalších zemí absolvovali společné výlety a sportovní akce. Při nich jsme se dobře poznali a především

aklimatizovali v novém prostředí a češtině. A když ty naše rozhovory vážly, dorozumovali jsme se v angličtině, kterou jsme znali úplně všichni. Na prvním svém výletě jsem si koupil česko-anglickou knihu *České dědictví/Czech heritage*. Celou jsem ji přečetl v češtině, když jsem něčemu nerozuměl, pomohl mi doslovný překlad na protější stránce v angličtině. Tu knihu mám moc rád, je výborná.

Bylo vše opravdu tak jednoduché, jak to vypadá? Kde jste bydlel?

Musím přiznat, že během asi prvních dvou týdnů jsem měl opravdu potíže dobře porozumět v češtině tomu, o čem přednášející hovoří. Důvodem byla rychlost mluvy. Do češtiny jsem na Jihočeské univerzitě chodil, některé předměty jsem měl možnost studovat v angličtině. Můj spolubydlící na koleji byl Pawel z Polska. Měl jsem štěstí v tom, že i on se přijel naučit češtinu, tedy od samého počátku jsme si řekli, že spolu budeme mluvit jen česky.

Naučil jsem se být jako všichni zahraniční studenti samostatný, starat se sám o sebe a za sebe vyřizovat všechny formality. Poznal jsem se s vynikajícími přednášejícími, kteří byli ochotni kdykoli a kdekoli s námi studenty na jakékoli téma diskutovat.

A když jeden z nás nenašel ten správný výraz, zkoušeli jsme se domluvit v polštině nebo ukrajinštině. Někdy to byly pěkně komické situace. V pokojích jsme měli svoji ledničku, společná byla pračka, žehlička. Nic nám nechybělo. Stravovali jsme se v menze, která se nacházela v blízkosti kolejí, ale s Pawlem jsme si o víkendech vařili sami. Jen těch hrnců jsme měli velkou spotřebu! Výuka v angličtině byla pro mě snadná, zdá se mi, že ukrajinští studenti mají v angličtině daleko lepší znalosti než studenti čeští. Ve své skupině jsem byl nejlepší. Samozřejmě jsem poctivě docházel do kurzu češtiny a češtinu pilně studoval. Nebylo nic, co bych nezvládl, s čím bych nebyl spokojen, co bych nedokázal.

Co můžete říci o studentském životě?

Ve volném čase zahraniční i čeští studenti využívají nový klub Kampa, který se nachází v blízkosti Jihočeské univerzity. Pořádají se zde vystoupení studentských kapel, také si studenti sami organizují výstavy, přednášky, besedy, především je to super místo pro odpočinek, pobavení nebo jen povídání.

Budějovicím jsme všichni říkali „Budějky“. Podle mě tedy „Budějky“ jsou ideálním městem pro studenty, o zábavu není nouze. Pro mě zde bylo vše, co mám rád. Miluji hudbu, několikrát jsem byl v Jihočeském divadle, také na koncertě, společně jsme navštěvovali multikino nebo mohli chodit do tělocvičny a jinak sportovat. Nezapomenutelná pro nás cizince byla posezení ve studentských hospůdkách, klubech a kavárnách. Studentský život na rozdíl od ukrajinského nabízí celou řadu volnočasových aktivit, je opravdu velmi pestrý a zajímavý.

Při Jihočeské univerzitě pracuje *International Student Club*, který se stará o život zahraničních studentů. Organizoval pro nás výlety, společné večery a různé párty (international dinner, bowling apod.). Byl jsem s klubem na několika poznávacích výletech. Navštívili jsme v podzimním období Český Krumlov, Hlubokou nad Vltavou, také Prahu, byli jsme na exkurzi v Budvaru nebo v jaderné elektrárně Temelín, dostali jsme se do předvánoční Vídně, Linze. Bylo to překrásné, mám vše zdokumentované, teď už jen vzpomínám.

Igore, jak byste váš semestrální pobyt v ČR zhodnotil?

Jedním slovem se vydařil. Každému jej doporučuji. Nejen kvůli skvělému pivu, jihočeské kuchyni, kouzelným turistickým procházkám po okolí nebo třeba jen posezení u soutoku Vltavy s Malší. Byla to pro mě obrovská životní zkušenost, měl jsem možnost sedět v posluchárnách se studenty za svým počítačem, mohl jsem studovat online. Osobně pro mě to byl způsob, jak si obohatit vzdělání, z vlastního zájmu jsem se zúčastňoval i přednášek v jiných oborech. Poznal jsem celou řadu mladých zajímavých lidí z různých konců světa, se kterými jsem nyní v kontaktu, navštívili jsme společně mnoho zajímavých míst. Dvěma slovy – krásné, nezapomenutelné.

Pokud chtějí mít studenti nějaké mezinárodní zkušenosti, tak Jihočeská univerzita je to pravé místo a „Budějky“ malé, hezké a čisté město s přátelským prostředím a lidmi v srdci Evropy, kde se nikdo nemusí ničeho obávat.

Z našeho kurzu češtiny na Žytomyrské univerzitě chtěli se mnou odjet ještě

Ola s Vovou, dva studenti z Fakulty ekologie. Oba patří k nejlepším studentům a mají zrovna tak dobrou znalost češtiny. Bohužel se nemohli semestrálního pobytu zúčastnit z důvodu omezených financí.

Jaké jsou vaše plány do budoucna?

Dokončuji bakalářské studium na zdejší univerzitě a v září odjízdim na navazující magisterské studium do Spojených států. Zajímají mě mezinárodní vztahy a v budoucnu bych se chtěl věnovat finančnímu právu, a to zejména daňové problematice. Na studium v „Budějčkách“ budu s vděčností vzpomínat, a budu-li mít možnost, chtěl bych se na univerzitu za dva roky vrátit a studovat doktorský studijní program.

Co byste chtěl říci závěrem?

Naučil jsem se být jako všichni zahraniční studenti samostatný, starat se sám o sebe a za sebe vyřizovat všechny formality. Poznal jsem se s vynikajícími přednášejícími, kteří byli ochotni kdykoli a kdekoli s námi

studenty na jakékoli téma diskutovat. Obdivoval jsem, jak velké mají čeští studenti možnosti studijních pobytů na partnerských univerzitách v zahraničí, také možnosti výběru pracovních stáží s finanční podporou.

Děkuji všem, díky kterým jsem se mohl pobytu zúčastnit. Děkuji studijnímu oddělení Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za vstřícnost, pochopení a pomoc zahraničním studentům při řešení jakýchkoli problémů. A studentům, kteří chtějí něčeho v životě dosáhnout, takovou zkušenost doporučuji.

Rozhovor byl veden v češtině, zaznamán na diktafon a přepsán Evou Řezníčkovou.

AKTUÁLNĚ Z DESTINACÍ

Oslavy osmičkových výročí v Nîmes

Ludmila Pěničková
lektorát Nîmes, Francie

V březnu a dubnu jsme rámci tématu *Vznik nových evropských států po 1. světové válce* francouzské studenty seznámili s českou historií a literaturou. Následovalo promítání filmů *Občanský průkaz* a *Vesničko má středisková* a diskuse na téma *Komunistická diktatura a každodenní život*.

27. května se uskutečnilo za přítomnosti zástupce velvyslance České republiky Františka Meda v jihofrancouzském městě Béziers slavnostní odhalení busty Jana Palacha a uctění památky Jeana Moulina, vůdčí osobnosti francouzského odboje za 2. světové války. Studentky české sekce na této akci zastupovaly „český prvek“.

29. května proběhne formou „atelérů“ neformální setkání v veřejnosti v jedné z místních kaváren „Café multi-kulti, édition tchèque“. Ve spolupráci s Maison de l'Europe v Nîmes prezentujeme Českou republiku, její historii, tradice, kulturu a samozřejmě kulturní speciality.

Na Lycée Daudet organizujeme tradičně dvakrát v roce tzv. *České dny*, zveme zaměstnance školy, studenty a „rodinky“, ve kterých naše studentky tráví víkendy. Podzimní *České dny* budou „osmičkové“.

Igor a Humanoidi (Spěchající lidé) na Lannově třídě v Českých Budějovicích

Igor před Ekonomickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Igor se svými spolužáky na ŽSTU

Vzpomínání krajana Stanislava Slámy

Eva Řezníčková
krajanská komunita Žytomyr, Ukrajina

Na Ukrajině žije v současné době ještě asi jedenáct tisíc krajanů. Někteří z nich se stále snaží udržovat pouta s Českou republikou. Scházejí se, mluví česky, zajímají se o českou historii, zpívají české lidové písně a nacvičují tance, se kterými jezdí na festivaly do Čech.

Stanislav Sláma (vlevo) se souborem Volyňští Češi

Jedním z krajanů je pan Stanislav Sláma ze Žytomyrského spolku volyňských Čechů, samouk ve hře na heligonku, který s tímto hudebním nástrojem v ruce prožil skoro celý život. Mezi krajany je považován za jednoho z nejlepších zpěváků a muzikantů na ukrajinské Volyni. Všichni ho oslovují „Stáňo“. Letos na jaře oslavil 80 let. Krajané Stáňovi blahopřáli, připravili velkou oslavu a on jim tradičně na úvod zahrál a zazpíval svoji oblíbenou:

„Znám chaloupku tady na Volyni, ve vesničce, kterou mám rád, jen tam žila moje stará máma, ta lásku k Čechům ve mně vzbouzela. Kde domov můj, kde domov můj, jsem zpíval s ní jako chlapec malý, snad přijde čas, navrátím se zas, do rodné Vouče, tam byl domov můj.“

Z očí oslavenci ukápla slza. A pan Sláma přítomným vypravoval:

B ožíčku, že už je tak dávno? To přeci ani nemůže být pravda. Tak to jsem se tedy asi opravdu před tolika lety narodil, když to povídáte. Událo se to na jaře

1938 ve Vouči, tam za Vouči dobrej kus cesty dál je české selo Malynivka. Tehdá ta Vouč byla vesnička zpola česká, ostatní v ní byli Ukrajinci, také Rusové tam žili. Naše rodina byla tuze chudá a já byl předposlední z deseti dětí. Doma mě zvali Staniku.

Tehdá jsem ještě ani do školy nechodil, když jsem se začal interesovat o dědovu starou dřevěnou heligonku. Hrál na ni strejda a otec, dobře si pamatuju, že tomu inštrumentu říkali nástroj chudoby. Tehdá jsem tej heligonce ještě savsem nerozuměl. V téj našej Vouči takovou měla v chatě skoro každá česká rodina. Na tu heligonku se naučili hrát všichni moji starší bratři. A když ji zrovna žádnej z nich na rukách nedržel, tak jsem se k ní příklad a zkoušel ji natahovat. Zpívat mě naučila maminka, kolik jen těch českých písniček znala. Ona nepracovala, bylo nás deset a stále někoho vypleskávala. Pořád jen stála u pečky nebo drhla kastroly. A trochu taky šila. Mé sestry dokázala napařadit. Mě interesovala ta heligónka, tak jsem se kolem muzikantů stále motal, chtěl jsem taky hrát. Táta ale neměl na to čas, tak povídal, že na ten nástroj není žádná škola, jestli chci hrát, tak se ji musím naučit natahovat sám.

Z narozeninové oslavy, Stanislav Sláma s harmonikou

A zkoušel jsem to tak dlouho, až se mi to přece zadařilo. Jen tak podle sluchu, to už mi bylo asi osm. Od tej doby jsem se od heligonky neodloučil. Kerou českou písničku jsem kde slyšel, hned jsem ji proboval hrát. Říkali o mně, že umím hrát i to, co jsem nikdy neslyšel, že mám talent od Pána Boha.

Obdivoval jsem otce, jak uměl s tou heligonkou bavit lidi. Hrál sám nebo s dalšími Čechy po práci v hospodě, ve stodolách po žních, na tancovačkách nebo na svatbách u nás ve Vouči, v Kamenném Brodě nebo Junovce, to byly zrovna dvě nejbližší maličké a napůl české vesničky jako byla naše Vouč.

Češi duže těžko pracovali, z práce chodili utahaní, ale potkávali se spolu přece čašče, než tady my. Možná to bylo proto, že tehdá neměl žádněj ani rádio, to jsme měli až později. Po práci a po večerech se scházeli, aby pospolu besedovali, aby jim bylo pospolu dobře. Vždycky ale u toho musel bejt nějakej dobrej muzikant. Nehrálo se jen na heligonku, jeden foukal do harmoniky, na to taky nepotřeboval velkej talent, druhej na housle, také byla třeba i trumpeta, už to byla kapela. Všecičky ty nástroje si ti naši přeci přivezli z Čech a dobře je ochraňovali. Ty krásné české písničky nosím v hlavě doteď. Byly to písničky, které si předávali z generace na generaci. U některých pozapomněli slova, tak jsem také pomáhal vydumyvat další a další stročky.

Ta krása českých písniček mě úplně dostala. S radostí hraju dodnes a ještě český folklor mně dělá opravdu potěšení. Jesli vám ta moje hra není po vkusu, to prastitě, ale jde z mého srdíčka, tak to tak hraju. Byly tady na Volyni moc zly časy a s pomocí té muziky jsme je přežili, a ty české písničky

AUTENTICKÝ
TEXT

nám, Čechům, kteří jsme tu ještě vstali, pomáhají radovat se ze života doteď. A pavěte, kdyby nebylo nás, pamětníků, asi by ta česká muzika tady na Volyni už dávno byla zapomenuta.

Když mi bylo padesát, podarovali mi „knoflíkovku“, to je tady ta chromatika, na kterou teď hraju. Výhodou je, že ty knoflíky jsou blízko u sebe, a to duže ulehčuje hraní.

A na tu knoflíkovku hraju točno dnes 30 let. Zpívání a hraní mi dělá duže velkou radost. Letos je to 27 let, co jsem od samého načala členem Žytomyrské spilky volyňských Čechov. A my, co tady sedíme, máme přeci rádi veselou intěresnou muziku, a když můžeme, tak si posedíme a zpíváme. Na knoflíkovku umím kdejaké české polky, valčíky, plno lidovek. Mně stačí slyšet muziku a už hraji. A do té hudby dávám i své pocity a nálady. Ranše jsem ale hrál víc. Ještě

před dvěma roky jsem chodil na práci. Opravoval jsem v jednom učilišti, co bylo potřeba. I tam jsem hrál, ale jen ukrajinské. Kolik jsem tam vysázel kytiček. To jsem dělat nemusel, ale trápilo mě, že to tam bylo kruhom také smutné. Teď už jsem dočista v důchodu a nikomu potřebnej.

Moje Máňa (manželka Marie) je také Češka a žije v Malynivce, to je obec asi 100 km od Žytomyru a kousíček od Černobylu. Já žiju zatím přes týden v Žytomyru na kvartire, abych mohl chodit tady s vámi do tej našej české spilky. Už je nás starších v souboru jen 25. V pondělky a čtvrtky se vstrečajem, tancujeme, zpíváme, a to nám dělá velkou radost. Každý rok jezdíme na nějaký mezinárodní folklorní festival. Loni jsme byli v Hranicích, pak na oseň na plese tady v českom sele Mykolajeve u Vinnice, letos se chystáme do Mikulova. Kromě harmo-

Na harmoniku umím kdejaké české polky, valčíky, plno lidovek. Mně stačí slyšet muziku a už hraji. A do té hudby dávám i své pocity a nálady.

XVII. ples na Ukrajině, Stanislav Sláma s vozembouchem

ny, na kterou pro holky (krajanky) hraju, když tancuju, vozím vězdě vozembouch, ten jsem si přidumal. A sám na něm pořád něco vylepšuju. Na vychodnyje jezdím tý svy Máňě pomáhat s chazajstvom, nikdy si ale nezapomenu svoji knoflíkovku vzít s sebou. Je už pro mě těžká, táhnu ji z Malýna praulkom pomalu dva kilometry, ale co naděláš. Jakmile se v Malynivce objevím, už na mě kluci (kamarádi) volají, že si přijdou večer k nám posedět a zazpívat. Máňa je ale na mě vostrá, jak mě vidí a má nervy, tak mi to dá znát. Proto jsem radši v Žytomyru, ale Máňa je dobrá holka, já ji mám duže rád. V tej Malynivce ještě mluvíme po sousecku všichni česky. Na Volyni, vím, nás vstalo savsjem málo muzikantů Čechů. Pomalu odchází naše generace pamětníků, pro které to muzicování bylo srdeční záležitostí.

Hlavně, že žiju. A pokavad žiju, nemusím se ničeho bát. A pokavad mi bude sloužit zdravičko, budu muzicovat, zpívat a tančit dál, třeba i s páločkou, co naděláš. Tak a teď nalivajtě sobě každýj po čáročke.

P an Sláma nevynechá v krajanském spolku jedině setkání a jeho hudba a zpěv připomíná krásnou atmosféru starého českého venkova.

Vyprávění zaznamenala a přepsala Eva Řezníčková.

Setkání v Lidicích v roce 2015, Edna Gómez Ruiz v květované tunice uprostřed první řady

Mexická dáma s českým srdcem

Olga Vlachová / Dům zahraniční spolupráce

Edna Gómez Ruiz celý svůj život zasvětila propagaci české kultury. V roce 2007 toto její úsilí ocenil tehdejší ministr zahraničních věcí České republiky Karel Schwarzenberg cenou *Gratias Agit*, kterou ministerstvo uděluje za šíření dobrého jména naší země v zahraničí.

Edna Gómez Ruiz začala po ukončení studia hudební pedagogiky a psychologie pracovat v hlavním městě Mexiko City v jedné ze škol ve čtvrti San Jerónimo Lidice, již v roce 1942 pojmenované po české vesnici Lidice. Od roku 1984 se pravidelně podílí na organizaci pietní vzpomínky na Lidice v Mexiku; v roce 2004 byla i se svými žáky pozvána do Senátu Parlamentu České republiky, společně navštívili Památník Lidice, několik českých škol a univerzit, kromě Prahy také Brno a Ostravu.

„Paní Edna je mimořádná osobnost plná lásky, člověčenství a empatie k lidem. Veške-

rou svou činnost vykonává se vši profesionalitou a elegancí. Neváhá pomáhat dobrým věcem a dělá to energickým a svým sobě vlastním způsobem, kterým rozdá radost a pozitivní energii. Mám to štěstí, že jsem ji mohla poznat osobně, a doufám, že ji všichni můžeme považovat za svou přítelkyni, tak jako přeživší lidické děti ji nazývají adoptivní

maminkou,“ pronesla v roce 2017 při pietní vzpomínce pětasedmdesátiletého výročí vypálení Lidic Veronika Kellerová, starostka Lidic.¹ Při této slavnostní příležitosti bylo Edně Gómez Ruiz uděleno čestné občanství Lidic. **O vztahu k České republice a českému jazyku Edna Gómez Ruiz říká: „I když nejsem Češka, myslím, že mám české srdce.“²**

¹ *Rakovnický deník.cz* [online]. Cit. 2018-04-10. <<https://rakovnicky.denik.cz/z-regionu/mexicana-edna-gomez-ruiz-se-stala-cestnou-obcankou-lidic-20170723.html>>.

² *iDnes.cz* [online]. Cit. 2018-04-10. <https://praha.idnes.cz/mexicana-na-navsteve-v-lidicich-dav-praha-zpravy.aspx?c=A140704_2079482_praha-zpravy_mis1>.

V následujícím rozhovoru se dozvíte více podrobností.

Jak dlouho se učíte česky?

Češtinu se učím již od roku 2009, vždy během letního kurzu v Dobrušce.

Proč studujete zrovna český jazyk?

Protože jsem 24 let zpívala s dětmi česky, ale neznala jsem jazyk. Od roku 2013 navštěvuji každý rok přeživší v českých Lidicích.

Jaká je vaše profese?

Účastníte se českého krajanového života v Mexiku?

Jsem učitelka hudby a vedu dětský sbor v San Jerónimo Lidice v Mexiku. Již od roku 2010 jsem předsedkyní Sdružení T. G. Masaryka v Mexiku.³ Od roku 1984 do roku 1992 jsem spolupracovala s československou ambasádou v Mexiku a po rozdělení obou zemí jsem v roce 1993 začala spolupracovat s českou ambasádou.

Kolikrát jste navštívila kurz krajanů v Dobrušce? Co vám dal pobyt v České republice?

Kurz jsem navštívila již sedmkrát, poprvé v roce 2009, poté v roce 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 a 2016. Kurzy se od sebe výrazně nelišily, všechny byly výborné. Kurz mi dal nejen základní znalosti českého jazyka, ale také možnost znovu potkat mé české přátele, poznat krásnou českou krajinu, obyvatele a gastronomii, včetně piva. Také se zlepšila

moje mluvená čeština, dříve jsem v Lidicích vždy potřebovala překladatele, dnes mě také vždy doprovází, ale již zvládnou komunikovat alespoň trochu česky sama. V minulém roce jsem navíc byla poctěna čestným občanstvím Lidic.

Máte v Čechách přátele či známé? Seznámila jste se v Čechách se studenty češtiny z jiných zemí?

Jak v Mexiku, tak v České republice jsem se seznámila s mnoha zajímavými osobnostmi, např. s Lubomírem Štrougalem, Milošem Zemanem, Františkem Mezihorákem, Karlem Schwarzenbergem, Zdeňkem Škromachem, Zdeňkem Liškou, Janem Podroužkem či Veronikou Kellerovou, která je v současnosti starostkou Lidic, Pablo Macedo Riba, a Leonora Rueda, mexickými velvyslanci v České republice.

Mezi moje dlouholeté a blízké přátele patří rodina Urbanova, Micajova, Vojtíšková, Borodačova, Obstova, Koreňová, Veselá, Bláha-Bonomini, Čtvrtečká, Kopecká, Vašáková a Fiřtová. Seznámila jsem se také se studenty z Ukrajiny, Ruska, Argentiny, Brazílie, Chile, Paraguaye, Německa či USA.

Také znám nejmladšího přeživšího z Lidic, který v červnu 2017 navštívil Mexiko. Se všemi jsem stále v kontaktu.

Co pro vás Dobruška znamená?

Chtěla bych se zlepšit v češtině a využít všeho, co kurz nabízí. Z tohoto důvodu je pro mě Dobruška obohacením mého života.

Chtěla byste něco vzkázat svým učitelům?

Chtěla bych jim poděkovat za životní příležitost, kterou pro mě kurz v Dobrušce určitě je. Nyní prožívám hodně emocí v hlavě a srdci, neb jsem letos získala stipendium do Dobrušky. Nemám českou krev, nejsem Češka, nemám českou rodinu. Ale mé srdce je trochu české.

Pro slavnostní zakončení letního kurzu češtiny pro krajanů v Dobrušce v roce 2016 napsala Edna Gómez Ruiz báseň, kterou při této příležitosti sama emotivně a energicky přednesla.

Dobruško má milovanou

Drazí moji, v ódě této, říkám škoda – končí léto. Sedmkrát jsem tady byla, mnoho věcí v paměť vryla.

Především však sílí ve mně, že je Česko krásná země. Co lze více chválit dneska, hrady, zámky, hory, města?

Je toho tu více mnohem, co nelze říct jedním slovem. Dvořák, Smetana tu žili, pro svět hudbu vytvořili.

Jak nevidět dlouhá léta, průmysl tu zdatně vzkvétá. Český křišťál, Petrof, móda, krásné vozy značky Škoda.

Nebudu s tím dělat fraky, kuchyň mi tu chutná taky. Tradici a žádnou změnu, vepřo-knedlo, z piva pěnu.

Nyní moji, aniž musím, pochválit tu všechno zkusím. Bylo mi zde krásně – hezky, teď už mluvím lépe česky.

Zeměpis však změní přesto, pro mě Dobruška je hlavní město. A prezidentka – to řeknu znova, jmenuje se Vlad'ka Koreňová.

Také dík a stokrát sláva, profesor Podroužek mi motivaci dává. Chci pozdravit i milé dámy, které jsou tu dneska s námi.

Nyní to už raděj zkrátím – roním slzy, do Mexika se vrátím brzy. Díky vám profesoři – Česko – stále – po dnes, vděčná vaše – Edna Gómez.

Rozhovor byl veden písemně prostřednictvím e-mailu. V básni je zmíněna vedoucí kurzu Vlad'ka Koreňová a také bývalý ředitel Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze Jan Podroužek. Milými dámmami se rozumí zaměstnankyně Domu zahraniční spolupráce, MŠMT a MZV, které přijely na tuto akci z Prahy.

Mikuláš 2018 na Velvyslanectví České republiky v Mexiku, Edna Gómez uprostřed v černém

Liška a svoboda

Kateřina Rohálová

krajanská komunita Svatá Helena a Gerník, Rumunsko

Ivan Klíma

Jak drahá je svoboda

V krajanské komunitě Čechů žijících v Rumunsku působím již šestým rokem jako učitelka českého jazyka a literatury. Jsem také absolventkou kurzů a letních škol kritického myšlení a metody RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking)¹ často zařazují do výuky i zde v Banátu.

Ivan Klíma patří mezi mé oblíbené autory. Obzvláště ráda pracuji s jeho texty pro děti. Tentokrát jsem si od něj vybrala text *Jak drahá je svoboda* a zařadila jsem jej do hodin českého jazyka pro starší žáky koncem října, kdy se v Česku slaví vznik československého státu.

Zachovala jsem model E-U-R (evokace – uvědomění – reflexe), který je základem všech hodin vytvářených metodami RWCT.

Evokace

Na začátku hodiny jsem zvolila metodu volného psaní a vyzvala žáky, aby mi napsali o tom, co si představují pod pojmem svoboda, jak ji vnímají, co představuje pro ně, pro lidi, pro zvířata. Psali jsme

dvě minuty. Někteří vydrželi psát celé dvě minuty (což bylo podmínkou), jiní nakukovali k ostatním a tvrdili mi, že už nevědí, co dál psát. Výsledky našich úvah jsme si navzájem přečetli.

Zeptala jsem se jich, zda někdy slyšeli, že Češi žili v Rakousko-Uhersku, a postupně jsem zapisovala jejich odpovědi na tabuli. Povíдали jsme si o tom, jak lidé i zvířata potřebojí svobodu.

Uvědomění

Vyzvala jsem je, aby se pohodlně usadili, a začala jsem jim předčítat text od Ivana Klímy *Jak drahá je svoboda*. Je to příběh o lišce, která se dostane do zajetí, ale stále touží po svobodě, až se jí po nějakém čase podaří utéct. Text je napsán opravdu velmi působivě; autor nás vtáhne do děje, s liškou prožíváme její trápení a snahu uniknout z klece ven na svobodu. Četla jsem tuto povídku již mnohokrát, ale vždy mě zaujme znovu a znovu. Snažila jsem se o opravdu dramatické předčítání a po očku sledovala děti. Téměř nedýchaly. Seděly tiše, zcela uchváčeny příběhem. Něco jim vrtalo hlavou. Najednou lišku, která se zde v Banátu považuje

za největšího škůdce a ničitele, po které se má hodit kamenem nebo na ni namířit brokovnici, uviděly jinými očima. Že by to byl první náznak empatie?

Někteří měli pusu dokořán a v hlavě asi mírný zmatek; nemohli se rozhodnout, zda zvitězí jejich baňátská zkušenost a to, co vědí odjakživa, nebo náhlý objev, který způsobil pohled na lišku jako na živého tvora s jeho potřebami. Když jsem dočetla, cítila jsem, že všichni jsou příběhem zasaženi, a jedna dívka mi prozradila, že se skoro rozplakala.

Reflexe

Nechala jsem příběh doznít bez komentáře. Až po pár minutách jsem děti vyzvala, aby se pokusily napsat, co je podle nich na světě nejkrásnější, nejsilnější, nejpevnější, nejmocnější a největší, a proč si to myslí. Všichni psali v krátkých větách.

Po přečtení našich nápadů, jsem jim rozdala text písně od Jaroslava Hutky *Náměšť* a společně jsme si ji zazpívali.

Poslední aktivitou byla metoda pětilístku. Žáci se v ní snažili zformulovat své postřehy a nápady do slov či krátkých vět. Tématem pětilístku byla opět „svoboda“.

Závěr

Vím, že život v Banátu je těžký a lidé zde mají na mnohé věci zcela jiný pohled. Měla jsem radost, že jsem dokázala u žáků rozeznat náznak empatie ke zvířatům. Možná se tento náznak bude rozvíjet dál, možná zanikne. Kdo ví? Každopádně já to budu během svého působení zkoušet i nadále.

Tématem „svoboda“ jsme se zabývali i v dalších hodinách, tentokrát to však byla svoboda národů a vznik Československé republiky.

¹ Reading and Writing for Critical Thinking (Čtením a psaním ke kritickému myšlení)

**DIDAKTICKÉ
ZKUŠENOSTI
A STUDIE**

Ukázky prací žáků
(volné psaní):

Svoboda

Julian Herdi, 12 let

Mě napadá ke slovu svoboda, že jsem svobodný a že nejsem ženatý, že můžu dělat, co chci a můžu jít, kam chci, třeba za holkama. Svoboda, svoboda, už nevím...

Alenka Eliaš, 15 let

Svoboda znamená, že nejsi vdaný, žádný lidi ti neříkají, co máš dělat, nemáš starosti. ... svoboda je hezká, když už se loučíš se svobodou, tak je to těžké, už ti přicházejí starosti. Každý si musí svobody užívat...

Co je nejpevnější, největší, nejdražší, nejpustější, nejkrásnější...

Alenka Eliaš, 15 let

Ve světě nejpevnější je, když je celá rodina spolu, mají se rádi a radují se ze všech maličkostí.

Největší na světě jsou stromy. Nejdražší je svoboda, život, láska a zdraví. Nejpustější je život bez rodiny, tvých dětí a sourozenců. Nejkrásnější je příroda.

Julian Herdi, 12 let

Já si myslím, že na světě je nejpevnější řetěz. Největší, že je slon. Nejdražší je život, láska a zlato. Nejpustější je poušť. Nejkrásnější jsou zvířata, když se narodí, miminka, holky a příroda.

Joza Kunů, 11 let

Nejkrásnější je naše vesnice, protože jsem v ní vyrostl. Nejpevnější je železo, protože ho nikdo nezlomí. Nejmocnější je král, protože vládne. Největší je Bukurešť. Nejpustější je samota. ■

Literatura

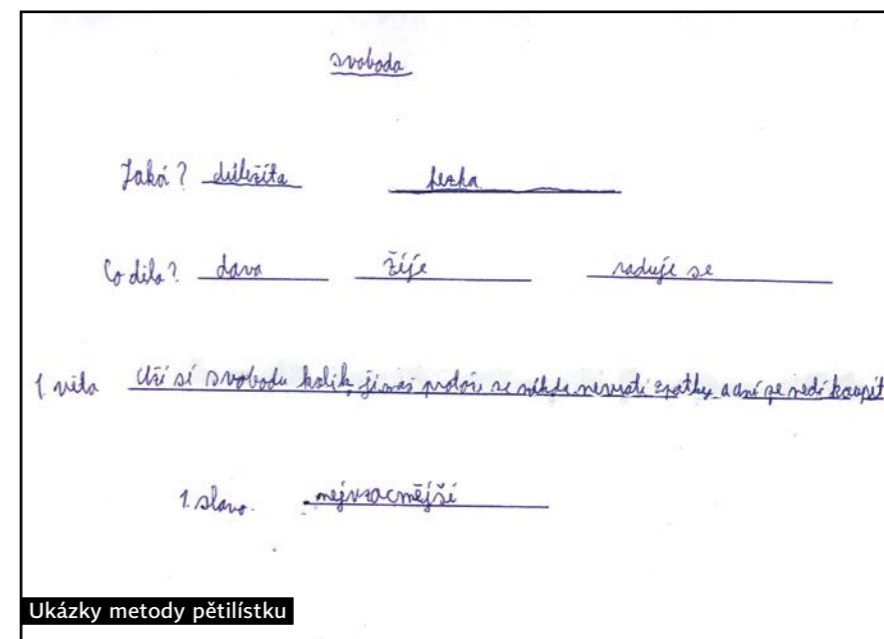
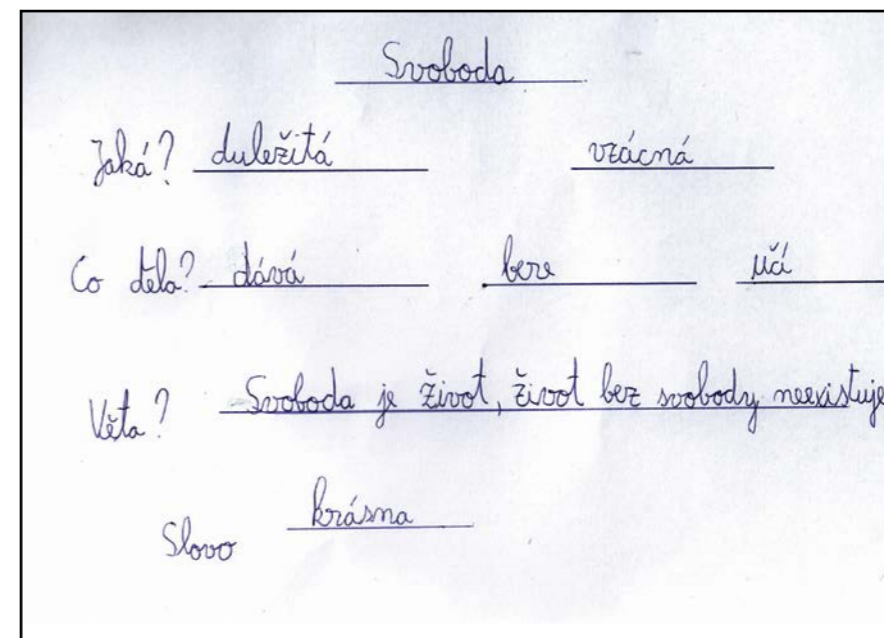
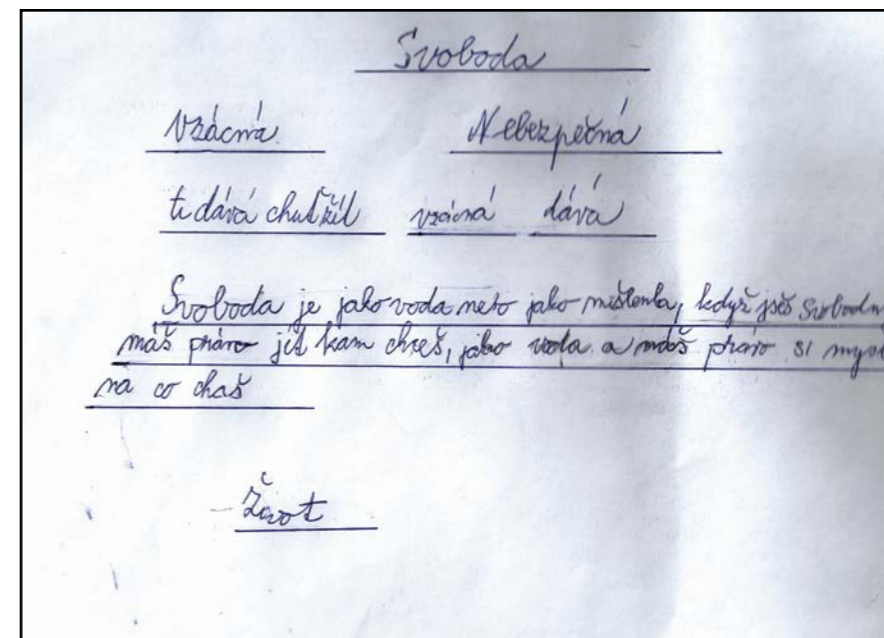
CRAWFORD, A. – SAUL, W. – MATHEWS, S. – MAKINSTER, J. (2005): *Teaching And Learning Strategies For The Thinking Classroom*. U.S.A.: International Debate Education Association.

KOŠTÁLOVÁ, H. – HAUSENBLAS, O. (2008): Co je E-U-R. *Kritické Myšlení*. cz., *Kritické listy*, 24, s. 67–69.

ZORMANOVÁ, L. (2012) *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada.

FIŠER, Z. (2001): *Tvářič psaní. Malá učebnice technik tvůrčího psaní*. Brno: Paido.

KLÍMA, I. (2011): *Jak daleko je slunce*. Praha: Portál. (V hodině byla použita báseň *Jak daleko je svoboda*)

Ukázky metody pětilístku

Helenské děti píšou o svobodě

Rozhlasové (minutové) hry ve výuce češtiny jako cizího jazyka

Lenka Froulíková / lektorát Nancy, Francie

Český rozhlas jako veřejnoprávní médium nabízí na svých webových stránkách nepřehledné množství textového a zvukového materiálu, který se dá vhodně zařadit i do výuky češtiny jako cizího jazyka. Mezi něj patří také ne příliš známé rozhlasové (minutové) hry. Studenti češtiny na Lotrinské univerzitě v Nancy se s nimi však setkávají poměrně často a práce je rozhodně baví.

A to je ta krásná země

Letošní rok 2018 je úzce spjat s významnými výročími českých dějin, je však i rokem Evropského kulturního dědictví. Rozhlasová hra *A to je ta krásná země*¹ (*Minutová hra u příležitosti Dne české státnosti*) se vztahuje k Praze, od 9. století hlavnímu městu Čech, Českého království, zemí Koruny české a v roce 1918 založené Československé republiky, a evokuje její kulturní dědictví nehmotné (pověst o Bruncvíkovi) i hmotné (socha Bruncvíka se lvem). Využila jsem toho ve výuce češtiny jako cizího jazyka a postupovala následujícím způsobem:

1. Studentům jsem předložila obraz Karlova mostu se schématem soch, z nichž jediná se nachází při pilíři pod mostem, a podrobnou fotografii sochy Bruncvíka.²

2. Zmínila jsem se o literárním útvaru, obvykle nazývaném **pověst**, jehož podstatu tvoří domnělé historické události, které byly zapsány v kronikách, ale nepřešly zkoušku vědecké kritiky. Dále to, že byly zachyceny z ústní tradice a již v této chvíli silně přetvořeny nedostatečností paměti a přerostem individuální fantazie. Příběhy, které vznikaly z kombinace skutečnosti s dotvářející představivostí, žily v kolektivním povědomí, až byly písemně zaznamenaný a staly se pověstmi. O pověsti se začala zajímat především raná romantika na rozhraní 18. a 19. století, v českém prostředí literatura obrození, kdy byly pověsti sbírány, vydávány a interpretovány. Současně se zájmem o minulost vzrůstala pod vlivem romantismu i touha po poznání cizích krajů se vším, co je v nich zvláštní, a velké oblibě se těšily především pověsti s líčením cest po mořích.

3. **Pověst o Bruncvíkovi** byla oblíbená už v knížkách lidového čtení, tedy v literatuře vydávané pro česky čtoucí publikum od 17. století, pronikla i do pohádkové tradice³, nejpoužívanější je však její zpracování Aloisem Jiráskem ve *Starých pověstech českých*⁴. Studenti dostali k nahlédnutí zmíněnou knihu – pouze část *O Bruncvíkovi* s ilustracemi Věnceslava Černého – a poté text s velmi stručným převyprávěním pověsti:

Kníže Bruncvík, spravedlivý a šlechtěný, se vydal do světa, aby si dobral znaku lva. Jeho mladá žena Neomenie na něj měla čekat sedm let.

Dostal se spolu se svými rytíři na koních až na břeh širokého moře.

Plavil se s nimi na lodi, ale bouře koráb zahnal k ostrovu s jantarovou horou, odkud nebylo návratu.

Rytíři umírali hladem, ale poslední z nich poradil Bruncvíkovi ponechat si meč a zašít ho i s ním do kůže koně.

Pták Noh ho přes moře odnesl do svého hnízda jako potravu mláďatům.

Bruncvík se před nimi ubránil mečem a pokračoval v cestě.

Stal se svědkem boje lva s drakem a v boji pomohl lvovi. Ten jej pak věrně následoval. Po dlouhém cestování se Bruncvík znovu dostal na mořské pobřeží. Tam vyrobil vor, na který se nalodil i se lvem.

Na hradě podivného krále Olibria musel buď zůstat, nebo osvobodit jeho dceru Afriku z moci draka.

V boji s drakem Baziliškem mu vydatně pomáhal věrný lev, Bruncvík zvítězil a dívku osvobodil.

Král chtěl, aby si Bruncvík vzal Afriku za

ženu. Ta mu prozradila tajemství meče, který Bruncvík náhodně objevil na hradě: meč na rozkaz stínal sám hlavy nepřítel.

Pomocí meče se Bruncvík dostal z moci krále a jeho dcery, překonal další nebezpečí, nalodil se s věrným lvem na koráb a zamířil do vlasti.

Po více než sedmi letech se vrátil do Prahy, kde se nakonec setkal se svou ženou.

Panoval ještě čtyřicet let, lev byl stále s ním. Kníže dal malovat bílého lva na červeném poli na zemské prapory a městské brány.

Když Bruncvík zemřel, lev tesknil a zemřel u jeho hrobu.

Zázračný meč se nachází v pilíři Karlova mostu, tam, kde stojí socha Bruncvíka a věrného lva. Až bude Čechům nejhůře, svatý Václav – patron českých zemí – si meč vezme a s jeho pomocí nepřátele zničí.

4. Poté, co jsem se ujistila, že studenti pověsti rozumějí (měli možnost se ptát na neznámé výrazy), dostali text rozhlasové hry, který si přečetli.

Po klidném moři pluje koráb.

Bruncvík: (nadšeně) Lve! Lve!

Lev: Copak, Bruncvíku?

Bruncvík: (nadšeně) Podívej, země! Za chvíli budeme přistávat.

Lev: To jsou Čechy?

Bruncvík: Ne, v Čechách není moře. Ještě budeme mnoho dní cestovat, než se dostaneme do mé vlasti. Vlastně do naší vlasti, protože můj domov bude i tvým domovem.

Lev: Vyprávěj mi o Čechách. Jaké jsou?

Bruncvík: (dojatě) Krásné. Bude se ti tam líbit.

¹ HUDSKÝ, P. (2014): *A to je ta krásná země* [online]. Cit. 2018-04-09. <<http://www.rozhlas.cz/minutovehry/porta/>>

² KOLEKTIV. (2002): *Prague. Guide en photos de la cité historique*. Praha: Artfoto, s. 68.

³ TILLE, V. (1929): *Soupis českých pohádek I*. Praha, s. 109-114.

⁴ JIRÁSEK, A. (2008): *Staré pověsti české*. Praha: Ottovo nakladatelství, s. 128-142.

Lev: Je tam hodně antilop?

Bruncvík: Antilopy tam zrovna nemáme.

Lev: A co si budu moct ulovit?

Bruncvík: S lovem je konec, kamaráde. Maso budeš dostávat do mísky. Třikrát denně.

Lev: (nejistě) Aha. A teplo tam je?

Bruncvík: V létě ano. V zimě samozřejmě ne.

Lev: Co je to zima?

Bruncvík: To se na několik měsíců celá země pokryje sněhem, voda zamrzne... Všechno je studené a nevlídné...

Lev: (nejistě) Studené, nevlídné... A ostatním lvům to nevadí?

Bruncvík: Ne, protože u nás lvi nežijí.

Lev: (zklamaně) Ale já jsem myslel, že si najdu nějakou pěknou lvici a budeme mít lvíčata...

Bruncvík: Tebe čeká něco lepšího, kamaráde. Ty budeš ve státním znaku!

Lev: (zaraženě) Hmm, ve znaku...

Bruncvík: Těšiš se, vid'! (teskné zařvání lva)

5. Následovala práce s textem na základě zadaných úkolů.

A. Odpovězte na otázky:

Proč je na lodi s Bruncvíkem lev?

Co chce lev vědět o Čechách?

Jak popisuje Bruncvík svou vlast?

Jaký bude v budoucnosti život lva?

Co bude lvovi v Čechách chybět?

B. Vyberte tvary imperativu a doplňte 1. os. pl. a 2. os. pl.

2. os. sg. 1. os. pl. 2. os. pl.

podívej vyprávěj

C. Vyberte tvary futura imperfektivu a perfektiva (také mohou vyjadřovat futurum) a doplňte infinitiv sloves:

futurum perfektivum infinitiv imperfektiva

budeme přistávat
(budeme cestovat, dostaneme se, bude, bude se líbit, budu moct, budeš dostávat, pokryje, zamrzne, budeme mít, budeš)

D. Vyberte z textu popis zimy v Čechách a popište podobně české léto:

Co je to zima? To se na několik měsíců celá země pokryje sněhem, voda zamrzne... Všechno je studené a nevlídné... Co je to léto? ...

E. Napište tvary nom. pl. substantiv:

nom. sg. nom. pl.
lev lvi

antilopa

žirafa

zebra

hroch

tygr

slon

opice

nosorožec

velbloud

Socha knížete Bruncvíka na jižní straně Karlova mostu

F. Napište podle vzoru jména zvířat a jejich mláďat:

lev – lvice – lvíče

kůň

býk

beran

kozel

pes

kocour

kohout

houser

kačer

G. Poslední dvě zadání se týkala domácí přípravy:

a. Odpovězte na následující otázky:

Kde se v Praze nachází socha Bruncvíka?

Proč je tu rytíř zobrazen se lvem?

Kdo je svatý Václav? Má také v Praze svou sochu?

Jaké je spojení mezi Bruncvíkem a svatým Václavem?

Jak vypadá český znak a jaké jsou jeho barvy?

b. Vyberte si partnera a přečtěte spolu s ním výrazně text. Nezapomeňte, že jde o rozhlasovou hru, kde zvuky, síla a tón hlasu hrají důležitou roli.

Na závěr mohu dodat, že některé dramatizace textu v následující hodině by si svou zvukomalebností zasloužily nahrát a uložit do (soudromého) archivu⁵.

⁵ Tato rozhlasová hra byla předložena studentům třetího ročníku – čeština je na Lotrinské univerzitě v Nancy jazykem buď volitelným, nebo fakultativním, v publiku jsou studenti všech oborů, např. historie, psychologie, sociologie, dějin umění, aplikovaných jazyků atd. Vyúčující má k dispozici dvě šedesátiminutové hodiny přímé výuky týdně.

Česká škola v přírodě na Novém Zélandu

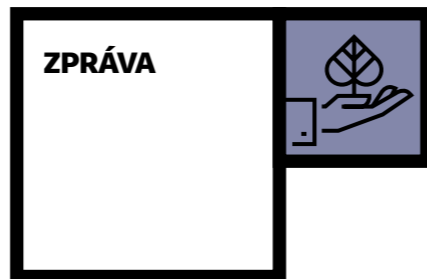
Jiří Kostečka

krajanská komunita Tauranga, Nový Zéland

Součástí práce českého učitele v destinaci u protinožců je účast na týdenních kempech, které pořádají krajané na severním i jižním ostrově Nového Zélandu.

Jiří Kostečka se svojí třídou

Na výletě do lesa

Glow-WormsGalaxy

Cestou k jezeru Okataina

V dubnu 2018 jsem odletěl z Adelaide na severní ostrov, kde v oblasti Rotorua proběhla škola v přírodě u jezera Okataina. Celou akci perfektně zorganizoval Petr Faitl, prezident českého klubu v městě Tauranga. Šlo o šťastně propojenou dopolední výuku češtiny (na téma *Čtyři roční období*) s odpoledními táborovými aktivitami a večerním divadelním představením, které se svými třídami připravovali učitelé.

Program dne byl pevný a pečlivě připravený:

Pro budíčku, rozcvičku a snídani následoval nástup k dopolední výuce. Děti, v celkovém počtu 38, byly rozděleny do čtyř tříd podle věku a úrovně osvojení jazyka; jedna z nich byla sestavena z dětí hovořících slovensky. Kromě toho využil Petr Faitl novozélandské tradice v dělení žáků do „domů“ (houses). Motivačním principem bylo přidělování bodů žákům za dopolední výuku a za odpolední aktivity. Žáci v jedné třídě patřili do různých domů, takže učitelé přidělovali body nikoli své třídě, ale jednotlivým žákům – reprezentantům domů, stejně jako vedoucí odpoledního programu. Za pět udělených dílčích bodů jednomu žákovi obdržel dům jednu zlatou nálepku, jejich celkový počet při závěrečném součtu rozhodoval o vítězi soutěže domů. Kromě toho se udělovaly zlaté nálepky za mimořádné počiny jednotlivých dětí během dne.

Odpoledne byla vyhrazena táborovým aktivitám – hrám, výletům po okolí a mimořádně zdařilé a dokonale zorganizované (i s ohledem na bezpečnost dětí) bojovce, při níž děti vyběhly na zhruba tříkilometrový trek. Během bojovky plnily zadané úkoly: šlo o hru s názvem *Po klokaní stopě*, která byla moti-

vována přítomností klokanům příbuzných wallabies, kteří obývali les přilehlý k táboru, takže legenda měla svůj smysl. I v tomto případě měl Petr Faitl šťastnou ruku ve volbě vedoucího aktivit, krajana Davida Šance, který si svým přátelským, navíc charismatickým chováním a organizačními schopnostmi získal okamžitě respekt jak dětí, tak učitelů a rodičů.

Pro mne byl obrovským zážitkem noční pochod dětí a dospělých pralesem k sídlu „glow-worms“, velké přírodovědné atrakci Nového Zélandu. Svítící červi připomínají naše světlušky, ale jde o nelétavý hmyz, který se přichycuje na vlhké skály a svým světélkováním láká kořist. Na většině míst této ostrovní země musejí turisté na proslavenou atrakci platit vstupné, ale my jsme našli velké kolonie tohoto hmyzu jen dvacet minut od našeho tábora, a v množství, které se plně vyrovnalo nejznámějším místům jeho výskytu, inzerovaným na internetu, v průvodci Lonely Planet a jinde. Kolonie svítících červů vytvářejí v noci podívanou, kterou lze směle přirovnat k nebi zaplněnému souhvězdími a hvězdokupami až „po okraj“. Přiložený snímek snad poskytne alespoň přibližný obraz toho, na co jsme kolem půlnoci bez dechu zírali u kaskádového vodopádu.

Večer pak předvedly děti každé ze čtyř tříd divadelní hru, na jejíž nácik měly jen jedno odpoledne. Moje třída se zhostila *Červené karkulky*; protože v klubové místnosti byl k dispozici klavír, pojali jsme ji jako malý muzikál; např.

vlk nejprve zpíval „Já do lesa nepojeď“, a byv přesvědčen ostatními herci, že do lesa k babičce se prostě vydat musí, dodal „Do lesa cesta cestička“ na motivy *Okolo Frýdku cestička*. Slovenská třída připravila pohádku *Sůl nad zlato*, zpestřenou půvabným rejem na melodii *Tancuj, tancuj, vykrúcaj*; viděli jsme i *Budka, budka, kdo v tobě přebývá?*

V dubnu 2018 proběhla na severním ostrově Nového Zélandu u jezera Okataina škola v přírodě. Dopolední výuku češtiny následovaly odpolední táborové aktivity a večerní divadelní představení.

Zájemcům o šachy jsem poskytl základní poučení o královské hře a sehrál s nimi několik cvičných partií. Naprosto dokonale bylo zajištěno stravování účastníků: česká kuchařka Lucie Hastings, profesionální pracovníce v oboru cateringu, připravovala jídlo pětkrát denně v kvalitě i kvantitě, která si v ničem nezadala se stravou hotelovou.

Ubytování bylo inzerováno jako spartánské, ale nemyslím si to: bydleli jsme v chatách, které svým vybavením naprosto vyhovovaly cílům školy v přírodě; to, že v oblasti nebyl sebelepší mobilní signál, věci jen a jen přispělo.

Asi nejkrásnější zhodnocení celé podařené akce pronesl plynou češtinou devítiletý Kristián, když si v pátek ráno trpce stěžoval, že tahle báječná škola v přírodě už končí – a že by si dal nejméně další týden. Podobnou zpětnou vazbu jsme pak dostávali další tři dny, po které jsem se zdržel u krajanů v Aucklandu: všichni rodiče, jak zúčastnění, tak ti, co s námi nebyli, děkovali a opakovaně konstatovali obrovskou spokojenost dětí.

Na závěr svého letošního pobytu na Novém Zélandu jsem se zúčastnil v Aucklandu

nedělní české školy a po ní prezentoval hojně navštívenou přednášku o bilingvistice.

Negativa? Jen jedno, ale ten mráček, resp. mrak jde za jiným Petrem než za vedoucím akce: nebylo dne, aby ob dvě hodiny nespada řádná přeprška. Patrně nebeská zkouška, ale když jsem viděl, jak děti suverénně lítají po areálu v dešti naboso (a za souhlasu rodičů), jen jsem si obdivně pozvzdchl...

Dovolím si opětovně konstatovat, že Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí je jedním z těch, kde prostředky vynaložené českým státem jdou na smysluplný a dobrý účel. A krajané, jak jsem si znovu ověřil, jsou za tuto pomoc velmi vděční. Pokračujeme v ní.

„Nekonečný rozhovor“ – možná využití kolaborativních editorů ve výuce češtiny jako cizího jazyka

Ctirad Sedlák
lektorát Lipsko, Německo

Tématem tohoto článku jsou možnosti využití tzv. **kolaborativních textových editorů** (dále KTE) k podpoře každodenní komunikace v češtině u začínajících studentů češtiny jako cizího jazyka. Účelem je představit tyto možnosti těm kolegům, kteří s KTE ještě nemají zkušenosti, nebo dosud používali KTE pouze v jejich „klasické“ funkci, tedy k vytváření ucelených dokumentů.

Pokusím se též ukázat, že souběžné editování může ve studijní skupině do jisté míry simulovat každodenní konverzaci v situacích, které nepřejí těsnějším kontaktu s cílovým jazykem, např. o prázdninách, ve zkuškovém období apod. Zároveň mohou být KTE zajímavým doplňkem jazykové výuky, pokud jsou využívány k procvičování, předávání informací či práci na skupinových projektech, a skýtají různé výhody ve srovnání s jinými médii (e-mail, Dropbox, sociální sítě...).

Jelikož tento článek vychází z praxe a jeho účelem je zprostředkování určitých konkrétních podnětů, omezím se na KTE, se kterými mám vlastní zkušenosti: **Firepad**, **Etherpad** a **Google Docs**. Později v textu se pokusím vystihnout společné výhody těchto tří KTE a srovnat relativní nevýhody každého z nich. Existují ovšem i jiné nástroje kolaborativního učení a mohou sloužit i jiným cílům než rozvoji jazykové produkce (srov. Aydin, 2014).

Nerad bych hned v úvodu znepokojil ty, kteří stejně jako já nemají zrovna blízko k informatice: KTE nevyžadují žádné zvláštní znalosti či dovednosti, používat je může každý, kdo ovládá základní práci s internetovým prohlížečem a s editorem typu Word. Jde o programy, které umožňují souběžnou editaci dokumentů v reálném čase. Vysvětleno jednoduše: zatímco v klasickém textovém editoru (Word apod.) vytváříme v soukromí svého vlastního počítače soubor ve formátu .doc, .docx či .odt, a chceme-li se o něj podělit s druhými, musíme

jim ho předat na nějakém nosiči nebo poslat (např. prostřednictvím e-mailu, Dropboxu, virtuálního úložiště či sociální sítě), dokumenty vytvářené v KTE jsou už v okamžiku vzniku přístupné všem osobám, které se rozhodneme zapojit, a každý zúčastněný se může podílet na změnách. Tento princip je primárně využíván k tvorbě dokumentů s kolektivním autorstvím, např. článků, handoutů, plakátů, letáků aj. K tomuto účelu slouží nejlépe Google Docs. V našem případě je však tento princip využit k usnadnění komunikace mezi studenty a lektorem a mezi studenty navzájem, tedy k podpoře každodenního kontaktu s živou češtinou. Nejde o vytváření textového souboru, nýbrž o samotný proces psaní a reagování.

Pokud u KTE oproti jejich základní funkci (editování textů se zřetelem ke vzniku jícimu dokumentu) zdůrazníme **komunikační aspekt** (psaní za účelem komunikace s ostatními a nácvičky jazykových dovedností), za hlavní přednost těchto editorů můžeme označit fakt, že jich lze využít „nenáležitě“ jako svého druhu chatovacích programů, kde ale vše řečené zůstává uložené a čitelné. Vytváří se tak rámec pro jazykovou produkci studentů, navíc můžeme mluvit o rámci neformálním a nezávazném: mimo školní prostředí, mimo sféru domácích úkolů, povinného mluvení v plénu, oficiálně zadávaných a hodnocených textů. Lektor je sice stále přítomen jako instance, která moduluje, opravuje a vysvětluje, ale rámec spočívá na základech dobrovolnosti, neklade žádné nároky na čas (lze odejít po několika

minutách), na aktivní produkci (je možné jen pročíst cizí příspěvky a sám žádný nepřidat), na plánování (každý se dostaví ve svém volném čase a nepřizpůsobuje se v tomto ohledu ostatním účastníkům). Při naprostém nedostatku vnějších „donucovacích“ faktorů hraje značnou roli osobní motivace: bez ní je až příliš snadné nechat společný projekt „usnout“.

Lze předpokládat, že kolegové, které rozbor vlastností KTE zaujme, budou moci zapojit toto médium do své výuky bez ohledu na specifické okolnosti, za nichž působí na svých pracovištích. V mém případě byl však už počáteční zájem o editor umožňující souběžné psaní v reálném čase dán třemi specifiky výuky češtiny jako cizího jazyka na Lipské univerzitě:

- 1) Neexistuje povinná docházka.
 - 2) Letní semestr je oddělen od zimního dvouměsíčními prázdninami a zkouška po zimním semestru se koná až na konci této přestávky.
 - 3) Studenty čeká ve třetím semestru radikální snížení hodinové dotace klasické jazykové výuky z šesti hodin týdně na dvě.
- Jak mohou v takové situaci KTE pomáhat ve zlepšování komunikačních kompetencí? Základní výhoda spočívá v principu **souběžné tvorby** dokumentu v reálném čase. Konkrétně: daný soubor je kdykoli editován kýmkoli, kdo byl přizván, a každá změna, i kdyby šlo jen o doplnění čárky či háčku, je okamžitě viditelná pro všechny přítomné a zároveň uložená pro všechny budoucí návštěvníky. V konečném důsledku to znamená, že účastníci spolu nepřetržitě komunikují.

Že komunikují mnohdy nejspíše a s chybami, není na závadu. Podle Merrilla Swaina (Swain, 1995, s. 125–140) má

produkce v cílovém jazyce přinejmenším čtyři kladné důsledky:

- 1) větší plynulost vyjadřování (byť mnohdy na úkor správnosti);
- 2) větší reflexi vlastních jazykových dovedností (student si začíná uvědomovat rozpor mezi tím, co by chtěl říci, a tím, co říci dokáže);
- 3) ověřování vlastních představ o fungování jazyka (chyby v textu poukazují na to, že si student vytvořil „hypotézu“ o tom, jak cílový jazyk funguje, a „testuje“ ji v praxi);
- 4) uplatňování metajazykové funkce (student reflektuje svůj text cílovým jazykem).

První tři body se přímou zakládají na chybné jazykové produkci, čtvrtý bod s chybováním souvisí zprostředkovaně také. Metajazykovou funkci a reflexi vlastní produkce posiluje i fakt, že každý účastník komunikace má kdykoli možnost **prečíst si starší příspěvky**, cizí i vlastní, a srovnat svou současnou úroveň češtiny s úrovní, na které byl před několika týdny či měsíci.

Společné výhody KTE snadno vysvitnou ve srovnání s jinými možnostmi komunikace, které se nabízejí:

- 1) Ve srovnání s e-mailem jsou KTE mnohem přehlednější, zvláště když je příspěvků více, a na rozdíl od e-mailu v KTE funguje současná komunikace všech se všemi.
- 2) Ve srovnání se Skypeem je účastník písemné spontánní komunikace zbaven různých zábrán působících nervozitu a blokujících jeho projev: má několik sekund či minut na rozmyšlení, na opravu své repliky, na vyhledání neznámého slova apod., v neposlední řadě pomáhá i to, že člověk není vystaven kameře. Především však odpadá nutnost dostavit se v určitém dohodnutou chvíli a komunikovat s ostatními v reálném čase. KTE průběžně ukládají všechny příspěvky, účastníci nemusí být při tom, když některý z jejich kolegů něco připiše, příspěvek si přečtou kdykoli později.
- 3) Podobně, tedy na principu polospontánní výměny replik, které se ukládají a mohou být přečteny v pozdější době, fungují i sociální sítě. Odhlédneme-li na okamžik od výteku, které jsou proti nim v současnosti vznášeny, a zaměříme-li se výhradně na funkčnost komunikace, zjistíme, že ani toto médium nenahradí hlavní přínosné rysy KTE. Studenti samozřejmě mohou konverzovat mezi sebou i s učitelem (má-li z nějakého důvodu profil na Facebooku či jinde), učitel však nemůže opravovat repliky studentů, nemůže doplňovat chybějící slova, nabízet vhodné varianty apod. Každý účastník může **reagovat na příspěvky všech ostatních**, ale řazení příspěvků ve „vlákně“ ovlivnit nelze. V KTE lze změnit cokoli, tzn. lze opravit jazykové chyby, přidat komentář ke kterémukoli příspěvku, změnit pořadí, smazat nadbytečné pasáže apod.

Podívejme se nyní konkrétně na práci s Firepadem, Etherpadem a Google Docs a na rozdíly mezi těmito programy.

Firepad je volně přístupný program, není chráněn autorskými právy. Programátoři a lidé s hlubšími znalostmi informatiky dokáží Firepad zakomponovat do svých vlastních internetových stránek. Pro běžné uživatele je určena stránka <https://firepad.io/>, kde se vpravo nahoře nachází odkaz „Private Pad“. Tento odkaz otevře nový dokument a lze okamžitě začít psát. Nevyžaduje se žádné přihlašovací jméno, heslo atd., vše je přístupné ihned (dodejme také, že zdarma). Jediným identifikátorem vznikajícího textu je webová adresa, bez její znalosti k němu studenti nezískají přístup. Adresu je třeba okopírovat a umístit jako odkaz např. na vlastní internetové stránky nebo

na e-learningovou platformu Moodle, popř. poslat e-mailem. (Je vhodné uložit stránku s dokumentem jako „záložku“ v internetovém prohlížeči, totéž lze doporučit i ostatním účastníkům. Z hlavní stránky se ke konkrétnímu dokumentu už nedostanete, při volbě „Private Pad“ se pokaždé otevře nový dokument s novou adresou.)

Etherpad funguje na podobném principu jako Firepad. Zpravidla není nutné se přihlašovat, změny v editaci se ukládají okamžitě, soubor je identifikován jedinečnou internetovou adresou, kterou je třeba jako odkaz předat ostatním účastníkům. Značný rozdíl mezi Etherpadem a Firepadem spočívá v tom, že Firepad se nachází na uvedené internetové adrese a neobtěžuje uživatele žádnými administrativními omezeními, zatímco Etherpad nemá vlastní internetovou adresu: existuje

v mnoha variantách na mnoha webových stránkách (viz Internetové zdroje, kde jsou uvedeny některé příklady) a každá varianta zavádí odlišný režim. Někde je vyžadováno přihlášení nebo jde o demoverzi, která ukládá příspěvky jen po dobu jedné hodiny; z některých variant Etherpadu lze exportovat text do souboru ve formátu .doc(x) a uložit, jinde tato nabídka chybí; možnosti formátování se liší (obecně jsou však bohatší než v případě Firepadu a v některých verzích Etherpadu je zahrnutá i funkce komentování, kterou Firepad nemá). Nepředvídatelnost jednotlivých realizací Etherpadu může leckoho odrazovat.

Google Docs vznikl spolu s Google Sheets a Google Slides původně jako konkurenční soubor kancelářských programů s podobnými funkcemi jako MS Office. Jelikož programy nebyly určeny k instalaci, nýbrž k práci online, základní funkce mohly být doplněny o sdílení a kolaborativní

To, že studenti komunikují mnohdy nejspíše a s chybami, není na závadu.

vytváření souborů. Prakticky od počátku byl Google Docs využíván i pro jazykovou výuku (Yang, 2010). Zakládání nových souborů je vázáno na uživatelský účet u firmy Google. K editování souboru je pak možné přizvat ostatní prostřednictvím účtu, k dispozici je však také alternativa, která připomíná princip Firepadu a Etherpadu: osoba, která soubor založila, zadá v nastavení, že k přístupu k souboru stačí odkaz (internetová adresa souboru), tento odkaz se jakýmkoli způsobem předá ostatním (a třeba pošle i sobě samému) a od tohoto okamžiku není zapotřebí přihlašování, přístup mají všichni bez ohledu na to, zda jsou registrovaní u firmy Google. I osoba, která soubor vytvořila a pozvala ostatní (tedy v našem případě lektor), může nadále přispívat bez přihlášení, jen prostřednictvím odkazu.

Vzhledem k právě řečenému se rýsuje několik rozdílů mezi Google Docs na jedné straně a Firepadem a Etherpadem na straně druhé.

1) Pro vytvoření prvotního souboru je v Google Docs třeba mít účet Google (např. zřízený ad hoc jen pro tento účel). V editorech Firepad a Etherpad soubory vznikají prakticky vstupem na příslušnou internetovou stránku. Tato snadnost byla důvodem, proč se studenty pro každodenní konverzaci aspoň prozatím využíváme právě Firepad a nikoli Google Docs.

2) Google Docs svým uspořádáním připomíná textový editor Word, soubor je rozdělen na stránky, je tedy rovnou připraven k pozdějšímu uložení ve formátech .doc(x) či .pdf a k tisku. Firepad a Etherpad nejsou členěny na stránky, a tím více vyhovují lineárnímu charakteru každodenní konverzace se studenty.

3) V editoru Google Docs je k dispozici více možností formátování, ve Firepadu najdeme jen několik základních funkcí, v Etherpadu záleží množství a funkčnost formátovacích nástrojů na tom, kterou variantu programu využíváme. To se týká i vkládání komentářů: v Google Docs je k dispozici zvláštní komentovací modus, ve Firepadu komentování možné není, v Etherpadu je možné jen v některých mutacích.

4) Chce-li někdo text z souboru v KTE exportovat nebo kopírovat např. do

Wordu, chování textu se liší podle editoru. Z Google Docs lze text exportovat i kopírovat beze ztráty jakýchkoli vlastností, Firepad neumožňuje exportování do žádných jiných formátů, text je třeba okopírovat a vložit do Wordu, většina vlastností textu není zachována (zmizí barvy, zvýraznění kurzívou apod.). V Etherpadu opět záleží na variantě.

5) Sdílení společně editovaného souboru pomocí odkazu (internetové adresy souboru) funguje ve všech zkoumaných KTE.

Při komunikaci na Facebooku nemá učitel možnost opravovat repliky studentů, nemůže doplňovat chybějící slova, nabízet vhodné varianty apod. V KTE lze měnit cokoli.

6) Ve všech třech KTE se soubor průběžně automaticky ukládá.

7) Česká diakritika funguje v Google Docs, Firepadu i Etherpadu. Jelikož se studenti dříve nebo později budou muset vypořádat s českou klávesnicí, jednak kvůli typicky českým znakům, jednak kvůli interpunkčním znaménkům a jiným symbolům, které jsou např. na německé klávesnici umístěny značně odlišně, jsou KTE vhodnou nezávaznou příležitostí nacvičit používání české klávesnice.

Z naznačených rozdílů vyplývá, že Google Docs skýtá více výhod pro tvorbu dokumentů, zatímco Firepad je svobodnější a nezávadnější tím, že jeho uspořádání je lineární a nečleněné a nevyžaduje se přihlašování. Palčivě však chybí možnost přidávat komentáře. Google Docs lze doporučit např. pro kolektivní

S pokročilými studenty magisterského programu používáme Google Docs k překladu filmových titulků.

vytváření handoutů, gramatických tabulek, cvičení. S pokročilými studenty v magisterském programu také v tomto semestru překládáme pomocí Google Docs tituly k filmu Jára Cimrman, ležící, spící. Firepad využíváme se studenty prvního ročníku, protože nám jde o konverzaci a nikoli o výsledný tvar a protože důležitým faktorem v rozhodování pro konkrétní KTE byla snadnost přístupu bez účtu a hesla. Veškeré komentáře (organizační a hlavně metajazykové) se však musí objevovat přímo v textu konverzace.

Jak konkrétně vypadá tato konverzace? Pokračujeme už několik měsíců v témže souboru; nazvali jsme jej **Nekonečný rozhovor**. Mluvíme o **běžných každodenních tématech** (počasí, škola, únava, pracovní povinnosti, večerní program, oblíbené jídlo, oblíbené knihy...), já důsledně opravuji

všechny chyby, které se vyskytnou, a u zajímavých gramatických, lexikálních či frazeologických jevů se pozastavuji, podávám stručná vysvětlení a příklady a samozřejmě chválím. Postupem času jsme se shodli na určitých formálních konvencích (Firepad, jak jsem už nastínil, neskýtá mnoho možností formátování, takže s těmi nástroji, které jsou k dispozici, je nutné zacházet s rozmyslem). Příspěvky podepisujeme (já vždy, někteří častí přispěvatelé mají svou oblíbenou barvu, podle které je ostatní poznají), označujeme datem a řadíme sestupně, tj. nejnovější příspěvek je vždy první na stránce. Důležité informace jsou zvýrazněny křížkavou červení. Menší chyby opravuji velkými písmeny nahradou přímo ve slově (např. „skvěle“ bych opravil na „skvěle“), větší celky přeškrtnu a napíšu správně vedle (např. ve spojení „nikdy jsem navštěval“ jsem opravil participium na **NENAVŠTÍVIL** a dodal vysvětlení). Češtinu stále častěji používáme i na metaúrovni pro vysvětlování některých jazykových jevů.

Není vyloučeno, že stávající konvence nahradíme v budoucnu jinými, které povedou k větší přehlednosti. Variant se nabízí více: repliky studentů lze opravit, přepsat, zvýraznit, jednotlivá slova či pasáže nahradit, doplnit varianty, přidat vlastní komentář. Téma diskuse lze udávat „shora“ či přenechat studentům, tím se určí základní pozice mezi moderovanou demokracií a autokracií s lidskou tvářičkou.

Na závěr bych rád předal slovo samotným studentům a uvedl autentické příklady příspěvků, které se v našem **Nekonečném rozhovoru** objevily. U některých uvádím i opravy a příklady využití metajazyka. Citáty jsou anonymní, v původním znění, opraveny byly jen ortografické chyby na místech, která nebylo možno s odstupem času rekonstruovat. Všechny příklady pocházejí od studentů, kteří absolvovali tři nebo čtyři měsíce výuky češtiny (podle data přidání příspěvku). Opravy jsou pro přehlednost zařazeny za příspěvkem, původně byly provedeny přímo v textu příspěvku.

Milí přátelé, omlouvám se, že neměl jsem čas abych psal na firepadu. Měl jsem zkoušku ale teď je to historie. :) Mám volno a nejdříve musím odpočívat.

(...)

Co se týče jídla: Bohužel jsem ještě nebyl v Rusku, ale existuje skvělá restaurace v Berlíně, kam jdu vždy, když jsem tam (hrozná věta). Taky jsem slyšel, že existuje nová ruská restaurace v Döbeln. Bohužel jsem ještě neměl čas jít tam. Kromě toho, můj tainka umí vařit skvělý boršč a skvělou soljanku a specialita mé maminky je guláš. Haha, nikdy bych nebyl vegetarián.

(...)

Já také myslím, že maso není nutné. V Turecku jíme skoro nikdy maso doma, jenom v restauraci. Je to důležité, že zelenina je čerstvá i, že člověk má koření. Ale už jsem řekl, že bohužel nejsem ani fajšmekr ani dobrý kuchař, takže nemůžu doporučit některý pokrm. Už jsem rád, jestli máme barmbory na stole. :-)

(...)

Čau, jak se máte? Minulý týden měla jsem poslední zkoušku do březnu. Teď jsem volno. To je skvělý pocit. X., je škoda, že neměl jsi hezký výhled, když jsi na Brocken. Kolik minutu potřeboval jsi když putoval jsi do vrcholu? Tam je taky stará dráha, není?

Má někdo chuť na dělat výlet do Ostravy v červnu? Tam je Couloirs of Ostrava, největší festival v ČR a je super. 2016 byla jsem tam a líbilo se jsem mi to. Vstupenka stojí 2580 kr.

Y. a X., je moc zajímavé, co píšete. Můžete být moc hrdí na vás a kolik už můžete říct.

(...)

Dobrý den! Jak se máte? Mám se fajn. Ve sobotu jsem byla v České republice. Putovala jsem s rodinou v tisíce stěně. Byl velmi nachlazení, ale taky velmi krásně. Potom jsme se procházeli v Ustí nad Labem. Toto město se mi nelíbí.

(...)

Kdo mluví o pražských kávách musí taky mluvit o Brémách („moje stárá láska“ - můžeme říct to v češtině?). V Brémách existovalo několik světznámých pražírén jako „Jacobs“, „Eduscho“ i „Kaffee HAG“ („Kaffee-Handels-Aktien-Gesellschaft“, není to kreativní jméno?). Byl pramen blahobytu Brém (?). Bohužel už neexistují nebo nejsou samostatné. Ale ve městě ještě hodně jmen na paměť (n.pr. „Kaffeequartier“, „Eduard-Schopf-Allee“ (Eduscho) atd.).

Ostatně jsem dival divadelní hru Václava Havla v pátek večer. Byl tam hodně lidí, pro to jsme musely stát moc vřadu v sále. Preče byl zábava.

[Větší opravy:] můžeme TO říct to v češtině? CT: ANO, MŮŽEME; Ale ve městě ještě JE hodně jmen na paměť KTERÁ TUTO HISTORII PŘI-POMÍNÁJÍ; Ostatně jsem SE díval NA divadelní hru; BylO tam hodně lidí, pro_ to jsme musily MUSELI stát; Preče PŘESTO (TROZTDEM) TO byla zábava.

(...)

Ahoj, jak se máte? Já jsem smutný, protože jsem nemohl zapisovat (einschreiben) do kursů, které bych chtěl. Teď budu mít hodně volného času. Mimoto př. Nemůžu pracovat na zahrádě. Když nemám žádný úkol v Brunšviku je tam nuda.

CT: Vy rád pracujete na zahrádě? Pro mě to vždycky bylo jen nutné zlo („nötiges Übel“).

[Větší opravy:] PRŠÍ? 2 Silben; protože jsem SE nemohl zapisovat (...)

Nikdy jsem navštěval velikonoční trhy. Jenom znám vánoční trhy. (Normálně jsou taky nic moc). Dnes jsem čekal celý den v čekárně na lekařský termín. Byla tu velká nuda. Horší: zapomínal jsem můj mobil a nejsem bral s sebou něco čist. A tak jsem musel číst lékařské články o roztoušené skléroze nebo parkinsonu... :(

CT: To muselo být depresivní... Člověk pak na sobě vidí všechny symptomy... A máte ten termín???

[Větší opravy:] **NENAVŠTÍVIL** (Doppelnegation + vollendet); Normálně NEjsou taky nic moc; ZAPOMNĚL (vollendet) jsem můj (SVŮJ) mobil; NEVZAL JSEM SI s sebou něco NA ČTENÍ (...)

Mám další otázku, která jsem nezeptal dneska (protože jsem zapomněl): Jak můžeme říct v češtině věty jako „Welch schönes Wetter!“ nebo „Was für schöne Schuhe!“?

Můžeme prostě říct „Jak krásný čas!“; „Jak je čas krásný“...?

Možná jsme se TO už to učily UČILI a zapomněl jsem. AŽ JESTLI ano, omlouvám se. („Falls ja, entschuldige ich mich“?). Tak máme vlastně dvě otázky...

CT: Už jsme o tom jednou mluvili (ale jenom jednou).

Můžeme říct: „Jaké krásné počasí!“ nebo „Jaké krásné boty!“

Ale zní to trochu archaicky, exaltovaně. Může to být i ironie.

Přirozenější („natürlicher“) je: „To je ale krásné počasí. To jsou ale krásné boty.“

Nebo různé variace: „Dnes je/máme ale krásné počasí. Ty máš ale krásné boty.“

Vždycky tam bude to „ALE“, jenom ne na začátku („am Anfang“), ale UPROSTŘED.

(...)

CT:

A propos, slovo „slučák“ (Klassentreffen):

Co říkají Češi na internetu?

– odporné slovo

– nerozumí, co to je

– znají to od dětí (sie kennen das Wort von den Kindern)

– slovo používají hlavně mladší ročníky pod 30

– „höre ich zum ersten Mal im Leben“

– divné slovo

Já osobně to slovo budu bojkotovat.

Tak, jak říkáte vy „Klassentreffen“ v českém ČESKY / V ČEŠTINĚ?

CT: třídní sraz

Treffen = sraz nebo setkání

setkání = obecně Treffen

sraz = organizované setkání, hodně lidí

třída = Klasse (ve škole, v ekonomii, ve vlaku... - třída znamená všechno to, co Klasse v němčině)

třídní = Klassen- (např.: třídní rozdíly, třídní boj, třídní společnost...)

Děkuju. Ee KTERÁ je vaše oblíbená kavárna v Lipsku? ■

Internetové zdroje

AYDIN, S. (2014): Wikis as a Tool for Collaborative Language Learning: Implications for Literacy, Language Education and Multilingualism. *Darnioji daugialabystė / Sustainable Multilingualism* [online]. Cit. 2018-05-30. <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED555408.pdf>>, <<http://uki.vdu.lt/sm/index.php/sm/article/view/78>>.

Etherpad [online]. Cit. 2018-05-30. <<http://etherpad.org/>>, <<https://etherpad.wikimedia.org/>>.

Firepad. Open source collaborative code and text editing [online]. Cit. 2018-05-30. <<https://firepad.io/>>.

Google Docs [online]. Cit. 2018-05-30. <<https://www.google.com/docs/about/>>.

Nekonečný rozhovor. [Konverzace se studenty Ústavu slavistiky Lipské univerzity.] [online]. Cit. 2013-01-24. <<https://demo.firepad.io/#eGM7TwEQ1q>>.

Sandstorm [online]. Cit. 2018-05-30. <<https://oasis.sandstorm.io/grain/>>.

SWAIN, M. (1995): Three Functions of Output in Second Language Learning. In: G. Cook – B. Seidlhofer (eds.), *Principle and Practice in Applied Linguistics*. [online]. Cit. 2018-05-30. Oxford: Oxford University Press, s. 125–144. <<https://www.scribd.com/doc/105840639/Swain-1995-Three-functions-of-output-in-second-language-learning>>.

YANG, CH. CH. R. (2010): Using Google Docs to Facilitate Collaborative Writing in an English Language Classroom Practice. *TESL-EJ* [online]. Cit. 2018-05-30. <<http://www.tesl-ej.org/wordpress/issues/volume14/ej55/ej55m1/>>.

AKTUÁLNĚ Z DESTINACÍ

Oslavy osmičkových výročí ve Vídni

Markéta Schürz Pochylová
lektorát Vídeň, Rakousko

Celý letní semestr jsme se na Vídeňské univerzitě na katedře bohemistiky připravovali na dvě významná výročí, a to jednak na 100 let od založení Československa, jednak na 80 let od úmrtí významného českého spisovatele Karla Čapka. Tato dvě témata se pak soustavně objevovala v názvech připravovaných seminářů, přednášek, výstav a besed. Všechny výše zmíněné přípravné události vyvrcholily velkému vernisáží výstavy nazvané *Život a doba spisovatele Karla Čapka*, která citlivým způsobem propojuje obě hlavní témata. Na organizaci se podílelo České centrum ve Vídni, Institut slavistiky (katedra bohemis-

tiky) Vídeňské univerzity a také pracovníci Památníku Karla Čapka ve Staré Huti.

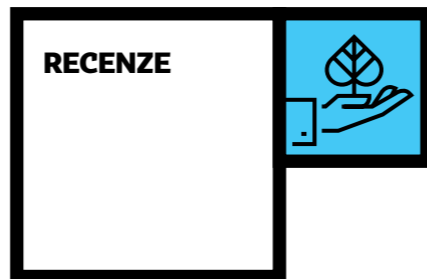
Vernisáž se konala ve středu 11. dubna 2018 v prostorách vídeňského Institutu slavistiky. Úvodní řeč pronesla profesorka Gertraude Zand, z pozice vedoucího Institutu slavistiky promluvil profesor Alois Woldan. Početné publikum na závěr pozdravil také Mojmír Jeřábek, ředitel Českého centra ve Vídni.

Bohatý doprovodný program výstavy nabídl ukázkou loutkového divadla, vystoupili také studenti bohemistiky, kteří představili svoje povedené překlady z díla *Bajky a podpovídky* Karla Čapka. ■

O jazyce bez hranic

Sylva Filačová
doktorandka, Filozofická fakulta,
Univerzita Karlova

Koncem roku 2017 vyšla nová popularizační kniha s názvem *O jazyce bez hranic a další zajímavosti ze současného zkoumání češtiny* (Nakladatelství Lidové noviny, 285 stran), kterou napsal autorský kolektiv Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Cílem této publikace je ukázat čtenářům, co se v současném jazyce děje a jakými tématy se zabývá moderní jazykověda. Kniha v několika desítkách stručných kapitol představuje nej

různější témata týkající se pravopisu, morfologie, slovní zásoby či syntaxe češtiny. Vedle nich je v knize obsaženo několik přehledových či informačních kapitol, které pojednávají například o slovnících a gramatikách českého jazyka, o státní normě pro úpravu písemností psaných počítačovými textovými editory nebo o jazycích užívaných v České republice. Z dnešního pohledu je velmi důležitý přehled korpusů češtiny, protože ty v současnosti hrají ve výzkumu jazyka zcela zásadní roli. Korpusy jsou zmiňovány také v několika dalších kapitolách, protože z nich autoři čerpají četné příklady.

Publikace informuje o mnohých jazykových výzkumech, které proběhly či probíhají nejen v České republice, ale i v zahraničí. Jedná se například o zkoumání synestézie, kritéria pro určování slovesného vidu, výzkum protetického v, komunikace s dětmi a další. V přehledové kapitole o slovnících češtiny je uveden také právě vznikající *Akademický slovník současné češtiny*.

Publikace se zaměřuje zejména na přiblížení současného jazyka, takže není překvapivé, že dostatek pozornosti je věnován nejrychleji se měnícímu jazykovému plánu, tedy slovní zásobě. Ivana Bozděchová na příkladu různorodých eponymních pojmenování nejen v medicíně ukazuje, že terminologie nemusí být tak nudná, jak by se na první pohled mohlo zdát. V jiné kapitole se zabývá možnostmi tvoření zkratk – ty nemusí nutně vzniknout na základě víceslovných pojmenování, jak se tradičně uvádí, poměrně časté jsou i zkratky založené na kompozitech (např. EKG – elektrokardiogram, mzš. – mezižebří, PYA – psychoanalýza). Popsáno je také dnes velmi produktivní tvoření nových slov pomocí afixoidů (bio-, mikro-, mega-, nano- apod.). Petr Mareš se v příspěvku *Řidičáky a lahváče* zabývá nejen univerbizovanými pojmenováními, jak plyne z názvu, ale také slovy vzniklými mechanickým kráčením. Slova jako časák, narozky, hambáč, dovča a mnohá další jsou důkazem, že jde o velmi produktivní způsob tvoření slov a zasloužil by si v popisech slovtvorby češtiny více pozornosti.

Ačkoliv těžiště publikace tkví především ve zkoumání současné češtiny, poslední oddíl knihy nás zavede také do historie. Dozvíme se například o počátcích vydávání edic staročeských památek, o minulých časech ve staré češtině, o obrozeneckých pravopisných reformách

nebo o tom, jaká je nejstarší česká věta (přičemž autor této kapitoly Robert Dittmann připouští i možnost, že dost možná existuje ještě starší, dosud neobjevená věta).

Název knihy *O jazyce bez hranic a další zajímavosti ze současného zkoumání češtiny* napovídá, že na češtinu je nahlíženo i z hlediska kontaktů s jinými jazyky. Robert Adam se ve své kapitole *Kachní játra* zamýšlí nad tím, jak se pod vlivem angličtiny proměňuje morfologie a syntax češtiny. Stranou nezůstává ani téma užívání jiných jazyků v Čechách a čeština v zahraničí. Alena A. Fidlerová se zabývá tím, jak se vyučovala čeština ve Vídni a jaké stopy tohoto jazyka tam najdeme dodnes, Robert Dittmann se věnuje užívání hebrejštiny na českém území nebo charakteristice českých náhrobních nápisů v americkém státě Iowa.

Kniha se však zdaleka neomezuje jen na češtinu. Některé kapitoly jsou spíše obecnělingvistické – například příspěvek Jana Chromého *Jak také může vypadat jazyk? O tajemném jazyce pirahã* pojednává o teorii tzv. univerzální gramatiky Noama Chomského. Autor upozorňuje, že všechny světové jazyky nemusí nutně vypadat jako ty, s nimiž se běžně setkáváme, a vlastností, které jsou všem jazykům světa společné, je pravděpodobně mnohem méně, než se dosud předpokládalo.

Pro učitele i pro širší veřejnost mohou být přínosné kapitoly, které se věnují jevům, jimž není v mluvnících nebo při vyučování věnováno příliš pozornosti. Jedná se například o apoziciční vztahy mezi větami

(tedy exemplifikaci, specifikaci, generalizaci a ekvivalenci), o kterých píše Pavlína Synková, Robert Adam zase upozorňuje, že v češtině existují i trpné přechodníky, ačkoliv se o nich moc neví. Jiří Rejzek čtenářům přibližuje mnoho zajímavých poznatků z etymologie a upozorňuje i na některé omyly, které se o původech slov tradují – např. slovo *hřbitov* není odvozeno ze slova *hřbít*, jak by se mohlo zdát, nýbrž jde o přejímku ze staroněmeckého *frithhof*.

Velice pozitivně můžeme hodnotit skutečnost, že se autoři snaží uvádět na pravou míru tvrzení, která se mnoho let opakují

ve školním vyučování. Robert Adam píše v kapitole o tzv. měkkých a tvrdých souhláskách toto: „Iž po několik generací se děti na prvním stupni základní školy učí, že h, ch,

k, r, d, t, n jsou souhlásky tvrdé, ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň měkké a b, f, l, m, p, s, v, z obojetné. (...) Není to tak úplně pravda, ta jednoduchá poučka má řadu háček. Nejprve se podíváme na háčky terminologické. Tak zaprvé nejde o souhlásky, nýbrž o souhlásková písmena. Pravidlo se týká pravopisu, tedy komunikace písemné, která se uskutečňuje pomocí grafických znaků, zejména písmen. Hláska (tudíž i souhláska a samohláska) je naproti tomu pojem fonetický a patří do popisu komunikace zvukové“ (s. 39)

Alena A. Fidlerová se zase snaží poupravit obraz jezuitů a kulturní situace na českém území po bitvě na Bílé hoře: „Co jsem se těmito příklady snažila ukázat? Především dvě věci: Nejprve, že školské líčení pobělohorského období jako doby, kdy byla česká kultura rozdělena neprostupnou zdí na část domácí, katolickou, a exilovou, nekatolickou, je až příliš schematické. Čeští katolíci i nekatolíci vzdělanci 17. a 18. století totiž sice měli v mnoha ohledech velmi rozdílné názory a váš-

nivě je proti sobě prosazovali, přesto ale žili v téže době, věděli o sobě a v oblastech, které přímo nesouvisely s vírou, často neváhali čerpat jeden od druhého inspiraci, oceňovat svá díla, nebo je dokonce vydávat.“ (s. 242)

Publikace přináší různorodý pohled nejen na češtinu, ale i na jazyky obecně. Závěrem můžeme říci, že každý zájemce o jazyk si v ní najde téma, které mu bude blízké.

Literární zdroj:
ADAM, R. – BOZDĚCHOVÁ, I. – DITTMANN, R. – ANDRLOVÁ FIDLEROVÁ, A. – CHROMÝ, J. – MAREŠ, P. – REJZEK, J. – SYNKOVÁ, P. – ŠORMOVÁ, K. (2017): *O jazyce bez hranic a další zajímavosti ze současného zkoumání češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Nová publikace pro výuku českých reálií

Kateřina Šormová / Ústav českého jazyka a teorie komunikace
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

V roce 2017 vyšla v Minsku publikace **Reálie české společnosti** autorů Jeleny Pastuchovičové a Ladislava Jankovce s podtitulem **Textová cvičebnice** (Минск: БГУ, 295 stran).

V úvodu publikace se dočteme, že jde o příručku určenou studentům českého jazyka pro cizince jako vysokoškolského oboru. Vedle procvičení a prohloubení jazykových kompetencí studentů je cílem rozšířit jejich kulturní kompetence a na základě autentických textů je seznámit s různými aspekty české společnosti, tedy rozvíjet také jejich sociokulturní kompetenci. Cvičebnice je rozdělena do sedmi kapitol, ty nemusejí být probírány v uvedeném pořadí. Záměrem autorů je nabídnout studentům pestrou škálu materiálů, který je využíván výběrově a dle aktuálního zájmu studenta a situace ve výuce.

Každá kapitola je uvedena kresleným vti- pem doplněným textem, bohužel se ale s nimi dále v textu nepracuje. **První kapitola s názvem Významné osobnosti na území Čech obsahuje množství krátkých textů s úkoly; každý text představuje jednu významnou osobnost světových dějin vědy spojenou s historickým územím Čech.** Autorům se povedlo vybrat osobnosti, které nejsou notoricky známé a neobjevují se v každé druhé učebnici češtiny pro cizince. Setkáme se zde se jmény jako Alois Senefelder, Drahošlav Lím, Ernst Mach, Fridrich Reinitzer nebo Ivan Puluj, přičemž jejich vynálezy a objevy (rentgen, displej, zásady pro stavbu železnic, inzulinová pumpa) jsou naopak všeobecně známé. S politováním lze pouze konstatovat, že na ženy-vědkyně se v této kapitole zapo- mnělo. **S texty se pracuje podle opakující- ho se schématu, po textu následují vždy čtyři cvičení.** První je zaměřené na výklad slovní zásoby užitě v textu, v druhém cvičení studenti hledají synonyma pro uvedená slo- va, ve třetím rozhodují o platnosti uvedených výroků a ve čtvrtém odpovídají na otázky vztahující se k textu. V tomto typu cvičení převažují otázky na vyhledání konkrétní in- formace, úlohy vyžadující interpretaci nebo zhodnocení textu se nevyskytují. Za negati- vum považují také fakt, že v celé cvičebnici nejsou pro úvodní práci s textem žádné úkoly předcházející samotnému čtení.

Druhá kapitola nese titul Praha je všech Čechů ráj a obsahuje texty o Pražském Je- zulátku, Čertovce, Karlově mostu, Zlaté uličce, Vyšehradu, nezapomíná ale ani na

moderní architekturu, jako je např. Tan- čící dům a Zlatý anděl. Také v této kapitole jsou texty informačně velmi hutné a nasycené jmény a místními reáliemi, práce s nimi je ale rozmanitější, úkolů je u některých textů více, počítá se s dohledáváním dalších informací v literatuře nebo na internetu. Škoda je, že grafické zpracování cvičebnice nezahrnuje obrázky nebo fotografie míst, ke kterým se texty vztahují.

Následující kapitola Hradky, zámky, města a zajímavosti rozšiřuje geografický prostor na celé území České republiky, ob- sahují texty představující turisticky zají- mavá, ale mnohdy ne úplně známá místa, např. Jičín, Kutná Hora, Olomouc, Jablonec nad Nisou, České Budějovice, Velké Losiny. Texty jsou autentické, pocházejí v mnoha pří- padech z oficiálních webových stránek daných památek, což s sebou nese výhodu aktuálnos- ti, v některých případech ale také riziko rych- lého zastarávání informací (... od 18. února do 1. března 2009 bude areál hostitelem mistrovství světa v klasickém lyžování, ..., s. 127).

Kapitola Současný život v Česku, česká mentalita je mezi ostatními kapitolami výjimečná nejen svým obsahem, ale také tím, že je zajímavěji graficky zpracována. Zahrnuje texty z tištěných i elektronických médií, tematicky má velký rozptyl – od statis- tických informací o průměrném českém muži nebo ženě, přes tradiční české koničky, jako je např. „pejskaření“ a cyklistika, po trendy v gastronomii, státním dluhu atd. Za každým textem je opět obvykle pět úkolů, v tomto pří- padě jsou úkoly formulovány více diskutně, zároveň v této kapitole více než v ostatních postrádám aktivity pro práci před čtením textu. Některá témata jsou (předpokládám, že záměrně) kontroverzní a hrozí u nich, že sklouznou ke stereotypnímu posuzování (např. *Český muž žije méně zdravým životním stylem než žena*, s. 179; *Čech bez mrknutí oka využije známosti při jednání na úřadě*, s. 179), proto by bylo na místě propracovat metodic- ký postup práce s takovým textem.

Poslední tři kapitoly jsou co do rozsahu skromnější – zahrnují témata Zasmějte se, Slavme slavné svátky a Zaspívejme si. První zmíněná představuje texty Jaroslava Haška, Emanuela Frynty, Miroslava Šimka a Jiřího

Grossmanna, další vánoční a velikonoční koledy, poslední několik písňových textů (od lidovek po písně z filmů a pohádek). Je otáz- kou, proč nejsou poslední dvě kapitoly, které shodně zahrnují texty písní, spojeny do jedné, jejich koncepce je totiž shodná – jsou spíše sborníkem, na texty nejsou navázány žádné úkoly. Autoři v předmluvě uvádějí, že předpo- kládají práci s YouTube a možnost přehrávat písně třeba i včetně ukázky z daných filmů.

Ve cvičebnici není zmíněna jazyková úro- veň, pro kterou je určena. Považuji ji za ob- sahově velmi zajímavou a vhodnou pro zapá- leného a velmi pokročilého studenta češtiny, ideálně pro práci ve skupinových kurzech, protože práce s texty nabízí mnoho diskut- ních témat. Texty jsou obsahově i jazykově velmi hutné a náročné.

Určité výhrady mám k formátu a tištěné podobě cvičebnice, vzhledem k jejímu záměr- nému přesahu k filmu, literatuře, hudbě a do dalších oblastí pokládám tištěný formát za nedostačující (navíc ani úkoly vztahující se k textům nejsou zpracovány formou doplňo- vacích cvičení). Cvičebnici by naopak velmi prospělo, kdyby mohla být v elektronickém formátu, s možností odkazů na obrázky, na- hrávky, filmové ukázky, případně i interaktivní cvičení a testy.

Podrobnější recenzi tohoto učebního materiálu na- zvanou *Nová běloruská učebnice českých reálií* z pera Jiřího Hasila otiskne polský časopis *Bohemistyka* (rok 2018, číslo 3).

Jáchym Topol a jeho nůž na falešné sloupky reality

Markéta Pilátová

krajanská komunita Mato Grosso do Sul, Rio Grande do Sul, Brazílie

Nový román Jáchyma Topola je naléhavým podobenstvím současnosti.

Jáchymu Topolovi trvalo osm let, než nap- sal svou poslední knihu, a to román *Citlivý člověk*. Možná proto, že často, stejně jako jeho hlavní hrdina Táta říkával: „Copak se tady, sakra, můžu soustředit?“ Ale to, že se nakonec soustředit dokázal, vyústilo v meandrovitou řeku jednoho z neaktuál- nějších příběhů současné české literatury posledních let.

Citlivý člověk začíná jako „on the road“ kdysi nadějněho kočovného herce Táty alias Moura, co se nemůže soustředit a neustále „s bradou vytrčenou drásá do sešitu“. Mour se svou ženou, „sametovým dítětem“ a po- tomky brázdí Evropu po alternativních či obskurních festivalech. Na kdysi zajímavého Východoevropana ale teď už všude podezí- řavě hledí jako na šmíru a „polish vermin“ a Mour se marně ohrazuje, že když už, tak že je „czech vermin“.

Táta a jeho tlupička se marně snaží a zamotává se do spirály absurdních, tragi- komických situací, při nichž se například zjistí, že Tátův bratr Ivan, který v osma- šedesátém s jejich otcem, „jezdcem smrti“ na motorce utekl do Sovětského svazu, je dokáže vysekat z krádeže, ochránit před vraždou nebo útokem chlípné gorily v ma- ďarském termální bazénu. Zavleče je však při tom do rusko-ukrajinského konfliktu, v němž okrajovou roli sehraje i Gerárd Depardieu. Ivan se má stát guvernérem Ajvaristánu a velice lituje, že jeho milované Rusko „vy- měnilo velikost za džíny a žvejkáčku“. Gro- teskový karneval je ale podbarvený temnou syrovostí, když pod jedním francouzským mostem rodí Máma, která „alespoň měla pod zádama papundekl“, nebo ta samá Máma přichází o oko a její hladové dítě po- lýká živou mūru.

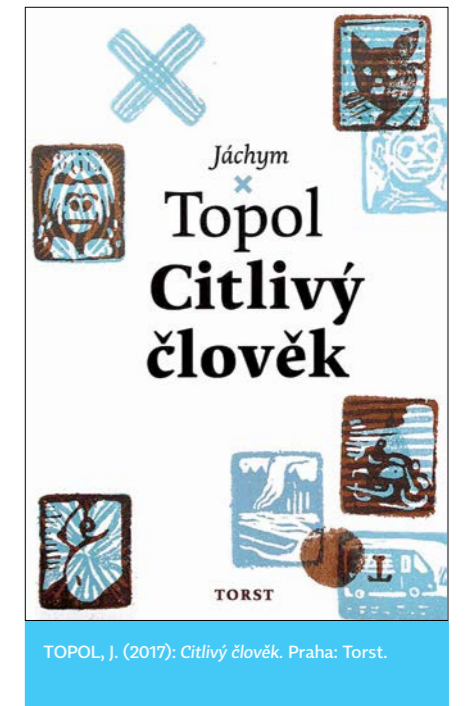
Nomádi mají tolik problémů, že je to za- čne táhnout domů na rodnou Sázavu. Touží se usadit, vysprchovat a šoupnout Mámu do léčebny, kde by jí vyléčili bolavou nohu a zá- vislost na opiátech a alkoholu. U řeky Sázavy

se setkávají s klanem Baštů, vládců „šrotovi- ště“, mechaniků a vymahačů dluhů, a noří se hloub a hloub do světa a bahna řeky Sázavy a tamních obyvatel. Tento svérázný biotop Jáchym Topol pozoruje reportérským okem a popisuje rozmáchlým perem G. G. Marqué- ze. V jeho podání je mírně líná ladovská kra- jina s paneláky a bytovkami „z časů soudru- hů“ postapokalyptickou dystopií vrakovišť, útulných bordýlků s neopravenou zapácha- jící jímkou montoven, skladů, továren na tyčinky Mars, otřískaných ruin, vybydlených trampských tábořišť, pobudů, cikánské dro- botiny, ožralů, kteří nepijí, ale vždycky si dají ještě jedno, „přirozeně zdatných píchačů“ a lidí, již zabydli nejen okraj společnosti, ale přímo její srdce. A mnoho z nich je „přiro- zeně zdatnými píchači“, ale také přiroze- ně zdatnými filozofy, již nečekají s rukama v klíně, až přijde smrt. Myslí na ni a na Boha,

na dábla, na nedůstojné stáří a ještě nedůstojnější umírání. A vládce šrotoviště Bašta plánuje vlastní hospic U dob- řého Baštyře, kde by se umí- ralo chlapsky ranou dýky do srdce či udušením polštářem. A rozhodně by to U dobrého Baštyře nebylo plně „oživova- cích strojů, co se tahají z EU“.

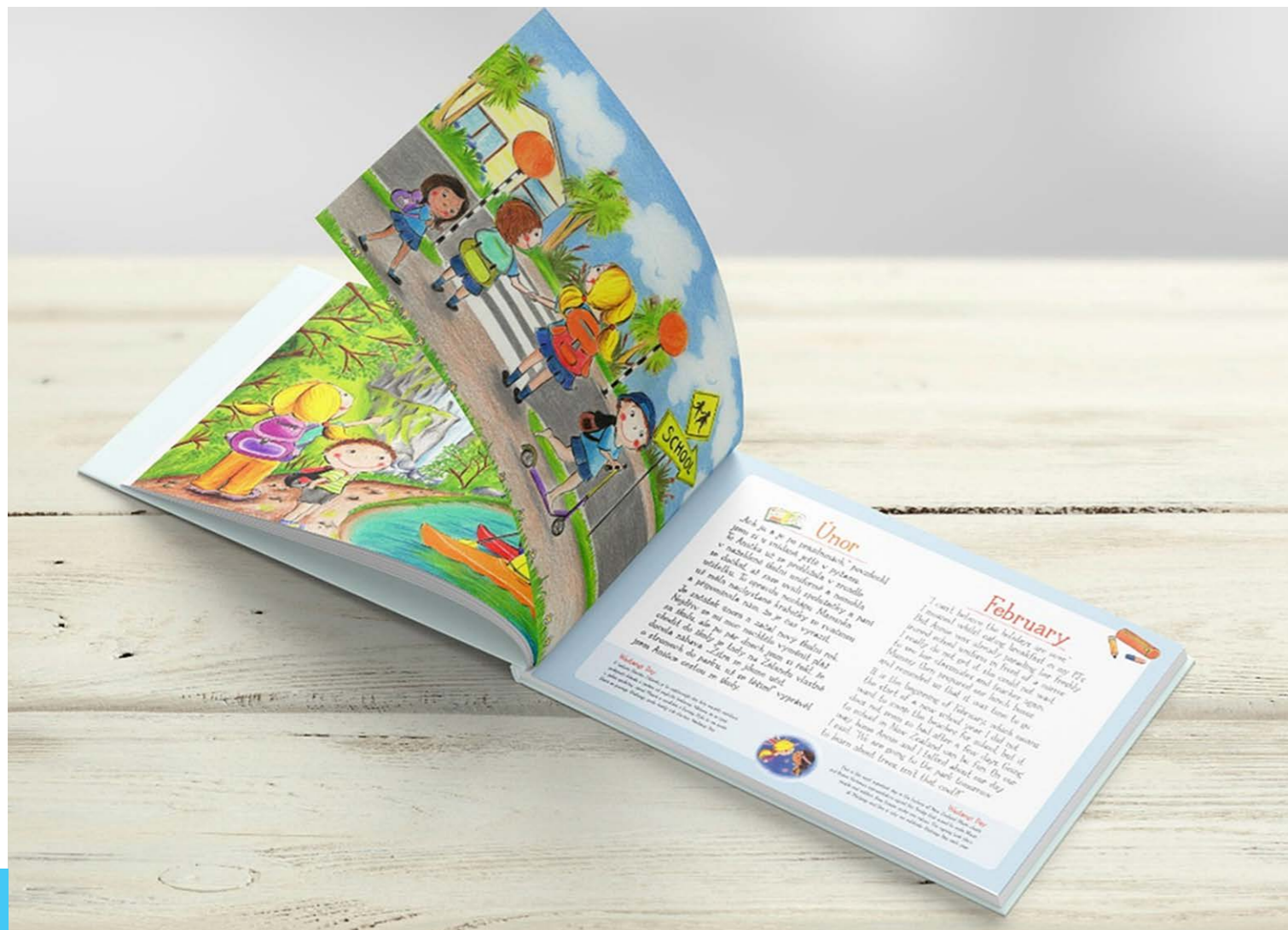
Kniha je nejen plná čer- něho humoru, ale především přesných pozorování reality těch, o nichž dnes máme ten- dence říkat, že se vykašlali na tradiční velké politické stra- ny a volí na truc extrémisty a nacionalisty. Je to ale také jakýsi žal m za poslední výspy hrdého chlaptví a ženskosti. Kdy ženy dokáží být divoké, koketní a zá- roveň u toho neztratí něžný glanc. A muži mohou být klidně hromotlucce mlátičky, ale dokáží snít o svatbě, dětech, zahrádce a zodpovědnosti vůči klanu a rodině. Z toho všeho se také dokáže rodit láska, kdy se na sebe mohou lidé roztoužené a beze strachu vrhat jako „ondateřce s ondateřem“ a zároveň na sebe vrhat „vlahý pohled ze dna sebe do toho druhého“.

Příběh *Citlivého člověka* má tah rozvodně- né řeky a nadnášen je jazykovou bravurou,

v níž mají stejnou roli vulgarismy, obecná čeština a svébytné neologismy i rádobly knižně a nesmírně vtipně používané výrazi- vo brakových románů či životopisů světů.

Román samotný, v němž se „vše děje pozvolna, tlumeně, v plástvích přicházejí- jící noci. S těžko postřehnutelným skřípě- ním, které vnímá člověk jen skutečně cit- livý, až snad přecitlivělý“, je nožem, díky němuž můžeme snadněji odloupnout slupku nadějí a příslibů pečlivě pěstova- ných ve skleníku politické korektnosti a pomyslných šancí pro ty, kdo se dost a často snaží. Pod tím vším ale bují šrotovi- ště plné jiných věcí, jiných lidí a jiné řeky. Její proudy nás mohou odnést nečekaně daleko od břehů naší tak pečlivě budované porevo- luční naivity. Drsně z ní procítáme, tápeme jako slepý hrdina knihy *Lomoz* a ptáme se, jak se to vlastně mohlo stát. A Jáchym Topol podává jednu z pádných odpovědí. Nemusí se nám líbit a nemusíme s ní souhlasit. Ale měli bychom o ní vědět.

Nad čítankou Anička a Honzík vyprávějí aneb Rok na Novém Zélandu

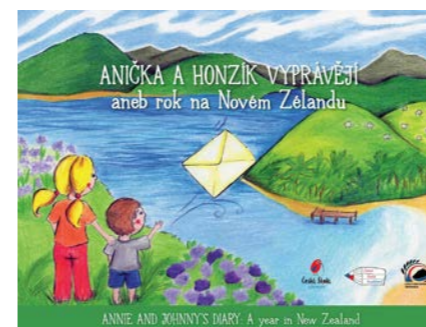
Jiří Kostečka / krajanská komunita Adelaide

Neobyčejně záslužný a vpravdě ojedinělý počín se zdařil našim krajanům na Novém Zélandu. Po dlouhé přípravě a s obrovským nasazením a nadšením vysílají do krajin češtiny překrásnou čítanku *Anička a Honzík vyprávějí*, tematicky zasazenou do ročního cyklu dění na Novém Zélandu.

Čítanka je koncipována jako dvanáctiměsíční putování s dvěma malými dětmi a jejich kamarády. Prožíváme s nimi např. jejich lednové prázdninové dobrodružství na řece, únorový začátek školy, březnové vystoupení na kulturním festivalu, červencové sledování jižní oblohy a srpnové lyžování ve Štastném údolí, až po počátek jara a prosincové letní radovánky s návštěvou Mikuláše, čerta a anděla na pláži.

Texty jsou voleny a napsány tak, aby odpovídaly myšlenkovému světu dětí ve věku zhruba od 6 do 11 let; reflektují novozélandské reálie na pozadí vzpomínek na českou vlast, z níž se oba sourozenci přestěhovali s rodiči k protinožcům. Čítanka je bilingvní – každý text je uveden nejprve v češtině, pak v angličtině. Obě verze si obsahově zcela odpovídají, česká vyniká jazykem naprosto přirozeným, ani v nejmenším neovlivněným anglicismy.

Vynikající je také úroveň grafická. Autoři čítanky šťastně zvolili pro každý měsíc úplnou a jinak nepřesahující dvoustranu, na jejíž levé části jsou veselé, krásné ilustrace Tinky Záhové, na pravé straně pak oba texty – v délce právě dostatečné na to, aby malého čtenáře neodradily, avšak zároveň obsahově zajímavé, dynamické a jazykově vytříbené, s častou přímou řečí a s dialogy; výchovný aspekt je přítomen přirozeně a nenápadně: *Byl hezký večer,*

SCULLY, T. – FAITL, P. – KAUFNEROVÁ, L. – DUNFORD, D. – LUXFORD RULÍŠEK, K. (2018): *Anička a Honzík vyprávějí aneb rok na Novém Zélandu.* / *Annie and Johnny's Diary: A Year in New Zealand.* Nový Zéland: Czech and Slovak Club in Tauranga, Česká škola Auckland, Česká škola Wellington.

i když trochu chladno. Mamka s tatkou nás vzali ven podívat se, jak vypadá noční obloha. [...] Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest, sedm, nahlas počítal Honzík. Říká se jim Matariki nebo Plejády. Někdo tyto hvězdy nazývá také Sedm sester, protože jsou tak blízko u sebe. Když se na zimní obloze objeví, slaví se v maorských rodinách Nový rok.

Dobry je též nápad zařadit pod vlastní texty ještě krátká osvětlení původu a významu dvou důležitých novozélandských svátků (Waitangi Day, ANZAC Day).

Čítanka je ukončena obrázky deseti ikonických symbolů Nového Zélandu, počínaje kiwi-ovocem i kiwi-ptákem a konče kapradinou. Na úplný závěr pak autoři uvedli slova a akordy k písni z tvůrčí dílny krajanů *Holky, kluci, přidejte se!* (dostupné na Sound Cloud).

Na první pohled (a pak i omak) zaujme kniha bez nadsázky nádhernou výpravou: je vázaná, tištěná na křídovém papíře, milá dětem i učitelům od první chvíle. O citlivých a přitom výrazných ilustracích již byla zmínka.

Do kvalitních českých textů se vloudily tři drobné pravopisné chyby (dvě interpunkční čárky a velké písmeno v psaní vlastního jména Štastné Údolí (správně s malým ú)). To jsou však nedopatření naprosto marginální, navíc odstranitelná v dalších vydáních čítanky, k nimž – o tom jsem přesvědčen – určitě dojde.

Anglické texty prošly podle sdělení autorů jazykovou korekturou rodilých mluvčích.

Čítanku můžeme směle doporučit všem krajanům i českým učitelům (nejen) v rámci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Sám jsem s ní okamžitě začal pracovat při své australské misi.

AKTUÁLNĚ Z DESTINACÍ

Oslavy osmičkových výročí v Bělehradě

Petr Janeš / lektorát Bělehrad, Srbsko

Začátkem října 2018 v bělehradské Kinotece proběhne několikadenní filmový festival *Dny českého a slovenského filmu* určený široké veřejnosti.

Na konci října v Archivu Jugoslávie budou moci návštěvníci zhlédnout výstavu *100 let československé státnosti*, kterou společně organizují velvyslanectví České a Slovenské republiky v Bělehradě.

Oslav se na podzim také účastní Česká beseda Bělehrad, a to vzpomínkovou akci

k připomenutí 90. výročí otevření Československého domu v Bělehradě. Připravují se přednášky, výstavy i kulturní program.

Krajanské sdružení Česi u Šumadiji pořádá v Kragujevacu v listopadu 2018 vědeckou konferenci k výročí konce první světové války. Tématem budou česko-srbské vztahy za Velké války. S hodinovou přednáškou na ní vystoupí 12 účastníků.

Oslavy osmičkových výročí v Bukurešti

Alena Klimešová / lektorát Bukurešť, Rumunsko

Ve dnech 19.–20. září 2018 proběhne v prostorách Vojenského klubu v Bukurešti (Circul Militar) společná česko-slovenská konference, která bude zaměřena na události roku 1968 v Československu. V rámci této akce se uskuteční křest rumunského překladu knihy *Mráz přichází z Kremle* Zdeňka Mlynáře, diskuse studentů s českými

a slovenskými historiky a také vernisáž výstavy věnované událostem roku 1968. Následující den se na Bukureštské univerzitě uskuteční konference, jejímž hlavním tématem bude odmítnutí Rumunska účastnit se vojenské intervence v Československu v srpnu 1968 a jeho dopady. Doprovodným programem bude filmová přehlídka a výstava knih.

Oslavy osmičkových výročí v Tchaj-peji

Ondřej Geppert / lektorát Tchaj-pej, Tchaj-wan

Dne 28. října 2018 proběhne v hotelu Howard Plaza slavnostní recepcie u příležitosti *Dne vzniku samostatného Československa*, kterou organizuje Česká ekonomická a kulturní kancelář v Tchaj-peji. Recepcie se kromě zástupců diplomatických sborů, tchajwanské vlády a dalších orgánů zúčastní také příslušníci zdejší české krajanské komunity.

Letošní výjimečnou recepci doprovodí též předání páru moravských lidových kro-

jů, sponzorského daru Československého ústavu zahraničního a lektorátu českého jazyka a literatury v Tchaj-peji. Uherskobrodské kroje zhotoví Gabriela Mahdalová, předsedkyně *Nadačního fondu Dr. Kachníka Nivnice*. Program banketu doplní také taneční vystoupení v krojích. Moravské písně a tance se studenti bohemistiky nacvičí Alena Geppert.

Spisovatel Juan Pablo Bertazza – Na prahu Prahy

Radka Návarová
krajanská komunita Buenos Aires, Argentina

V roce 2015 se na mne v Buenos Aires obrátil mladý argentinský novinář Juan Pablo Bertazza (*1983) s prosbou o rozhovor o spisovateli Franzi Kafkovi, tak populárním v Argentině. Rozhovor jsme sice natočili, ale nebyl nikde nikdy publikován. Naše spolupráce ovšem pokračovala jinak.

Juan Pablo Bertazza

Ukázalo se, že Juana Pabla po návštěvě Prahy nadchl nejen Franz Kafka, ale i všechno ostatní pražské, a vůbec české – kromě krás hlavního města také česká historie, jazyk i mentalita. Naše metropole ho inspirovala k sepsání sbírky *La revolución de terciopelo (Sametová revoluce)*. Vybrané básně z této sbírky prezentoval španělsky i česky v Památníku národního písemnictví v prosinci 2015. Nadšení Juana Pabla Bertazza tím však neskončilo, dvakrát se ucházel o rezidenční pobyt v rámci programu *Praha město literatury*, napodruhé uspěl a stipendium pro spisovatele v Praze získal. Díky tomu se v červenci a srpnu 2017 mohl v Praze věnovat své tvorbě, především psaní pražského románu, ale také navazování kon-

taktů s českou literární scénou. Podařilo se mu najít nakladatele pro svou sbírku, která nakonec vyšla s finanční podporou projektu *Praha město literatury* v nakladatelství Novela bohémica. Mě si získal pro překlad svých básní, jejichž redakce se ujala Anežka Charvátová. V Chrámu svatého Víta náhodně oslovil renomovanou tchajwanskou umělkyni Pei-Hsin Chen, jež zrovna měla v ruce své skici Prahy. Podařilo se mu získat její souhlas, aby poskytla dané obrázky jako ilustrace do knihy. Když Miloš Urban sepsal doslov, kniha byla připravena k vydání. Vyšla dvojjazyčně pod názvem *Na prahu Prahy / En el umbral de Praga*.

Básně Juana Pabla Bertazza jsou texty člověka, který je v Praze poprvé, pohybuje se sice po turistických místech, zmiňuje hlavní památky, známé legendy, českou historii, dokáže si však všimnout nejruznějších detailů a vnímat je všemi smysly. Jedná se většinou o krátké vjemy, dojmy a pocity, vyjádřené originálními metaforami, ze kterých je cítit láska k městu, ovšem nikterak zaslepená. Jak říká Miloš Urban v doslovu: *Verše Juana Pabla Bertazza, básníka z města tak jiného, a přece jaksi příbuzného, svědčí o tom, že se s pražskou pastí vyrovnal – anebo se stále ještě vyrovnává – s mileneckou dychtivostí. Jeho srdce je v Praze a Praha v jeho srdci. Jeho vyznání lásky je upřímné, poučené, odžité a objevné. V některých básních je patrná jistá nostalgie z odjezdu a možná až nepochopitelná touha po návratu. Lyrický subjekt mnohé nechápe, mnohé je v Praze naopak než*

jinde, nelogické, nevysvětlitelné, ale v tom zároveň tkví její kouzlo, jak říká například v této básni: *Praha je město /kde svatí svádí/ a hadi rozmlouvají hříchy*. Praha i se svými negativy je jaksi návyková.

Juan Pablo Bertazza studuje český jazyk a intenzivně se věnuje propagaci české kultury v Buenos Aires – prezentaci své sbírky, a také publicistickými texty a představováním českých autorů v tisku. Spisovatel si k našemu hlavnímu městu vytvořil mimořádný vztah, od sepsání této sbírky se do Prahy několikrát vrátil a dle svých slov se bude vracet i nadále, nejen do Prahy, ale i do dalších měst v České republice.

*Praha je ruská ruleta
s kostkami bez odesílatele
a dopisy bez adresáta
adrenalinový sport –
výstup na smrt
stolní hra pro azylový dům*

*Spíš než hlídat si osobní věci
v Praze je nutno hlídat si myšlenky*

*Kouzelná hodina v Praze
je okamžik nejhlubší tmy
kdy Pražská brána
vymýšlí město*

Literární zdroje

BERTAZZA, J., P. (2017): *Na prahu Prahy / En el umbral de Praga*. Praha: Novela Bohémica.

Jožin z bažin, Spalovač mrtvol a Červená karkulka

Marie Poláčková / ředitelka studijního střediska Praha-Albertov
Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy

Zdá se vám, že postavy zmíněné v titulku tohoto článku nemohou mít nic společného? Ale to se mýlíte! Všechny sehrály svou důležitou roli během dvoudenní Mezinárodní konference zahraničních studentů češtiny, kterou již potřetí zorganizovalo studijní středisko Praha-Albertov Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy ve spolupráci s Evropskou komisí, Místní kanceláří Generálního ředitelství pro překlady v Praze.

Tak třeba *Jožin z bažin*. Věřili byste, že i taková negativní postava může sehrát svou pozitivní roli a zanechat v mladém člověku takový výrazný zážitek, že se rozhodne věnovat studiu češtiny? Určitě to tak bylo u studenta Bence Bolly z Maďarska, který se z lásky k češtině a české hudbě vyznal v prezentaci *Cesta Maďara k češtině*.

A co *Spalovač mrtvol*? S tím se všichni účastníci setkali na závěr prvního dne ve Stavovském divadle. A protože už z nich spadla soutěžní tréma, ani depresivní téma jim nemohlo zkazit dobrou náladu.

Teď už nám zbývá jen *Červená karkulka*. Kde ta se vzala...? V její knižní podobě se s ní museli poprat všichni účastníci překladatelské soutěže. A ukázalo se, že přeložit zdánlivě lehké pohádkové téma do češtiny není vůbec jednoduché.

Ale nebojte se, všichni ostatní účastníci konference byli opravdoví. Byli to mladí lidé z celého světa, které spojoval zájem o češtinu, Českou republiku a její kulturu a historii.

Do soutěžní sekce se zapojilo 33 studentů ze 14 zemí světa z 8 univerzitních bohemistických pracovišť z České republiky, Francie, Itálie, Maďarska, Polska a Slovinska. Překladatelská část se konala na půdě jednotlivých univerzit a do Prahy přijeli jen ti nejlepší. Intelektuální jiskření v odborných, evropských a tematických prezentacích v PowerPointu proběhlo v budově ředitelství Ústavu jazykové a odborné přípravy v Praze.

Nesoutěžní část se konala v Evropském domě, kde byly pro účastníky připraveny workshopy a přednášky. Odborníci studentům poradili, jak mluvit na veřejnosti, pro-

zradili jim tipy a triky pro začínající překladatele a seznámili je s fungováním Bruselu. Konferenci uzavřelo slavnostní předávání cen. První cenu získaly studentky Shunan Huang z Číny za odbornou prezentaci *Čínské dialekty*, Irina Murugova z Ruska za tematickou prezentaci *Jak zvýšit výkon mozku* a Pia Hrovat ze Slovinska za překlad pohádky.

Mladí lidé přijeli do Prahy poměřit své síly, ale odnesli si určitě víc než vyhrané ceny a diplomy. Rozjžděli se bohatší o nové zážitky a nové přátele z celého světa. Poznali, o co se zajímají a o čem přemýšlejí jejich vrstevníci z jiných zemí. A uvědomili si, že důležité není, odkud jsme, jakou víru vyznáváme a jaké máme názory, ale to, že se dokážeme pochopit a respektovat. A to je v dnešním rozděleném světě to nejpodstatnější.

Srdečně vás zveme na další ročník, který se bude konat v dubnu 2019.

ZPRÁVA

93

KRAJINY ČEŠTINY č. 10 / LÉTO 2018 / ZPRÁVA

Obálka

Účastníci Mezinárodní konference zahraničních studentů češtiny

O Červené karkulce v různých jazycích

92

KRAJINY ČEŠTINY č. 10 / LÉTO 2018 / RECENZE

Strejdova Jawa

Markéta Pilátová

krajanská komunita Mato Grosso do Sul, Rio Grande do Sul, Brazílie

„Dej konečně nažrat tomu psovi,“ houkla Monika. „No jo no.“

Mirek se zvedl z dřevěné lavice v garáži a láskyplně pohlídl pohledem nalakované násady kladiv, šroubováky a nejrůznější hejblata, která udržoval ve fanatickém pořádku. Nasypal granule do nablýskané kovové misky belgickému ovčákovi Barynovi. Vychutnal si, jak zvonivě zapraskaly. Mirek je puntičkář. Mirek je motorkář. A nikdy nedopustí, aby se u něj v garáži jakákoli součástka, ať byla stará, jak chtěla, stará cítila.

„Ty v té garáži budeš dneska spát, nebo co?“

„Už du,“ Mirek se neochotně vydal na Moničino území. Obývací byl stejně v rachtiku jako garáž. Bílá, koženková sedačka, kterou si objednali na dobírku z německého katalogu, vypadala i po osmi letech Mirkova rozvalování jako nová. Snědl večeři a posadil se v kuchyňském koutu před laptop. Nesjížděl zprávy, ale rovnou si rozkliknul globální burzu náhradních dílů pro veterány. Nejdřív si zálibně prohlížel víka motorů, pak indukční cívky a karburátory, tachometry a nakonec mu do oka padl nenápadný inzerát od jakéhosi chlapíka z Brazílie. Svůdně na něj poblíkával. Mirek byl mlaskl rozkoši.

„Cos to zase objevil,“ ozvala se Monika od televize, která ten zvuk až moc dobře znala. Nikdy nevěděla, co jí přinese. Někdy Mirek narazil na něco pekelně drahého, co mu zaklaplo jako poslední dílek do skládačky na některém z veteránů, které opravoval. Pak auto, nebo motorku přes internetovou burzu, nebo přes síť podobných pošků jako byl on sám, střelil za nehorázné peníze a měli na rok vystaráno. Ale někdy nakupoval jen tak, čistě do foroty, jak tvrdil, ale ona věděla, že je to jen jeho neustálá touha vlastnit každou možnou i nemožnou starou součástku, se kterou by si mohl hrát v garáži. Mirek byl archeolog vraků, sběratel šrotu, a i když

se většinu času prokopával hlušinou, někdy narazil na zlatou žílu.

„Nějakej Brazilec prodává horní masku světlá na Jawu 250/559 a zadní vidlice. Na panelku, chápeš.“

„A?!“

„A nechce to poslat poštou, ani kurýrem, ani nijak jinak. Chce to prodat osobně.“

„A to jako přijede?“

„Ne, kupec musí přijet do Brazílie za ním, je to jeho podmínka.“

„Co je to za kokotinu?“

„Lidi sou různý...“

Následovalo udivené ticho. Monika přímo cítila, jak to Mirkovi šrotuje v hlavě. Mirek totiž nikdy nikam necestoval. Nikdy nebyl u moře a ani ve Vídni. Nesnesl představu, že by se z garáže vzdálil na delší dobu. Občas vyrážel na své vymazlené kývačce Jawě 250 do hor nebo jel po dálnici od Prahy a zpátky, ale to bylo všechno. Někdy taky jezdil na svoje pátrací výpravy a zahrabával se do hromad šrotu a otravoval nejrůznější lidi, aby ho pustili do staré stodoly nebo do sklepa. Že by ale jel koupit něco do Brazílie, to Monika pustila z hlavy. Jenže Mirek dál seděl před počítačem jako bílá myška uhranutá chřestýšem. To, co Brazilec nabízel, vůbec nepotřeboval. Rozhodně to nestojí za cestu do Brazílie.

Mirek byl na gymplu jedničkář a uměl slušně anglicky a chodil kdysi i na nepovinnou španělštinu. Na vysokou ale nešel. Mnohem víc ho bavilo hrbat se ve veteránech. Zjistil, že na ten inzerát čučí už půl hodiny a bolí ho z toho oči. Proč by o tom ale dál špekuloval? Zaklapl laptop a šel za Monikou do ložnice. Objednala postel přes katalog, a ta byla moc velká. Špatně to změřila. Ale zase se do ní oba vešli. Skoro dvoumetrový Mirek a Monika, která vypadala jako kyprá vikingská matróna. Rozložité, blondatá s rozkošně svůdnými špeky na zadku. Mirek se do nich zavrtal a na součástky zapomněl.

Ráno vstal. Dal nažrat Barynovi a vypustil ho na zahradu. Pes se radostí točil dokořky a rozhazoval kolem sebe sníh, který napadl v noci. Mirek hodinu odhazoval, pak sundal čepici a šel se podívat na internet, jaké je teď v Brazílii počasí. „Hergot, proč ho to vlastně napadlo? Ty jo, pořádnej hic teda, skoro čtyřicet stupňů. A kde vlastně ten chlápek bydlí? V Sao Paulu, ty vado, dyť tam žijou skoro dvě Český republiky na jednom placu. Síla.“ Mirek začal googlit a místo aby šel do garáže, dozvídal se spoustu věcí o Sao Paulu, kam nikdy nechce jet. Pak se podíval na burzu a ten inzerát tam pořád ještě visel. Nebylo tam ale telefonní číslo, jen mail a pod inzerátem žádná diskuse. „Co by tam kdo psal, když milostpán chce, aby se za ním jezdilo kdoví kam.“ Mirek si vzpomněl, že nemá sandály. „Na co by teď potřeboval sandály!?! Vůbec nechápe, proč ho najednou napadají takový hovadiny. Měl by si koupit radši kožený než nějaký ty levný. Ježiš. Ještěže mu Monika nevidí do hlavy, ta by si dělala celej den srandu.“ Vždycky se chtěl naučit portugalsky. Kvůli strejdovi Jarkovi, co sbíral veterány a za komunistů

zdrhnul do Jižní Ameriky. Bydlel ve Venezuele a pak taky v Brazílii. Strejda u nich byl jednou na návštěvě. Někdy v osmdesátém čtvrtém. Měl dlouhé vlasy a levsiyka a Mirek se mu okamžitě chtěl strašně podobat. Jenže máma s tátou o něm mluvili s nenávistí, vyčítali mu, že zdrhnul a nechal jim na krku dědu s babičkou a že máma prý kvůli němu nemohla na vysněnou medicínu. Mirek tenkrát nevěděl, co si o tom má myslet. Strejda se po té návštěvě, kdy se s mámou celý večer hádali a řvali na sebe, už nikdy neukázal. Nepřijel ani po revoluci. Mirek nevěděl, jestli pořád ještě bydlí v Brazílii, nebo jestli vůbec žije. Teď si vzpomněl, jak mu tenkrát strejda nadšeně vyprávěl, že v Brazílii se dělají skoro největší srazy veteránů na světě, a bingo, dokonce zmiňoval i to Sao Paulo. Jenže na šumperském gymplu portugalského neměli. Snažil se vzpomnout si, čím se portugalská vlastně liší od španělštiny. Nosovkama? Musel si to vygooglit. „Proč člověk zapomíná takovýhle věci, který jsou přece nějak důležitý, ne? Za chvilku si budem googlovat, jak se menujem,“ Mirek se šel uklidnit do garáže. Přejížděl pohledem násady kladívek a leštil v duchu šroubováky.

„Nikdy jsem nechtěl vidět moře. A už vůbec ne se v něm koupat. Vodu si můžu osolit ve vaně. Když kouknou na letadlo, zvedne se mi žaludek. Proč se vlastně tak bojím někam jet?“ Uvažoval už po milionkrát. Monika se ho na to ptala taky milionkrát, hlavně proto, že s ní nechtěl jet ani do Řecka, ani do Chorvatska a ani nikam. Vzdala to celkem brzo, měla vzácnou vlastnost na ničem netrvat. V tom se lišila od všech ženských, které Mirek znal a které chtěly chlapy hlavně nějak ohnout podle vlastníhoustru. „Nikdy sem ale nic neměl proti lodím.“ Napadlo najednou Mirka, jak se tak zadíval na zamrzlé zahradní jezírko. Lodě mu vždycky přišly fajn. Škoda, že plavaly hlavně na moři, o které Mirek nestál. „Co kdybych jel lodí? Ale musel bych s sebou mít kývačku. Ty jo, co mě to sakra napadá za hovadiny. No dyť to stojí šedesát litrů!“ Vygooglil si Mirek. „Šedesát litrů za cestu na lodi s motorkou, bez pojištění. Je to moc, nebo málo?“ Nevěděl. O cestování nevěděl vůbec nic a o cestování na lodi se starou, drahou motorkou tisíckrát nic. „Ale co by tam dělal? To by jako fakt jel nakupovat přibližně součástky, který by při troše štěstí sehnal doma na každé burze? Jasně, je to trochu rarita, ale ne zase taková, aby se pro ni štrachal na lodi do horký tramtárie. Možná by se mohl jet podívat na karneval. Ty vole, zase ho to napadá, že tam pojede. A co by asi tak dělal na karnevalu s Jawou 250? Jel by za alegorickým vozama a pozoroval, jak se Brazilkám natřásaj čokoládový kozy?“ Nahlas se rozesmál. Googlit pak vesel dál. Už

věděl, kdy je karneval, věděl, jaké lodní společnosti přepravují kontejnery a mají kajuty pro pasažéry, věděl, kdy je nejlepší jet a kam, brouzдал na netu vsele celé dopoledne, dokonce zapomněl jít do garáže.

Když pak Monice oznámil, že jede na nějaký čas do Brazílie, myslel, že se skácí Barynovi do misky se žrádlem. Pak se ale zasmála. Stejně jako Mirek nechápal, proč vlastně doopravdy nikam nikdy nechtěl jet, tak nechápal, proč chce jet teď a zrovna do Brazílie. Všechno nachystal. Koupil si lodní lístek, batoh, sandály a sbalil si motorkářskou kombinézu, helmu a boty. Srovnal si všechno v hlavě stejně metodicky, jako když v garáži lakoval madla nářadí. A koupil si portugalsťinu pro samouky. Monika už se nesmála. Nic nechápaná. Mirek jí stejně nebyl schopný nic vysvětlit. Prostě tam najednou strašně chtěl. Když se ho ptala, na jak dlouho, taky nevěděl. Navíc těsně před odjezdem sřtelil skou celou sbírku indukčních cívek a měl dojem, že by to mohlo stačit aspoň na měsíc.

A pak ležel na palubě lodi na lehátku. Zíral na přibližující se Jižní kříž. Nemyslel na Moniku, nemyslel na to, že má ženu a psa a garáž plnou vzácné veteše. Cítil, jako by ho hvězdy, které jsou tak daleko, chtěly vtáhnout do nějakého víru, jako by byly magnet a on kovová pilina. Myslel na strejdu a na jeho Jawa, kterou kdysi našel ve stodole u dědy. Dal ji do pucu a pokaždé, když na ni nasedal, si připadal tak trochu jako strejda Jarek. Neměl sice jeho dlouhé vlasy a povahu dobrodruha, ale stejně, možná jede do Brazílie právě kvůli němu. Celou cestu se šrotit portugalská slovíčka, a když pak vystoupil v přítstavu v Rio de Janeiro, dokázal srazit úplatek celnímu úředníkovi, který si za to, že jeho Jawa nechá vylodit, řekl

o tři sta dolarů. Mirek to uhádal na čtvrtinu a byl na sebe pyšný. Nasedl na Jawa a vydal se pralesní silnicí kolem pobřeží a pak nahoru točitou, ale širokou cestou. Zastavoval u benzínky a odpočíval, spal v levných, zašlých hotelích, a když měl náladu, zajel do centra nějakého malého horkého města, která se kolem hlavního tahu Rio – Sao Paulo občas objevovala v pralesním tichu nebo jako kouř obtáčela vykácené kopce. Všude ho vítaly udivené a žádostivé pohledy snědých svalnatých chlapů. Jako by si poprvé uvědomil, k čemu vlastně motorky jsou. Těšil se na chlápka z inzerátu, i když ten mu na mail neodepsal. Představoval si, že to bude nějaký potetovaný mulat, že bude mít velkou garáž a všude kolem se budou potulovat jeho kudrnaté dětičky. V Sao Paulu se několikrát ztratil, vyptával se a každý ho posílal někam úplně jinač. GPS sice zmateně ukazovalo cestu, ale většinou se na něm objevovaly červené skvrny a nápis nebezpečná zóna. Nakonec vjel do

Myslel na strejdu a na jeho Jawa, kterou kdysi našel ve stodole u dědy. Dal ji do pucu a pokaždé, když na ni nasedal, si připadal tak trochu jako strejda Jarek. Neměl sice jeho dlouhé vlasy a povahu dobrodruha, ale stejně, možná jede do Brazílie právě kvůli němu.

LITERÁRNÍ KOUTEK

čtvrti, kde ulice neměly žádná jména. Asfalt se ztrácel a vedro houstlo nejen prachem. Mirka pod koženou bundou a pod helmou svédil strach. Chlápci už na něho nehleděli se zájmem, ale jaksi potměšile, anebo rovnou nevražlivě. Byli drobní, šlachovití, vypadali hladově, měli tepláky místo věčných šortek mulatů z pobřeží, a když se ptal na cestu a ukazoval papírek s adresou, kroutili hlavami. Mirek si uvědomil, že by měl vycouvat. Došlo mu, že toho chlapa neměl nikdy chtít najít. Nevěděl, že v Sao Paulu je třeba třicet ulic, které se jmenují úplně stejně, a že na adrese, kterou si opsal z inzerátu, chybí zásadní informace – jméno čtvrti. A nevěděl, že město je prorostlé chudinskými boudami jako rakovinnými buňkami a že nikdy nevíš, kdy na ně narazíš. Říkal si, že kromě staré motorky přece nic nemá. Doklady, kartu, helmu, co jiného by mu mohli vzít? Teď se chtěl jenom dostat ven. Pryč od těch svaštělých barabizen, od špinavých děcek a chlápků v teplácích, co se jim boule kapsy, asi bouchačkama. Pomalu otáčel motorku. Prach se mu škvařil pod koly, ale hlouček chlapů ho obestoupil. „Co chtějí?“ Mirek nevěděl. Zastavil. Jeden chlap vyrazil z hloučku a bleskově hodil nožem. Prorazil kolo a Mirek se s úžasem díval, jak jeho Jawa klesá do kolen, jako kůň s prořízlou šlachou. Chlapi se začali smát. Utírali si pot a slzy smíchu do flekatých trik a pak Mirkovi, co se málem podělal strachy, ukázali na plechovou boudu. Byla to jakási provizorní dílna. Mirek tam motorku zatlačil

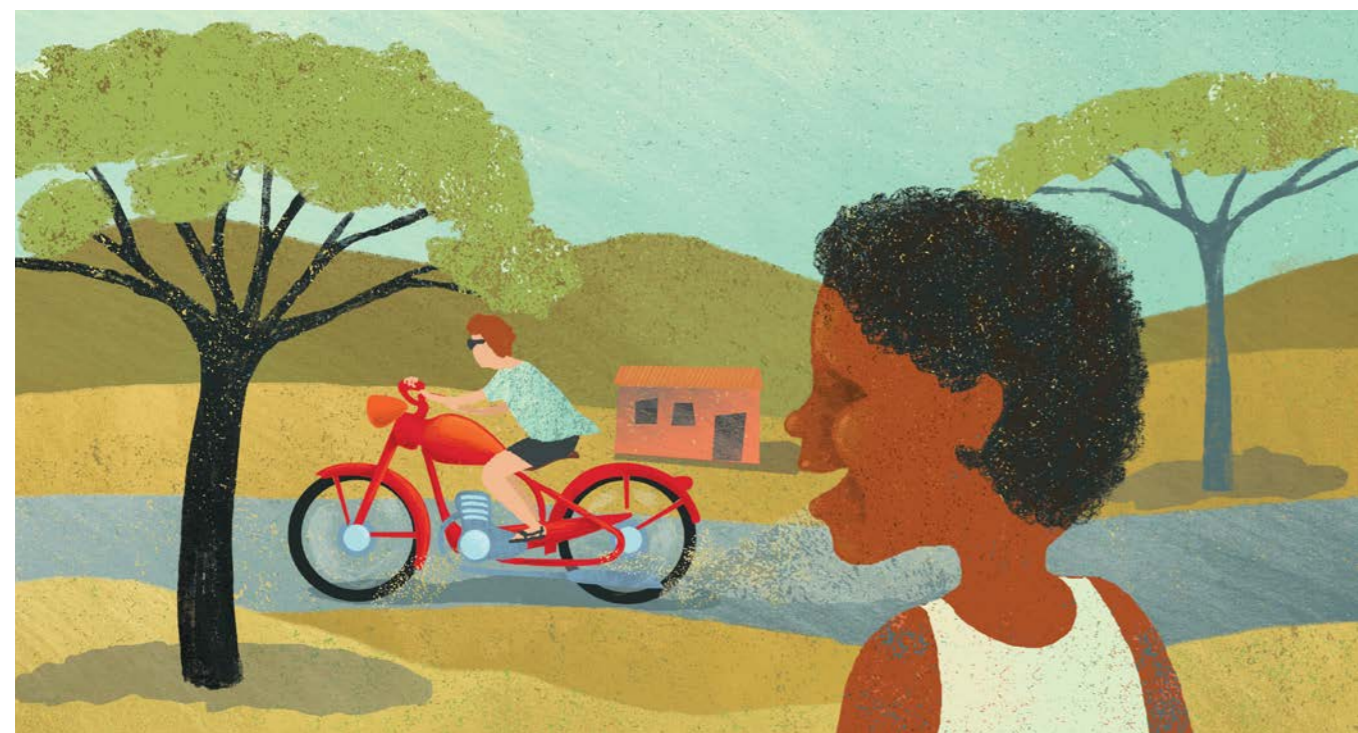
Když se Mirek vrátil, Monika ho na uvítanou poplácala po opálených ramenech a zeptala se, kam pojedete příště. „Do Zimbabwe!“ odpověděl Mirek. Proč, to netušil, ale měl dojem, že Jarkovi by se to líbilo.

a stařík, který seděl na dřevěném špalku, si nechal za novou pneumatiku zaplatit v dolarech. A pak to Mirek uviděl. Vzadu v dílně se válel originál přední vidlice panelky, byla pořádně zrezavělá, ale Mirek ji poznal stejně, jako když divočák ucítí v lese lanýže. Ukázal na vidlici a dědek se zasmál. Popošel dál do tmy boudy a tam stál vrak staré Jawy 250/559. Mirek si tipnul, že by mohla být tak z roku 1962, a najednou se přestal bát. Zeptal se, jestli by to stařík nechtěl opravit. Ten řekl, tenhle krám nejedí už asi padesát let. Mirek se zeptal, jestli by v boudě mohl spát. Stařík pokrčil rameny. Mirek se převlékl do nových šortek a sandálů a dal se do toho. Chlapi, co ho před tím tak vyděsili, se na něj každé ráno chodili koukat. Očumovali ho jak lachtana v zoo a nosili mu jídlo. Když měl tu královskou panelku skoro v cajku, zjistil, že mu chybí dvě věci – horní maska světla a zadní vidlice. Znovu vytáhl papírek s adresou. Zeptal se staříka, jestli neví, kde by to mohlo být. Stařík řekl, že tam chybí název čtvrti a že ulic Barbosa je v Sao Paulu asi dvacet, anebo víc. Mirek napsal chlápku znova mail.

Tentokrát portugalsky, došlo mu, že mu možná neodepsal, protože neumí anglicky. Druhý den chlápek odepsal. Jeho ulice Barbosa byla na úplně opačném konci Sao Paula. Mirek se tam vypravil. Zazvonil u pidiidomku s ohromnou dřevěnou garáží. Otevřel mu sušinka v bílé košili, asi tak stejně starý jako on. Mirek řekl, co chce, a chlápek mu to prodal. Potřásli si rukou a Mirek se ho zeptal, proč to proboha nemohl poslat

poštou na účet majitele. Čekal, že mu chlápěk povypráví nějaký pohnutý osobní příběh o tom, jak moc ty součástky miluje, že je zdědil a chce je prodat jenom tomu, kdo se o ně dobře postará. Chlápěk řekl, že nerad chodí na poštu, protože tam jsou vždycky dlouhé fronty. A pak Mirka něco napadlo. „Neznáte náhodou Jarka Milotu?“ „Járo Milota!“ rozzářil se chlápěk. „No jasně, že ho znám! Teda, znal sem,“ posmutněl. „Járo byl třída, spravil cokoli, kšeftoval se součástkami jako ty. Ale v osmdesátém devátém se Járo vyboural. Nějaké ožralé řidič kamionu ho smetl v zatáčce. Je mi to líto. Tys ho znal?“ „Byl to můj strejda,“ vysvětlil Mirek. Vyschlo mu v krku a zatočila se mu hlava. Tak proto po revoluci Jarek nepřišel, ani o sobě nedával vědět. Na chvíli si musel sednout. Chlápěk mu nabídl cigaretu a on si ji vzal, přestože nekouří.

Pak se vrátil do slamu a dodělal svou práci. Motorku, o které se už šířily zvěsti, si přijel prohlédnout chlap, co vypadal jako narkobaron. Měl přední zuby upilované do špičky. Zachrastil zlatými řetězy omotanými kolem chlupatého krku, sáhl do zadní kapsy tepláku a dal za Jawu Mirkovi pořádný paklík reálů smotaný do tuhé ruličky. Když se Mirek vrátil, Monika ho na uvítanou poplácala po opálených ramenech a zeptala se, kam pojedete příště. „Do Zimbabwe!“ odpověděl Mirek. Proč, to netušil, ale měl dojem, že Jarkovi by se to líbilo.

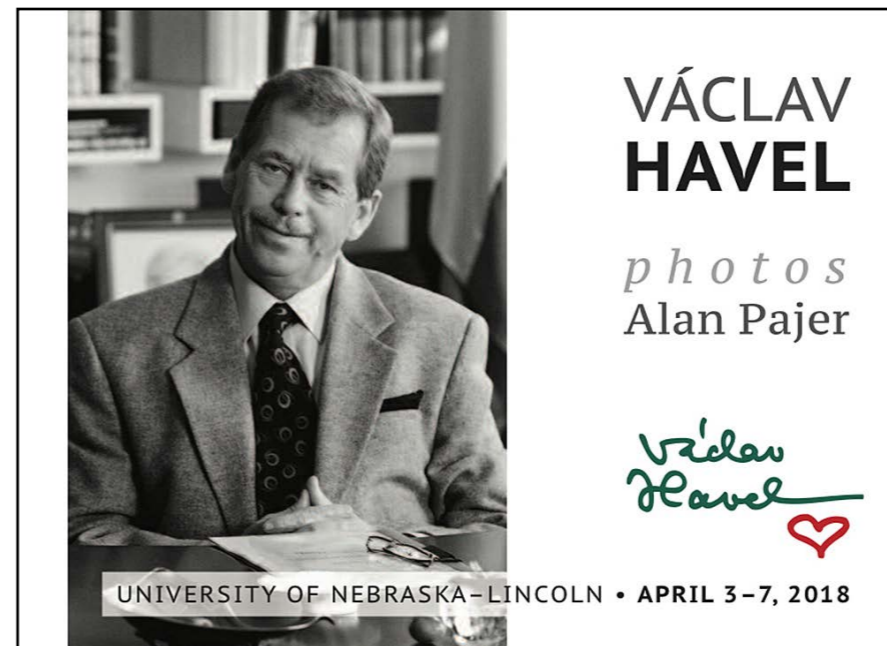

Oslavy osmičkových výročí v Lincolnu

Hana Waisserová
lektorát Nebraska-Lincoln, USA

V Lincolnu v Nebrasce jsme osmičková výročí oslavili v dubnu formou pětidenního symposia *Prague Spring 50*, které navštívila řada osobností kulturního i politického života, včetně očitých svědků událostí, jako jsou například Michael Žantovský, Eda Kriseová, Tomáš Sedláček, Jacques Rupnik, Paul Wilson, Roman Bělor, Viktor Stoilov, Alan Pajer, Petra

Hůlová a další. Akci doprovázely výstavy fotografií Jana Sudka a Alana Pajera a několik koncertů klasické a jazzové hudby. Studenti češtiny přeložili povídku Edy Kriseové a zorganizovali dvojazyčné čtení. Ke stému výročí založení republiky studenti češtiny navrhli výroční trička, která slavnostně předali význačným hostům a představitelům University of Nebraska-Lincoln.

Student Tristan s Edou Kriseovou

AKTUÁLNĚ
Z DESTINACÍ

Oslavy osmičkových výročí v Moskvě

Růžena Henkrichová
lektorát Moskva, Rusko

V březnu 2018 se konal v prostorách českého zastupitelského úřadu XXV. česko-slovenský ples věnovaný 100. výročí založení samostatného Československa. Organizátory plesu byly Velvyslanectví ČR v Moskvě a Velvyslanectví SR v Moskvě, Český dům Moskva. Koncem května a začátkem června proběhla mezinárodní konference *Lessons of 1968*. Na průběhu akce se podílelo několik organizací: Zastoupení Evropské unie v Ruské federaci, Mezinárodní Memorial, Nadace Gorbačova, České centrum, Slovenské kulturní centrum, Francouzský institut v Ruské federaci a Ústav pro studium totalitních režimů. Konference se zúčastnil také Petr Pithart.

Oslavy osmičkových výročí v Sofii

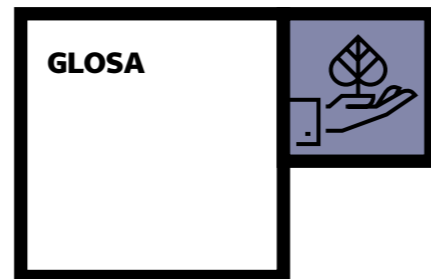
Eva Kovářová
lektorát Sofie, Bulharsko

Oslavy 100. výročí vzniku samostatného Československa budou v Bulharsku organizovány ve spolupráci českého i slovenského zastupitelství. 28. října 2018 proběhne v sofijském Vojenském klubu koncert vážné hudby a 30. října potom společná slavnostní recepce obou států. Dalšími podzimními akcemi, konanými u příležitosti kulatého výročí vzniku států Čechů a Slováků, bude česko-slovenská výstava nazvaná *Společné století* a Česko-slovenský filmový festival, jehož spoluorganizátory budou České centrum, Slovenský filmový ústav a Národní filmový archiv.

Lotrinská univerzita v Nancy ve víru Týdnů české a československé kultury a studentské revolty („Kéblo!“)

Lenka Froulíková / lektorát Nancy, Francie

Jaro pomalu přicházelo a s ním Týdny české a československé kultury, které jsme se studenty českého jazyka, literatury a kultury připravovali od září akademického roku 2017/18. Začínaly radostně spolu se slunečným počasím prvních březnových dnů a končily v napětí, které odpovídalo deštivé atmosféře začínajícího dubna.

Petr Drulák mluví o minulosti a budoucnosti střední Evropy

Vernisáž linorytů Stanislava Špeldy

Vernisáž linorytů Stanislava Špeldy - kulturní vystoupení

První událostí byla vernisáž výstavy barevných linorytů Stanislava Špeldy, spojená s koncertem studentů muzikologie a ochutnávkou českých a moravských specialit, které připravily šikovné a milé studentky programu Erasmus+ z Ostravské univerzity.

Výtvarný svět Stanislava Špeldy, malíře a grafika z malebné horské osady Kvíčala v Krkonoších, je analogií nikdy nekončící expanze přírody a trvale tvořivého lidského elánu. V divoce zurčícím horském potoce se strmými břehy porostlými bujnou vegetací jsou unášené vyvrácené stromy, potok však protéká pod kamenným mostkem, který lidské ruce stavěly jistě před desítkami let. Idyličnost horského údolí s lesy, pastvinami, loukami a roztroušenými staveními, kde uměšené barvy a citlivě vybrané a provedené jednotlivosti svědčí o dávném soužití člověka s krajinou na našem území, kontrastuje s přísnou černobílou lidskou hlavou, zobrazenou jako soubor přesně pracujících součástek jakéhosi stroje, z něhož se rodí pouze logika a řád. Není divu, že výstava se těšila velké pozornosti po celé čtyři týdny svého trvání.

Evropský rok kulturního dědictví jsme si připomněli promítáním dokumentárního filmu Praha, na osmičkové roky české historie upozorňovaly hrané filmy, po kterých následovaly

debaty s publikem, a zvláště pak přehledně strukturovaná a precizně formulovaná přednáška o minulosti a budoucnosti střední Evropy, kterou proslavil Petr Drulák, velvyslanec České republiky ve Francii, také však univerzitní profesor politikologie a uznávaný odborník na mezinárodní vztahy. Obsažná a živá diskuse k přednesené problematice byla jejím logickým vyústěním.

A pak nadešel 22. březen, se kterým se blížily naše kulturní týdny ke konci, jinak první den blokády kampusu studenty, kteří

Týdny české a československé kultury proběhly navzdory blokádě. Studenti obsazením kampusu protestovali proti vládní vysokoškolské reformě, výuka byla zastavena, vyučující směli chodit do pracoven v omezenou dobu.

tak začali protestovat proti vládní vysokoškolské reformě. Výuka byla zastavena, avšak my vyučující jsme směli chodit do svých pracoven a studenti do univerzitní knihovny a galerie s pokračující českou výstavou. **Poslední akcí Týdnů české a československé kultury byl dlouho plánovaný filmový večer, na kterém měla film Rytmus v patách, čerpající z povídek Josefa Škvoreckého, uvést jeho režisérka Andrea Sedláčková a po zhlédnutí filmu o něm debatovat s diváky.** To už však revoluční situace v univerzitním kampusu vrcholila a vchody do budov s učebnami byly zabarikádovány.

V předvečer akce jsem musela na pokyn vedení změnit dávno vyhrazenou učebnu za jiný sál. Dne 30. března, tři hodiny před začátkem, byla realizace filmového večera stále nejistá. Vyдалa jsem se tedy osobně do stávkového

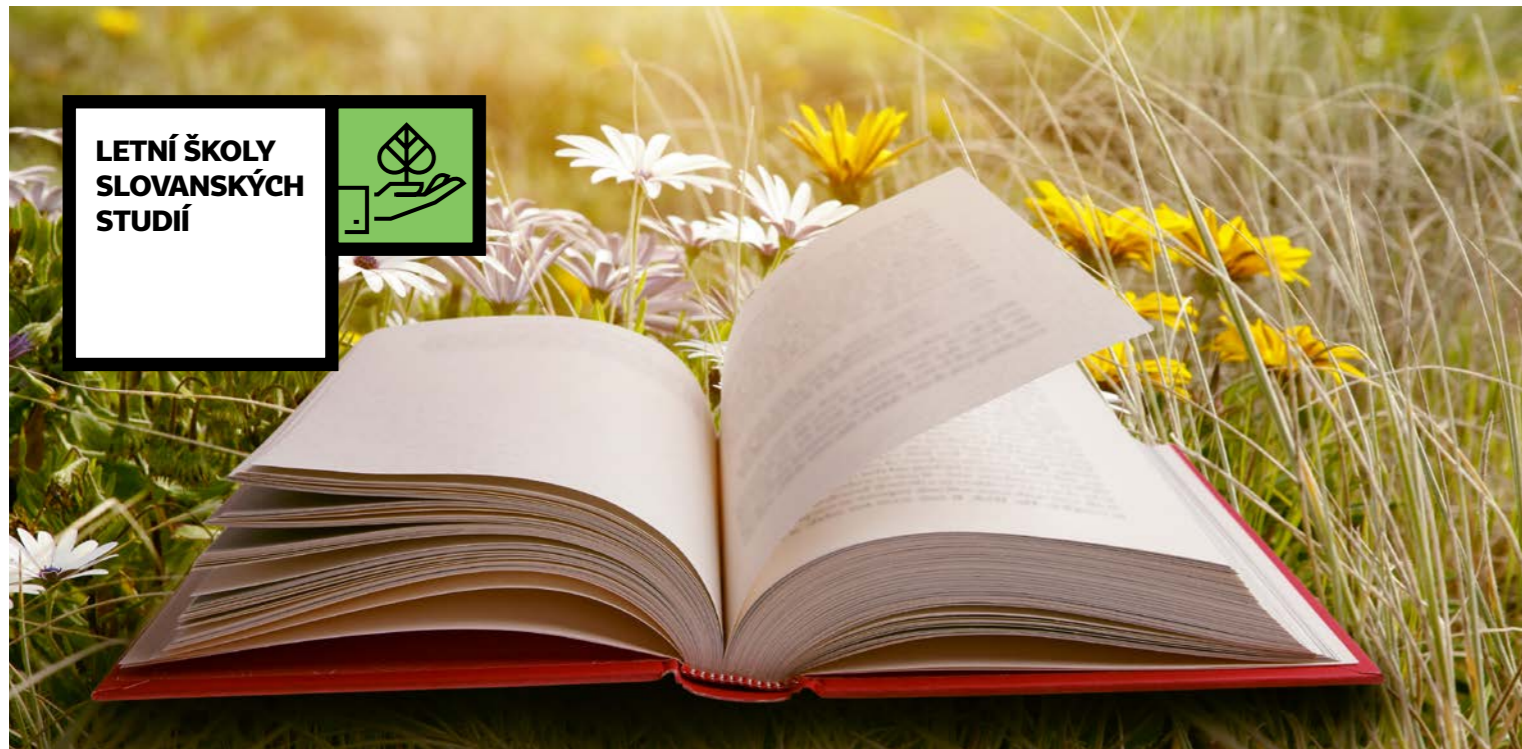
centra a revoltující studenty ujistila, že nejde o výuku, ale kulturní podnik, a pozvala je na promítání filmu s tím, že velmi dobře ukazuje, jakými cestami se po událostech února 1948 etabloval totalitní systém v Československu. A dodala jsem, že režisérka filmu je i autorkou knihy *Moje francouzská revoluce* a mohou se z diskuse mnoho zajímavého dozvědět. Překvapení bylo neličené, dostala jsem klíče, rychle vyzkoušela techniku a šla přivítat protagonistku večera a diváky. Poslední událost českých kulturních týdnů byla zachráněna.

Publikum, v němž byli i studenti z dijonského Lycée Carnot a Sciences Politiques s kolegyní Magdalenou Vigent, ocenilo kvalitu filmu i bezprostřednost, upřímnost a vtip jeho režisérky. Jen ten nápis pod promítacím plátnem, který tam umístili stávkující studenti, se někomu z diváků zřejmě nelíbil: „Les étudiants de toutes les facs, unissez-vous! Studentky/studenti všech fakult, spojte se!“ Snad to byla vzpomínka na velmi podobný nápis, který se skvěl dlouhá léta v záhlaví jedné českých novin, jež způsobila, že když jsem sál po ukončení večera zavírala, pod filmovým plátnem zbyla jen čistá dřevěná stěna. Venku přelo a Týdny české a československé kultury právě skončily.

Dnes večer, 9. dubna 2018, kdy dopisuji tuto glosu ve své pracovně, do které mohu vcházet pouze vchodem přes sborovnu a pobývat v ní omezenou dobu, mě v kampusu vítal dobře známý nápis ve verlan (to je žargon, kde jsou slabiky uvedeny v obráceném pořadí): „Kéblo=bloqué! Zablockováno!“ Měla jsem sto chutí k němu připojit svou vlastní odpověď v jazyce známém z textových zpráv, té současné období dřívějšího verlan: „Seum=déception! Zklamání!“

Promítání filmu Rytmus v patách za účasti režisérky

Letní škola slovanských studií po šedesáté druhé

Svatava Škodová

ředitelka Letní školy slovanských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Číslo 62, tj. 62. ročník, není tím jediným číslem, které se pojí s letošní Letní školou slovanských studií. Dalším důležitým číselným údajem je datum jejího začátku 27. července a konce 24. srpna 2018. V tuto chvíli se její přípravě už 5 měsíců věnuje 5 hlavních organizátorů, ke kterým se v srpnu připojí 17 učitelů a 10 tlumočnicků, aby se společně starali přibližně o 140 studentů. V loňském roce se tyto studenti sjeli z 37 zemí celého světa, nejmladšímu bylo 17 let a nejstaršímu 81. Jaká budou čísla týkající se studentů v tomto roce, to se teprve uvidí. Můžeme však již poměrně přesně říci, co pro ně chystáme.

Tradiční a osvědčené bude rozdělení studentů do čtyř úrovní kurzů podle dosažených znalostí v češtině pro dopolední jazykový kurz a fonetický výcvik. V případě pokročilých studentů také pro seminář podle vlastního výběru. V rámci seminářů si mohou studenti volit mezi seminářem gramatickým, konverzačním a literárním. Nedílnou součástí výuky

pokročilých studentů je také tradiční přednáškový cyklus, během něhož si vyslechnou přednášky nejen z oblasti lingvistické, ale také literární, historické, hudební atp.

V odpoledních hodinách jsou připraveny návštěvy výstav a zajímavých pražských akcí nebo si ve vybraných dnech budou studenti volit mezi workshopy, které v loňském roce sklídily velký ohlas.

Pokračovat budeme v literárním workshopu *Praha z různých perspektiv*, který nabídne komentované procházky po literárních památkách Prahy. Připojíme k němu další dva „výcházkové workshopy“ *Pražské legendy* a *Fotíme Prahu*. K dispozici bude opět korpusový workshop, během něhož se studentům budou věnovat kolegové, kteří je naučí využívat Český národní korpus při studiu češtiny. V divadelním workshopu budou účastníci pomoci divadelními technikami zdokonalovat svoje vyjadřovací dovednosti a zájemci se budou moci připojit ke studentům Ústavu bohemistických studií, kteří připravili další divadelní představení, které v průběhu LŠSS účastníkům zahrají.

Pro večerní hodiny jsme připravili širokou nabídku akcí zahrnujících klub českých filmů, tematicky zaměřené zpívání českých písní, večerní procházky po Praze. A pokud by se někomu zachtělo protáhnout si tělo, bude se moci připojit k beachvolejbalovému družstvu, zacvičit si, zatancovat si nebo se společně proběhnout zešeřelou Prahou.

K vytvoření celkové přátelské atmosféry letní školy přispívá také bohatý kulturní a společenský program. Letošní účastníci se mohou těšit např. na koncert Stamicova kvarteta v prostorách Karolína, na oficiální přijetí Magistrátem hlavního města Prahy v historických prostorách Staroměstské radnice, ale také na pozvání od představitelů nadace *Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových* na návštěvu na Hlávkově zámku v Lužanech, kde se budou moci setkat se zástupci českého kulturního a vědeckého života. Kromě těchto nejvýznamnějších událostí čeká účastníky bezpočet komentovaných procházek a pravidelné víkendové výlety.

Kromě všech těchto akcí se studenti letošního ročníku mohou 14.–17. 8. 2018 zúčastnit IX. mezinárodního symposia o češtině jako cizím jazyku s podtitulem *Sto let vývoje českého jazyka a literatury v samostatném státě, a to jak účastí na přednáškách bohemistů z celého světa, tak aktivně. V rámci symposia je otevřena posterová studentská sekce pro začínající*

zahraniční bohemisty, kteří budou prezentovat svá jazykovědná či historicko-literární zkoumání.

Na závěr představení 62. Letní školy slovanských studií bych ráda připojila úryvek z projevu studentky Anastasie Tsyliny, který pronesla na závěr loňské LŠSS při předávání diplomů v Karolinu. Dokresluje atmosféru letní školy z pohledu studentů tak, jak to žádná čísla nedovedou.

Můj zájem o letní školu v Praze vznikl, když jsem se účastnila konference Czech Studies Workshop na Univerzitě Severní Karolíny v Americe. Téměř všichni účastníci se vzájemně znali, protože byli na letní škole v Praze (na Filozofické fakultě) nebo v Brně (na Masarykově univerzitě). Tito mladí bohemisté v Americe měli svou vlastní zajímavou komunitu podobně smýšlejících lidí, kteří byli inspirováni českým jazykem a kulturou a snažili se je studovat. Tato komunita byla podnětem letními školami a byla pro mě opravdu velmi zvláštní a atraktivní. Společnosti bohemistů se liší od většiny slavistů svou dynamikou, nadšením, individualismem a také láskou k oboru, který chtějí studovat. Nikdy to není mainstream, není to Tolstoj jako v rusistice. Ti lidé dělají radostnou vědu, jak říkal Friedrich Nietzsche.

Pro mne byla letošní příležitost studovat na Letní škole důležitá nejen v intelektuálním smyslu, ale i samotná možnost studovat v lokalitě Starého Města pražského, v historické budově Filozofické fakulty, ve starých zdích Univerzity Karlovy, je neocenitelná.

Nikdy nezapomenu na to, jak jsem strávila přestávku mezi přednáškami v muzeu Kubismu nebo v Muchově Muzeu nebo jak jsem tady pila pivo se svými novými kamarády, což je v tomto jedinečném místě, jako je Česká republika, levnější než voda.

Když jsem byla na první lekci, řekla jsem, že jedním z mých hlavních cílů v tomto kurzu kromě zlepšení se v češtině je najít nadšence českého jazyka a kultury jako já. A opravdu jsem jich našla dost a stali se z nich mí kamarádi. Pro některé z nich byla Letní škola uveřejněním do dědictví předků, pro někoho objevením nové stránky jejich individuality. Zájem o český jazyk je spojen nejen s odbornou a vzdělávací oblastí, ale také s mnoha živými osobnostmi a člověk, který si místo letních prázdnin vybírá letní školu v Praze, je zajímavý a trochu bláznivý člověk! Jim všem děkuji za chytré, vážné a zábavné rozhovory, za noční karaoke a za jednotný intelektuální a emoční prostor, kterým jsme se všichni stali.

Pro mě se toto léto stalo jedním z nejvíce inspirativních a produktivních v mém životě...

... i my všichni, kteří 62. Letní školu pilně připravujeme, se opět těšíme na letošní jedinečnou atmosféru, na jedinečné události, jedinečná setkání!

Pokud se chcete dozvědět více o programu LŠSS a IX. symposia, najdete informace na našich webových stránkách: LŠSS [online]. Cit. 2018-01-04. <<http://lsss.ff.cuni.cz/>, <<https://symp-ubs.ff.cuni.cz/>> a na Facebooku <<https://www.facebook.com/LSSSPraha/>>. ■

25 let Kabinetu češtiny pro cizince na FF MU a 51. ročník jeho Letní školy slovanských (bohemistických) studií

Eva Rusinová

vedoucí Kabinetu češtiny pro cizince Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Jednapadesát let uplyne v tomto roce ode dne, kdy se prvně otevřely brány Letní školy slovanských (bohemistických) studií na půdě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (v letech 1960–1990 Univerzity Jana Evangelisty Purkyně). Letní škola slovanských (bohemistických) studií tehdy přivítala prvních dvacet pět příznivců českého jazyka jako jazyka cizího. Od roku 1967 se každoročně v letních měsících setkávají lidé z celého světa na Masarykově univerzitě, aby celý měsíc zasvětili tajům našeho krásného jazyka, navazovali nová přátelství, jejichž požitkem se stává právě vsudypřítomná čeština.

Po roce 1989 však již rozšiřujícímu se zájmu o bohemistiku neodpovídaly pouze měsíční kurzy, a tak na pětadvacetiletou tradici letních škol navázal v roce 1993 svým založením pod křídly Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Kabinet češtiny pro cizince, který v tomto roce oslaví již čtvrtstoletí své činnosti. Letní škola se stala vlajkovou lodí tohoto pracoviště, které nabízí různé formy studia českého jazyka, literatury a kultury v průběhu celého akademického roku, a to od kurzů určených pro veřejnost, přes jazykovou přípravu zájemců o studium na českých vysokých školách až po denní bakalářské studium oboru Čeština pro cizince.

Na letošní letní školu je přihlášeno přes 140 studentů z 39 zemí celého světa. Účastníky Letní školy slovanských (bohemistických) studií budou jako každoročně stipendisté Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Kabinetu češtiny pro cizince Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, stipendisté zahraničních univerzit, hejtmanství Jihomoravského kraje a také zájemci o český jazyk, kteří si pobyt na letní škole hradí sami.

Kurz probíhá formou intenzivní výuky (5 výukových hodin/den) od pondělí do soboty. Studenti jsou rozděleni do deseti kurzů podle stupně pokročilosti od úplných začátečnicků po velmi pokročilé – A0 až C2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Po dopolední výuce následuje odpolední výukový blok, tj. přednášky (35 v roce 2018), besedy (3 v roce 2018) z českého jazyka, literatury a kultury, odborné semináře z české literatury, lexikálněstylistická cvičení, fonetika – cvičení české výslovnosti, interpretace literárního textu (v tomto roce věnovaná dílu Milana Kundery) a jazyková cvičení pro začátečníky. Na večerní hodiny jsme připravili filmový klub, kondiční cvičení (aerobic), hodiny tance a zpěvu a také autorské čtení básníka a překladatele Tomáše Míky. Na přednáškovém programu se podílejí jak odborníci z Ústavu pro jazyk český a dalších pracovišť MU, tak i pracovníci Akademie věd ČR a zahraniční bohemisté z prestižních univerzit Evropy.

Připravený program letní školy bude v tomto roce doplněn exkurzemi na zajímavá místa Moravy a Čech (Beskydy – Rožnov pod Radhoštěm, Bouzov – Javoříčské jeskyně – Olomouc, Lysice – Černá Hora (pivovar), Praha, návštěvou vily Tugendhat, Jurkovičovy vily, vinného sklepa v Bořeticích a několika společenskými večery s diskotékou, cimbálovou muzikou a koncertem rockové skupiny *Svatá voda*).

Nejstarším účastníkem LŠSS 2018 je student s rokem narození 1949, nejmladší účastník se narodil v roce 2000.

Přijďte a uvidíte. Těšíme se na vás. Informace naleznete na *Department of Czech of Foreigners* [online]. Cit. 2018-01-04. <www.phil.muni.cz/kabcest>. ■

50 let výuky češtiny pro cizince na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (1967–2017)

25 let Kabinetu češtiny pro cizince na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (1993–2018)

Jak poznat českou kulturu a jazyk za čtyři týdny – Letní škola slovanských studií v Olomouci

Viktor Tichák / tajemník Letní školy slovanských studií v Olomouci

Olomouc je městem, kde se snoubí historie a tradice s moderním, svěžím přístupem, který každoročně přináší mimo jiné studenti a absolventi Univerzity Palackého, tvořící zhruba šestinu obyvatelstva města. Mezi tyto studenty patří každoročně i mnoho cizinců, příjezdějících z nejrůznějších koutů světa, ať už se jedná o imatrikované studenty, kteří v Olomouci zůstávají po celou dobu studia, studenty přijíždějící na semestr nebo na rok v rámci některého ze zahraničních výměnných pobytů, studenti navštěvující roční kurzy češtiny pro cizince, které nabízí Centrum jazykového vzdělávání Filozofické fakulty Univerzity Palackého, nebo právě studenty Letní školy slovanských studií.

Letní škola i v roce 2018 láká studenty všech generací, národností a jazykových úrovní, aby se při 100 hodinách intenzivního kurzu učili česky a volitelně polsky či rusky. Kurzy korektivní výslovnosti pomohou zvládnout českou fonetiku, konverzační kurzy zase „rozmluvit se“. Všem potom nabízí Letní škola slovanských studií kromě výuky slovanských jazyků také bohatý doprovodný program. Poznat českou kulturu, litera-

tu, historii a tradice lze jak na volitelných odpoledních přednáškách, konaných v češtině i angličtině, tak na vlastní oči a na vlastní kůži při procházkách historickým městem nebo při různých exkurzích a výletech. Mimoto se studenti mohou naučit tradiční moravské tance v rámci folklorního workshopu nebo ukázat svůj herecký talent v divadelním kroužku.

Olomoucká letní škola se může pyšnit skutečností, že studenti odjíždějí spokojení a motivovaní k dalšímu studiu a šíří informace o češtině a české kultuře dále.

Ani v letošním roce studenti nezůstanou celý měsíc v Olomouci – celkem čtyřikrát vyrazí za hranice města, aby poznali krásy České republiky. Pro milovníky kultury a historie budou letos na programu kromě pohádkového hradu Bouzov i dvě místa patřící do světového kulturního dědictví UNESCO, a to Lednicko-valtický areál a zámek a zahrady v Kroměříži. Obdivovateli české přírody se budou líbit např. Javoříčské jeskyně nebo výlet do Jeseníků a (dle vlastní volby) krátká nenáročná nebo delší náročnější procházka až na vrchol nejvyšší hory Moravy a Slezska – Praděd. Exkurze do výroby tvarůžků v Lošticích, do chomoutovského pivovaru, do valtických vinných sklepů nebo do ruční papírny ve Velkých Losinách pak ukáží studentům, co znamená rčení „zlaté české ručičky“.

Protože jsou mnozí studenti spokojeni, často a rádi se na Letní školu slo-

vanských studií do Olomouce vracejí. Rekordmanem je student, který letos do Olomouce zavítá pojeďnácté. Aby se nikdo ze studentů nenudil, nabízí Letní škola slovanských studií každý rok něco nového. I letos čekají studenty mnohé novinky, např. možnost navštěvovat pěvecký sbor LŠSS a naučit se některé české, moravské a slovenské lidové písně. Další novinkou bude i nabídka sportovního vyžití – aby studentům nebylo líto, že netráví dovolenou na pláži u moře, budou si moci atmosféru letní dovolené navodit na plážovém volejbalu.

Olomoucká letní škola se může pyšnit skutečností, že studenti odjíždějí spokojení a motivovaní k dalšímu studiu a šíří informace o češtině a české kultuře dále. Sandra, jedna ze studentek loňského ročníku, dokonce spustila blog¹, kde publikuje své vzpomínky z loňského léta v České republice. I Sandra letos přijede znovu, spolu s šesti svými spolužáky.

Prostudujte si naši stránku *Summer school of slavonic studies* [online]. Cit. 2018-01-04. <www.lsss.upol.cz>.

¹ OLOMOUC – SUMMERSCHOOL [online]. Cit. 2018-01-04. <<https://prinselascoaladevara.wordpress.com/blog/>>.

Letní školy slovanských studií 2018

Letní školy slovanských studií (dále jen LŠSS) jsou studijní kurzy pořádané několika veřejnými vysokými školami v České republice. Kurzy se konají každoročně v průběhu letních měsíců (červenec, srpen, září) a jejich délka se pohybuje od 3 do 4 týdnů v závislosti na náplni kurzu zvolené jednotlivými pořadajícími školami.

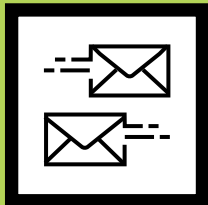
Kurzy jsou určeny pro zahraniční studenty, odborníky (pedagogy, překladatele, tlumočníky) a akademické pracovníky z oblasti bohemistiky a slavistiky. Svým širokým záběrem jsou však **otevřeny všem zájemcům**

o český jazyk, literaturu, dějiny a kulturu. V rámci svých vzdělávacích bloků nabízejí jednotlivé LŠSS kurzy českého jazyka rozličných úrovní, výběrové semináře zaměřené na studium české literatury, kultury a dějin, volnočasové aktivity zahrnující divadelní, hudební a taneční představení, exkurze, poznávací výlety apod. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) nabízí téměř padesátí zemím 323 stipendií ke studiu na LŠSS, která spočívají v úhradě kurzového, ubytování a stravování a bezplatném vstupu na kulturní aktivity pořádané v rámci LŠSS.

MŠMT zveřejňuje nabídku stipendií k účasti na kurzech LŠSS prostřednictvím zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí a na svých webových stránkách¹. Přihlášky kandidáti zasílají kompetentním orgánům partnerských smluvních zemí (většinou to bývá zastupitelský úřad, místní ministerstvo nebo jiná agentura). Termín je každoročně na začátku března (kompetentní orgán jej vždy upřesňuje). Zájemci se mohou na Letní školy slovanských studií přihlásit i jako samoplátcí, kteří si hradí veškeré náklady sami.

Vysoká škola	Adresa	Termín	Kontaktní údaje
Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy	Jiřího náměstí 1/8 290 01 Poděbrady	2. 7. – 27. 7. 2018	Vedoucí kurzu: Mgr. Ilona Mazůrková e-mail: ilca.mazurkova@gmail.com Tel.: +420 224 990 420 http://ujop.cuni.cz/kurz/letni-skola-slovanskych-studii?from=3
Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet češtiny pro cizince	Arne Nováka 1 602 00 Brno	21. 7. – 18. 8. 2018	Ředitelka: PhDr. Eva Rusinová eva@phil.muni.cz Tel.: +420 549 495 970 http://www.phil.muni.cz/kabcest/cs/letni-skola-slovanskych-studii.php
Univerzita Karlova, Filozofická fakulta	nám. Jana Palacha 2 116 38 Praha 1	27. 7. – 24. 8. 2018	Ředitelka: Mgr. Svatava Škodová, Ph.D. svatava.skodova@ff.cuni.cz Tel.: +420 221 619 255 Kontaktní pracovnice: Vlastimila Mikátová vlastimila.mikatova@ff.cuni.cz Tel.: +420 221 619 381 http://lsss.ff.cuni.cz/
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Křížkovského 10 779 00 Olomouc	21. 7. – 19. 8. 2018	Kontaktní pracovnice: Mgr. Lenka Horutová LSSS@upol.cz Tel.: +420 776 267 676 www.lsss.upol.cz
Západočeská univerzita v Plzni, Ústav jazykové přípravy	Univerzitní 22 306 14 Plzeň	9. 7. – 27. 7. 2018	Kontaktní pracovnice: Bc. Daniela Kopřivová dkoprivo@ujp.zcu.cz Tel.: 420 377 635 210 isls@ujp.zcu.cz www.isls.zcu.cz
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta	Branišovská 31a 370 05 České Budějovice	20. 8. – 7. 9. 2018	Kontaktní pracovnice: Mgr. Barbora Poslušná bposlusna@ff.jcu.cz Tel.: +420 387 774 801 http://www.ff.jcu.cz/lsss

¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Cit. 2018-01-04. <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/letni-skoly-slovanskych-studii>>.

Krajiny češtiny

ISSN 1804-3283

Redakce DZS

Mgr. Zuzana Šepsová, PaedDr. Olga Vlachová

Redakční rada časopisu Krajiny češtiny

Ing. Dana Petrova (DZS), předsedkyně redakční rady

Mgr. Ladislav Bánovec (MŠMT)

doc. PhDr. Božena Bednaříková, Dr. (FF UP)

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc. (FF UK)

PhDr. Jiří Hasil, Ph.D. (FF UK)

Ing. Jitka Morčušová (DZS)

Mgr. Dana Hůlková Nývltová, Ph.D. (ÚJOP UK)

PhDr. Eva Rusinová (FF MU)

Mgr. Zuzana Šepsová (DZS)

PaedDr. Olga Vlachová (DZS)

Externí odborní hodnotitelé příspěvků

Mgr. Darina Hradilová, Ph.D. (FF UP)

PhDr. Květoslava Musilová, Dr. (PdF UP)

PhDr. Jiří Nový, Ph.D. (FF UP)

Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D. (FF UP)

PhDr. Lea Vyskočilová (FF MU)

Mgr. Lenka Németh Vítová, Ph.D. (UAM Poznaň)

Sazba a grafická úprava Hedvika Člupná

Ilustrace na obálce Magda Andresová

Vydává © Dům zahraniční spolupráce

Autorské příspěvky nemusejí vyjadřovat názory redakční rady. Za věcný obsah odpovídá každý autor sám. V zájmu sjednocení pravopisné a grafické podoby časopisu jsou texty upraveny podle současných Pravidel českého pravopisu, podrobnější informace jsou souhrnně uvedeny v pokynech pro přispěvatele na webových stránkách DZS:

<http://www.dzs.cz/cz/program-podpory-ceskeho-kulturniho-dedictvi-v-zahranici/krajiny-cestiny-dokumenty/>.

Dům zahraniční spolupráce (DZS)

Na Poříčí 1035/4

110 00 Praha 1

+420 221 850 100

info@dzs.cz

www.dzs.cz

www.naerasmusplus.cz

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRAŇIČÍ**

